Gabriel García Márquez

Toamna patriarhului

La sfîrşitul săptămînii, vulturii se lăsară în balcoanele palatului prezidenţial, distruseră cu ciocul plasele de la ferestre şi răscoliră cu aripile lor timpul încremenit dinăuntru, iar în zorii zilei de luni oraşul se deşteptă din letargia-i de veacuri la adierea unei brize călduţe şi gingaşe ce aducea un iz de mort important şi de putredă grandoare. Abia atunci ne încumetarăm să intrăm fără a lua cu asalt zidurile năruite de piatră fortificată, aşa cum voiau cei mai înverşunaţi, şi fără să smulgem din balamale, cu boi înjugaţi, porţile cele mari, după cum propuneau alţii, căci a fost de-ajuns ca cineva să le împingă pentru ca să cedeze cu tot blindajul lor care pe timpurile de glorie ale palatului rezistase bombardelor lui William Dampier. Parcă am fi pătruns în lumea unei alte epoci, fiindcă aerul era mai uşor în gropile cu dărîmături din uriaşul sălaş al puterii, iar liniştea părea străveche şi lumina decrepită făcea ca totul din jur să se desluşească anevoie. În prima curte, ale cărei dale cedaseră presiunii subterane a buruienilor, văzurăm posturile pustii şi în dezordine ale gărzilor care fugiseră, armele părăsite în rastel, lunga masă de scînduri negeluite cu farfuriile cu resturile prînzului de duminică întrerupt de panică, văzurăm dependinţele în penumbră unde fuseseră cîndva birourile civile, ciupercile pestriţe şi crinii albi printre petiţiile nerezolvate al căror curs obişnuit fusese mai încet decît acela al vieţilor celor mai sterpe, văzurăm în mijlocul curţii cristelniţa unde fuseseră botezate în sfîntul har marţial mai mult de cinci generaţii, văzurăm, în spate, vechiul grajd al viceregilor transformat în garaj, şi printre camelii şi fluturi berlina de pe vremea vacarmului, furgonul de pe timpul ciumei, caleaşca din anul cometei, dricul progresului în cadrul ordinii, limuzina somnambulă a celui dintîi veac de pace, toate în stare bună, sub pînza de păianjen plină de colb şi toate vopsite în culorile drapelului naţional. În curtea următoare, dincolo de grilajul de fier, erau trandafirii ninşi de pulberea lunii la umbra cărora dormeau leproşii în vremurile de glorie ale palatului, şi se întinseseră într-atît, nefiind îngrijiţi, încît aproape că nu mai rămăsese nici un ungher fără mirosul acela de roze în vălmăşag cu pestilenţa ce răzbea pînă la noi din fundul grădinii, duhoarea de la coteţul de găini şi miasma de balegă şi urină fermentată de la vaci şi de la soldaţii din biserica de pe timpurile coloniei preschimbată în staul pentru muls. Făcîndu-ne drum prin hăţişul sufocant, văzurăm galeria cu arcade cu glastre de garoafe şi frunze de astromelia şi pansele unde fuseseră încăperile concubinelor, şi după felurimea resturilor menajere şi numărul mare al maşinilor de cusut ni se păru cu putinţă să fi locuit acolo peste o mie de femei cu droaia lor de prunci născuţi toţi la şapte luni, văzurăm dezordinea ca la război de prin bucătării, rufele în albii putrezind la soare, haznaua comună pentru concubine şi soldaţi, şi în fundul grădinii, sălciile somptuoase ce fuseseră aduse cu rădăcini din Asia Mică în

uriaşe sere pe mare, cu pămîntul, seva şi burniţa lor, şi dincolo de sălcii văzurăm palatul, imens şi trist, cu jaluzelele făcute ţăndări prin care continuau să intre vulturii. N-am fost nevoiţi să forţăm intrarea, cum crezusem, căci poarta din mijloc păru a se deschide doar sub imperiul vocii, aşa încît am urcat la primul cat pe o scară de piatră roşie ale cărei covoare de operă fuseseră tocate de copitele vacilor, şi din primul vestibul şi pînă în iatacuri văzurăm birourile şi sălile oficiale în ruine, pe unde se plimbau vitele nepăsătoare mîncînd perdelele de catifea şi sfîşiind pluşul fotoliilor, văzurăm tablouri cu subiecte eroice, cu sfinţi şi militari, aruncate pe jos printre mobile sfărîmate şi balegi proaspete, văzurăm o sufragerie distrusă de vaci, sala de muzică profanată de stricăciunile vacilor, măsuţele de domino făcute bucăţele şi pajiştea meselor de biliard jupuită de vaci, şi părăsită într-un ungher, maşina de fabricat vînt, care falsifica orice fenomen de pe cele patru cvadrante ale rozei vînturilor pentru ca lumea din palat să suporte mai uşor nostalgia mării dispărute, văzurăm colivii de păsări atîrnînd peste tot, acoperite încă de husele care le ocroteau somnul dintr-una din nopţile săptămînii trecute, iar prin ferestrele nenumărate văzurăm uriaşul animal adormit care era oraşul neştiutor din acea istorică zi de luni pe care începea s-o trăiască, şi dincolo de oraş, craterele moarte cu aspra cenuşă lunară ale cîmpiei nesfîrşite unde odinioară fusese marea. În acel spaţiu interzis pe care foarte puţini oameni avuseseră privilegiul să-l cunoască, am simţit pentru prima oară mirosul de stîrv al vulturilor, le-am perceput gîfîitul milenar, instinctul prevestitor, şi călăuzindu-ne după duhoarea de putrefacţie răspîndită prin fîlfîirea aripilor lor, am găsit în salonul de audienţe tigvele de vacă năpădite de viermi, picioarele din spate repetate fără şir în oglinzile mari, şi atunci am împins o uşă laterală ce dădea într-un cabinet ascuns în zid şi acolo l-am văzut pe el, în uniforma de doc fără galoane, cu jambierele puse, cu pintenul de aur la călcîiul stîng, mai bătrîn decît toţi oamenii şi toate vietăţile de pe pămînt şi din apă, prăbuşit cu faţa în jos, cu braţul drept îndoit sub cap în chip de pernă, aşa cum dormise noapte de noapte în toate nopţile din cumplit de lunga-i viaţă de despot singuratic. Abia cînd l-am întors să-i vedem faţa am înţeles că era cu neputinţă să-l recunoaştem, chiar dacă n-ar fi fost ciugulit de vulturi, fiindcă nici unul din noi nu-l văzuse vreodată, cu toate că profilul lui se afla pe ambele feţe ale monedelor, pe timbrele poştale, pe etichetele purgativelor, pe bandajele de hernie şi pe scapularii, iar tabloul lui înrămat unde apărea cu drapelul naţional şi dragonul patriei pe piept era expus mereu şi pretutindeni, căci ştiam că erau copii după portretele socotite inexacte încă de pe vremea cometei, cînd pînă şi părinţii noştri ştiau cine era el numai pentru că-i auziseră povestind pe părinţii lor, iar aceştia pe ai lor, şi de mici ne obişnuiseră să credem că el era viu acolo în palatul puterii, fiindcă cineva văzuse cum se aprindeau luminile într-o noapte de petrecere, altcineva povestise că-i zărise ochii trişti, buzele palide, mîna gînditoare schiţînd în van gesturi de rămas bun prin dantelele

bisericeşti ale limuzinei prezidenţiale, iar cu mulţi ani în urmă într-o duminică îl luaseră înăuntru pe orbul acela rătăcitor care pentru cinci bănuţi recita versurile poetului uitat Rubén Dario şi se întorsese fericit cu o uncie de aur adevărat cu care fusese plătit pentru recitalul dat numai pentru el, deşi nu-l văzuse, de bună seamă, şi nu fiindcă era orb, ci fiindcă nici un muritor nu-l mai văzuse de pe vremea vărsatului negru, şi totuşi ştiam că se afla acolo, o ştiam deoarece lumea continua să existe, viaţa mergea mai departe, poşta ajungea la timp, fanfara municipală cînta seria de valsuri leşinate în fiecare sîmbătă sub palmierii prăfuiţi şi felinarele triste din Piaţa Armelor, şi alţi muzicanţi bătrîni le luau locul celor care mureau. În ultimii ani, cînd dinăuntru n-au mai răzbit zgomote omeneşti nici cînt de păsări, iar porţile blindate se închiseseră pentru totdeauna, ştiam că era totuşi cineva în palat căci noaptea se vedeau lumini ca de corăbii la ferestrele dinspre mare, şi cei care se încumetaseră să se apropie auzeau tropot de copite şi fornăit de animale mari dincolo de zidurile fortificate, şi într-o după-amiază de ianuarie o vacă în balconul prezidenţial contemplînd asfinţitul, închipuiţi-vă, o vacă în balconul patriei, ce îngrozitor, ce ţară nenorocită, dar se făcură tot soiul de presupuneri legate de posibilitatea aceea ca o vacă să fi ajuns în balcon, doar toată lumea ştia că vacile nu urcă scările, şi în special dacă sînt de piatră, şi cu atît mai puţin dacă au covoare, astfel încît în cele din urmă n-am mai ştiut dacă o văzuserăm cu adevărat sau nu cumva trecînd într-o după-amiază prin Piaţa Armelor visaserăm cu ochii deschişi că o vacă stătea în balconul prezidenţial unde de fapt nu se văzuse nimic şi nici n-avea să se mai vadă ani mulţi, pînă în zorii ultimei vineri cînd începură să apară cei dintîi vulturi ce-şi luară zborul de pe acoperişul spitalului pentru săraci unde picoteau zilnic, veniţi de undeva de departe de ţărm, se iviră în valuri succesive din zarea hăului de pulbere unde fusese odată marea, se rotiră o zi întreagă în cercuri molcome deasupra palatului, pînă cînd un rege de-al lor, cu penele ca rochia de mireasă şi guler roşu-aprins, dădu un ordin tăcut şi atunci începu prăpădul de geamuri sparte, mirosul acela de hoit mare, năvala de vulturi prin ferestre, ceea ce nu era cu putinţă decît într-o casă rămasă de izbelişte, aşa încît am îndrăznit şi noi să intrăm şi am descoperit în sanctuarul pustiu resturile măreţiei, trupul ciugulit, mîinile netede de fecioară cu însemnul puterii pe osul inelarului, tot corpul fiind plin de licheni minusculi şi vietăţi parazite din străfundurile mării, mai cu seamă la subsuori şi între picioare, şi avea bandajul de pînză tare ce-i susţinea testicului umflat de hernie, singurul care fusese ocolit de vulturi cu toate că era cît un rinichi de bou, dar nici măcar atunci nu ne încumetarăm să credem că murise, fiindcă era a doua oară că fusese găsit în biroul acela, singur şi îmbrăcat, mort după cîte se pare de moarte bună în timpul somnului, aşa cum fusese prezis cu mulţi ani în urmă în apa fermecată din ulcelele ghicitoarelor. Prima oară cînd îl găsiră, aflat la începutul toamnei vieţii lui, naţiunea mai era încă destul de vie pentru ca el să se simtă în

primejdie de moarte chiar şi-n singurătatea dormitorului său, şi totuşi cîrmuia mai departe ca şi cum ar fi ştiut că îi e hărăzit să nu moară în vecii vecilor, căci pe atunci nu părea că era vorba de un palat prezidenţial ci de o piaţă unde erai nevoit să-ţi croieşti drum printre slugi desculţe care descărcau de pe măgari zarzavaturi şi coşuri cu găini prin coridoare, sărind peste cumetre cu copii morţi de foame care dormeau claie peste grămadă pe scări, aşteptînd miracolul milostiveniei oficiale, şi trebuia să te fereşti de puhoaiele de zoaie aruncate de concubinele slobode la gură care puneau în vase flori proaspete în locul celor de peste noapte şi spălau podelele, îngînînd cîntece de dragoste amăgitoare în ritmul în care băteau cu crengi uscate covoarele prin balcoane, totul petrecîndu-se în toiul scandalului stîrnit de slujbaşii pe viaţă care descopereau găinile ouîndu-se în sertarele birourilor, al foielii curvelor şi soldaţilor prin closete, al larmei de păsări şi încăierărilor de cîini vagabonzi chiar şi în cursul audienţelor, fiindcă nimeni n-avea habar care cine este, nici de partea cui, în palatul acela cu porţile deschise în a cărui dezordine nemaipomenită era cu neputinţă să-ţi dai seama unde se afla cîrmuirea. Stăpînul casei nu numai că lua parte la prăpădul acela ca de bîlci, dar îl şi stîrnea şi-l aţîţa, căci îndată ce se aprindea lumina la el în dormitor, înainte de cîntatul cocoşilor, garda prezidenţială suna deşteptarea vestind noua zi cazărmii Conde din vecinătate, aceasta o repeta pentru baza de la San Jerónimo, care la rîndul ei o trîmbiţa fortăreţei din port, iar aceasta o repeta din nou de şase ori, una după alta, trezind mai întîi oraşul, apoi toată ţara, în vreme ce el medita pe closetul portabil, încercînd cu mîinile să-şi domolească ţiuitul urechilor care începea tocmai atunci, şi văzînd cum licăreau luminile corăbiilor pe mişcătoarea mare de topaz, care pe timpurile acelea de glorie se mai afla încă în faţa ferestrei sale. În fiecare zi de cînd luase în stăpînire palatul, supraveghease mulsul la grajduri ca să măsoare cu mîna lui cantitatea de lapte pe care cele trei căruţe prezidenţiale trebuiau s-o ducă la cazărmile din oraş, bea apoi la bucătărie o ceaşcă mare de cafea neagră şi mînca turtă de manioc fără să ştie prea bine încotro aveau să-l poarte toanele acelei zile, mereu atent la sporovăială slugilor, cărora fiind de-ale casei le vorbea pe limba lor, preţuindu-le nespus linguşelile ceremonioase şi desluşindu-le lesne intenţiile, şi puţin înainte de ora nouă făcea o baie prelungă, în apa cu ierburi fierte din bazinul de granit construit la umbra migdalilor din grădina sa particulară, şi abia după unsprezece izbutea să-şi biruie neliniştea ce-l cuprindea în zori şi să facă faţă întîmplărilor reale. Odinioară, pe vremea ocupaţiei infanteriei marine, se închidea în cabinet pentru a hotărî soarta patriei împreună cu comandantul trupelor debarcate şi semna tot felul de legi şi decrete punîndu-şi degetul gros, căci pe atunci nu ştia să citească, nici să scrie, dar cînd îl lăsară încă o dată singur cu patria şi puterea sa, nu-şi mai făcu sînge rău cu corvoada legilor scrise, ci cîrmui prin viu grai şi în persoană în orice moment şi pretutindeni, cu o parcimonie neclintită, dar şi cu o pricepere de neconceput

pentru vîrsta sa, asediat de o puzderie de leproşi, orbi şi damblagii care implorau din propria-i mînă sarea tămăduirii, şi de politicieni cu ştiinţă de carte şi adulatori neruşinaţi care-l proclamau drept cel care îndreaptă cutremurele, eclipsele, anii bisecţi şi alte greşeli ale Domnului, tîrîndu-şi prin tot palatul paşii uriaşi de elefant pe zăpadă, în vreme ce rezolva treburi de stat şi probleme curente cu aceeaşi naturaleţe cu care poruncea să-mi luaţi uşa asta de aici şi să mi-o puneţi dincolo, iar cînd o luau, să mi-o puneţi la loc, iar cînd o puneau, ceasul din turn să nu bată de douăsprezece la douăsprezece, ci la două pentru ca viaţa să pară mai lungă, porunca era împlinită fără nici o şovăială, fără o clipă de răgaz, în afara orei ca de moarte a siestei, cînd se refugia în penumbra concubinelor, alegea una cu forţa şi fără s-o dezbrace, fără să închidă uşa, în incinta palatului răsunînd atunci gîfîiala-i nemiloasă de bărbat grăbit, zornăitul jinduitor al pintenului de aur, scîncetul ca de cîine, groaza femeii care-şi irosea răstimpul de dragoste străduindu-se să abată privirea ştearsă a copiilor prematuri, ţipetele ei căraţi-vă de aici, duceţi-vă să vă jucaţi în curte, nu-i voie să vadă copiii aşa ceva, şi apoi glasurile se stingeau, viaţa încremenea, se lăsa o linişte adîncă, toată lumea rămînea stană de piatră cu degetul pe buze, fără să respire, linişte, generalul se odihneşte, dar cei care-l cunoscuseră mai bine nu se încredeau nici măcar în răgazul acelei clipe sacre, fiindcă întotdeauna părea că se dedublează, doar îl văzuseră jucînd domino la şapte seara şi în acelaşi timp fusese văzut dînd foc baligilor de vacă pentru a alunga ţînţarii din salonul de audienţe, şi nimeni nu-şi făcea vreo iluzie pînă ce nu se stingeau luminile de la ultimele ferestre şi nu răzbătea zgomotul huruitor al celor trei zăvoare, celor trei lacăte şi celor trei drugi de la dormitorul prezidenţial, şi pînă nu se auzea prăbuşindu-se pe pardoseala de piatră trupul lui istovit şi răsuflarea-i de copil decrepit ce devenea tot mai adîncă pe măsură ce mareea creştea, pînă cînd harfele noptatice ale vîntului făceau să amuţească greierii din timpanele lui şi un uriaş val de spumă pustia străzile străvechiului oraş al viceregilor şi corsarilor şi năvălea în palatul prezidenţial prin toate ferestrele, ca în acea cumplită sîmbătă de august cînd oglinzile se umplură de scoici şi salonul de audienţe rămase la discreţia rechinilor, depăşind cel mai ridicat nivel al oceanelor preistorice şi revărsîndu-se peste faţa pămîntului, peste spaţiu şi timp, şi numai el rămase plutind cu faţa în jos pe apa lunară a viselor lui de înecat solitar, cu uniforma-i de doc de simplu soldat, cu jambierele puse, cu pintenul de aur şi braţul drept îndoit sub cap în chip de pernă. Acea prezenţă simultană a sa pretutindeni în anii bolovănoşi care i-au precedat cea dintîi moarte, urcuşul acela în timp ce cobora, extazierea în faţa mării pe cînd agoniza de dragoste nesatisfăcută nu erau un privilegiu al firii lui, aşa cum proclamau adulatorii, nici vreo născocire a mulţimii, cum susţineau cei care-l defăimau, ci norocul de a se putea bizui pînă-n pînzele albe pe serviciile şi fidelitatea de cîine a lui Patricio Aragonés, dublul lui perfect, care fusese găsit fără ca nimeni să-l fi

căutat cînd veniră la el cu vestea, domnule general, că o falsă trăsură prezidenţială cutreiera satele de indieni făcînd o afacere mănoasă cu acea înlocuire, că-i văzuseră ochii stinşi în penumbra de moarte, că-i văzuseră buzele palide, mîna de mireasă gingaşă cu o mănuşă de atlaz aruncînd sare bolnavilor îngenuncheaţi în stradă, şi că în urma trăsurii veneau călare doi falşi ofiţeri strîngînd bani grei pentru binefacerea tămăduirii, închipuiţi-vă, domnule general, ce sacrilegiu, însă el nu dădu nici un ordin împotriva impostorului, ci porunci să-i fie adus în secret la palatul prezidenţial, cu capul vîrît într-un sac din fire de agavă ca să-l dezorienteze, şi atunci îl copleşi umilinţa de a se vedea pe sine însuşi pe picior de egalitate cu celălalt, la naiba, omul ăsta sînt eu, zise, căci într-adevăr era ca şi cum ar fi fost, în afară de vocea autoritară pe care celălalt nu izbuti s-o imite niciodată, şi de netezimea liniilor din palmă, acolo unde curba vieţii se prelungea fără poticneli pînă la baza degetului gros, şi dacă n-a poruncit să fie împuşcat pe loc n-a făcut-o din interesul de a-l păstra ca înlocuitor oficial, căci asta-i trecu prin minte mai tîrziu, ci fiindcă l-a tulburat speranţa deşartă că datele propriului său destin ar sta scrise în palma impostorului. Cînd se încredinţa de zădărnicia acelui vis, Patricio Aragonés supravieţuise impasibil la şase atentate, luase obiceiul să-şi tîrîie picioarele strivite cu lovituri de ciocan, îi ţiuiau urechile şi-l supăra hernia în zorii zilelor de iarnă, şi învăţase să-şi scoată şi să-şi pună pintenul de aur încurcîndu-şi curelele numai ca să cîştige timp în cursul audienţelor, bombănind ducă-se naibii cataramele astea făcute de meşterii din Flandra, nu-s bune de nimic, şi din mucalit şi vorbăreţ cum fusese pe cînd sufla sticlă la cuptorul părintelui său ajunse gînditor şi sumbru, neatent la ce i se spunea, scrutînd penumbra privirilor spre a ghici ce nu i se spunea, fără a răspunde vreodată la o întrebare înainte de a întreba la rîndu-i dar dumneata ce părere ai?, şi din trîntor şi parazit cum fusese pe vremea cînd vindea minuni se făcu trudnic de sîrguincios, călător neînduplecat, zgîrcit şi hrăpăreţ, mulţumindu-se să facă dragoste cu forţa şi să doarmă pe podea îmbrăcat, cu faţa în jos şi fără pernă, renunţînd la ifosele-i timpurii de identitate proprie şi la orice vocaţie moştenită în ce priveşte ambiţia strălucită de a fi pur şi simplu suflător de sticlă, şi înfrunta cele mai îngrozitoare riscuri ale puterii, aşezînd cea dintîi piatră acolo unde niciodată n-avea să se mai pună vreuna, tăind panglici inaugurale pe meleagurile duşmanilor şi îndurînd năruirea atîtor vise duse pe apa sîmbetei, înfrînîndu-şi atîtea suspine stîrnite de speranţe imposibile pe cînd încorona aproape fără să le atingă atît de multe şi atît de efemere şi de inaccesibile regine ale frumuseţii, căci se împăcase pe veci cu soarta ce-i hărăzise un destin care nu era al său, chiar dacă n-a făcut-o din lăcomie, nici din convingere, ci fiindcă el i-a schimbat existenţa dîndu-i slujba de impostor oficial pe viaţă, cu o simbrie de cincizeci de pesos pe lună şi avantajul de a trăi ca un rege fără pacostea de a fi rege cu adevărat, ce-ţi poţi dori oare mai mult? Confuzia aceea a identităţilor a atins culmea într-o noapte cu vînt,

cînd dădu peste Patricio Aragonés suspinînd înaintea mării, învăluit în boarea înmiresmată de iasomie, şi-l întrebă cu îndreptăţită nelinişte dacă nu cumva îi puseseră *omag* în mîncare fiindcă mergea împleticindu-se, bătut parcă de un vînt necruţător, iar Patricio Aragonés îi răspunse că nu, domnule general, se întîmplase ceva şi mai rău, căci sîmbăta trecută încoronase o regină de carnaval şi dansase cu ea primul vals, şi acum nu mai găsea portiţa de a scăpa din amintirea aceea, fiindcă era cea mai frumoasă fată de pe lume, din cele care n-au fost făcute pentru unul ca mine, domnule general, numai dacă aţi vedea-o, dar el îi răspunse cu un oftat de uşurare, ce dracu', astea-s chestii care li se întîmplă bărbaţilor cînd sînt în mare lipsă de femei, propunîndu-i să i-o sechestreze, după cum făcuse cu atîtea femei încîntătoare care-i ajunseră ibovnice, ţi-o vîr eu cu forţa în pat, cu patru soldaţi care s-o ţină de picioare şi de mîini pe cînd tu te înfrupţi după pofta inimii, la naiba, cu vîrf si îndesat, zise, pînă şi mironosiţele se zbat ca turbatele la început, iar apoi te imploră nu mă lăsaţi aşa, domnule general, ca un biet fruct văduvit de sămînţă, însă Patricio Aragonés nu voia aşa ceva ci şi mai mult, voia să fie iubit, căci fata asta ştie cum stau lucrurile, domnule general, o să vedeţi şi dumneavoastră c-o să înţelegeţi cînd o veţi vedea, şi atunci el l-a îndemnat întru uşurare s-o apuce pe cărările noptatice care duc la încăperile concubinelor lui şi îngăduindu-i să se folosească de ele ca şi cum ar fi el însuşi, asaltîndu-le în mare grabă şi fără să-şi lepede hainele, iar Patricio Aragonés se cufundă de bună credinţă în cloaca aceea de iubiri de împrumut, socotind că avea să-şi înfrîneze astfel patima, dar dorinţa-i era atît de arzătoare că uneori uita condiţiile împrumutului, se desfăcea distrat la şliţ, se pierdea în amănunte, se lovea din neatenţie de pietrele ascunse ale femeilor mai puţin darnice, le smulgea suspine adînci şi le făcea să rîdă uimite în beznă, mare hoţ, domnule general, îi spuneau, sînteţi tot mai nesătul cu toţi anii pe care-i aveţi, şi de atunci nici unul din ei şi nici una din ele n-a mai ştiut care din copii era fiul cui, deoarece şi copiii lui Patricio Aragonés, ca şi ai lui, se năşteau la şapte luni. Astfel, Patricio Aragonés ajunse omul cel mai de seamă al puterii, cel mai iubit şi poate şi cel mai temut, iar el avu mai mult timp să se ocupe de armată, la fel de temeinic cum o făcuse la începutul mandatului, nu pentru că puterea lui s-ar sprijini pe armată, cum credeam cu toţii, ci dimpotrivă, pentru că era duşmanul său firesc cel mai de temut, aşa încît îi făcea pe unii ofiţeri să se creadă spionaţi de alţii, îi schimba dintr-un loc într-altul ca să-i împiedice să pună ceva la cale, aproviziona cazărmile cu opt cartuşe oarbe la fiecare zece cîte se cuveneau şi le trimitea pulbere amestecată cu nisip de mare păstrînd muniţia cea bună la îndemîna lui într-un depozit din palatul prezidenţial ale cărui porţi aveau chei fără dublură şi unde nimeni altcineva nu putea pătrunde, în afară de el, la adăpostul umbrei tăcute a prietenului meu de-o viaţă, generalul Rodrigo de Aguilar, artilerist cu academia militară care pe deasupra mai era şi ministrul apărării şi totodată comandantul gărzii

prezidenţiale, căpetenia serviciilor de siguranţă a statului şi unul din foarte puţinii muritori cărora le-a fost îngăduit să-l bată la o partidă de domino, fiindcă-şi pierduse braţul drept încercînd să dezamorseze o încărcătură de dinamită doar cu cîteva minute înainte ca berlina prezidenţială să treacă pe la locul atentatului. Se simţea atît de sigur, ocrotit fiind de generalul Rodrigo de Aguilar şi ajutat de Patricio Aragonés, încît începu să dea uitării presimţirile rele în ce-l privea şi ajunse să se lase văzut tot mai mult, se încumetă să se plimbe prin oraş însoţit doar de un aghiotant într-o trăsură fără fanioane, contemplînd prin perdeluţe catedrala falnică de piatră pe care el o declarase prin decret cea mai frumoasă din lume, iscodind conacele vechi cu ziduri trainice, cu porţi din vremuri de mult apuse, ce-aveau brîuri cioplite de floarea-soarelui cu faţa spre mare, străzile pietruite cu miros de lumînări stinse din cartierul viceregilor, domnişoarele palide care făceau dantele cu igliţa, vădind o cuviinţă de neînvins dincolo de glastrele de garoafe şi glicine atîrnate prin balcoane, mănăstirea cadrilată a călugăriţelor basce, de unde la ora trei după-amiaza răzbăteau aceleaşi acorduri de clavicord cu care sărbătoriseră prima apariţie a cometei, pentru a străbate apoi labirintul confuz al tîrgului, cu muzica-i ucigătoare, tarabele cu bilete de loterie, cărucioarele cu rachiu, şiragurile de ouă de iguană, mărfurile ieftine de la turci, decolorate de soare, tabloul înfricoşător cu fata prefăcută în scorpion drept pedeapsă că nu-şi ascultase părinţii, ulicioara nenorocită a femeilor fără bărbaţi care ieşeau despuiate în amurg să-şi cumpere plătică albastră şi bibani trandafirii, înjurîndu-se de mama focului cu zarzavagioaicele, în timp ce li se uscau rufele pe balcoanele de lemn cioplit, simţi izul de creveţi stricaţi, văzu după colţ strălucirea familiară a petalelor de căldăruşă, dezordinea pestriţă a barăcilor negrilor de pe promontoriul golfului, şi dintr-o dată se ivi portul, ah, portul, iată digul cu parapet, străvechiul crucişător al infanteriştilor, mai nesfîrşit şi mai sumbru ca adevărul, negresa care se dădu în lături prea tîrziu pentru a face loc trăsurii speriate înfiorîndu-se de moarte la vederea bătrînului crepuscular care contempla portul cu privirea cea mai tristă de pe lume, el este! se minună înspăimîntată, trăiască şeful, strigă, trăiască, strigau bărbaţii, femeile şi copiii ieşind în fugă de prin cîrciumile şi hanurile indienilor, trăiască, strigau cei care opriră caii şi blocară trăsura ca să strîngă mîna conducătorului, o pornire atît de sinceră şi neaşteptată încît el abia avu timp să dea la o parte braţul înarmat al aghiotantului dojenindu-l cu asprime, nu fi prost, locotenente, lasă-i să mă iubească, atît de entuziasmat de izbucnirea aceea de dragoste şi de altele asemănătoare din zilele ce au urmat, încît generalul Rodrigo de Aguilar trebui să se străduiască mult pentru a-i scoate din cap ideea de a se plimba într-o trăsură descoperită, ca să mă poată vedea bine patrioţii, ce naiba, fiindcă el n-avea habar că asaltul din port fusese într-adevăr spontan, dar celelalte erau organizate de propriile servicii de siguranţă ca să-i facă pe plac fără nici o primejdie şi într-atît îl

îmbătă dovada aceea de dragoste din pragul toamnei lui, încît se încumetă să plece din oraş după ani mulţi, repunînd în funcţie vechiul tren vopsit în culorile drapelului, care se căţăra ca o pisică pe cornişele dealurilor din întinsul său regat al tristeţii, făcîndu-şi drum printre hăţişurile orhideelor şi balsaminelor amazoniene, alungînd maimuţele, păsările paradisului, leoparzii adormiţi pe şine, pînă la satele glaciale şi pustii de pe sălbaticele sale meleaguri natale, în ale căror gări era aşteptat cu fanfară şi marşuri lugubre, întîmpinat cu dangăt funebru de clopote, de oameni purtînd pancarte de bun-venit patriarhului fără nume, care stătea aşezat la dreapta Sfintei Treimi, îi aduceau indieni vagabonzi pe cărările ce coborau în vale ca să cunoască puterea ascunsă în penumbra de moarte a vagonului prezidenţial, şi cei care izbuteau să se apropie nu vedeau nimic altceva decît ochii buimaci în spatele geamului prăfuit, buzele tremurînde, palma unei mîini anonime ce saluta din limbul gloriei, în timp ce un oarecare din escortă încerca să-l ia de la fereastră, aveţi grijă, domnule general, patria are nevoie de dumneavoastră, dar el răspundea cufundat în visare, nu te nelinişti, colonele, oamenii ăştia mă iubesc, atît în trenul ce străbătea pustietăţile cît şi în vasul cu zbaturi de lemn care înainta lăsînd în urmă amintirea unor valsuri la pianolă, învăluită în mireasma dulce de gardenii şi salamandre moarte în afluenţii ecuatoriali, ferindu-se de leşuri de dragoni preistorici, de insule providenţiale unde se ascundeau să nască sirenele, de înserări funeste peste imense oraşe dispărute, pînă şi în cătunele dezolante cu focuri aprinse ai căror locuitori veneau în fugă la ţărm să privească vasul de lemn vopsit în culorile patriei şi abia de izbuteau să desluşească o mînă a nimănui cu mănuşă de atlaz ce saluta de la fereastra cabinei prezidenţiale, însă el vedea pîlcurile de oameni adunaţi la mal fluturînd în lipsă de steaguri frunze de *malanga,* îi vedea pe cei care se aruncau în apă cu cîte un tapir viu, un nap uriaş cît o labă de elefant, nişte găinuşe de munte pentru tocăniţa preşedintelui, şi ofta mişcat în penumbra ca de biserică a cabinei, uită-te la ei cum vin, căpitane, vezi cît de mult mă iubesc. În luna decembrie, cînd lumea Caraibilor se făcea ca de sticlă, urca în trăsură pe coastele stîncoase pînă la casa căţărată pe culmea recifelor şi-şi petrecea după-amiaza jucînd domino cu foştii dictatori din alte ţări de pe continent, părinţii detronaţi ai altor patrii, cărora el le dăduse azil vreme îndelungată, şi care acum îmbătrîneau în umbra milostiveniei sale, visînd, în fotoliile de pe terasă, la himerica navă a unei a doua şanse, vorbind singuri, murind deja morţi fiind în vila de odihnă pe care el le-o construise pe faleză după ce-i primise pe toţi ca pe unul singur, căci toţi apăreau în zori, cu uniforma de gală îmbrăcată pe dos peste pijama, cu un cufăr de bani furaţi din tezaurul naţional şi o valiză cu decoraţii, tăieturi din ziare lipite pe vechi registre de contabilitate şi un album de fotografii pe care i le arătau lui la prima întrevedere de parcă ar fi fost scrisori de acreditare, spunîndu-i uitaţi-vă, domnule general, acesta sînt eu pe cînd eram locotenent, aici sînt în ziua cînd am preluat puterea,

aici la a şaptesprezecea aniversare a preluării puterii, iar aici, priviţi, domnule general, însă el le acorda azilul politic fără să le dea prea multă atenţie şi fără să cerceteze asemenea scrisori de acreditare, pentru că singurul act de identitate al unui preşedinte răsturnat de la putere trebuie să fie certificatul de deces, spunea, şi asculta la fel de dispreţuitor amărîtul discurs amăgitor cum că accept pentru puţină vreme nobila dumneavoastră ospitalitate pînă cînd poporul meu va face dreptate judecîndu-l pe uzurpator, veşnica formulă de o solemnitate puerilă pe care puţin mai tîrziu i-o debita uzurpatorul, şi apoi uzurpatorul uzurpatorului ca şi cum n-ar şti ticăloşii de ei că în treburile astea de bărbaţi cel care cade e bun căzut, şi-i găzduia pe toţi cîteva luni în palatul prezidenţial, îi obliga să joace domino pînă-i scutura de ultimul sfanţ, şi apoi mă duse de braţ pînă la fereastra dinspre mare, mă ajută să mă lamentez din pricina vieţii ăsteia nenorocite care curge necontenit într-un singur sens, mă consolă cu iluzia că mă voi duce acolo, uite, acolo, în vila aceea uriaşă ce pare un transatlantic eşuat pe culmea recifelor, unde am pentru dumneata o cameră foarte luminoasă şi mîncare bună, şi o grămadă de timp ca să poţi uita împreună cu alţi tovarăşi întru nenorocire, şi cu o terasă spre mare, unde lui îi plăcea să stea în după-amiezile de decembrie, nu atît din dorinţa de a juca domino cu droaia aceea de oameni de nimic, ci pentru a se desfăta la bucuria meschină de a nu fi unul dintre ei, pentru a se privi în oglinda pilduitoare a mizeriei lor în vreme ce el se bălăcea în mocirla nesfîrşită a fericirii, visînd de unul singur, urmărind cu paşi ageri şi gînd rău mulatrele supuse care măturau palatul în penumbra zorilor, adulmecîndu-le mirosul de dormitor comun şi briantină de duzină, şi pîndind ocazia să dea peste una singură şi să facă dragoste ca un cocoş în spatele uşilor de pe la birouri, pe cînd ele se prăpădeau de rîs în întuneric, ce şmecher mai sînteţi, domnule general, atît de mare şi încă atît de hămesit, însă după aceea pe el îl cuprindea tristeţea şi începea să cînte spre a se consola fără să-l audă nimeni, sclipitoare lună de ianuarie, priveşte-mă cum pătimesc pe eşafodul ferestrei tale, cînta, atît de sigur de dragostea poporului său în lunile acelea de octombrie fără presimţiri rele, încît îşi atîrna hamacul în curtea conacului de la marginea oraşului unde locuia maică-sa, Benedición Alvarado, şi-şi făcea siesta la umbra tamarinilor, fără escortă, visînd peşti rătăcitori care navigau pe apele colorate ale dormitoarelor, patria e tot ce poate fi mai bun din cîte s-au inventat, mamă, suspina, însă niciodată nu aştepta răspunsul singurei fiinţe de pe lume care se încumeta să-l dojenească din pricina mirosului de ceapă putredă ce i se răspîndea de la subsuori, ci se întorcea la palatul prezidenţial pe poarta principală, exaltat de anotimpul acela miraculos din Caraibi în ianuarie, de împăcarea cu lumea la sfîrsitul bătrîneţilor sale, de serile violete în care făcuse pace cu nunţiul apostolic care îl vizita neanunţat pentru a încerca să-l convertească la credinţa întru Cristos pe cînd serveau ciocolată cu fursecuri, iar el argumenta prăpădindu-se de rîs că dacă Dumnezeu e atît de

grozav cum ziceţi dumneavoastră, spuneţi-i să-mi scoată gîza asta care-mi zumzăie în ureche, îi zicea, şi-şi descheia cei nouă nasturi de la şliţ şi-i arăta hernia uriaşă, spuneţi-i să-mi dezumfle vietatea asta. Îi zicea, dar nunţiul îl păstorea plin de stoicism, încerca să-l convingă că tot ce este adevărat, spună lumea ce o vrea, purcede de la Sflntul Duh, şi el îl petrecea pînă la uşă cu cele dintîi lămpi, scuturîndu-se de rîs, aşa cum fusese văzut de foarte puţine ori, nu prăpădiţi praful de puşcă pe vulturi, părinte, îi zicea, la ce bun să mă convertiţi dacă oricum fac ceea ce vreţi dumneavoastră, ce naiba! Oaza aceea de linişte pieri pe neaşteptate, cînd într-o luptă de cocoşi dintr-un ţinut îngheţat de departe un cocoş carnivor îi smulse capul adversarului şi-l devoră cu lovituri de cioc în faţa unui public înnebunit de sînge şi a unei fanfare de beţivani care sărbătoriră grozăvia cu muzică de petrecere, căci el fusese singurul care luă în seamă prevestirea cea rea, o simţi atît de clar şi iminent încît ordonă în taină escortei să-l aresteze pe unul din muzicanţi, pe acela care cînta la trompetă, şi într-adevăr găsiră la el o armă de foc cu ţeava scurtă şi omul mărturisi, torturat fiind, că avea de gînd să tragă asupra lui în confuzia iscată la ieşire, bineînţeles, era limpede ca lumina zilei, lămuri el, fiindcă eu mă uitam la toţi şi toţi se uitau la mine, dar singurul care n-a îndrăznit să mă privească nici măcar o dată a fost ticălosul ăsta de trompetist, nenorocitul, şi totuşi el ştia prea bine că nu asta era pricina cea de pe urmă a neliniştii care-l chinuia, pentru că o simţi mai departe în nopţile din palatul prezidenţial chiar şi după ce serviciile lui de siguranţă îi demonstraseră că nu avea motive de îngrijorare, domnule general, totul era în ordine, dar din clipa cînd îl fulgeră presimţirea de la lupta de cocoşi se agăţă de Patricio Aragonés ca şi cum ar fi fost el însuşi, dîndu-i să mănînce din mîncarea lui, să guste din mierea lui de albine cu aceeaşi lingură pentru ca cel puţin să moară împăcat la gîndul că au murit amîndoi împreună dacă s-ar fi pus otravă, şi colindau ca fugarii unghere uitate, călcînd pe covoare pentru ca nimeni să nu le recunoască uriaşii lor paşi tainici, de elefanţi siamezi, navigînd învăluiţi în licărirea intermitentă a focului ce intra prin ferestre inundînd în lumină verde la fiecare treizeci de secunde încăperile palatului, prin fum de baligi de vacă şi lugubre sunete de sirenă în chip de rămas bun ale vapoarelor ce pluteau în noapte pe mările adormite, îşi petreceau după-amiezi întregi privind ploaia, numărînd rîndunici întocmai ca doi îndrăgostiţi de odinioară, în asfinţitul melancolic de septembrie, atît de departe de lume încît nici el însuşi nu şi-a dat seama că lupta-i feroce de a exista de două ori întărea bănuiala că, dimpotrivă, trăia din ce în ce mai puţin, zăcînd în letargie, că fusese dublată garda şi nu se permitea nimănui să intre sau să iasă din palatul prezidenţial, dar că totuşi cineva izbutise să înşele filtrul acela sever şi văzuse păsările amuţite în colivii, vacile adăpîndu-se din cristelniţă, leproşii şi damblagiii dormind printre trandafiri, şi la amiază toată lumea părea încremenită aşteptînd să răsară soarele, căci el murise după cum spuseseră semnele de moarte

naturală în somn, însă cei mari întîrziau cu vestea încercînd să-şi aplaneze în conciliabule sîngeroase veşnicele lor ciocniri. Cu toate că n-avea habar de astfel de zvonuri, era conştient că ceva urma să se întîmple în viaţa lui, şi îşi întrerupea lentele partide de domino ca să-l întrebe pe generalul Rodrigo de Aguilar cum mai merg treburile, fîrtate, ţinem totul sub control, domnule general, patria e liniştită, dar el pîndea semne prevestitoare în rugurile funerare ale baligilor de vacă ce se mistuiau prin coridoare şi prin fîntînile de demult fără a găsi nici un răspuns neliniştii lui, mergea s-o vadă pe maică-sa, Benedición Alvarado, în conacul de la marginea oraşului cînd se mai domolea căldura, se aşezau să se răcorească la umbra tamarinilor, ea în balansoarul său de mamă, decrepită dar întreagă la minte, aruncînd boabe de porumb găinilor şi păunilor care ciuguleau prin grădină, iar el în fotoliul de răchită vopsit în alb, făcîndu-şi vînt cu pălăria, urmărind cu vechea-i privire hămesită mulatrele zdravene care-i aduceau sucuri răcoritoare de fructe de toate culorile, ca să vă potoliţi setea cu atîta căldură, domnule general, gîndindu-se dac-ai şti, mamă, că nu mai pot, c-aş vrea să-mi iau lumea în cap dar n-am habar încotro s-o apuc, mamă, să fiu departe de atîta nedreptate, însă nici măcar maică-sii nu-i mărturisea chinul lăuntric ce-i smulgea suspine, ci se întorcea în faptul serii cînd se aprindeau cele dintîi lumini la palatul prezidenţial, intra pe uşa de serviciu şi auzea cînd trecea pe coridoare bătaia de călcîie a santinelelor care luau poziţie de drepţi, salutîndu-l, nimic nou, domnule general, totul e în ordine, însă el ştia că nu era adevărat, că-l înşelau din obişnuinţă, îl minţeau din teamă, că nimic nu era adevărat în criza aceea de nesiguranţă ce-i amăra gloria din după-amiaza nefastă cu lupta de cocoşi şi-l lipsea pînă şi de vechea dorinţă de a porunci şi rămînea treaz pînă foarte tîrziu trîntit cu faţa-n jos pe duşumea fără să poată adormi, ascultînd prin fereastra dinspre mare tobele îndepărtate şi cimpoaiele triste care sărbătoreau vreo nuntă de oameni sărmani cu aceeaşi bucurie zgomotoasă cu care lui i-ar fi sărbătorit moartea, auzi sirena de rămas-bun a unui vas răzvrătit care o pornise în larg la ora două fără încuviinţarea căpitanului, foşnetul de hîrtie al trandafirilor ce-şi desfăcuseră petalele în zori, şi-l treceau fiori de gheaţă, ofta fără voie, fără o clipă de răgaz, presimţind cu instinct de sălbăticiune ameninţarea din seara întoarcerii de la conacul de la marginea oraşului cînd a fost surprins de gloata ca o turmă în stradă, de ferestrele ce se tot deschideau şi închideau, şi de panica rîndunicilor pe cerul diafan de decembrie, şi atunci întredeschise perdeaua de la trăsură să vadă ce se întîmpla şi-şi zise asta era, mamă, asta era, îşi zise, şi-l încercă un puternic sentiment de uşurare cînd văzu baloanele colorate în văzduh, baloane roşii şi verzi, baloane galbene ori ca nişte uriaşe portocale albastre, nesfîrşitele baloane rătăcitoare ce se înălţară printre rîndunicile speriate şi plutiră o clipă în lumina de cleştar de la ora patru şi apoi se sparseră pe neaşteptate cu un pocnet surd şi general, slobozind mii şi mii de foi de hîrtie deasupra oraşului, o furtună de pamflete

zburătoare de care birjarul profită ca să se strecoare afară din iureşul pieţei fără ca cineva să recunoască trăsura oficială, căci toată lumea se învălmăşea străduindu-se să prindă hîrtiile din baloane, domnule general, le citeau în gura mare prin balcoane, repetau pe dinafară jos cu exploatarea, strigau moarte tiranului, şi pînă şi santinelele de la palatul prezidenţial citeau cu glas tare pe coridoare să ne unim cu toţii fără deosebire de clasă contra despotismului de veacuri, pentru reconciliere patriotică împotriva corupţiei şi trufiei militarilor, nu mai vrem sînge, strigau, nu mai vrem să fim jefuiţi, ţara întreagă se trezea din letargia milenară în clipa cînd el intră pe poarta pentru trăsuri şi află vestea îngrozitoare, domnule general, Patricio Aragonés fusese rănit de moarte cu o suliţă otrăvită. Cu ani în urmă, într-o noapte în care îl băteau gîndurile negre, îi propusese lui Patricio Aragonés să tragă la sorţi propria lor viaţă, cap sau pajură, dacă iese capul mori tu, dacă iese pajura mor eu, însă Patricio Aragonés l-a convins că ar muri amîndoi la egalitate, pentru că toate monedele aveau chipul amîndurora pe ambele feţe, atunci îi propuse să-şi joace viaţa la masa de domino, cel care ia douăzeci de partide avea să moară, iar Patricio Aragonés se simţi onorat să primească, îmi face multă plăcere, domnule general, numai să-mi acordaţi privilegiul să pot cîştiga, şi el încuviinţă, s-a făcut, aşa jucară o partidă, jucară două, jucară douăzeci, şi Patricio Aragonés cîştiga întruna, căci înainte el cîştiga numai pentru că era interzis să fie învins, a fost o bătălie nesfîrşită şi înverşunată şi ajunseră la ultima partidă fără ca el să cîştige măcar o dată, iar Patricio Aragonés îşi şterse sudoarea cu mîneca de la cămaşă oftînd din rărunchi, regret din suflet, domnule general, însă eu nu vreau să mor, şi atunci el se apucă să strîngă piesele şi să le aranjeze în ordine în cutia de lemn în timp ce-i spunea ca un învăţător care-şi îngînă lecţia că nici el n-avea de gînd să moară la masa de domino, ci numai cînd îi va sosi ceasul şi în patul lui, de moarte bună în somn, după cum prevestiseră dintru început ulcelele ghicitoarei, şi nici măcar aşa, dacă mă gîndesc bine, fiindcă Benedición Alvarado nu m-a adus pe lume ca să iau seama la ulcele ci ca să conduc, şi la urma urmelor eu sînt cine sînt, nu tu, aşa că mulţumeşte-i lui Dumnezeu că n-a fost decît un joc, îi zise rîzînd, fără să-şi fi imaginat nici atunci şi nici mai tîrziu că gluma aceea îngrozitoare avea să se adeverească în noaptea în care intră în odaia lui Patricio Aragonés şi-l găsi zbătîndu-se în chinurile morţii, fără scăpare, fără nici o speranţă să supravieţuiască otrăvii, iar el îl salută din uşă cu mîna întinsă, Domnul să te aibă în paza lui, prietene, e o mare cinste să mori pentru patrie. I-a rămas alături în lunga agonie, numai ei doi în cameră, dîndu-i cu mîna lui linguri dintr-o infuzie spre a-i alina durerea, iar Patricio Aragonés le înghiţea fără nici un fel de recunoştinţă zicîndu-i printre sorbituri te las, generale, cu lumea dumitale împuţită, dar numai pentru puţină vreme, căci inima-mi spune că o să ne revedem foarte curînd în străfundurile iadului, eu mă strîmb ca un chefal din pricina otrăvii, dumneata ţinîndu-ţi capul în mînă şi căutînd un loc unde să-

l pui fie vorba între noi şi fără nici un respect, generale, fiindcă acum pot să-ţi spun că niciodată nu te-am iubit cum îţi închipui dumneata, ci dimpotrivă încă de pe vremea piraţilor, cînd am avut nenorocul să mă pomenesc pe domeniile dumitale, mă tot rog să te omoare, chiar şi cu blîndeţe, numai să te omoare ca să-mi plăteşti viaţa asta de orfan cu care m-ai procopsit, mai întîi strivindu-mi picioarele cu maiul ca să-mi fie mersul de lunatic, ca al dumitale, apoi străpungîndu-mi testiculele cu sulă de cizmar ca să mi se facă hernie, mai tîrziu punîndu-mă să beau terebentină ca să uit să mai citesc şi să mai scriu, şi cînd mă gîndesc cît s-a chinuit mama să mă înveţe!, şi silindu-mă mereu să îndeplinesc eu îndatoririle publice pe care nu te încumetai să le duci la bun sfîrşit, şi asta nu pentru că ar avea nevoie de dumneata viu, cum o tot spui, ci pentru că şi pe cel mai dat naibii îl trec fiori de gheaţă cînd încoronează o curvă a frumuseţii fără să aibă habar în ce chip va da moartea peste el, fie vorba între noi fără nici o umbră de respect, generale, numai că lui nu-i păsa de insolenţa, ci de nerecunoştinţa lui Patricio Aragonés, pe care l-am făcut să trăiască într-un palat ca un rege, şi ţi-am dat ceea ce nimeni n-a dat cuiva pe lumea asta, chiar şi femeile mele ţi le-am împrumutat, hai s-o lăsăm baltă cu treaba asta, generale, că mai bine să fiu scopit cu lovituri de ciocan decît să mă tăvălesc pe podea cu nişte mame de parc-ar fi juninci de însemnat cu fierul roşu, atît doar că amărîtele alea fără suflet nici măcar nu simt fierul, nici nu dau din picioare, nu se zbat şi nu scot răgete ca junincile, crupele lor nu fumegă şi nu miros a carne pîrlită, şi doar ăsta-i cel mai mic lucru ce se poate cere acelor cumetre, ce-şi întind trupul ca o vacă moartă ca să-ţi faci datoria în timp ce ele curăţă mai departe cartofi şi le strigă celorlalte vă rog uitaţi-vă puţin la bucătărie pînă mîntui treaba asta, că mi se arde orezul, ei bine numai dumitale-ţi poate trece prin cap că împerecherea asta e dragoste, generale, fiindcă nu cunoşti altceva, fie vorba între noi fără cel mai mic respect, iar atunci el a început să urle, taci, lua-te-ar dracu, taci din gură, că de nu o să te coste scump, însă Patricio Aragonés continuă să spună, fără nici o umbră de intenţie batjocoritoare, de ce să tac dacă tot ce poţi face e să mă omori, şi chiar mă omori de fapt, mai bine încearcă acum să priveşti adevărul în faţă, generale, află că nimeni nu ţi-a spus niciodată ce gîndeşte sincer, ci dimpotrivă, toţi îţi spun ceea ce ştiu că-ţi doreşti să auzi, în timp ce-ţi fac plecăciuni în faţă îşi caută pistolul pe la spate, mulţumeşte-i barem hazardului care vrea ca eu să fiu omul căruia îi pare cel mai rău de dumneata pe lumea asta, fiindcă sînt singurul care-ţi seamănă, unicul cinstit care-ţi spune pe şleau ceea ce toţi o spun de fapt că nu eşti preşedintele nimănui, nici nu te afli pe tron datorită vitejiei tale militare, ci pentru că te-au pus acolo englezii iar yankeii te-au susţinut cu puterea cuirasatului lor, doar eu te-am văzut mişunînd ca un gîndac înnebunit de frică fără să ai habar cum să începi să porunceşti, atunci cînd yankeii ţi-au strigat te lăsăm baltă cu bordelul tău de negrotei cu tot, să vedem cum ai să te descurci fără noi, şi dacă n-ai fost dat jos, nici

atunci şi nici mai tîrziu, asta nu-i fiindcă nu vrei, ci fiindcă nu poţi, recunoaşte-o, doar ştii prea bine că atunci cînd vei fi văzut pe stradă, îmbrăcat ca orice muritor, or să se năpustească asupră-ţi precum cîinii ca să-ţi plătească şi pentru măcelul de la Santa María del Altar, şi pentru deţinuţii azvîrliţi în şanţurile fortăreţii din port ca să-i mănînce caimanii, şi pentru cei pe care-i jupuiau de vii, trimiţîndu-le apoi pielea familiei ca să se înveţe minte, şi-i tot spunea aşa, scoţînd din puţul fără fund al urii lui adunate şiragul de fărădelegi cumplite săvîrşite de regimul său infam, pînă cînd nu mai putu vorbi căci o greblă de foc îi sfîşie măruntaiele, inima i se înmuie, şi sfîrşi fără nici o intenţie să-l mai jignească, ci aproape implorîndu-l, ţi-o spun serios, generale, acum că eu sînt pe moarte hotărăşte-te să mori odată cu mine, nimeni nu-i mai îndreptăţit să ţi-o spună căci n-am avut niciodată pretenţia să semăn cu cineva şi cu atît mai puţin să fiu un mare bărbat al patriei, ci doar un amărît de suflător de sticlă, ca taică-meu, îndrăzneşte, generale, nu doare chiar atît pe cît s-ar crede, şi i-a spus asta cu atîta seninătate sinceră că lui îi trecu furia de a-i răspunde şi încercă să-l ajute să stea în scaun cînd văzu că începe să se zvîrcolească şi să-şi strîngă burta cu mîinile, plîngînd cu lacrimi amare de durere şi ruşine, ce îngrozitor, generale, mă scap pe mine, iar el crezu că zice aşa, în sens figurat, vrînd adică să spună că murea de frică, însă Patricio Aragonés îi răspunse că nu, generale, vreau să spun că o fac de-a binelea, şi el apucă să-l implore abţine-te, Patricio Aragonés, abţine-te, noi generalii ţării trebuie să murim ca bărbaţii adevăraţi chiar dacă plătim cu viaţa, numai că o spusese prea tîrziu fiindcă Patricio Aragonés se lăsă pe vine şi căzu peste el zvîrcolindu-se înspăimîntat, plin de rahat şi de lacrimi. În biroul de lîngă salonul de audienţe a trebuit să-i frece trupul cu burete şi săpun ca să scape de duhoarea aceea a morţii, apoi l-a îmbrăcat cu propriile lui haine după ce şi le-a scos de pe el, i-a pus bandajul de pînză tare, jambierele şi pintenul de aur la călcîiul stîng, simţind, pe măsură ce făcea toate astea, că ajungea să fie omul cel mai singur de pe faţa pămîntului, şi sfîrşi prin a şterge orice urmă de farsă, prefigurînd la perfecţie pînă şi cele mai mici amănunte pe care le văzuse cu ochii lui în apa prevestitoare a ulcelelor, pentru ca a doua zi în zori femeile care măturau în palat să dea peste trupul lui căzut cu faţa în jos pe pardoseala din birou, mort pentru prima dată de falsă moarte bună, în somn, cu uniforma de doc fără galoane, jambierele, pintenul de aur, şi braţul îndoit sub cap, în chip de pernă. Nici de data aceasta ştirea morţii nu se răspîndi imediat, aşa cum se aştepta el, ci se scurseră multe ceasuri de prudenţă, de cercetări în taină, căci moştenitorii regimului, adunaţi în conclavuri secrete, se străduiau să cîştige timp dezminţind zvonul morţii sale cu tot felul de versiuni ce susţineau tocmai dimpotrivă şi o scoaseră în strada cu prăvălii pe maică-sa, Benedición Alvarado, să ne încredinţăm că n-avea chipul cernit, mă îmbrăcară cu o rochie înflorată ca pe o matracucă, domnule, mă puseră să-mi cumpăr o pălărie cu pene de papagal, să mă vadă

toată lumea fericită, mă puseră să-mi cumpăr fel de fel de boarfe deşi eu le spuneam că nu, domnule, că nu-i timpul de făcut cumpărături ci de jelit, căci pînă şi eu credeam că fiul meu era cel care murise, şi mă forţau să zîmbesc cînd oamenii mă pozau, iar militarii spuneau că trebuia să fac toate astea pentru patrie, în vreme ce el în ascunzătoarea lui se întreba descumpănit ce-o fi păţit lumea asta că nimic nu s-a schimbat la vestea mincinoasă a morţii mele, cum se face oare că soarele a răsărit o dată şi încă o dată fără nici o poticnire, de ce aerul acesta sărbătoresc, mamă, de ce căldura e la fel şi fără mine, se tot întreba uluit, cînd deodată răsună o lovitură de tun din fortăreaţa portului şi prinseră să bată clopotele cele mari de la catedrală, iar mulţimea se năpusti spre palatul prezidenţial ca un talaz pe care vestea cea mai mare de pe lume îl iscă din marasmul secular, şi atunci el întredeschise uşa dormitorului şi apăru în salonul de audienţe unde se văzu pe sine însuşi în capela mortuară, mai mort şi mai împodobit decît toţi papii morţi ai creştinătăţii, copleşit de groaza şi ruşinea propriului trup de bărbat luptător întins între flori, cu faţa lividă pudrată, buzele vopsite, mîinile de domnişoară senină înţepenite pe pieptul blindat cu medalii de război, în uniforma-i zornăitoare de gală, cu cei zece sori crepusculari de general al universului născociţi de careva după moartea sa, cu sabia de rigă ca la cărţile de joc pe care n-o folosise niciodată, cizmele înalte de lac cu doi pinteni de aur, cu toată recuzita fastuoasă a puterii şi lugubra glorie marţială reduse la dimensiunea-i omenească de pederast zăcînd, la naiba, nu-i cu putinţă să fiu eu ăsta, îşi zise înfuriat, nu-i drept, la naiba, îşi zise iar, contemplînd cortegiul ce defila în jurul cadavrului său, şi preţ de o clipă uită scopurile tulburi ale farsei puse la cale, simţindu-se jignit şi micşorat de neînduplecarea morţii faţă de maiestatea puterii, văzu viaţa fără el, văzu cu o umbră de compasiune cît erau oamenii de neajutoraţi fiind lipsiţi de autoritatea lui, văzu cu tainică nelinişte pe cei care veniseră doar ca să dezlege enigma dacă era într-adevăr el sau nu, văzu un bătrîn care se apropie schiţînd un salut de mason de pe timpul războiului federal, văzu un bărbat îndoliat care-i sărută inelul, văzu o şcolăriţă punîndu-i o floare, văzu o pescăreasă care nu putu îndura adevărul morţii lui şi împrăştie pe jos coşul cu peşte proaspăt şi se repezi să îmbrăţişeze cadavrul parfumat plîngînd şi strigînd Doamne, e el, ce-o să se aleagă de noi fără el, hohotea, prin urmare era el, era el, ţipa mulţimea gata să se sufoce în soarele din Piaţa Armelor, şi atunci amuţiră dangătele de îngropăciune iar clopotele de la catedrală şi de la toate celelalte biserici vestiră o zi de miercuri de bucurie, se auzi pocnet de rachete ca de Paşti, petarde de slavă, tobe preamărind eliberarea şi văzu pîlcuri luînd cu asalt ferestrele cu îngăduinţa tăcută a santinelelor, văzu căpeteniile fioroase ale răsculaţilor împrăştiind cortegiul cu lovituri de bîtă şi trîntind-o la pămînt pe pescăreasă nemîngîiată, îi văzu pe cei care-şi revărsară ura împotriva cadavrului, cei opt oameni care-l scoaseră din starea-i imemorială, din timpul lui himeric de crini şi floarea-soarelui, şi-l

tîrîră pe scări în jos, pe cei care risipiră măruntaiele acelui paradis de opulenţă şi nefericire pe care credeau că-l distrug pe vecie distrugînd pe vecie vizuina puterii, năruind capiteluri dorice de mucava, perdele de catifea şi coloane fastuoase încununate cu palmieri de alabastru, aruncînd pe ferestre colivii cu păsări, tronul viceregilor, pianul cu coadă, spărgînd urnele funerare cu cenuşa unor mari bărbaţi necunoscuţi şi azvîrlind goblenurile cu fecioare adormite în gondolele deziluziei şi uriaşe tablouri cu episcopi şi războinici de demult şi bătălii navale incredibile, nimicind totul pentru ca în memoria generaţiilor viitoare să nu rămînă nici măcar o părere din amintirea stirpei blestemate a militarilor, iar apoi se uită în stradă printre jaluzele să vadă pînă unde ajungeau ravagiile furiei de a arunca şi distruge şi dintr-o singură privire văzu mai multe ticăloşii, mai multă nerecunoştinţa decît au văzut şi din pricina cărora au plîns ochii mei de cînd m-am născut, mamă, îşi văzu văduvele fericite cum părăseau palatul pe poarta din dos, ducînd de căpăstru vacile din grajdurile mele, ducînd cu ele mobilele oficiale, borcanele cu miere din stupii tăi, mamă, îşi văzu copiii născuţi la şapte luni care făceau să răsune o muzică de o bucurie sălbatică bătînd în cratiţele de la bucătărie, ciocnind comoara lui de veselă de cristal şi serviciile de masă pentru ospeţele de mare gală, cîntînd în gura mare în plină stradă a murit tăticu', trăiască libertatea, văzu rugul aprins în Piaţa Armelor ca să-i ardă toate portretele oficiale şi pozele de prin almanahuri care erau afişate în orice moment şi pretutindeni de la începutul regimului său, şi-şi văzu propriul trup tîrît pe stradă lăsînd o dîră de decoraţii şi epoleţi, butoni de dolmane, fîşii de brocart, fireturi şi ciucuri de sabie şi cei zece sori trişti de rege al universului, maică-măiculiţă, uite în ce hal m-au adus, spunea, simţind pe pielea lui mîrşăvia celor care-l scuipau ori deşertau asupră-i din balcoane ţucale de bolnavi, îngrozindu-se la gîndul că putea fi sfîşiat în bucăţi şi devorat de cîini şi vulturi, în toiul urletelor delirante şi tunetelor focurilor de artificii ale carnavalului iscat de moartea mea. După ce a trecut cataclismul mai auzi încă în seara plină de vînt sunetele muzicii îndepărtate, continuă să omoare ţînţari şi să încerce totodată cu lovituri de palmă să nimicească şi greierii ce-i ţîrîiau în auz nelăsîndu-l să gîndească în voie, continuă să vadă focul incendiilor în zare, farul a cărui lumină strecurîndu-se prin crăpăturile jaluzelelor îi brăzda chipul în dungi de zebră la fiecare treizeci de secunde, ascultă mai departe răsuflarea firească a vieţii de zi cu zi ce redevenea ea însăşi pe măsură ce moartea lui ajungea să fie o moarte oarecare, ca atîtea altele din trecut, torentul nesfîrşit al realităţii care-l purta spre pămîntul nimănui unde domneşte îndurarea şi uitarea, fir-ar să fie, ducă-se naibii de moarte, exclamă, şi atunci îşi părăsi ascunzătoarea, exaltat de certitudinea că îi sosise ceasul cel mare, străbătu saloanele prădate, tîrîndu-şi paşii grei de stafie printre ruinele vieţii sale de dinainte, prin întunericul cu miresme de flori muribunde şi lumînări de înmormîntare, împinse uşa de la salonul consiliului de miniştri, auzi prin aerul plin de fum

glasurile sfîrşite dimprejurul mesei de nuc, şi văzu prin norii de fum că se aflau acolo toţi cei pe care el îi dorise adunaţi la un loc, liberalii care rînduiseră războiul federal, conservatorii care-l cumpăraseră, generalii din comandamentul suprem, trei dintre miniştrii lui, arhiepiscopul primat şi ambasadorul Schnontner, toţi laolaltă în aceeaşi cursă, invocînd unirea tuturora împotriva despotismului de veacuri pentru a-şi împărţi între ei prada de pe urma morţii lui, atît de cufundaţi în prăpastia lăcomiei că nici unul n-a observat apariţia preşedintelui neîngropat care izbi o singură dată cu pumnul în masă şi strigă aha!, şi cu asta a fost de-ajuns, fiindcă n-apucă bine să-şi retragă mîna şi după străfulgerarea aceea de panică nu mai rămaseră în salonul gol decît scrumierele dînd pe dinafară, ceştile de cafea, scaunele trîntite şi prietenul meu de o viaţă generalul Rodrigo de Aguilar în uniformă de campanie, mărunt, nepăsător, împrăştiind fumul cu unica-i mînă pentru a-i face semn să se culce pe jos, domnule general, că acum începe nebunia, şi amîndoi se trîntiră pe podea chiar în clipa în care în faţa palatului se dezlănţui veselia aducătoare de moarte a gloanţelor, petrecerea sîngeroasă a gărzii prezidenţiale care duse la bun sfîrşit cu mare cinste şi multă plăcere, domnule general, ordinul dumneavoastră necruţător ca nimeni să nu scape cu viaţă din conspiraţia aceea a trădării, secerîndu-i cu rafale de mitralieră pe cei care încercară să fugă prin poarta principală, vînîndu-i ca pe nişte păsări pe cei care îşi dădeau drumul pe ferestre, spintecîndu-i cu grenade de fosfor incandescent pe cei care izbutiseră să scape din încercuire şi să se refugieze în casele din vecinătate, şi dîndu-le lovitura de graţie răniţilor, potrivit principiului prezidenţial că orice supravieţuitor e un duşman înverşunat pe viaţă, în vreme ce el stătea mai departe culcat pe burtă, la două palme de generalul Rodrigo de Aguilar, îndurînd grindina de cioburi şi mortar care năvălea prin geamuri la fiecare explozie, murmurînd fără răgaz de parc-ar fi spus rugăciuni, gata, fîrtate, gata, s-a zis cu nebunia, de acum înainte o să conduc eu singur fără cîini care să mă latre, trebuie doar ca mîine dis-de-dimineaţă să vedem ce se poate alege şi ce nu mai e bun de nimic din tot prăpădul ăsta şi dacă n-avem cumva pe ce să stăm să se cumpere degrabă şase taburete de piele din cele mai ieftine, nişte rogojini de răchită de pus ici şi colo s-astupe găurile, şi încă vreo două-trei vechituri şi cu asta basta, nici farfurii, nici linguri, nimic, o să iau totul de pe la cazărmi, căci n-o să mai ţin soldaţi, nici ofiţeri, ce naiba, nu-s buni decît să sporească cheltuielile cu raţia de lapte şi cînd începe nebunia, s-a văzut doar, scuipă mîna care le dă de mîncare, rămîn singur cu cei din garda prezidenţială, care-s oameni de încredere şi curajoşi şi n-o să mai numesc nici cabinet de miniştri, la naiba, numai un ministru al sănătăţii de ispravă, că sănătatea-i tot ce-ţi trebuie în viaţă, şi poate încă unul care scrie frumos pentru ce o fi de scris, şi astfel ministerele şi cazărmile pot fi închiriate, iar cu banii ăştia să fie plătiţi slujbaşii, că aici e lipsă nu de oameni ci de bani, să se facă rost de două servitoare vrednice,

una pentru curăţenie şi gătit, cealaltă pentru spălat şi călcat, şi eu însumi mă ocup de vaci şi de păsări cînd o fi să le-avem, aşa că s-a zis cu curvele despuiate prin unghere, cu leproşii din grădina de trandafiri, cu doctorii în litere care le ştiu pe toate şi cu politicienii înţelepţi care le văd pe toate, pentru că la urma urmelor ăsta-i palat prezidenţial şi nu un bordel pentru negrotei cum a zis Patricio Aragonés c-au spus americanii, şi eu singur îmi sînt de-ajuns cu vîrf şi îndesat să cîrmuiesc mai departe pînă o să treacă iar cometa, şi nu o dată, ci de zece ori, fiindcă dinspre partea mea n-am de gînd să mai mor, ce naiba, să moară ceilalţi, zicea vorbind fără să-şi lase timp de gîndit, de parc-ar fi spus totul pe de rost, căci ştia de pe vremea războiului că gînditul cu voce tare îi alunga frica stîrnită de exploziile de dinamită ce scuturau clădirea, şi-şi făcea planuri pentru dimineaţa zilei de mîine şi pentru veacul ce va să vină, pînă cînd răsună în stradă ultima împuşcătură şi generalul Rodrigo de Aguilar se tîrî şerpuind pînă în dreptul ferestrei şi ordonă să vină furgoanele gunoierilor să ridice morţii şi apoi ieşi din salon spunînd noapte bună, domnule general, noapte bună, fîrtate, răspunse el, mulţam frumos, aşa cum stătea pe burtă pe marmura funerară din salonul consiliului de miniştri, iar apoi îşi îndoi braţul drept sub cap în chip de pernă şi adormi pe loc, mai singur ca niciodată, legănat de foşnetul de izvor al frunzelor îngălbenite ale toamnei lui de jale care în noaptea aceea începuse pentru totdeauna în trupurile fumegînde şi în oglinda bălţilor înroşite de masacru. N-a fost nevoie să ia nici una din hotărîrile stabilite, deoarece armata se destrămă de la sine, trupele se împrăştiară, iar puţinii ofiţeri care rezistaseră pînă în ultimul ceas în cazărmile din oraş şi din alte şase de pe cuprinsul ţării au fost anihilaţi de cei din garda prezidenţială cu ajutorul unor voluntari civili, miniştrii supravieţuitori au luat în zori calea surghiunului şi-au rămas doar doi dintre ei, cei mai credincioşi, unul care era şi medicul lui personal iar celălalt fiind cel mai bun caligraf din ţară, şi n-a fost silit să spună da nici unei puteri străine, pentru că tezaurul guvernului dădu pe dinafară de atîtea verighete şi diademe de aur adunate de partizani neaşteptaţi, nici n-a trebuit să cumpere rogojini sau taburete de piele din cele mai ieftine ca să îndrepte urmele dezastrului devastator, căci chiar înainte de a încheia pacificarea ţării salonul de audienţe era gata restaurat şi mai somptuos ca oricînd, şi peste tot se vedeau colivii de păsări cu papagali limbuţi, canari imperiali cîntînd pe stinghii pentru Spania nu pentru Portugalia, femei tăcute şi harnice care ţineau palatul tot atît de curat şi în bună rînduială ca un vas de război, iar prin fereastră răzbătea aceeaşi muzică de slavă, aceeaşi larmă veselă de petarde, aceleaşi clopote de bucurie nebună care începuseră prin a-i sărbători moartea şi acum îi sărbătoreau nemurirea, în Piaţa Armelor încropindu-se o manifestaţie permanentă ce-şi striga adeziunea pe veci, agitînd pancarte uriaşe unde stătea scris Domnul să-l aibă în pază pe preamăritul care a înviat din morţi a treia zi, sărbătoare fără sfîrşit pe care el n-a trebuit s-o prelungească prin manevre secrete aşa

cum făcuse odinioară, căci treburile statului se rezolvau de la sine, patria mergea mai departe, el singur stătea la cîrmă, şi nimeni, nici cu vorba nici cu fapta, nu se punea de-a curmezişul voinţei lui, pentru că era atît de singur în acea măreţie încît nu-i mai rămăseseră nici duşmani, şi simţea atîta recunoştinţă faţă de fîrtatul meu de o viaţă generalul Rodrigo de Aguilar încît nu-i mai păsă de cheltuielile cu laptele pentru trupă ci dădu ordin să se alinieze în curte soldaţii simpli care se distinseseră prin cruzime şi simţ al datoriei, şi arătîndu-i cu degetul după cum i se năzărea îi ridică la gradele cele mai înalte ştiind că restaura astfel forţele armate ce aveau să scuipe mîna care le da să mănînce, tu căpitan, tu maior, tu colonel, ba nu, general, şi toţi ceilalţi locotenenţi, la naiba, fîrtate, iată-ţi oştirea, şi era atît de mişcat de cei care-i deplînseseră moartea încît porunci să-i fie aduşi bătrînul cu salutul masonic şi bărbatul îndoliat care-i sărutase inelul şi-i decoră cu medalia păcii, trimise după pescăreasă şi-i dădu ceea ce ea-i spuse că-i lipsea cel mai tare, o casă cu multe încăperi unde să poată trăi cu cei paisprezece copii ai săi, porunci să-i fie aduşi şcolăriţa care-i pusese o floare pe catafalc şi-i îndeplini dorinţa cea mai arzătoare, aceea de a se mărita cu un marinar, dar în pofida acestor acte care-i mai uşuraseră sufletul zbuciumat n-avu o clipă de linişte pînă nu-i văzu legaţi şi batjocoriţi în curtea cazărmii San Jerónimo pe cei din trupele de asalt care intraseră cu de-a sila în palatul prezidenţial, îi recunoscu pe toţi, unul după altul cu memoria neiertătoare a urii şi-i împărţi în grupuri diferite după gravitatea vinei, tu aici, îi spuse celui care condusese asaltul, dincoace voi, le zise celor care trîntiseră la pămînt pescăreasa nemîngîiată, voi acolo, celor care scoseseră leşul din sicriu şi-l duseseră tîrîndu-l pe scări şi apoi prin noroi, şi toţi ceilalţi în partea asta, ticăloşilor, cu toate că în realitate nu-l interesa să-i pedepsească, ci să-şi dovedească lui însuşi că profanarea trupului şi asaltul palatului nu fuseseră un act popular spontan, ci o infamie pusă la cale de mercenari, aşa că preluă sarcina de a-i interoga pe captivi el în persoană şi prin viu grai, spre a-i face să mărturisească de bunăvoie adevărul iluzoriu după care-i tînjea sufletul, însă nu izbuti, îi spînzură de o grindă orizontală ca pe nişte papagali legaţi de mîini şi de picioare, cu capul în jos, ceasuri în şir, dar degeaba, porunci să fie aruncat unul dintre ei în şanţul din curte iar ceilalţi l-au văzut sfîşiat în bucăţi şi devorat de caimani, dar tot degeaba, alese pe unul din grupul principal şi porunci să fie jupuit de viu în faţa tuturor, şi văzură cu toţii pielea moale şi galbenă ca o placentă scoasă de curînd, şi se simţiră stropiţi de sîngele cald al trupului rămas doar carne vie care agoniza zvîrcolindu-se pe pietrele curţii, şi atunci mărturisiră ceea ce voia el, că li se plătiseră patru sute de pesos de aur ca să tîrască leşul pînă la groapa cu gunoi din piaţă, că ei nu voiseră s-o facă nici din patimă nici pentru bani, fiindcă n-aveau nimic împotriva lui, şi cu atît mai puţin cînd îl văzură mort, dar că în cursul unei întruniri clandestine unde întîlniseră chiar şi doi generali din comandamentul suprem li se băgase frica-n oase cu tot soiul de ameninţări

şi din pricina asta am făcut-o, domnule general, pe cuvînt de onoare, şi atunci el răsuflă uşurat, porunci să li se dea de mîncare şi să fie lăsaţi să se odihnească peste noapte, iar a doua zi să fie aruncaţi la caimani, sărmanii băieţi înşelaţi, oftă el din greu, şi se întoarse la palatul prezidenţial cu sufletul eliberat de strînsoarea îndoielii, murmurînd aţi văzut doar, ce naiba, aţi văzut doar, oamenii ăştia mă iubesc. Pornit să spulbere pînă şi bruma de nelinişte pe care Patricio Aragonés i-o strecurase în suflet, hotărî ca torturile acelea să fie ultimele din timpul regimului său, dădu ordin să fie ucişi caimanii, să fie desfiinţate camerele de tortură unde puteai să-i sfărîmi cuiva os după os chiar şi toate oasele, fără să-l omori însă, decretă amnistie generală, o luă înaintea viitorului trecîndu-i prin cap ideea extraordinară că necazul cu ţara asta e că lumea are prea mult timp de gîndit şi, căutînd în ce chip s-o ţină ocupată, reintroduse jocurile florale din martie şi concursurile anuale pentru alegerea reginelor frumuseţii, construi cel mai mare stadion de baseball din Caraibi şi dărui echipei noastre lozinca victorie sau moarte, porunci să se deschidă în fiecare provincie o şcoală gratuită de învăţat cum trebuie măturat, ale cărei echipe cuprinse de fanatism datorită imboldului prezidenţial ajunseră să măture şi străzile după ce terminaseră cu casele, şi apoi şoselele şi drumurile judeţene, astfel încît, neştiindu-se ce trebuia făcut cu grămezile de gunoi, acestea erau cărate dintr-o provincie într-alta, în procesiuni oficiale cu steagurile patriei şi pancarte uriaşe unde stătea scris Domnul să-l aibă în pază pe neprihănitul care veghează la curăţenia naţiunii, în vreme ce el îşi tîra picioarele indolente de animal dus pe gînduri în căutare de noi ocupaţii pentru ca populaţia civilă să-şi treacă timpul, croindu-şi drum printre leproşii, orbii şi damblagiii care implorau din mîna lui sarea tămăduirii, botezîndu-i cu numele său în fîntîna din curte pe copiii finilor lui, împresurat de linguşitori fără ruşine care-l proclamau unic pe lume fiindcă pe atunci nu se putea bizui pe concursul nimănui care să-i semene şi trebuia să fie propria-i sosie într-un palat devenit piaţă publică unde soseau zilnic colivii după colivii cu păsări ciudate de cînd s-a aflat secretul că maică-sa, Benedición Alvarado, se ocupa cu aşa ceva, şi chiar dacă unele erau trimise din dorinţa de a-l linguşi iar altele în bătaie de joc, la puţină vreme n-a mai existat nici un spaţiu unde să se atîrne alte colivii, şi se încerca rezolvarea atîtor treburi de interes obştesc în acelaşi timp încît între mulţimea de prin curţi şi cea din birouri nu mai puteai deosebi cine erau servitorii şi cine cei serviţi, şi se dărîmară atîţia pereţi ca să se mărească universul, se făcură atîtea ferestre ca să se poată vedea marea, încît simpla trecere dintr-un salon într-altul era ca şi cum te-ai aventura pe puntea unui velier în derivă într-o toamnă cu vînturi piezişe. Erau alizeele de martie care răzbăteau întotdeauna prin geamurile palatului, dar acum îi spuneau că era vîntul păcii, domnule general, era acelaşi zumzet în auz pe care-l simţea de ani de zile, dar pînă şi doctorul lui îi spusese că era sunetul păcii, domnule general, căci din clipa cînd îl găsiră mort pentru prima oară

tot ce fiinţa pe pămînt şi în cer a devenit simbol al păcii, domnule general, iar el credea aşa ceva, era atît de convins că în decembrie urcă din nou pînă la casa de pe faleză pentru a-şi mai descreţi fruntea văzînd nefericirea frăţească a foştilor dictatori nostalgici care-şi întrerupeau partida de domino pentru a-i povesti că eu, bunăoară, eram dublu şase şi, să zicem conservatorii doctrinari erau dublu trei, numai că eu n-am luat în seamă alianţa clandestină dintre masoni şi popi, cui naiba să-i fi dat aşa ceva prin cap, fără să-i pese că supa se răcea în farfurie, pe cînd unul din ei îi tot dădea zor explicînd de pildă zaharniţa asta era palatul prezidenţial, aici, iar unicul tun care-i mai rămăsese duşmanului avea o bătaie de patru sute de metri cu vîntul din spate, uite aici, aşa încît dacă dumneavoastră mă vedeţi în starea asta e numai şi numai dintr-un ghinion de optzeci şi doi de centimetri care va să zică, şi pînă şi cei mai căliţi de greutăţile exilului îşi pierdeau nădejdea pîndind să se ivească în zare vreun vapor de pe meleagurile lor, îl cunoşteau după culoarea fumului, după şuieratul ruginit al sirenelor, şi coborau în port pe burniţa ce însoţea cele dintîi gene de lumină ale zorilor, pentru a căuta ziarele pe care membrii echipajului le folosiseră ca să-şi împacheteze hrana luată de pe vapor, le găseau în coşurile de gunoi şi le citeau şi pe faţă şi pe dos, pînă la ultimul rînd, pentru a ghici viitorul patriei lor din ştiri, cine mai murise, cine se căsătorise, cine pe cine invitase şi pe cine nu invitase la o petrecere de ziua de naştere, descifrîndu-şi destinul după mersul unui nor providenţial ce avea să se scuture deasupra ţării lor stîrnind o furtună apocaliptică ce avea să facă să-şi iasă din matcă rîurile, care aveau să rupă digurile lacurilor lor de acumulare care aveau să devasteze cîmpurile, abătînd mizeria şi ciuma asupra oraşelor, şi vor veni aici pentru a mă implora să-i salvez de la dezastru şi anarhie, o să vedeţi, dar pe cînd stăteau şi aşteptau ora cea mare îl chemau deoparte pe cel mai tînăr dintre exilaţi şi-l rugau fii bun şi bagă-mi aţa asta în ac să-mi cîrpesc pantalonii că nu vreau să-i arunc pentru valoarea lor sentimentală, îşi spălau rufele pe ascuns, ascuţeau lamele de bărbierit folosite de cei de curînd sosiţi, se închideau în cameră să mănînce pentru ca ceilalţi să nu descopere că trăiau din resturi, neîndurînd ruşinea de a li se vedea pantalonii mînjiţi din pricina incontinenţei senile, şi într-o joi, cînd ne-aşteptam mai puţin, îi puneam unuia dintre noi decoraţiile prinse cu ace de gămălie de ultima cămaşă, îi înfăşuram trupul în drapelul patriei sale, îi cîntam imnul naţional şi era trimis să domnească peste uitare pe fundul apei de la ţărmul abrupt, fără alt gest decît inima slăbită şi fără a lăsa alt loc gol pe lume decît scaunul de pe terasa lipsită de orizont unde ne aşezam să tragem la sorţi lucrurile mortului, dacă lăsau ceva pe urma lor, domnule general, închipuiţi-vă, ce viaţă tristă de civil după atîta gloriei .Altă dată, într-un decembrie de demult cînd s-a inaugurat vila, el văzuse de pe terasă puzderia de insule ca nişte năluciri din Antile pe care cineva i le arăta cu degetul în vitrina mării, văzuse vulcanul înmiresmat din Martinica, uitaţi acolo, domnule general,

văzuse spitalul său de oficoşi, îi văzuse pe negrul uriaş într-o bluză dantelată care vindea coşuri cu gardenii soţiilor de guvernator în pridvorul bisericii, văzuse piaţa infernală din Paramaribo, acolo, domnule general, crabii care din mare ieşeau prin canalele closetelor şi se căţărau pe mesele cofetăriilor, diamantele încrustate în dinţii bunicilor negrese care vindeau capete de indieni şi rădăcini de ghimber, şezînd pe fesele lor zdravene în bătaia ploii, văzuse vacile de aur masiv dormind pe ţărmul de la Tanaguarena, domnule general, îl văzuse pe orbul vizionar de la Guayra care cerea doi reali ca să alunge moartea cu o scripcă ce avea o singură coardă, văzuse dogoritoarea lună august din Trinidad, automobilele mergînd de-a-ndăratelea, hinduşii verzi care-şi făceau nevoile în plină stradă în faţa prăvăliilor lor cu cămăşi de borangic şi mandarini ciopliţi dintr-un singur colţ de elefant, văzuse coşmarul din Haiti, cîinii săi albaştri, carul cu boi care strîngea morţii de pe stradă în zorii zilei, văzuse cum renăşteau lalelele olandeze în cisternele pentru petrol din Curaçao, casele morilor de vînt cu acoperiş ca să fie ferite de zăpadă, transatlanticul misterios ce străbătea centrul oraşului printre bucătăriile hotelurilor, văzuse îngrăditura de piatră din Cartagena de Indias, golful ei închis cu un lanţ, lumina încremenită în balcoane, caii costelivi de la birje care încă mai căscau visînd la orzul de pe vremea viceregilor, mirosul lor a baligă, domnule general, ce minunăţie, spuneţi-mi dacă lumea asta nu-i necuprinsă, şi era într-adevăr, nu numai necuprinsă ci şi perfidă, căci dacă el urca în decembrie pînă la vila de pe stînci n-o făcea pentru a sta la taifas cu fugarii aceia pe care-i detesta ca pe propria-i imagine reflectată în oglinda nenorocirilor, ci pentru a fi acolo în clipa miraculoasă în care lumina de decembrie se revărsa din matcă şi se putea vedea iar tot universul Antilelor de la Barbados pînă la Veracruz, şi atunci uita de cel care avusese piesa dublu trei şi se suia în belvedere să contemple puzderia de insule somnambule ca nişte caimani adormiţi în eleşteul mării, şi contemplînd insulele evocă iar şi retrăi acea vineri istorică de octombrie cînd ieşi de la el din cameră în zori şi se pomeni că toată lumea din palatul prezidenţial avea pe cap o tichie roşie, că noile concubine măturau prin saloane şi schimbau apa din colivii purtînd tichii roşii, că mulgătorii de la grajduri, santinelele la post, damblagiii pe scări şi leproşii din grădina cu trandafiri se preumblau cu tichii roşii ca într-o duminică de carnaval, aşa că începu să cerceteze ce se întîmplase pe lume pe cînd el dormea de oamenii din palat şi locuitorii oraşului îşi etalau toţi tichiile acelea roşii, trăgînd pretutindeni după ei un şirag de clopoţei, şi în sfîrşit dădu peste cineva care-i spuse adevărul, domnule general, că veniră nişte străini care trăncăneau pe limba cea veche fiindcă nu spuneau mare ci apă fără sfîrşit şi papagalilor le ziceau păsări colorate, luntrea o numeau plută şi în loc de harpon spuneau suliţă, şi care văzîndu-ne cum le ieşeam în întîmpinare înotînd împrejurul navelor lor se căţărară pe catargele arboradei strigînd unii la alţii uitaţi-vă ce bine făcuţi sînt, ce trupuri frumoase şi ce

fete fără cusur, ce păr gros parc-ar fi coamă de cal, şi văzînd ei că eram vopsiţi ca să nu ne ardă soarele se agitară ca nişte gaiţe plouate strigînd uitaţi-vă că sînt daţi cu catran, iar ei au culoarea canarilor, nu-s albi, nici negri, cum nu s-a mai pomenit, iar noi nu pricepeam de ce naiba făceau atîtea glume pe seama noastră, domnule general, că doar eram cum ne făcuseră mamele noastre şi-n schimb ei erau îmbrăcaţi ca fanţii de ghindă în ciuda căldurii căreia îi ziceau zăduf întocmai ca şi contrabandiştii olandezi, şi cu părul făcut cum îl poartă femeile deşi sînt bărbaţi cu toţii, căci n-am văzut nici măcar una, şi ţipau la noi că nu înţelegem limba creştinească, or ei erau cei care nu pricepeau ce strigam noi, şi apoi s-au îndreptat înspre noi cu luntrele lor pe care le numesc plute, aşa cum am spus, şi se tot minunau că harpoanele noastre aveau în vîrf un os de hering căruia ei îi ziceau dinte de peşte, şi ne-au schimbat tot ce aveam pe tichiile astea roşii şi pe şiragurile astea de mărgele de sticlă pe care ni le atîrnară la gît ca să le facem plăcere, precum şi pe dairelele astea de tablă ce nu fac decît o para, pe farfurioare şi tinichele lucind ca oglinda şi alte mărunţişuri aduse din Flandra, dintre cele mai ieftine, domnule general, şi cum am văzut că erau ascultători şi plăcuţi din fire am început să-i ducem către ţărm fără ca ei să ia aminte, dar necazul a fost că ţinînd-o tot aşa cu schimbaţi-mi asta cu asta şi vă schimb şi eu asta cu ailaltă s-a încins un troc ceva de groază şi-n scurtă vreme toată lumea îşi schimba ce avea, papagalii, tutunul, bulgării de ciocolată, ouăle de iguană, tot ce-a făcut Domnul să crească, fiindcă luau orice şi dădeau tot ce aveau cu dragă inimă, ba chiar voiau să-l schimbe pe unul din noi pe un pieptar de catifea, ca să ne ducă să ne arate în Europa, închipuiţi-vă, domnule general, ce aiureală, dar el era atît de descumpănit că nu izbuti să înţeleagă dacă povestea aceea de nebuni era de competenţa guvernului său, aşa încît se întoarse în dormitor, deschise fereastra dinspre mare în speranţa c-ar descoperi o lumină nouă ca să poată pricepe încurcătura pe care i-o povestiseră, şi atunci văzu crucişătorul dintotdeauna pe care puşcaşii marini îl părăsiseră la chei, şi dincolo de crucişător, ancorate în marea întunecată, cele trei caravele.

Cînd a fost găsit pentru a doua oară ciugulit de vulturi în acelaşi birou, îmbrăcat la fel şi în aceeaşi poziţie, nici unul din noi nu era destul de bătrîn ca să-şi amintească ce se întîmplase prima dată, dar ştiam că nici o dovadă a morţii sale nu era zdrobitoare, fiindcă totdeauna mai exista alt adevăr dincolo de adevăr. Nici măcar cei mai neprevăzători nu ne mulţumeam cu aparenţele, căci adesea se dăduse drept fapt sigur că suferea de epilepsie şi se prăvălea de pe tron în cursul audienţelor zbătîndu-se pradă convulsiilor şi

făcînd spume ca fierea la gură, că-şi pierduse graiul de atîta vorbit şi avea ventriloci ascunşi după perdele, prefăcîndu-se doar că vorbeşte, că pe tot trupul îi ieşeau solzi de peşte drept pedeapsă pentru depravarea sa, că în răcoarea din decembrie hernia îi îngîna cîntece marinăreşti şi nu mai putea merge decît cu ajutorul unui cărucior ortopedic în care-şi ducea testicului bolnav, că un furgon militar intrase la miezul nopţii pe poarta din dos cu un coşciug cu ferecături de aur şi garnituri de purpură, şi că cineva o văzuse pe Leticia Nazareno plîngînd cu lacrimi amare în grădina bătută de ploaie, însă cu cît zvonurile despre moartea lui păreau mai sigure, cu atît mai viu şi mai autoritar apărea el în cele mai neaşteptate ocazii pentru a da un curs imprevizibil destinului nostru. Ar fi fost uşor să te laşi convins de dovezile evidente, inelul cu sigiliul prezidenţial, sau mărimea supranaturală a picioarelor sale de călător neînduplecat, sau ciudata umflătură a testicului bolnav de care vulturii nu îndrăzniră să se atingă, dar mereu exista cineva care-şi amintea că văzuse indicii asemănătoare la alţi morţi mai puţin importanţi din trecut. Nici cercetarea meticuloasă a casei n-a adus vreun amănunt grăitor pentru a-i stabili identitatea. În iatacul mamei lui, Benedición Alvarado, de a cărei canonizare prin decret abia de ne mai aduceam aminte, am găsit cîteva colivii stricate cu oscioare de pasăre pietrificate de trecerea anilor, am văzut un fotoliu de răchită ros de vaci, cutii cu acuarele şi pahare cu pensule din cele folosite de vînzătoarele de păsări din ţinuturile sterpe ca să vîndă la tîrg păsări cu penele decolorate dîndu-le drept mierle-galbene, am văzut un ciubăr cu o tufă de melisă care continuase să crească uitată de toţi, cu ramurile căţărîndu-se pe ziduri, străpungînd ochii portretelor şi ieşind prin ferestre pentru a sfîrşi încîlcite în hăţişul sălbatic din curţile din spate, dar nu am găsit nici cea mai neînsemnată urmă că el ar fi stat vreodată în camera aceea. În dormitorul nupţial al Leticiei Nazareno, pe care ne-o aduceam aminte mai bine nu numai pentru că domnise într-o perioadă mai apropiată, ci şi din pricina scandalului stîrnit de actele ei publice, am văzut un pat pe potriva nebuniilor unei iubiri neruşinate al cărui baldachin se prefăcuse în cuibar de găini, am văzut în cufere gulerele de vulpe albastră mîncate de molii, carcasele de sîrmă de la malacovuri, praful de pe fuste, bluzele cu dantelă de Bruxelles, ghetele bărbăteşti pe care le folosea în casă şi papucii de atlaz cu toc înalt şi bridă pe care şi-i punea cînd primea vizite, pelerinele lungi pînă la călcîie cu violete de fetru şi panglici de tafta ale toaletelor sale funerare de primă doamnă şi rasa ei de novice din pînză groasă ca o piele de berbec de culoarea scrumului cu care o aduseseră din Jamaica, sechestrată într-o ladă pentru cupe de cristal folosite la banchete, ca s-o aşeze apoi în fotoliul ei de preşedintă ascunsă, dar nici în odaia aceea nu am găsit vreo urmă care să ne îngăduie să aflăm măcar dacă acea sechestrare piraterească fusese pusă la cale din dragoste. În dormitorul prezidenţial, unde el îşi petrecuse cea mai mare parte din ultimii ani, am găsit doar un pat de campanie nefolosit, un

closet portabil din acelea pe care anticarii le scoteau din locuinţele părăsite de puşcaşii marini, un cufăr de fier cu cele nouăzeci şi două de decoraţii ale sale şi o uniformă de doc fără galoane, la fel cu cea cu care era îmbrăcat cadavrul, găurită de şase proiectile de calibru mare care făcuseră prăpăd de foc intrînd prin spinare şi ieşind prin piept, ceea ce ne-a determinat să credem că se adeverea povestea bine cunoscută că glonţul trădător tras pe la spate trecea prin el fără a-l vătăma, iar cel tras din faţă ricoşa atingîndu-i trupul şi se întorcea asupra agresorului, şi că era vulnerabil numai la focurile trase de aproape spre a cruţa suferinţa celui împuşcat de cineva care-l iubea atît de mult încît era gata să moară pentru el. Amîndouă uniformele erau prea mici pentru cadavru, dar asta nu ne-a împiedicat să considerăm totuşi că nu-i exclus să fie ale lui, căci într-o vreme se mai povestise şi că el continuase să crească pînă la o sută de ani, şi că atunci cînd a făcut o sută cincizeci îi ieşise un al treilea rînd de dinţi, chiar dacă trupul sfîşiat de vulturi nu era de fapt mai mare decît al unui om mijlociu din zilele noastre, şi avea nişte dinţi sănătoşi, mărunţi şi tociţi, care păreau a fi de lapte, şi pielea de culoarea fierii, presărată cu aluniţe de decrepitudine, fără nici o cicatrice, atîrnîndu-i în pliuri peste tot de parcă ar fi fost foarte gras odinioară, şi abia i se mai desluşeau găvanele văduvite de ochii posaci, iar în afară de testiculul bolnav, tot ce părea a fi pe măsura proporţiilor sale erau picioarele enorme, pătrate şi plate, cu nişte unghii bolovănoase şi încovoiate ca la ulii. Spre deosebire de haine, descrierile istoricilor săi erau prea încăpătoare, căci manualele şcolare oficiale îl prezentau ca pe un patriarh cu o statură de uriaş, care nu ieşea deloc din casă fiindcă nu încăpea pe uşi, care îndrăgea copiii şi rîndunelele, ştia graiul cîtorva animale, avea harul de a prevedea fenomenele naturii, putea ghici gîndul cuiva doar privindu-l în ochi şi cunoştea secretul unor săruri miraculoase care tămăduiau rănile leproşilor şi-i făceau pe damblagii să meargă. Deşi din manualele acestea dispăruse orice urmă referitoare la obîrşia lui, se credea că venise din ţinuturile pustii, datorită setei nemăsurate de putere, felului de a cîrmui, comportării lugubre, răutăţii de neînchipuit a acelui suflet care ne vîndu marea unei puteri străine şi ne condamnă să trăim avînd înaintea ochilor cîmpia aceasta necuprinsă acoperită de asprul praf lunar, ale cărei amurguri fără temei ne dureau sfîşietor. Se calcula că de-a lungul vieţii lui avusese probabil peste cinci mii de copii, născuţi cu toţii la şapte luni, de la şirul nesfîrşit de amante fără dragoste care se perindaseră prin seraiul lui pînă cînd îi venea cheful să se culce cu ele, dar nici unul nu-i poartă numele de botez sau de familie în afară de cel al Leticiei Nazareno, care a fost făcut general de divizie cu drept de putere şi comandă chiar în clipa venirii pe lume, pentru că el socotea că nimeni nu era fiul cuiva ci doar al mamei şi numai al ei. Această convingere părea că i se potriveşte şi lui, căci se ştia că n-avusese tată, precum despoţii cei mai de seamă din istorie, şi că unica rudă care i se cunoştea şi poate singura pe care a avut-o a fost scumpa lui

mamă, Benedición Alvarado, căreia manualele şcolare îi atribuiau virtutea miraculoasă de a-l fi conceput fără bărbat şi de a i se fi desluşit în vis tîlcul ascuns al destinului său mesianic, şi pe care el o proclamă prin decret mama patriei pentru simplul motiv că mama-i doar una, mama mea, o femeie ciudată de obîrşie incertă, al cărei fel simplu de a fi îi scandalizase pe susţinătorii fanatici ai demnităţii prezidenţiale, la începutul regimului său, deoarece nu puteau admite ca mama şefului statului să-şi atîrne la gît o punguţă cu camfor ca s-o ferească de toate bolile, nici să încerce să înfigă furculiţa în caviar, nici să umble ca o zăludă în papuci de lac, şi nu puteau accepta ideea ca ea să ţină stupi pe terasa salonului de muzică, să crească curcani şi tot soiul de păsări cu penele parcă vopsite cu acuarele prin birourile publice sau să-şi pună la uscat cearşafurile pe balconul de unde se ţineau discursurile, nici nu puteau trece cu vederea că la o recepţie diplomatică spusese m-am săturat să-l tot rog pe Dumnezeu să-l dea odată jos pe fiu-meu că treaba asta cu locuitul în palatul prezidenţial e ca şi cum aş sta tot timpul cu lumina aprinsă, dom'Ie, şi o spusese cu aceeaşi naturaleţe cu care la una din zilele naţionale îşi croise drum printre soldaţii din garda de onoare cu un coş cu sticle goale pînă la limuzina prezidenţială care tocmai pornea să deschidă defilarea jubiliară în zgomotul asurzitor al ovaţiilor şi marşurilor militare, sub o ploaie de flori, şi băgă coşul pe fereastra maşinii strigîndu-i fiului ei că dacă tot treci pe acolo fă bine şi dă înapoi sticlele astea la prăvălia din colţ, biata mamă. Lipsa aceasta de simţ al istoriei avea să-şi atingă noaptea de glorie la banchetul de gală cu care am sărbătorit debarcarea puşcaşilor marini sub comanda amiralului Higgingson, cînd Benedición Alvarado, văzîndu-şi fiul în uniformă de paradă cu medaliile de aur şi mănuşile de atlaz pe care le folosi mai departe toată viaţa, nu-şi putu înfrîna izbucnirea orgoliului matern şi exclamă cu voce tare în faţa întregului corp diplomatic, dac-aş fi ştiut că feciorul meu avea s-ajungă preşedintele republicii l-aş fi dat la şcoală, dom'le, mare trebuie să fi fost ruşinea fiindcă de atunci o surghiuni la conacul de la marginea oraşului, un adevărat palat cu unsprezece camere cîştigat de el într-o noapte cu noroc la zaruri, cînd căpeteniile din războiul federal îşi împărţiseră la masa de joc splendidul cartier general al conservatorilor fugiţi, numai că Benedición Alvarado dispreţui ornamentele imperiale care mă fac să mă simt de parc-aş fi soţia Suveranului Pontif şi preferă camerele de serviciu alături de cele şase slujnice desculţe care-i fuseseră date, se instală cu maşina-i de cusut şi coliviile cu păsări vopsite într-o odăiţă nenorocită din fund unde căldura nu răzbea niciodată şi era mai uşor să alungi ţînţarii de la şase, se aşeza să coasă la lumina leneşă din curtea principală, în parfumul medicinal al tamarinilor, în timp ce găinile rătăceau prin saloane iar soldaţii din gardă pîndeau servitoarele prin încăperile pustii, se apuca să vopsească mierle-galbene cu acuarele jelindu-se în faţa slujnicelor de nenorocirea bietului meu fiu pe care puşcaşii marini îl ţineau ascuns în palatul prezidenţial, atît de

departe de maică-sa, dom'le, fără o nevastă săritoare care să-l îngrijească dacă-l deştepta în toiul nopţii vreo durere, şi băgat pînă-n gît în slujba asta de preşedinte al republicii pentru o simbrie de mizerie de trei sute de pesos pe lună, sărmanul meu băiat. Ştia ea foarte bine ce spunea, pentru că el o vizita aproape zilnic în timp ce oraşul se bălăcea în mîlul siestei, îi aducea fructe glasate care ei îi plăceau atîta, şi profita de ocazie să-şi descarce sufletul împovărat de condiţia-i nenorocită de mijlocitor al puşcaşilor marini, povestindu-i cum trebuia să ascundă în şerveţele portocalele zaharisite şi dulceaţa de smochine fiindcă autorităţile de resort aveau contabili care treceau în registre pînă şi resturile de la prînz, lamentîndu-se că deunăzi a venit la palatul prezidenţial comandantul crucişătorului cu nişte astronomi de pe uscat care se apucară să măsoare totul şi nici măcar nu binevoiră să mă salute, ci îmi treceau de zor ruleta pe deasupra capului în vreme ce-şi făceau calcule în engleză, şi-mi tot strigau prin tălmaci ia dă-te la o parte, şi el se dădea, du-te din lumină, şi el se ducea, stai unde nu deranjezi pe nimeni, la dracu', şi el nu ştia unde să stea fără să deranjeze, pentru că măsurătorii mişunau peste tot măsurînd pînă şi mărimea luminii din balcoane, dar nu ăsta a fost necazul cel mai mare, mamă, ci faptul că i-au alungat în stradă ultimele două concubine care-i mai rămăseseră, căci amiralul îi spusese că nu erau vrednice de un preşedinte, şi acum era înnebunit de-a binelea de atîta lipsă de femei încît în unele după-amieze se prefăcea că pleacă din conacul de la marginea oraşului, însă maică-sa îl auzea fugărind slujnicele în penumbra iatacurilor, şi era atît de copleşită de durere că aţîţa păsările din colivii pentru ca nimeni să nu-şi dea seama de lipsurile din pricina cărora tînjea fiul ei, făcîndu-le să cînte cu forţa ca să nu răzbată în vecini larma asaltului, ruşinea opintelilor, ameninţările înăbuşite, fiţi cuminte, domnule general, că de nu vă spun mamei, şi le strica siesta canarilor obligîndu-i să cînte gata să-şi dea sufletul pentru ca nimeni să nu-i audă gîfîiala neîndurătoare de soţ grăbit, zbuciumul de amant ce n-apucă să-şi lepede hainele, scîncetul de căţel, lacrimile de obidă în singurătate ce făceau parcă să i se întunece totul, în cotcodăcit de găini înnebunite prin iatacuri de iubirile acelea de nevoie răsunînd în aerul ca de sticlă topită în toiul acelui august fără nici un Dumnezeu, la trei după-amiaza, sărmanul meu băiat. Starea aceea de penurie avea să dureze pînă în ziua în care forţele de ocupaţie părăsiră ţara speriate de o izbucnire a ciumei, cu toate că mai lipseau ani mulţi pînă să se împlinească sorocul stabilit pentru care debarcaseră, demontară în bucăţi pe care le-au numerotat şi ambalară în lăzi de scînduri locuinţele ofiţerilor, smulseră toată pajiştea albastră şi o luară înfăşurînd-o de parc-ar fi fost un covor, înveliră cu muşama rezervoarele cu apa potabilă pe care le-o trimiteau de acasă ca să nu bea din aceea cu tot soiul de gîngănii din rîurile noastre, îşi dezafectară spitalele albe, dinamitară cazărmile pentru ca nimeni să nu afle cum fuseseră ridicate, părăsiră la chei străvechiul crucişător al debarcării pe puntea căruia bîntuia în nopţile de

iunie stafia unui amiral dispărut în furtună, dar mai înainte de a-şi lua în trenurile ce zburau ca vîntul paradisul acela de bătălii portabile îi conferiră medalia de bună vecinătate, îi dădură onorurile de şef de stat şi-i spuseră cu voce tare ca s-audă toată lumea te lăsăm baltă cu bordelul tău de negrotei să vedem cum ai să te descurci fără noi, şi plecară, maică-măiculiţă, la naiba, duşi au fost, şi pentru prima oară în tot acest răstimp de umilinţă cît a fost animal de povară sub ocupaţie a urcat scările cîrmuind el însuşi şi în gura mare în toiul unui noian de rugăminţi să se reînfiinţeze luptele de cocoşi, şi el poruncea, mda, bine, să se dea iar voie la zmeie să se înalţe şi la alte distracţii de oameni sărmani, care fuseseră interzise de puşcaşii marini, iar el poruncea, mda, bine, convins într-atît că e stăpîn pe întreaga-i putere încît ajunse să aşeze invers culorile drapelului şi să schimbe boneta frigiană de pe stemă cu dragonul învins al invadatorului fiindcă la urma urmelor sîntem propriii noştri cîini, măiculiţă, ciuma să trăiască. Benedición Alvarado avea să-şi amintească toată viaţa de spaima aceea stîrnită de putere şi de alta de mai de mult şi mai amară din pricina mizeriei, dar nicicînd nu şi le-a evocat cu atîta tristeţe ca după farsa cu moartea, cînd el se bălăcea în balta bunăstării în vreme ce ea se plîngea oricui avea chef s-o asculte că nu-i nici o scofală să fii mama preşedintelui şi să n-ai altceva pe lume decît o maşină nenorocită de cusut, îi tot dădea zor zicând aşa cum îl vedeţi cu trăsura toată numai fireturi, bietul meu băiat n-are nici măcar o groapă în pămînt unde să zacă mort după atîta amar de ani în slujba patriei, dom'le, nu-i drept, şi nu se plîngea din obişnuinţă, nici din prefăcătorie, ci pentru că el nu-i mai împărtăşea necazurile şi nici nu mai dădea fuga ca odinioară să-i încredinţeze tainele cele mai minunate ale puterii, schimbîndu-se atît de mult faţă de cum fusese pe vremea puşcaşilor încît lui Benedición Alvarado îi făcea impresia că e mai bătrîn ca ea, că o lăsase în urma lui, îl auzea bîlbîindu-se, încurcîndu-se la socoteala zilelor, uneori îi curgeau balele, iar pe ea o copleşea o milă ce nu mai era de mamă ci de fiică atunci cînd îl vedea sosind la conacul de la marginea oraşului încărcat de pachete şi străduindu-se cu disperare să le deschidă pe toate deodată, desfăcea sfoara cu dinţii, rupîndu-şi unghiile în noduri mai înainte ca ea să găsească foarfecele în coşuleţul de lucru, scotea totul afară scormonind cu mîinile prin hăţişul de fleacuri, îmbătat de dorinţa arzătoare de a le vîntura, uite, mamă, ce chestii grozave, o sirenă vie într-un acvariu, un înger de mărime naturală care împins de un arc zbura prin încăpere cu un clopot ce bătea la fiecare oră, un melc uriaş înlăuntrul căruia nu se auzea vuietul valurilor şi al vîntului de pe mare ci imnul naţional, ce chestii trăsnet, mamă, vezi ce bine e să nu fii sărac, zicea, însă ea nu-l încuraja în entuziasmul acela ci se apuca să-şi roadă pensulele cu care vopsea mierle-galbene pentru ca băiatul ei să nu-şi dea seama că i se sfîşia inima evocînd un trecut pe care nimeni nu-l cunoştea mai bine ca ea, amintindu-şi cît de scump îl costase să rămînă în scaunul pe care stătea, şi nu în vremurile de

acum, dom'le, nu în vremurile astea uşoare în care puterea era o materie tangibilă şi unică, o mărgea de sticlă în palmă, cum spunea el, ci pe cînd era un peşte rătăcitor care înota fără nici un Dumnezeu şi fără noimă într-un palat din vecini, urmărit de cîrdul vorace al ultimelor căpetenii din războiul federal care mă ajutaseră să-l dau jos pe generalul poet Lautaro Muñoz, un despot luminat, odihnească-l Domnul în gloria-i sflntă, cu ceasloavele lui scrise în latineşte de Suetoniu şi cei patruzeci şi doi de cai pur sînge, dar care, în schimbul sprijinului lor militar, puseseră stăpînire pe gospodăriile şi vitele foştilor proscrişi şi-şi împărţiseră ţara în provincii autonome cu argumentul fără drept de apel că asta înseamnă federalism, domnule general, pentru asta ne-am vărsat sîngele, şi ajunseră regi atotputernici pe pămînturile lor, cu legi proprii, cu sărbătorile lor naţionale, cu bancnotele semnate de ei înşişi, uniformele lor de gală cu săbii împodobite cu pietre preţioase şi dolmane cu brandenburguri de aur şi tricornuri cu panaşe din cozi de păun copiate după vechile gravuri cu viceregii patriei de dinaintea lui, şi erau neciopliţi şi sentimentali, dom'le, intrau în palatul prezidenţial pe poarta mare fără permisiunea nimănui căci patria e a tuturora, dom'le general, de asta ne-am jertfit viaţa, se instalau în salonul de bal cu seraiurile lor scoase la iveală şi animalele domestice luate ca tribut de pace pe care-l cereau de pretutindeni pentru ca niciodată să nu le lipsească mîncarea, aveau o escortă personală de mercenari străini care în loc de cizme îşi înfăşurau picioarele în cîrpe şi abia ştiau să vorbească pe limba creştinească, dar erau iscusiţi la jocuri de zaruri măsluite, cruzi şi dibaci în mînuirea armelor de război, astfel încît palatul prezidenţial părea o şatră de ţigani, dom'le, răspîndind un miros greu de viitură, iar ofiţerii din statul major îşi luaseră pentru gospodăriile lor mobilierul republicii, jucau la domino privilegiile guvernamentale nepăsători la rugăminţile fierbinţi ale mamei lui, Benedición Alvarado, care n-avea nici o clipă de răgaz străduindu-se să mături munţii de gunoaie de după petreceri şi să facă ordine cît de cît în naufragiul acela, căci ea era singura care încercase să ţină piept degradării îngrozitoare a faptelor liberalilor, numai ea îşi dăduse silinţa să-i alunge cu lovituri de mătură cînd văzu palatul spurcat de nelegiuiţii aceia desfrînaţi care-şi disputau jilţurile puterii supreme în certuri iscate la partidele de cărţi, îi văzu săvîrşind păcatul sodomiei în spatele pianului, îi văzu făcîndu-şi nevoile în amforele de alabastru cu toate că ea îi avertiză să nu, domnilor, nu sînt oale de noapte ci amfore descoperite pe fundul mării la Pantelaria, dar ei o ţineau una şi bună că nu, că erau ţucale de bogătani, dom'le, n-a existat putere omenească în stare să le-o scoată din cap, nici forţă divină să-l împiedice pe generalul Adriano Guzmán să ia parte la recepţia diplomatică prilejuită de sărbătorirea a zece ani de la venirea mea la putere, chiar dacă nimeni nu şi-ar fi putut închipui ce ne aştepta cînd îşi făcu apariţia în salonul de bal, în uniforma-i sobră de doc alb aleasă anume pentru ocazia aceea, fără arme, aşa cum îmi făgăduise pe onoarea lui de militar, cu escorta

de refugiaţi francezi în civil şi încărcaţi de crini de Cayenne pe care generalul Adriano Guzmán îi împărţi pe rînd soţiilor ambasadorilor şi miniştrilor, nu însă înainte de a le cere voie cu o plecăciune bărbaţilor lor, fiindcă aşa-i spuseseră mercenarii că era de bon ton la Versailles, iar el procedase întocmai cu neasemuit spirit cavaleresc, rămînînd apoi aşezat într-un colţ, cu ochii ţintă la dans şi dînd din cap în semn de încuviinţare, foarte bine, spunea, dansează bine filfizonii ăştia de prin Europa, fiecare cu ale lui, zicea, uitat pînă într-atît acolo în fotoliu încît numai eu mi-am dat seama că unul din aghiotanti îi tot umplea cupa de şampanie după fiecare sorbitură, şi pe măsură ce treceau orele devenea mai crispat şi mai roşu la faţă decît era de felul lui, îşi desfăcea cîte un nasture de la tunica umedă de sudoare ori de cîte ori sforţarea de a-şi înăbuşi vreun rîgîit i se citea în ochi, sughiţa picotind, mamă, şi pe neaşteptate se ridică anevoie în picioare într-una din pauzele balului şi-şi descheie toţi ceilalţi butoni, apoi pe cei de la pantaloni, dezgolindu-şi tulumba veştedă de vultur cu care stropi decolteurile parfumate ale soţiilor de ambasadori şi miniştri, împrăştiindu-şi urina acră de războinic beat peste fustele vaporoase de muselină, corsajele de brocart auriu, evantaiele de struţ, cîntînd netulburat în toiul panicii stîrnite eu sînt amantul dispreţuit care-ţi udă trandafirii din grădină, oh, minunăţie de trandafiri, cînta de zor, fără ca nimeni să se încumete să-l oprească, nici măcar eu, fiindcă mă ştiam mai puternic decît fiecare dintre ei, dar mai slab decît doi care erau în cîrdăşie, nedîndu-mi încă seama că el îi vedea pe toţi ceilalţi aşa cum erau în vreme ce ei nu izbuteau să desluşească vreodată gîndurile ascunse ale bătrînului tare precum stînca de granit a cărui seninătate abia dacă se putea asemui cu prudenţa-i neţărmurită şi infinita virtute de a aştepta, îi vedeam doar ochii siniştri, buzele încremenite, mîna de domnişoară sfioasă care nici nu tresări pe mînerul sabiei în acea amiază îngrozitoare cînd veniră cu vestea că, domnule general, comandantul Narciso López înnebunit de marihuana şi rachiu de anason s-a năpustit în closet peste unul din soldaţii gărzii prezidenţiale şi l-a aţîţat după bunu-i plac cu tertipuri de femeie iscusită iar apoi l-a silit bagă-mi-o toată, ce dracu', e un ordin, toată, iubitule, pînă-n străfunduri, plîngînd de durere, plîngînd de furie, pînă s-a trezit în patru labe vărsînd de umilinţă cu capul în aburii împuţiţi din hazna, şi atunci l-a luat pe sus pe acel Adonis şi l-a străpuns cu o suliţă înfigîndu-l ca pe un fluture în goblenul primăvăratic din salonul de audienţe fără ca nimeni să îndrăznească să-l dea jos de acolo vreme de trei zile, sărmanul om, pentru că el nu făcea nimic altceva decît să-i supravegheze pe vechii lui tovarăşi de arme ca să nu unelteasscă împotrivă-i, dar fără să intervină în viaţa lor, încredinţat că ei înşişi aveau să se extermine unii pe alţii mai înainte de a ajunge la el vestea că, domnule general, pe generalul Jesucristo Sánchez au fost siliţi să-l omoare cu lovituri de scaune cei din propria-i escortă fiind pradă unui atac de turbare de pe urma unei muşcături de pisică, bietul om, n-apucă să termine partida de

domino că îi şi şoptiră la ureche vestea că, domnule general, generalul Lotario Sereno se înecase deoarece calul i-a murit pe neaşteptate trecînd un rîu, bietul om, nici nu clipi cînd îi aduseră vestea că, domnule general, generalul Narciso López şi-a vîrît în fund un cartuş cu dinamită şi i-au explodat măruntaiele, copleşit de ruşinea de a nu-şi putea înfrîna pederastia, iar el îi tot dădea zor cu bietul om, de parcă n-ar fi avut nici un amestec în morţile acelea îngrozitoare şi ordona pentru toţi prin acelaşi decret onoruri postume, îi proclama martiri căzuţi la datorie şi le făcea funeralii magnifice îngropîndu-i la aceeaşi înălţime în panteonul naţional, căci o patrie fără eroi e ca o casă fără uşi, spunea, iar cînd n-au mai rămas decît şase generali de armată în toată ţara i-a invitat la petrecerea de ziua lui de naştere împreună cu o mulţime de camarazi la palatul prezidenţial, pe toţi laolaltă, domnule, inclusiv generalul Jacinto Algarabia, cel mai ascuns şi viclean dintre ei, care se făIea că are un copil cu propria lui mamă şi că bea numai alcool denaturat amestecat cu praf de puşcă, fiind doar noi în salonul de bal ca pe vremurile bune, domnule general, toţi fără arme ca nişte fraţi de lapte dar cu oamenii din escortă îngrămădiţi în sala de alături, încărcaţi cu daruri magnifice pentru singurul dintre noi care a ştiut să ne înţeleagă pe toţi, ziceau, vrînd să spună că era singurul care ştiuse să-i ţină în frîu, singurul care izbutise să-l găsească în bîrlogu-i de departe, din ţinuturile pustii, pe legendarul general Saturno Santos, un indian pur sînge, neîncrezător, care umbla veşnic cu picioarele goale aşa cum m-a făcut mama, domnule general, căci noi oamenii dintr-o bucată nu putem respira dacă nu simţim pămîntul, şi venise înfăşurat într-un poncho pictat cu nişte animale ciudate în culori vii, venise singur, aşa cum obişnuia să călătorească mereu, fără escortă, precedat de o aură sumbră, fără alte arme în afară de cuţitul lung de tăiat trestie pe care n-a vrut să-l scoată de la brîu fiindcă nu-i armă de luptă ci de muncă, şi-mi aduse în dar un vultur dresat să ia parte la războaiele de oameni, şi aduse cu el harfa, mamă, instrumentul sacru ale cărui sunete alungau furtuna şi grăbeau coacerea recoltelor, la care generalul Saturno Santos cînta cu o măiestrie pornită din suflet, trezind în noi toţi nostalgia nopţilor de groază ale războiului, mamă, ne tulbură mirosul de rîie de cîine al bătăliei, ne răscoli sufletul cîntecul acela de război despre barca de aur ce ne duce la ţărm, îl cîntară în cor din toată inima, mamă, de pe pod scăldat în lacrimi m-am întors, aşa cîntau, în timp ce au mîncat un curcan umplut cu prune şi o jumătate de purcel de lapte, şi fiecare bea din sticla lui, fiecare din băutura proprie, cu toţii în afară de el şi de generalul Saturno Santos care în viaţa lor n-au pus nici o picătură de alcool în gură, nici n-au fumat, nici n-au mîncat mai mult decît aveau nevoie să poată trăi, cîntară în cor în cinstea mea cîntecul zorilor pe care-l cînta regele David, cîntară plîngînd toate cîntecele cu urări pentru ziua de naştere care se cîntau înainte de a veni consulul Hanemann cu chestia aceea nouă, domnule general, fonograful cu pîlnie şi cilindru cu *happy birthday,* cîntau pe jumătate adormiţi, pe

jumătate beţi, fără să le mai pese de bătrînul taciturn care atunci cînd bătu de miezul nopţii luă din cui felinarul şi se apucă să cerceteze palatul înainte de a se duce la culcare, aşa cum îi era obiceiul la cazarmă şi trecînd la întoarcere prin salonul de bal îi văzu pentru ultima oară pe cei şase generali claie peste grămadă pe jos, îmbrăţişaţi, inerţi şi liniştiţi, sub oblăduirea celor cinci escorte ce se pîndeau între ele, căci pînă şi adormiţi şi aşa îmbrăţişaţi tot se temeau unii de alţii aproape la fel de tare pe cît fiecare se temea de el, şi pe cît el se temea de doi dintre ei care puneau ceva la cale în taină, şi atîrnă la loc felinarul în cui şi-şi încuie dormitorul cu cele trei zăvoare, cele trei lacăte şi cei trei drugi, se trînti pe duşumea cu faţa în jos, cu braţul drept în chip pe pernă, chiar în clipa în care temeliile palatului se legănară din pricina detunăturii asurzitoare a tuturor armelor escortelor la unison, mai întîi o dată, la naiba, fără nici un zgomot intermediar, fără un geamăt, şi încă o dată, la naiba, şi cu asta gata, s-a terminat tot bîlciul, n-a mai rămas decît o boare de pulbere în liniştea lumii, n-a mai rămas decît el eliberat pe veci de zbuciumul puterii cînd văzu în cea dintîi geană de lumină violetă a zorilor ordonanţele bălăcindu-se în balta de sînge din salonul de bal, o văzu pe maică-sa Benedición Alvarado înfiorată de groază privind pereţii pe care şiroia sîngele oricît încercau să-i usuce cu var şi cenuşă, domnule, covoarele din care picura mai departe sînge oricît le storceau, iar de pe coridoare şi de prin birouri păreau că izvorăsc rîuri de sînge cu cît se chinuiau mai tare să-l spele ca să ascundă grozăvia măcelului celor de pe urmă veterani ai războiului nostru, care după cum spunea comunicatul oficial fuseseră asasinaţi de propriile escorte înnebunite, şi ale căror trupuri înfăşurate în drapelul patriei umplură la refuz panteonul eroilor neamului, făcîndu-li-se funeralii ca la episcopi, căci nici măcar un singur om din escortă nu scăpase cu viaţă din capcana sîngeroasă, nimeni, domnule general, în afară de generalul Saturno Santos care era blindat cu nenumăratele-i şiraguri de talismane şi ştia tot soiul de vrăji de-ale indienilor putîndu-se preface în orice după bunu-i plac, fir-ar să fie, se putea preschimba în tatu sau în eleşteu, domnule general, putea deveni tunet, şi el şi-a dat seama că aşa s-a şi întîmplat cu-adevărat, fiindcă cercetaşii lui cei mai dibaci îi pierdură urma cam pe la ultimul Crăciun, cîinii de vînătoare îl căutau tocmai în sens invers, dar îl văzuse prefăcut în crai de verde în cărţile în care-i dădeau ghicitoarele lui, şi era viu, dormind ziua şi umblînd noaptea prin trecători, pe pămînt şi pe apă, lăsînd după sine o dîră de rugăciuni care încurca simţul de orientare al urmăritorilor şi istovea vrerea duşmanilor, însă el nu renunţă să-l caute în orice clipă, ziua şi noaptea, ani în şir, pînă cînd după foarte multă vreme văzu de la fereastra trenului prezidenţial o puzderie de oameni, bărbaţi şi femei cu copiii lor, cu animalele şi cratiţele lor de bucătărie, aşa cum văzuse atîtea în spatele trupelor de război, îi văzu mărşăluind în bătaia ploii ducîndu-şi bolnavii în hamacele spînzurate de un par, în urma unui bărbat foarte palid într-o tunică de

cînepă care susţine că e un sol divin, domnule general, iar el îşi bătu fruntea cu palma şi-şi zise uite-l acolo, fir-ar să fie, şi într-adevăr acolo era generalul Saturno Santos cerşind la mila peregrinilor cu vraja harfei sale fără strune, sărac şi mohorît, cu o pălărie de fetru ponosită şi un poncho zdrenţuit, dar pînă şi într-o asemenea stare de plîns n-a fost tocmai uşor să-l omoare, aşa cum credea el, căci izbutise să-i decapiteze cu cuţitul cel lung de tăiat trestie pe trei dintre oamenii lui cei mai de nădejde şi să le ţină piept celor mai cruzi cu atîta curaj şi iscusinţă încît el porunci să fie oprit trenul în dreptul cimitirului dezolant din pustiu unde predica solul Domnului, şi toată lumea se repezi în lături cînd soldaţii din garda prezidenţială săriră din vagonul vopsit în culorile drapelului patriei cu armele gata să tragă, şi nu mai rămase nimeni la vedere, în afară de generalul Saturno Santos lîngă harfa-i legendară, cu mîna înţepenită pe prăseaua cuţitului, parcă fascinat de apariţia duşmanului său de moarte care se ivise pe scara vagonului cu uniforma de doc fără galoane, neînarmat, mai bătrîn şi mai adumbrit decît dac-ar fi trecut o sută de ani de cînd nu ne-am văzut, domnule general, mi s-a părut istovit şi singur, cu pielea îngălbenită din pricina ficatului suferind şi ochii stînd să lăcrămeze, însă avea strălucirea lividă a celui stăpîn nu numai pe puterea sa ci şi pe aceea smulsă de la morţii săi, aşa încît m-am pregătit să mor fără să opun rezistenţă, fiindcă i s-a părut zadarnic să-l contrarieze pe bătrînul care venise de atît de departe fără alte motive nici alte merite decît pofta sălbatică de a porunci, dar el îi arătă palma mîinii sale de meduză şi spuse Domnul să te aibă în paza sa, viteazule, patria se mîndreşte cu tine, căci ştia dintotdeauna că împotriva unui om de neînvins nu există altă armă decît prietenia, şi generalul Saturno Santos sărută pămîntul pe care el călcase şi-l imploră să binevoiască a-i îngădui să-l slujească după cum veţi porunci, domnule general, atîta vreme cît mîinile acestea vor mai avea vlagă să facă să cînte cuţitul, iar el se învoi, aşa să fie, îl numi garda lui personală cu singura condiţie să nu stai niciodată în spatele meu, îl făcu partener la domino şi împreună jumuliră la patru mîini mulţi despoţi căzuţi de la putere, îl urca desculţ în trăsura prezidenţială şi-l ducea pe la recepţii diplomatice cu răsuflarea lui de tigru care întărîta cîinii şi le ameţea pe soţiile ambasadorilor, îl puse să se culce de-a curmezişul pragului dormitorului său, pentru a-şi domoli frica de a dormi cînd viaţa îi devenise atît de grea încît tremura la gîndul de a se pomeni singur în mulţimea care-i stăpînea visele, ţinîndu-l la distanţă de zece palme de încrederea lui ani în şir pînă cînd uremia l-a văduvit de harul de a face cuţitul să cînte şi atunci l-a rugat să se îndure, ucideţi-mă dumneavoastră, domnule general, ca să nu-i fac altcuiva plăcerea să mă omoare fără nici un drept, însă el îl trimise să moară, cu o pensie bună şi o medalie în chip de recunoştinţă, în bîrlogul de hoţi de vite din ţinuturile pustii unde se născuse şi nu-şi putu stăpîni lacrimile cînd generalul Saturno Santos lăsă sfiiciunea la o parte pentru a-i spune sufocîndu-se de plîns vedeţi, domnule general, că pînă şi bărbaţilor celor mai

de nădejde ne vine ceasul să ne înmuiem ca nişte blegi, naiba s-o ia de treabă. Astfel încît nimeni nu înţelegea mai bine ca Benedición Alvarado bucuria copilărească ce-l cuprindea cînd se răzbuna pe vremurile vitrege de odinioară şi nesocotinţa cu care-şi prăpădea banii puterii pentru a avea la bătrîneţe ceea ce-i lipsise de copil, dar se înfuria că abuzau de inocenţa lui spre a-i vinde drăciile acelea americăneşti care nici nu erau chiar aşa de ieftine şi nici nu cereau atîta iscusinţă ca păsările vopsite de ea din care însă reuşi să vîndă doar vreo patru, e bine să te bucuri de viaţă, spunea, dar gîndeşte-te şi la viitor, că nu vreau să te văd cerşind cu pălăria întinsă în poarta unei biserici dacă mîine sau mai tîrziu, deie Domnul să nu fie aşa, te dau jos din scaunul pe care stai, dac-ai şti barem să cînţi, sau dac-ai fi arhiepiscop, sau marinar, dar tu nu eşti decît general, deci nu eşti bun de nimic, doar să dai ordine, îl sfătuia, îngroapă într-un loc sigur banii care-ţi prisosesc de la cîrmuire, undeva unde numai el să-i poată găsi, dacă se întîmplă cumva să fii nevoit să fugi ca nenorociţii ăştia de preşedinţi venetici care-şi rumegă uitarea cerşind acolo, în casa de pe stînci, sunetul de rămas bun al sirenelor vapoarelor, priveşte-te în oglinda asta, îi spunea, însă el n-o lua în seamă ci-i risipea amărăciunea cu vorbele magice stai liniştită, mamă, lumea asta mă iubeşte. Benedición Alvarado avea să trăiască ani mulţi plîngîndu-se de sărăcie, certîndu-se cu servitoarele pentru banii de coşniţă şi chiar sărind cîte un prînz ca să facă economii, fără ca nimeni să îndrăznească să-i spună că era una din femeile cele mai bogate de pe lume, că tot ce strîngea el din afacerile guvernului era trecut pe numele ei, că devenise nu numai stăpîna unor pămînturi necuprinse şi a unor cirezi fără număr, ci şi a tramvaielor locale, a poştei, telegrafului şi reţelei apelor naţionale, astfel încît orice vas ce naviga pe afluenţii Amazoanelor sau în apele teritoriale trebuia să-i plătească taxa de trecere de care ea n-a ştiut pînă la moarte, după cum n-a ştiut ani în şir că feciorul ei nu era chiar atît de sărman cum credea ea cînd îl vedea venind la conacul de la marginea oraşului, aprins la faţă de minunăţia jucăriilor bătrîneţii, căci pe lîngă impozitul personal pe care-l încasa pentru fiecare vită sacrificată de pe tot cuprinsul ţării, pe lîngă răsplata favorurilor şi plocoanele din interes pe care i le trimiteau partizanii săi, născocise şi pusese în aplicare de multă vreme un sistem infailibil de cîştigat la loterie. Erau anii de după moartea sa neadevărată, anii zgomotului, domnule, care nu s-au numit astfel, după cum credeam mulţi dintre noi, din pricina vuietului subteran simţit în toată ţara într-o noapte a sfîntului mucenic Heraclio şi despre care nu s-a dat niciodată o explicaţie sigură, ci datorită zgomotului veşnic al lucrărilor în curs ce se anunţau încă de la punerea temeliei ca fiind cele mai mari de pe lume, şi totuşi nu se isprăveau niciodată, o epocă liniştită cînd el convoca adunările guvernului în timp ce-şi făcea siesta în conacul de la marginea oraşului, se culca în hamac făcîndu-şi vînt cu pălăria sub crengile înmiresmate ale tamarinilor şi ascultîndu-i cu ochii închişi pe doctorii aceia în meşteşugul

cuvintelor cu mustăţile pomădate, care se aşezau să stea de vorbă în jurul hamacului, palizi de atîta zăduf în redingotele lor de postav şi cu gulere de celuloid, ascultîndu-i pe miniştrii civili pe care-i detesta atît de mult deşi îi numise din nou de convenienţă, şi pe care îi auzea cum discută probleme de stat în larma stîrnită de cocoşii care fugăreau găinile prin ogradă, de ţîrîitul neîncetat al greierilor şi de gramofonul neobosit ce cînta în vecini cîntecul cu Susana, vino Susana, pe neaşteptate amuţeau cu toţii, linişte, generalul a adormit, dar el striga fără să deschidă ochii, sforăind mai departe, nu dorm proştilor, continuaţi, şi continuau pînă cînd el se desprindea bîjbîind din păienjenişul siestei şi decreta că după atîtea tîmpenii singurul care are dreptate e prietenul meu, ministrul sănătăţii, ce naiba, gata cu şedinţa, şi se termina, mai stătea de vorbă cu aghiotanţii lui, purtîndu-i dintr-o parte într-alta în vreme ce mînca plimbîndu-se cu farfuria într-o mînă şi lingura în cealaltă, se despărţea de ei pe scară spunîndu-le morocănos faceţi cum vreţi că la urma urmelor eu sînt cel care porunceşte aici, ce naiba, îi trecu şi ideea năstruşnică să tot întrebe dacă lumea îl iubea sau nu, ce dracu', tăia panglici pe la inaugurări, se arăta în public în carne şi oase asumîndu-şi riscurile puterii cum n-o făcuse în vremurile cele mai liniştite, la naiba, juca partide interminabile de domino cu prietenul meu de o viaţă, generalul Rodrigo de Aguilar şi cu prietenul meu, ministrul sănătăţii, singurii care îi erau destul de apropiaţi ca să-i ceară eliberarea vreunui deţinut sau graţierea vreunui condamnat la moarte, şi singurii care se încumetară să-l roage s-o primească în audienţă specială pe regina frumuseţii săracilor, o făptură incredibilă pentru mlaştina aceea nenorocită căreia îi ziceam mahalaua luptelor de cîini, fiindcă toţi cîinii de aici se încăierau în plină stradă de ani de zile fără o clipă de răgaz, o redută a morţii unde patrulele din garda naţională nici nu se aventurau fiindcă-i lăsau goi-puşcă şi le desfăceau maşinile în piesele originale cu o singură mişcare a mîinilor, unde bieţii măgari rătăciţi intrau pe la un capăt al străzii şi ieşeau pe la celălalt într-un sac de oase, unde erau mîncaţi fripţi copii de oameni bogaţi, domnule general, erau vînduţi la tîrg prefăcuţi în cîrnaţi, închipuiţi-vă, ei bine acolo se născuse şi locuia Manuela Sánchez, piaza mea rea, o floare crescută printre gunoaie a cărei frumuseţe de necrezut uimise ţara, domnule general, şi el se simţi atît de intrigat de această destăinuire încît, dacă toate astea-s adevărate precum spuneţi, nu numai că o primesc în audienţă specială, dar şi dansez cu ea primul vals, la naiba, să se scrie în ziare, porunci, grozav le mai plac sărăntocilor chestiile astea. Totuşi, în noaptea de după audienţă, pe cînd jucau domino, îi spuse cu amărăciune vădită generalului Rodrigo de Aguilar că regina săracilor nu merita osteneala să danseze cu ea, că era la fel de ordinară ca atîtea alte Manuele Sánchez din cartier, cu rochia-i de nimfă cu volănaşe de muselină şi coroana poleită cu pietre false şi un trandafir în mînă, supravegheată de o mamă care o păzea de parc-ar fi fost de aur, aşa încît el îi dăduse tot ce-şi dorea, nimic altceva decît lumină electrică şi apă

curentă pentru mahalaua ei cu lupte de cîini, dar declară că e ultima dată cînd ascult astfel de rugăminţi, la naiba, n-o să mai vorbesc cu săracii, zise, şi fără să termine partida trînti uşa şi plecă, auzi cele opt bătăi metalice ale ceasului, se duse să dea nutreţ vacilor la grajduri, porunci să fie scoase baligile, cercetă tot palatul în vreme ce mînca din mers cu farfuria în mînă carne cu fasole, orez alb şi felii de banane crude, numără santinelele de la poarta principală pînă la dormitoare, erau toate şi fiecare la post, paisprezece, văzu restul gărzii lui personale jucînd domino în postul din prima curte, văzu leproşii dormind printre tufele de trandafiri, damblagiii pe scări, era ceasul nouă, puse la o fereastră farfuria cu mîncarea neterminată şi se pomeni înotînd parcă în duhoarea de mîl din barăcile concubinelor care dormeau la grămadă, chiar şi trei într-un pat, cu copiii lor născuţi la şapte luni, se sui călare pe un morman cu miros de mîncare stătută şi socoti într-o parte două capete şi într-alta şase picioare şi trei braţe, fără a se întreba dacă va afla vreodată ale cui erau, nici cine era aceea care-i dăduse pînă la urmă să sugă fără a se trezi, fără a-l visa, şi nici a cui fusese vocea care şoptise adormită din alt pat mai încet, domnule general, că se sperie copiii, se întoarse în palat, cercetă cremoanele de la cele douăzeci şi trei de ferestre, dădu foc baligilor de vacă din cinci în cinci metri pornind din vestibul şi pînă în camerele particulare, simţi mirosul fumului, îşi aminti de o copilărie nesigură ce putea fi a lui şi care-i veni în minte doar în clipa cînd începuse fumul iar apoi o uită pentru totdeauna, se întoarse stingînd lumînile în sens invers, din dormitoare pînă în vestibul, şi acoperind coliviile cu păsările adormite pe care le număra înainte de a pune peste ele husele de pînză, patruzeci şi opt, străbătu încă o dată tot palatul cu o lampă în mînă, se văzu pe sine în oglinzi, unul după altul, pînă la paisprezece generali umblînd cu lampa aprinsă, se făcuse ora zece, totul în ordine, reveni în dormitoarele gărzii prezidenţiale, stinse şi aici lumina, noapte bună, domnilor, controla birourile de la parter, sălile de aşteptare, closetele, pe după draperii, pe sub mese, nu era nimeni, scoase maldărul de chei pe care le putea deosebi pipăindu-le una cîte una, încuie birourile, urcă un etaj cercetînd încăperile una după alta şi încuind uşile cu cheia, scoase borcanul cu miere de albine din ascunzătoarea lui din spatele unui tablou şi-şi luă cele două linguriţe dinaintea culcării, se gîndi la maică-sa care dormea în conacul de la marginea oraşului, Benedición Alvarado cufundată în toropeala clipelor cînd îşi lua rămas-bun făcîndu-i cu mîna printre tufele de roiniţă şi cimbru, cu mîna ei vlăguită cu care vopsea mierle-galbene, noapte bună, mamă, spuse, noapte bună, fiule, îi răspunse adormită Benedición Alvarado în conacul de la marginea oraşului, atîrnă în dreptul dormitorului lui lampa cu cîrlig pe care o lăsa acolo în răstimpul cînd dormea cu ordinul categoric să nu fie stinsă niciodată fiindcă era lumina pentru situaţii de urgenţă, bătu de unsprezece, inspectă palatul ultima oară, pe întuneric, pentru cazul că cineva s-ar fi strecurat crezîndu-l adormit, iar în urma lui lăsa dîra de

pulbere de stele a pintenului de aur sclipind cu străfulgerări verzi în dungile de lumină rotitoare a farului, zări între două pîlpîiri un lepros somnambul care îi aţinu calea, îl împinse în umbră fără să-l atingă, luminîndu-i drumul cu lampa sa de veghe, îl duse la tufele de trandafiri, prinse să numere din nou santinelele în întuneric, se întoarse în dormitor, văzînd cînd trecea prin faţa ferestrelor o mare aidoma oglindită în fiecare, Marea Caraibilor în aprilie, o contemplă de douăzeci şi trei de ori fără a se opri şi era mereu la fel ca totdeauna în aprilie, ca o mlaştină aurie, auzi bătînd miezul nopţii, o dată cu ultima lovitură a orologiului din turnul catedralei simţi şuierele slabe ale herniei îngrozitoare, nu mai exista nici un alt zgomot pe lume, el singur era patria, puse cele trei zăvoare, cele trei lacăte şi cei trei drugi la uşa dormitorului, urină aşezat pe closetul portabil, două picături, patru picături, şapte picături chinuite, se prăvăli cu faţa în jos pe podea, adormind pe loc, fără vise, era trei fără un sfert cînd se deşteptă leoarcă de sudoare, înfiorat de
certitudinea că cineva îl privise în timp ce dormea, cineva care avea puterea fermecată de a intra fără să desfacă zăvoarele, cine-i acolo, întrebă el, nu era nimeni, închise ochii, simţi iar că era privit, deschise ochii să vadă, înspăimîntat, şi atunci văzu, la naiba, era Manuela Sánchez care umbla prin cameră fără să fi descuiat uşa fiindcă intra şi ieşea după bunu-i plac străpungînd pereţii, Manuela Sánchez, piaza mea rea, cu rochia-i de muselină şi jăraticul trandafirului în mînă şi mireasma naturală de iarbă-dulce a răsuflării ei, spune-mi că nu-i adevărat delirul acesta, zicea, spune-mi că nu eşti tu, spune-mi că aburul acesta de moarte nu-i neclintirea de iarbă-dulce a respiraţiei tale, dar era ea, trandafirul ei, răsuflarea-i caldă care parfuma aerul din dormitor ca boarea mării, Manuela Sánchez, nenorocirea mea care nu-mi stătea scrisă în podul palmei, nici în zaţul de cafea, nici măcar în apa ulcelelor în care ghicitoarele îmi citeau semnele morţii, nu-mi răpi aerul de respirat, nici somnul, nici cuprinderea întunecată a acestei încăperi unde niciodată n-a intrat şi n-avea să intre o femeie, stinge trandafirul acela, gemea, în timp ce se căţăra pe perete căutînd comutatorul, şi dădea în locul lui peste Manuela Sánchez, nebunia vieţii mele, la naiba, de ce trebuie să te găsesc dacă nu te-am pierdut, dacă vrei ia-mi palatul, ţara întreagă cu dragonul de pe stemă, dar lasă-mă să aprind lumina, scorpion al nopţilor mele, Manuela Sánchez, pedeapsa herniei mele, ticăloaso, strigă, crezînd că lumina îi va destrăma vraja, urlînd, daţi-o afară, lăsaţi-o fără mine, aruncaţi-o de pe ţărmul abrupt cu o ancoră de gît pentru ca pe nimeni să nu mai chinuie strălucirea trandafirului ei, răcnea înnebunit de groază pe coridoare, călcînd prin baligi pe întuneric, întrebîndu-se descumpănit ce se întîmplă aici, curînd o să bată de opt şi toţi dorm mai departe în casa asta de netrebnici, sculaţi-vă, ticăloşilor, ţipa, se aprinseră luminile, goarnele sunară deşteptarea la ora trei, o repetară cele de la fortăreaţa din port, cele de la garnizoana din San Jerónimo, de la toate cazărmile de pe cuprinsul ţării, şi

se auzea zgomot de arme speriate, de trandafiri care şi-au desfăcut petalele cu două ceasuri înainte de rondul din zori al paznicului, de concubine lunatice care scuturau preşuri la lumina stelelor, dezveleau coliviile păsărilor adormite, schimbau cu flori de aseară florile ofilite din vaze, iar o grămadă de zidari ridicau pereţi de protecţie şi descumpăneau floarea-soarelui lipind sori de poleială pe geamul de la ferestre ca să nu se vadă că era încă noapte pe cer şi era duminică douăzeci şi cinci la palat şi luna aprilie pe mare, şi se auzea larma stîrnită de indienii de la spălătorie care-i goneau din paturi pe ultimii care mai dormeau ca să le ia cearşafurile, de orbii clarvăzători care prevedeau iubire, iubire unde nu exista defel, de funcţionarii stricaţi care dădeau peste găini ce ouau în sertarele fişetelor ouăle din ziua de luni, deşi alături se mai aflau încă cele de ieri, un vacarm de mulţime buimacă şi încăierări de cîini în toiul adunărilor guvernului convocate de urgenţă, pe cînd el îşi croise drum năucit de ziua venită pe neaşteptate printre linguşitorii neruşinaţi care-l proclamau eliberatorul zorilor, cîrmuitorul timpului şi purtător al luminii, pînă cînd un ofiţer din comandamentul suprem se încumetă să-l oprească în vestibul şi luînd poziţie de drepţi îi aduse la cunoştinţă vestea, domnule general, abia e două şi cinci, iar altă voce, trei şi cinci dimineaţa, domnule general, şi atunci el l-a pocnit peste faţă cu dosul palmei sale feroce şi urlă din răsputeri, înspăimîntat, ca să-l asculte lumea întreagă, e ora opt, la dracu', ora opt, am spus, ordin de la Dumnezeu. Benedición Alvarado îl întrebă cînd îl văzu intrînd în conacul de la marginea oraşului de unde vii cu mutra asta de parc-ar fi dat strechea-n tine, ce faci cu mîna pe care ţi-ai pus-o pe inimă, îi zise, dar el se prăbuşi în fotoliul de răchită fără să-i răspundă, îşi luă mîna de pe piept, începuse s-o uite cînd maică-sa îndreptă spre el pensula de vopsit mierle-galbene şi-l întrebă uimită dacă într-adevăr se credea Inima lui Isus cu ochii aceia sfîrşiţi şi mîna pe piept, iar el şi-a ascuns-o tulburat, rahat, mamă, trînti uşa şi plecă, la palat se porni să se plimbe în sus şi în jos cu mîinile în buzunare ca să nu le mai pună fără să-şi dea seama unde nu trebuia, contemplînd ploaia prin ferestre, văzu cum picura pe stelele de poleială de biscuiţi şi lunile de metal argintat pe care le lipiseră de geamuri ca să se creadă că e opt seara cînd era trei după-amiaza, văzu soldaţii din gardă rebegiţi în curte, văzu marea tristă, ploaia Manuelei Sánchez în oraşul său unde ea nu mai era, îngrozitorul salon pustiu, scaunele puse cu picioarele în sus peste mese, singurătatea fără leac a celor dintîi umbre ale altei sîmbete efemere, ale altei nopţi fără ea, drace, măcar dacă mi-ar fi totuna, asta mă doare cel mai mult, oftă din rărunchi, ruşinîndu-se de starea lui, se gîndi la locurile de pe trup unde să-şi pună mîna rătăcitoare în afară de inimă, şi-o duse în cele din urmă la hernia ce i se mai potolise datorită ploii, era la fel, avea aceeaşi formă, aceeaşi greutate, îl durea tot aşa, dar era şi mai cumplit, parcă-şi ţinea inima vie în palmă, şi numai atunci înţelese ceea ce atîţi oameni din alte vremuri îi tot spuseseră că inima e un al treilea ou, domnule general,

drace, se îndepărtă de la fereastră, se învîrti prin salonul de audienţe cu neliniştea fără leac a unui preşedinte etern cu sufletul străpuns de un os de peşte, se pomeni în salonul consiliului de miniştri auzind ca totdeauna fără să înţeleagă, fără să asculte, îndurînd un raport ce te adormea despre situaţia fiscală, deodată se simţi ceva plutind în aer, ministrul de finanţe tăcu, ceilalţi se uitau la el prin crăpăturile unei armuri sfărîmate de durere, se văzu pe sine neajutorat şi singur la capătul mesei de nuc cu chipul înfiorat pentru că fusese scoasă la lumină starea lui jalnică de preşedinte pe viaţă cu mîna pe piept, simţi o arsură privind jarul de gheaţă din ochii scrutători de aurar ai prietenului meu, ministrul sănătăţii, care păreau că-l examinează pe dinăuntru în timp ce se juca înfăşurînd lanţul de la ceasul de aur din buzunarul vestei, atenţie, zise cineva, trebuie să fie un atac, dar el îşi pusese deja mîna de sirenă aspritä de furie pe masa de nuc, culoarea-i reveni în obraji, slobozi prin cuvinte o rafală mortală de autoritate, aţi vrea voi să fie un atac, ticăloşilor, continuaţi, iar ei continuară, dar vorbeau fără să se mai asculte crezînd că se petrecea ceva foarte grav cu el dacă era atît de turbat, şuşoteau, zvonul se răspîndi, îl arătau cu degetul, uitaţi-vă cît îi e de rău că trebuie să-şi ţină mîna pe inimă, i s-au rupt băierele, murmurau, începu să umble vorba că-l chemase de urgenţă pe ministrul sănătăţii şi că acesta l-a găsit cu braţul drept pus ca o labă de miel pe masa de nuc şi i-a poruncit să mi-l tai, fîrtate, umilit de trista-i condiţie de preşedinte scăldat în lacrimi, însă ministrul îi răspunse nu, domnule general, nu îndeplinesc ordinul ăsta chiar de mă împuşcaţi, îi zise, nu se cade, domnule general, eu fac mai puţin decît braţul dumneavoastră. Aceasta şi multe alte versiuni despre starea lui circulau tot mai stăruitor în timp ce el măsura în staule laptele pentru cazărmi văzînd cum cerul se lumina de ziuă în marţea de Păresimi a Manuelei Sánchez, poruncea să fie scoşi leproşii de printre trandafiri ca să nu molipsească trandafirul său, căuta ungherele singuratice de prin palat pentru a cînta fără să-l audă nimeni primul tău vals de regină, ca să nu mă dai uitării, cînta, ca să simţi că mori dacă mă uiţi, cînta mai departe, se cufunda în glodul din camerele concubinelor străduindu-se să-şi ostoiască chinul, şi pentru prima oară în lunga-i viaţă de amant zorit îşi dădea frîu liber instinctelor, zăbovea cu tot felul de jocuri, le smulgea suspine pînă şi celor mai potolite femei, o dată şi încă o dată, şi le făcea să rîdă de uimire în beznă, nu vă e milă, domnule general, la anii dumneavoastră, însă el ştia prea bine că voinţa aceea de a se împotrivi era doar o înşelăciune cu care se amăgea pe sine ca să-şi treacă timpul, că fiecare pas al singurătăţii lui, fiecare icnitură a răsuflării îl apropiau implacabil de zăpuşeala de la ora două a acelei după-amiezi necruţătoare în care s-a dus să implore pentru numele lui Dumnezeu dragostea Manuelei Sánchez la palatul din groapa de gunoaie a regatului tău neîndurător din mahalaua cîinilor ce se încăierau, se duse îmbrăcat în civil, fără escortă, într-o maşină de piaţă care se strecură dînd rateuri din pricina benzinei

proaste prin oraşul cufundat în toropeala siestei, ocoli vacarmul asiatic din întortocheatele străduţe ale tîrgului, văzu marea necuprinsă a Manuelei Sánchez, pierzania mea, cu un albatros singuratic în zare, văzu tramvaiele hodorogite care duc spre casa ta şi porunci să fie înlocuite cu tramvaie galbene cu geamuri fumurii şi un tron de catifea pentru Manuela Sánchez, văzu plaja pustie unde-ţi petreceai duminicile la mare şi porunci să fie puse cabine ca să-ţi schimbi hainele şi cîte un steag de diferite culori după capriciile vremii, şi o plasă de oţel pe plaja rezervată Manuelei Sánchez, văzu vilele cu terase de marmură şi pajişti visătoare ale celor paisprezece familii pe care el le făcuse să se îmbogăţească prin protecţia lui, văzu o vilă mai mare cu jeturi de apă giratorii şi vitralii la balcoanele unde vreau să te văd trăind pentru mine, şi o expropriară cu forţa, hotărînd soarta lumii în timp ce visa cu ochii deschişi pe canapeaua din spate a maşinii rablagite, pînă cînd briza mării se sfîrşi şi se sfîrşi şi oraşul, iar prin ferestrele deschise ale automobilului pătrunse vacarmul drăcesc din mahalaua ta cu cîini ce se încaieră, unde el se pomeni fără să-şi creadă ochilor, gîndindu-se maică-măiculiţă, Benedición Alvarado, uită-te unde-am ajuns fără tine, ocroteşte-mă, dar nimeni nu recunoscu în tumultul acela ochii pustiiţi, buzele vlăguite, mîna istovită aşezată pe piept, glasul de străbunic îngînînd adormit în dreptul geamurilor trase, îmbrăcat cu cămaşă de in albă şi pălărie de vătaf, care mergea din loc în loc întrebînd unde locuieşte Manuela Sánchez, ruşinea vieţii mele, regina sărmanilor, doamnă, cea cu trandafirul în mînă, întrebîndu-se înspăimîntat unde puteai oare să te afli în vălmăşagul acela de spinări zbîrlite, de priviri satanice, de colţi însîngeraţi, în torentul acela de urlete pe fugă cu coada între picioare, în măcelul de cîini ce se sfîşiau cu muşcături fioroase prin gropile cu mocirlă, unde o fi oare mirosul de iarbă-dulce al răsuflării tale, în acest tunet nesfîrşit de difuzoare, ticăloaso, chin al vieţii mele, printre ce beţivi alungaţi cu lovituri de picior din iadul cîrciumilor, pe unde te-ai rătăcit, pe la ce zaiafet nesfîrşit cu băuturi vrăjite ce stîrnesc dragostea, cu marihuana şi rom alb care te cufundă în letargie sau într-un veşnic delir în paradisul mitic peste care domnesc Adam cel Negru şi Juancito Trucupey, drace, care-i casa ta de locuit în vălmăşagul acesta de pereţi coşcoviţi de un galben ca dovleacul cu chenare mov ca o pelerină de episcop, cu ferestre de un verde ca papagalul, cu ziduri albastre, cu stîlpi trandafirii ca trandafirul din mîna ta, ce oră va fi fiind în viaţa ta dacă netrebnicii ăştia n-au habar că am poruncit să fie acum trei şi nu opt al serii de ieri cum pare să fie în acest iad, care eşti tu dintre femeile de colo moţăind prin odăile pustii, făcîndu-şi vînt cu poalele fustelor, cu picioarele răşchirate în balansoare şi respirînd anevoie de căldură, în vreme ce el întreba prin ferestrele fără geam ale maşinii unde locuieşte Manuela Sánchez, nebunia mea turbată, cea cu rochie ca spuma cu sclipiri de diamante şi diadema de aur masiv dăruită de el la cea dintîi aniversare a încoronării ei, ştiu cine e, domnule, zise cineva din mulţime, una cu ţîţe

mari şi fund tot aşa care se crede nemaipomenită, stă acolo, domnule, acolo, într-o casă ca oricare, vopsită strident, cu urma proaspătă lăsată de cineva care alunecase într-un rahat de cîine pe treapta de mozaic de la intrare, o casă de oameni săraci atît de diferită de imaginea Manuelei Sánchez şezînd pe jilţul viceregilor încît era greu de crezut că ar fi ea, dar era chiar ea, maica mea scumpă, Benedición Alvarado, dă-mi puterea ta să pot intra, mamă, fiindcă este ea, şi ocolise de vreo zece ori casa ca să-şi vină în fire, bătuse în uşă cu degetele dînd trei lovituri care păreau că cer îndurare, aşteptase la umbra fierbinte a streaşinei fără a şti dacă aerul urît mirositor pe care-l respira era astfel din pricina dogorelii soarelui sau a tulburării lui, aşteptă fără să se gîndească măcar la situaţia în care se afla pînă cînd mama Manuelei Sánchez îl pofti să intre în penumbra răcoroasă cu iz de resturi de peşte din sufrageria încăpătoare şi simplă a casei adormite ce părea mai mare pe dinăuntru decît pe dinafară, iar el constată cît îi era de adîncă dezamăgirea stînd pe taburetul de piele pe care se aşezase, pe cînd mama Manuelei Sánchez o trezea din somnul de după-amiază, văzu pereţii pătaţi de şiroaiele ploilor de demult, o sofa ruptă, alte două taburete de piele, un pian fără corzi într-un ungher, şi nimic altceva, la naiba, să mă chinui atîta pentru prostia asta, oftă, iar mama Manuelei Sánchez se întoarse cu un coş de lucru şi se puse pe croşetat dantele în vreme ce Manuela Sánchez se îmbrăca, se pieptăna, îşi punea pantofii ei cei mai buni pentru a-l primi cu demnitatea cuvenită pe bătrînul sosit pe neaşteptate care se întreba năuc unde eşti oare Manuela Sánchez, nenorocirea mea, c-am venit să te caut şi nu te găsesc în casa asta de cerşetori, pe unde o fi mirosul de iarbă-dulce în duhoarea asta de resturi de mîncare, unde o fi trandafirul tău, unde ţi-e dragostea, scoate-mă din temniţa acestor îndoieli cumplite, suspina, cînd o văzu ivindu-se în pragul uşii ca o nălucă dintr-un vis înfiripată în oglinda altui vis, cu o rochie de stambă de cîţiva bani metrul, cu părul prins în grabă într-un pieptene de podoabă, cu pantofii rupţi, dar era femeia cea mai frumoasă şi mai mîndră de pe lume cu trandafirul aprins în mînă, o apariţie atît de strălucitoare încît el abia dacă a fost în stare să se încline cînd ea l-a salutat cu capul ridicat, Domnul să vă aibă în paza sa, excelenţă, şi se aşeză pe sofa, în dreptul lui, astfel încît să n-o ajungă efluviile mirosului său fetid de năduşeală, şi atunci m-am încumetat să-l privesc în faţă pentru prima oară învîrtind cu două degete jarul trandafirului ca să nu las să mi se vadă groaza, i-am scrutat fără milă buzele de liliac, ochii muţi ce mă priveau parcă din străfundul unui eleşteu, pielea fără păr, cu pete ca nişte bulgări de pămînt amestecaţi cu fiere părînd mai netedă şi mai vie pe mîna dreaptă unde avea inelul cu sigiliul prezidenţial, căzută fără vlagă pe genunchi, tunica de in atît de mototolită încît s-ar crede că sub ea nu era nimic, uriaşii pantofi de mort, gîndirea invizibilă, puterea ascunsă, bătrînul cel mai în vîrstă de pe lume, cel mai temut, cel mai duşmănit din toată ţara şi faţă de care nu exista nici un fel de milă, făcîndu-şi vînt cu pălăria de vătaf şi

contemplîndu-mă în tăcere de pe celălalt mal unde se afla el, Doamne-Dumnezeule, ce bărbat cumplit de trist, m-am gîndit speriată, şi întrebă neîndurătoare cu ce vă pot fi de folos, excelenţă, iar el răspunse cu un aer solemn am venit să-ţi cer o singură favoare, regină, să-mi îngădui această vizită. A vizitat-o fără răgaz luni în şir, în fiecare zi la aceleaşi ceasuri moarte de căldură la care îşi vizita de obicei mama pentru ca serviciile de siguranţă să creadă că se afla la conacul de la marginea oraşului, căci numai el n-avea habar de ceea ce toată lumea ştia, că puşcaşii generalului Rodrigo de Aguilar îl ocroteau tupilaţi pe terase, încurcînd circulaţia, golind cu lovituri de pat de armă străzile pe unde trebuia să vină el şi interzicînd oricui să mai treacă pentru ca de la ora două pînă la cinci să pară pustii, cu ordinul să tragă în plin dacă cineva încerca să iasă în balcon, dar chiar şi cei mai puţin curioşi găseau vreo cale spre a pîndi trecerea în fugă a limuzinei prezidenţiale vopsită ca o maşină de piaţă cu bătrînul ce suferea de căldură deghizat în civil cu tunica-i albă de in, îi priveau paloarea de orfan, înfăţişarea care arăta că văzuse multe răsărituri de soare, că plînsese pe ascuns, că nu-i mai păsa ce s-ar crede despre mîna pe care şi-o ţinea pe piept, arhaicul animal taciturn ce lăsa în urmă o dîră de amăgiri, uitaţi-vă la el cum merge de parcă abia îşi mai trage sufletul în văzduhul sticlos de arşiţă al străzilor interzise, pînă cînd zvonurile despre tot soiul de boli ciudate se înmulţiră şi înteţiră pînă într-atît încît în cele din urmă ieşi la iveală adevărul că el nu se afla în casa maică-sii ci în penumbra tainicei oaze de linişte a Manuelei Sánchez, sub supravegherea straşnică a mamei ce împletea fără răgaz, căci pentru ea cumpăra maşinăriile acelea ingenioase care o mîhneau atît de tare pe Benedición Alvarado, încerca s-o ademenească fie cu misterul acelor magnetice, fie cu ninsorile de ianuarie captive în globurile de cuarţ folosite ca prespapier, cu aparatele de astronomie, de farmacie, de pirogravură, cu manometrele, metronoamele şi giroscoapele pe care el le cumpăra mai departe de la oricine i le vindea, în ciuda dorinţei mamei sale, în ciuda propriei zgîrcenii de nezdruncinat şi numai pentru fericirea de a se bucura de ele împreună cu Manuela Sánchez, îi ducea la ureche melcul patriotic care n-avea înlăuntru vuietul mării, ci marşurile militare ce-i proslăveau regimul, încălzea termometrele la flacăra chibritului ca să poţi vedea cum urcă şi coboară mercurul captiv ca şi gîndul meu lăuntric, o contempla pe Manuela Sánchez fără să-i ceară nimic, fără să-i destăinuie intenţiile, şi o

copleşea în tăcere cu darurile acelea nebuneşti pentru a încerca să-i spună prin ele ceea ce nu era în stare să-i spună, căci nu ştia să-şi manifeste dorinţele cele mai ascunse altfel decît prin simbolurile vizibile ale puterii lui uriaşe, cum a făcut-o la ziua de naştere a Manuelei Sánchez cînd a rugat-o să deschidă fereastra şi ea a deschis-o şi-am rămas încremenită de groază văzînd ce făcuseră din biata mea mahala cu cîini care se încaieră, am văzut casele albe de lemn cu perdele de americă la ferestre şi terase cu flori, pajiştea albastră cu jeturi de apă giratorii, păunii, pala de insecticid glacial, o replică oribilă a vechilor reşedinţe ale ofiţerilor din trupele de ocupaţie care fuseseră copiate pe întuneric şi în tăcere, tăiaseră capetele cîinilor, îi scoseseră din casele lor pe toţi locuitorii, căci n-aveau dreptul să fie vecini cu o regină şi-i trimiseseră să putrezească în altă groapă cu gunoaie, şi astfel clădiseră nopţi în şir, pe furiş, noul cartier al Manuelei Sánchez ca să-l vezi de la fereastră de ziua ta de naştere, iată-l acolo, regină, să trăieşti ani mulţi fericiţi, vreau să văd dacă risipa aceasta de putere izbutea să-ţi mai îmbuneze purtarea cuviincioasă dar de neînfrînt cînd îmi spuneai nu vă apropiaţi prea mult, excelenţă, că mama-i chiar aici păzindu-mi cu străşnicie cinstea, iar el se sufoca de dorinţă, clocotea de furie dar se înfrîna, dădea pe gît cu înghiţituri domoale de bunic băutura răcoritoare din ananas proaspăt pe care ea se milostivea să i-o pregătească spre a-i potoli setea, îndura săgeata gheţii la tîmple ca să nu i se descopere metehnele vîrstei, ca să nu mă iubeşti din milă după ce mi-am epuizat toate mijloacele pentru ca ea să-l iubească din dragoste, îl lăsa atît de singur cînd era cu ea că nu mai am tragere de inimă nici să rămîn, agonizînd de dorul de a o atinge măcar cu răsuflarea mai înainte ca îngerul cît un stat de om să zboare prin casă bătînd clopotul ceasului meu de moarte şi el se bucura de ultima clipă a vizitei pe cînd punea jucăriile în cutiile lor originale, ca să nu le distrugă aerul sărat al mării, numai un minut, regină, se ridica de acum pînă mîine, o viaţă întreagă, ce prostie, abia dacă-i mai rămînea o clipă ca s-o privească pentru ultima oară pe fecioara de necucerit care la trecerea îngerului rămăsese încremenită cu trandafirul mort în poală, pe cînd el pleca, se strecura printre cele dintîi umbre încercînd să ascundă o ruşine de domeniu public comentată în stradă de toată lumea, răspîndită de un cîntec anonim pe care-l ştia ţara întreagă în afară de el, pînă şi papagalii cîntau prin curţi feriţi femei la o parte, că vine generalul bocind cu mîna pe piept, uitaţi-vă la el cum merge, nu mai e nimic, toată puterea i s-a dus, doarme stînd la cîrmă şi rana i-e în veci deschisă, îl învăţară şi papagalii sălbatici după ce l-au tot auzit de la papagalii din colivie, îl învăţară canarii şi gaiţele şi-l purtară în stoluri pînă dincolo de hotarele nemărginitului său regat de jale, şi pe tot cerul patriei răsună la asfinţit cîntecul într-un singur glas al mulţimii fugare iată că vine generalul cel încercat de dragoste, scoţînd la rahat pe gură şi prin dos, scoţînd la legi, un cîntec fără sfîrşit căruia toată lumea pînă şi papagalii îi adăugau strofe spre a înşela serviciile securităţii statului ce se

străduiau să-i dea de urmă, patrulele militare echipate de război dărîmau gardurile curţilor şi împuşcau papagalii subversivi, cîntînd pe cîte un stîlp, aruncau la cîini grămezi de canari vii, declarară stare de asediu încercînd să stîrpească acel cîntec vrăjmaş pentru ca nimeni să nu descopere ceea ce toată suflarea ştia că el era cel care se strecura ca un fugar în fapt de seară pe uşa de serviciu a palatului prezidenţial, trecea prin bucătării şi dispărea o dată cu fumul baligilor din camerele particulare, pe mîine la patru, regină, zi de zi la aceeaşi oră cînd ajungea la Manuela Sánchez împovărat de atîtea daruri neobişnuite că fusese nevoie să se pună stăpînire pe casele vecine şi să se dărîme pereţii despărţitori ca să aibă unde să le pună, astfel încît sufrageria de la început se preschimbă într-o magazie uriaşă şi sumbră unde se îngrămădeau nenumărate ceasuri din toate timpurile, tot felul de gramofoane, de la cele primitive cu cilindru pînă la cele cu diafragmă de sticlă, o mulţime de maşini de cusut cu manivelă, cu pedală, cu motor, stive întregi de galvanometre, leacuri homeopatice, cutii muzicale, aparate ce creau iluzii optice, vitrine cu colecţii de fluturi, ierbare asiatice, laboratoare de fizioterapie şi gimnastică medicală, aparate de astronomie, ortopedie şi ştiinţe naturale, şi o întreagă lume de păpuşi cu mecanisme ascunse şi virtuţi omeneşti, camere desfiinţate în care nu intra nimeni nici măcar pentru a mătura, fiindcă toate lucrurile rămîneau unde fuseseră puse cînd le-au adus, nimeni nu voia să ştie de ele şi Manuela Sánchez cu atît mai puţin, căci nu mai voia să ştie nimic din ce-i pe lume din acea sîmbătă neagră cînd a dat peste mine nenorocirea să fiu aleasă regină, în seara aceea totul s-a sfîrşit pentru mine, foştii ei pretendenţi muriseră unul după altul răpuşi de colapsuri fulminante şi boli de necrezut, prietenele ei dispărură fără urmă, o aduseseră fără s-o mişte din loc de la ea de acasă într-un cartier de străini, se simţea singură, supravegheată în gîndurile ei cele mai intime, prizonieră într-o capcană a destinului căruia nu se încumeta să i se împotrivească şi nici n-avea destul curaj să spună da unui pretendent dezgustător care o pîndea cu o dragoste de azil, o contempla cu un fel de uimire reverenţioasă făcîndu-şi vînt cu pălăria albă, leoarcă de sudoare, atît de departe de sine însuşi încît ea se întrebase dacă o vedea cu adevărat, sau dacă era numai o fantasmă pentru el, îl văzuse clătinîndu-se în plină zi, îl văzuse mestecînd sucul de fructe, îl văzuse picotind în fotoliul de răchită cu paharul în mînă cînd zumzetul de aramă al greierilor făcea ca penumbra din sufragerie să pară mai întunecată, îl văzuse sforăind, aveţi grijă, excelenţă, îi spuse, iar el se trezea speriat îngînînd nu, regină, nu dormeam, închisesem doar ochii, zicea, fără să-şi dea seama că ea îi luase paharul din mînă ca să nu-i cadă în somn, îl distrase cu tot soiul de tertipuri ascunse pînă în după-amiaza de necrezut în care el sosi gîtuit de emoţie cu ştirea că azi îţi aduc darul cel mai mare din univers, o minunăţie a cerului pe care îl va străbate la noapte la unsprezece zero şase ca s-o vezi tu, regină, numai ca s-o vezi tu, şi asta era cometa. A fost unul din momentele noastre amare de dezamăgire pentru

că de multă vreme se răspîndise un zvon ca atîtea altele că programul vieţii lui nu se supunea legilor timpului omenesc, ci ciclurilor cometei, că lui îi fusese hărăzit s-o vadă o dată, însă nu şi a doua oară, în ciuda prezicerilor minunate ale linguşitorilor săi, astfel încît aşteptarăm cu sufletul la gură noaptea aceea seculară de noiembrie, pentru care se pregătiră cîntece vesele, clopote de bucurie, rachete de sărbătoare ce pentru prima oară într-un veac n-aveau să explodeze spre a-l proslăvi pe el ci în onoarea celor unsprezece bătăi metalice de la ora unsprezece care aveau să marcheze sfîrşitul vieţii lui, spre a celebra un eveniment providenţial pe care el l-a aşteptat pe terasă în casa Manuelei Sánchez, stînd între ea şi maică-sa, răsuflînd adînc ca să-şi ascundă zbuciumul inimii, sub un cer străbătut de semne rele, aspirînd pentru prima oară mireasma nocturnă a Manuelei Sánchez, intensitatea atmosferei din preajma ei, aerul său liber, desluşi în zare tobele imploratoare ce preîntîmpinau dezastrul, auzi bocete pierdute, vuietul de lavă vulcanică al mulţimii ce se prosterna îngrozită dinaintea unei creaturi străine de puterea lui, care precedase şi avea să dăinuie dincolo de anii vîrstei lui, simţi povara timpului, îndură preţ de o clipă nefericirea de a fi muritor, şi atunci o văzu, iat-o acolo, zise, şi într-adevăr era acolo, fiindcă el o cunoştea, o văzuse cînd trecuse pe cealaltă parte a universului, e aceeaşi, regină, mai bătrînă decît lumea, trista meduză de foc cît necuprinsul cerului, care la fiecare palmă parcursă pe traiectoria sa se întorcea cu un milion de ani la obîrşie, auziră foşnetul ciucurilor de staniol, îi văzură faţa chinuită, ochii înecaţi în lacrimi, urmele de otrăvuri îngheţate pe pletele-i răsfirate de vînturile văzduhului, împrăştiind peste lume o dîră de pulbere strălucitoare de resturi siderale şi răsărituri întîrziate de luna de smoală şi cenuşa craterelor unor vulcani din oceanele de dinaintea ivirii timpului pe pămînt, iat-o acolo, regină, şopti, uită-te bine la ea, că n-o s-o mai vedem pînă peste un veac, şi ea îşi făcu îngrozită semnul crucii, mai frumoasă ca niciodată în lumina fosforescentă a cometei şi cu capul nins de ploaia uşoară de pulbere astrală şi fulgi cereşti, şi atunci s-a întîmplat, maică-măiculiţă, Benedición Alvarado, s-a întîmplat că Manuela Sánchez văzuse pe cer abisul veşniciei şi încercînd să se prindă cu putere de viaţă întinse mîna în gol şi singurul sprijin pe care l-a întîlnit a fost mîna nedorită cu inelul prezidenţial, mîna-i fierbinte şi netedă de pasăre de pradă coaptă în spuza focului domol al puterii. Foarte puţini au fost cei care s-au cutremurat la trecerea biblică a meduzei de lumină ce a speriat cerbii cerului şi a fumegat patria cu dîra-i de pulbere sclipitoare de resturi siderale, căci pînă şi cei mai neîncrezători pîndeam moartea aceea neobişnuită care avea să nimicească principiile creştinătăţii şi să instaureze temeiurile celui de al treilea testament, dar am aşteptat zadarnic pînă s-a luminat de ziuă şi ne-am întors acasă mai osteniţi de aşteptare decît de nesomn luînd-o pe străzile cu aer de sfîrşit de sărbătoare unde femeile sculate în zori măturau gunoiul ceresc împrăştiat de cometă, şi nici măcar atunci nu ne-am resemnat să credem că într-adevăr

nu se întîmplase nimic, ci dimpotrivă, socoteam că fusesem victimele unei noi înşelăciuni istorice, fiindcă organele oficiale au proclamat trecerea cometei drept o victorie a regimului împotriva forţelor răului, folosindu-se prilejul pentru a se dezminţi presupunerile privitoare la nişte boli ciudate ale bărbatului de la cîrma ţării prin dovezi de netăgăduit ale vitalităţii sale, înlocuindu-se lozincile cu altele noi şi dîndu-se publicităţii un mesaj solemn prin care el îşi exprima hotărîrea nestrămutată şi unică de a rămîne la post în slujba patriei cînd va fi să treacă iar cometa, însă el auzi muzica şi rachetele de parcă n-ar fi fost regimul său, auzi indiferent strigătele mulţimii adunate în Piaţa Armelor cu pancarte uriaşe ce-l proslăveau în veci pe mult stimatul conducător care avea să trăiască spre a povesti cele întîmplate nepăsîndu-i de greutăţile cîrmuirii şi împuternicind cu autoritatea sa nişte funcţionari mărunţi, muncit de amintirea de jar a mîinii Manuelei Sánchez în mîna lui, visînd să retrăiască clipa aceea fericită chiar de-ar fi să se încalce legile naturii şi să se distrugă tot universul, şi dorindu-şi-o cu atîta nesaţ că-şi imploră astronomii să-i inventeze o cometă cu artificii de pirotehnică, un luceafăr căzător, un dragon de foc, orice născocire astrală îndeajuns de terifiantă pentru a-i stîrni o ameţeală eternă unei femei frumoase, dar tot ce au putut găsi prin calculele lor a fost o eclipsă totală de soare în miercurea din săptămîna următoare la patru după-amiaza, domnule general, iar el încuviinţă, de acord, şi se iscă o noapte atît de adevărată în plină zi încît s-au aprins stelele, s-au ofilit florile, găinile s-au dus la culcare şi animalele s-au speriat înfiorate de un instinct prevestitor fără greş, în vreme ce el respira mireasma crepusculară a Manuelei Sánchez preschimbîndu-se încet într-o boare nocturnă pe măsură ce trandafirul ei se veştejea în mînă prin înşelăciunea umbrelor, iat-o, regină, îi spuse, iată-ţi eclipsa, dar Manuela Sánchez nu răspunse, nu-i atinse mîna, nici nu respira, părea atît de ireală că el nu-şi putu înfrînge dorinţa mistuitoare şi întinse mîna în întuneric ca să-i simtă mîna, însă n-o găsi, o căută cu buricele degetelor în locul unde-i aflase mireasma, dar nici aici n-o găsi, o căută mai departe cu amîndouă mîinile prin casa uriaşă, agitîndu-şi braţele cu ochii deschişi în beznă ca un somnambul, întrebîndu-se îndurerat unde eşti oare, Manuela Sánchez, nefericirea vieţii mele, te caut şi nu te găsesc în noaptea fără noroc a eclipsei tale, unde o fi mîna ta neîndurătoare, unde o fi trandafirul, înota ca un scafandru rătăcit într-un lac cu apă nevăzută la suprafaţa căreia descoperea plutind langustele preistorice ale galvanometrelor, crabii ceasurilor muzicale, homarii maşinăriilor tale cu meniri iluzorii, negăsind însă parfumul de iarbă-dulce al răsuflării tale, şi pe măsură ce umbrele nopţii efemere se risipeau i se aprindea în suflet lumina adevărului şi, în penumbra aurorei de la şase seara din casa pustie, se simţi mai bătrîn, mai trist, mai singur ca oricînd în deşertăciunea veşnică a acestei lumi fără tine, regina mea, pierdută pentru totdeauna în enigma eclipsei, în vecii vecilor, pentru că niciodată în anii fără şir ai puterii sale n-

o mai reîntîlni pe Manuela Sánchez, pierzania vieţii mele, în labirintul de la ea acasă, se evaporă în noaptea cu eclipsa totală, domnule general, i se spunea că fusese văzută ba la un bal popular în Porto Rico, acolo unde au spintecat-o pe Elena, însă nu era ea, ba la zaiafetul de la priveghiul lui Papa Montero, minciună, chefliu ticălos, dar nici asta nu era ea, ba în vacarmul de la Barlovento deasupra minei, la carnavalul din Aracataca, în hora unduitoare a jocului din Panamá , dar nici una din toate astea nu era ea, domnule general, a luat-o dracu', şi dacă atunci nu s-a lăsat la cheremul morţii n-a fost pentru că i-ar fi lipsit furia turbată de a muri, ci fiindcă ştia că era osîndit fără scăpare să nu moară din dragoste, o ştia dintr-o seară de la începutul domniei sale cînd se duse la o ghicitoare ca să-i citească în apa din ulcica fermecată cheia destinului care nu-i stătea scrisă în palmă, nici în cărţi, nici în cafea, în nici un fel de mijloc de a afla, ci numai în oglinda apei prevestitoare unde se văzu pe sine răpus de moarte bună în somn, în biroul de lîngă salonul de audienţe, şi se văzu trîntit cu faţa în jos pe pardoseală, aşa cum dormise în toate nopţile vieţii lui de cînd se născuse, cu uniforma de doc fără galoane, cu cizmele înalte, pintenul de aur, braţul drept îndoit sub cap în chip de pernă, şi la o vîrstă imprecisă între 107 şi 232 de ani.

Astfel îl găsiră în pragul toamnei lui, cînd cadavrul era de fapt al lui Patricio Aragonés, şi tot astfel îl regăsirăm după mulţi ani, într-o vreme cu atîtea incertitudini încît nimeni nu se putea lăsa convins de evidenţa că lui îi aparţinea acel trup senil, ciugulit de vulturi şi plin de paraziţi de pe fundul mării. Mîna umflată ca un cîrnat din pricina putrefacţiei nu mai păstra nici un semn c-ar fi stat vreodată pe piept datorită dispreţului unei fecioare incerte de pe timpul marelui zgomot şi nici nu dăduserăm de vreun indiciu din viaţa lui care să ne poată ajuta să-i stabilim fără greş identitatea. Nu ni se părea ciudat, firește, că asta se întîmpla în anii noştri, căci pînă şi în epoca lui cea mai de glorie se găsiseră destule motive pentru ca lumea să se îndoiască de existenţa sa, şi nici chiar ucigaşii lui tocmiţi nu-i ştiau întocmai vîrsta, fiindcă au fost perioade de confuzie cînd părea să aibă optzeci de ani la tombola de binefacere, şaizeci în cursul audienţelor civile şi mai puţin de patruzeci la ceremoniile cu ocazia sărbătorilor naţionale. Ambasadorul Palmerston, unul dintre ultimii diplomaţi care-i prezentase scrisorile de acreditare, povestea în memoriile sale interzise că era cu neputinţă să crezi într-o vîrstă atît de înaintată ca a lui şi într-o stare de dezordine şi părăsire ca cea a palatului prezidenţial unde a fost nevoit să-şi croiască drum printre mormane de hîrtii rupte, baligi de vită şi resturi de la mîncarea rămasă de la dinii adormiţi pe coridoare, şi cum prin gherete şi

birouri n-am aflat de la nimeni nimic, am fost nevoit să mă folosesc de leproşii şi damblagiii care invadaseră deja primele camere particulare şi ei îmi arătară drumul spre salonul de audienţe unde găinile ciuguleau holdele amăgitoare de grîu din goblenuri, iar o vacă sfîşia pînza cu portretul unui arhiepiscop încercînd s-o mănînce, şi mi-am dat seama imediat că el era surd de-a binelea nu numai pentru că una îl întrebam şi alta îmi răspundea, ci şi fiindcă se plîngea că păsările nu mai cîntau cînd de fapt abia dacă puteai să respiri din pricina larmei stîrnite de ele, de parcă te-ai fi adîncit într-o pădure în zori de zi, iar el întrerupse pe neaşteptate ceremonia înmînării scrisorilor de acreditare şi rămase cu privirea aţintită şi mîna pîlnie la ureche arătînd pe fereastră cîmpia de pulbere unde fusese marea şi spunînd cu o voce care ar fi trezit şi morţii ascultă ropotul turmei de catîri care vine de acolo, ascultă-l, dragul meu Stetson, e marea care se întoarce. Era greu de crezut că bătrînul acela fără scăpare ar fi acelaşi bărbat mesianic care la începutul cîrmuirii lui îşi făcea apariţia prin tîrguri la ora cea mai nepotrivită, fără nici o altă escortă decît un indian desculţ cu un cuţit lung de tăiat trestie de zahăr şi un mic cortegiu de deputaţi şi senatori pe care el însuşi îi desemna cu degetul după capriciile digestiei, voia să afle cum stau cu recolta, dacă vitele sînt sănătoase şi cum se poartă oamenii, se aşeza într-un balansoar de nuiele la umbra arborilor *mango* din piaţă, făcîndu-şi vînt cu pălăria de vătaf pe care o purta pe atunci, şi cu toate că părea toropit de căldură nu se lăsa pînă nu lămurea şi cel mai mic amănunt din tot ce vorbea cu bărbaţii şi femeile pe care-i adunase împrejur adresîndu-li-se cu numele mic şi cu cel de familie de parcă ar fi avut în cap un registru în care stătea scris totul, locuitorii, cifrele şi problemele întregii naţiuni, astfel că m-a chemat fără să deschidă ochii, vino încoace, Jacinta Morales, îmi spuse, povesteşte-mi cum o duce băiatul tău pe care el însuşi îl ţinuse anul trecut pentru ca ea să-l facă să înghită ulei de ricină, şi tu, Juan Prieto, îmi spuse, ia zi ce-ţi mai face taurul de prăsilă pe care tot el îl îngrijise cu descîntece împotriva ciumei ca să-i iasă viermii din urechi, şi tu, Matilda Peralta, ce-mi dai ca să ţi-l aduc înapoi teafăr pe bărbatu-tău care a fugit de acasă, uite-l acolo, tîrît de funia din jurul gîtului şi ameninţat de el în persoană că avea să putrezească în butucul de tortură dacă mai încearcă o dată să-şi părăsească nevasta cu cununie, şi cu acelaşi simţ al dreptăţii imediate poruncise unui parlagiu să-i taie mîinile în public unui vistiernic risipitor, şi se apuca să culeagă roşii dintr-o grădină particulară şi le mînca dîndu-şi aere de mare cunoscător cu agronomii de faţă, spunînd pămîntului de aici îi lipseşte multă baligă de măgar, să fie adusă pe cheltuiala guvernului, poruncea, şi-şi întrerupse plimbarea în scopuri patriotice şi-mi strigă pe fereastră prăpădindu-se de rîs, aha, Lorenza López, cum mai merge maşina de cusut pe care mi-o dăruise chiar el acum douăzeci de ani, iar eu i-am răspuns şi-a dat duhul, domnule general, închipuiţi-vă, nici lucrurile nici noi oamenii nu sîntem făcuţi să durăm toată viaţa, însă el răspunse că

dimpotrivă, lumea-i veşnică, şi atunci s-a pornit să demonteze maşina cu o şurubelniţă şi o pară cu ulei fără să-i pese de suita oficială care-l aştepta în mijlocul străzii, la răstimpuri i se citea enervarea căci sufla ca un taur şi se mînji cu ulei de motor pînă şi pe faţă, dar după aproape trei ceasuri maşina cosea iar, ca nouă, fiindcă pe vremea aceea nu exista necaz cît de neînsemnat din viaţa de zi cu zi care să nu aibă pentru el tot atîta importanţă ca cea mai serioasă afacere de stat şi credea din tot sufletul că era cu putinţă să împărţi fericire şi să înşeli moartea cu şiretlicuri soldăţeşti. Era greu de admis că bătrînul acela fără scăpare ar fi fost tot ce mai rămăsese dintr-un om a cărui putere fusese atît de mare încît odată cînd a întrebat cît e ceasul i-au răspuns cît porunciţi dumneavoastră, domnule general, şi era adevărat, fiindcă nu numai că schimba orele de peste zi după bunul plac, aşa cum îi convenea în treburile lui, ci schimba pînă şi sărbătorile după planurile sale de călătorie ca să cutreiere ţara dintr-un tîrg într-altul, cu umbra indianului desculţ şi senatorii lugubri şi coşurile cu cocoşii falnici pe care-i punea să se bată cu cei mai buni de prin partea locului, strîngînd el însuşi pariurile şi făcînd să se cutremure de rîs temeliile arenei pentru că ne simţeam cu toţii obligaţi să rîdem cînd slobozea ciudatele-i hohote bubuitoare ce răsunau peste fanfară şi rachete, iar noi sufeream cînd amuţea, izbucneam uşuraţi în strigăte şi aclamaţii cînd cocoşii lui îi secerau pe ai noştri care fuseseră atît de bine învăţaţi să piardă că nici unul nu dădu greş, în afară de cocoşul lui Dionisio Iguarán, nenorocirea vieţii lui, care-l fulgeră pe cenuşiul puterii într-o luptă atît de dreaptă şi sigură încît el însuşi a fost primul care traversă arena ca să-i strîngă mîna învingătorului, eşti un bărbat şi jumătate, îi spuse plin de voie bună, mulţumit că cineva i-a facut în sfîrşit favoarea unei înfrîngeri inofensive, ce n-aş da să fie al meu cocoşul ăsta, îi zise, şi Dionisio Iguarán îi răspunse cu glas tremurînd e al dumneavoastră, domnule general, e o mare cinste pentru mine, şi se întoarse acasă în aplauzele mulţimii extaziate şi zgomotul asurzitor al fanfarei şi al rachetelor, arătîndu-le tuturora cei şase cocoşi de rasă pe care el i-i dăruise în schimbul roşcovanului învingător, dar peste noapte se încuie în dormitor, bău de unul singur un butoiaş de rom din trestie şi se spînzură cu frînghia hamacului, bietul om, căci el n-avea habar de lanţul de nenorociri pricinuite oamenilor de apariţiile-i glorioase, nici de morţii nedoriţi pe care-i semăna trecerea lui, nici de condamnarea pe viaţă a partizanilor în dizgraţie pe care-i chemă greşindu-le numele de faţă cu ucigaşi năimiţi plini de zel care interpretaseră eroarea drept o dovadă deliberată de duşmănie, cutreiera toată ţara cu mersul lui ciudat de tatu, cu sudoarea-i îngrozitoare, cu barba-i nerasă, apărea pe nepusă-masă în vreo bucătărie oarecare, cu aerul acela de bunic neputincios ce-i făcea pe toţi ai casei să tremure de groază, lua apă din ciubăr cu căucul alăturat, mînca chiar din cratiţa de gătit apucînd bucăţile cu degetele, din cale-afară de jovial, din cale-afară de simplu, fără să-i treacă prin cap că acea casă rămîne

pe veci marcată de stigmatul vizitei lui, şi nu se purta astfel din vreun calcul politic nici din nevoia de dragoste cum se întîmplase odinioară, ci fiindcă aceasta-i era firea adevărată cînd puterea nu era încă mîzga nemărginită din plenitudinea toamnei lui, ci un torent de fierbinţeală pe care-l vedeam ţîşnind în faţa noastră din izvoarele-i de obîrşie, astfel că era de ajuns ca el să arate cu degetul pomii ce aveau să dea roade, animalele care aveau să crească şi oamenii care aveau să prospere, şi poruncise luaţi ploaia de acolo unde dăunează recoltei şi duceţi-o peste pămînturile secetoase, şi aşa se şi făcuse, domnule, am văzut cu ochii mei, căci legenda lui începuse cu mult înainte de a se crede el însuşi atotputernic, cînd era încă la cheremul semnelor prevestitoare şi al tălmăcirilor de coşmaruri, şi-şi întrerupea brusc o călătorie abia începută pentru că auzise cucuveaua cîntînd pe deasupra lui şi schimba ziua unei apariţii în public fiindcă mama sa, Benedición Alvarado, găsise un ou cu două gălbenuşuri, şi desfiinţa suita de senatori şi deputaţi zeloşi care-l însoţeau pretutindeni şi ţineau în locul lui discursurile pe care n-a îndrăznit niciodată să le ţină el însuşi, se lipsise de ei pentru că se văzu pe sine în casa mare şi pustie dintr-un vis urît înconjurat de oameni palizi în redingote cenuşii care-l împungeau rîzînd cu nişte cuţite de măcelărie atacîndu-l cu atîta înverşunare încît oriunde şi-ar fi întors el privirea se pomenea cu fierul ameninţător gata să-i cresteze faţa şi să-i scoată ochii, încolţit ca o fiară de nişte asasini tăcuţi şi zîmbitori care-şi disputau privilegiul de a lua parte la omor şi de a se desfăta la vederea sîngelui său, dar el nu simţea nici furie nici spaimă ci doar o uşurare imensă ce devenea tot mai adîncă pe măsură ce i se scurgea viaţa, i se părea că pluteşte, neprihănit, aşa încît zîmbea şi el în timp ce-l omorau, zîmbea din pricina lor şi a lui în necuprinsul casei din vis, cu pereţi de var alb ce se înroşeau de sîngele meu, pînă cînd cineva care în vis era viu îi dădu o lovitură în josul pîntecului de unde-mi ieşi tot aerul pe care-l mai aveam în mine, şi atunci îşi acoperi faţa cu poncho-ul îmbibat de sînge ca nimeni din cei care nu-l cunoscuseră viu să nu-l recunoască mort, şi se prăbuşi zguduit de horcăiala unei agonii atît de adevărate că nu-şi putu înfrînge nevoia arzătoare de a-i povesti totul prietenului meu, ministrul sănătăţii, iar acesta îl făcu pînă la urmă să încremenească destăinuindu-i că o astfel de moarte se petrecuse odată întocmai în istoria omenirii, domnule general, şi-i citi relatarea episodului cu pricina dintr-unul din caietele de însemnări mîzgălite de generalul Lautaro Muñoz, şi totul era leit, maică-măiculiţă, pînă într-atît încît ascultînd el îşi aduse aminte de ceva ce uitase cînd s-a trezit şi anume că în timp ce-l omorau se deschiseră pe neaşteptate şi nu din pricina vîntului toate ferestrele palatului, care erau în realitate atîtea cîte răni fuseseră în vis, douăzeci şi trei, o coincidenţă terifiantă ce atinse în săptămîna aceea culmea cu asaltul corsarilor asupra senatului şi curţii de justiţie, sub nepăsătoarea privire complice a forţelor armate, distrugîd prin foc pînă în temelii preaslăvita casă a marilor bărbaţi ai neamului, iar flăcările se văzură

pînă noaptea tîrziu de pe balconul prezidenţial, însă el nu se tulbură deloc aflînd vestea, domnule general, că nu mai rămăsese piatră peste piatră, ne făgădui să-i pedepsească exemplar pe autorii atentatului care nu au fost descoperiţi niciodată, ne făgădui să reclădească o replică exactă a casei marilor bărbaţi ai neamului, ale cărei dărîmături arse dăinuiră pînă în zilele noastre, nu făcu nimic pentru a ascunde îngrozitoarea vrajă din coşmar, ci se folosi de prilejul acela pentru a desfiinţa aparatul legislativ şi judiciar al vechii republici, copleşindu-i cu onoruri şi daruri pe senatorii, deputaţii şi magistraţii curţii, de care nu mai avea nevoie spre a păstra aparenţele ca la începuturile guvernării sale, îi surghiuni pe la ambasade magnifice şi îndepărtate, rămînînd fără nici un fel de suită decît umbra singuratică a indianului cu cuţitul de tăiat trestie care nu-l părăsea nici o clipă, îi gusta mîncarea şi apa, stînd la distanţa cuvenită, păzea uşa în timp ce el stătea la mine acasă făcînd să se împrăştie zvonul că era iubitul meu tainic, cînd de fapt venea în vizită cam de două ori pe lună ca să-i ghicesc în cărţi în toţi acei ani fără număr în care încă se credea muritor, mai avea virtutea de a se îndoi, ştia să greşească şi se încredea mai mult în cărţile de joc decît în instinctul său sălbatic, sosea mereu la fel de speriat şi de bătrîn ca prima oară cînd se aşezase în faţa mea şi fără să spună un cuvînt îmi întinsese mîinile acelea cu palmele netede şi încordate ca burta broaştei cum nu mai văzusem niciodată şi nici n-aveam să mai văd în lunga-mi viaţă de ghicitoare a sorţii altora, le puse pe amîndouă odată pe masă, parcă într-o rugăciune fierbinte şi tăcută de om deznădăjduit, atît de zbuciumat şi fără iluzii că nu mă impresionară atît palmele-i sterpe cît melancolia neostoită, tremurul buzelor, sărmană-i inimă de bătrîn ros de nesiguranţă al cărui destin îi era cu neputinţă de desluşit nu numai în palmă, ci şi în toate felurile de ghicit pe care le cunoşteam pe atunci, căci îndată ce tăia cărţile se iveau ape tulburi, zaţul de pe fundul ceştii după ce-şi bea cafeaua se întuneca, ştergîndu-se toate semnele ce ar fi avut a face cu viitorul şi fericirea lui, cu reuşita acţiunilor lui, în schimb cele privitoare la soarta oricui altcuiva ar avea vreo legătură cu el erau limpezi, astfel că am văzut-o pe maică-sa, Benedición Alvarado, pictînd păsări cu nume străine la o vîrstă atît de înaintată că de-abia mai putea desluşi culorile prin aerul încărcat de aburi puturoşi, biata maică-sa, am văzut oraşul nostru devastat de un ciclon atît de cumplit că nu-şi merita numele de femeie, am văzut un bărbat cu o mască verde şi o spadă în mînă iar el întrebă îngrozit în ce loc de pe lume se afla şi cărţile i-au răspuns că în fiecare marţi era mai aproape de el decît în celelalte zile ale săptămînii, şi el zise aha, şi întrebă ce culoare au ochii lui şi cărţile i-au răspuns că avea un ochi de culoarea rachiului de trestie privit în lumină şi celălalt era întunecat, şi el zise aha, şi întrebă ce gînduri avea bărbatul acela, şi atunci i-am dezvăluit pînă la capăt pentru ultima oară adevărul din cărţile de joc, fiindcă i-am spus că masca verde înseamnă perfidie şi trădare, şi el zise aha, cu un aer victorios, ştiu cine e, drace,

exclamă, şi era colonelul Narciso Miraval, unul din aghiotanţii lui cei mai apropiaţi care după două zile şi-a tras un glonţ în ureche fără nici o explicaţie, bietul om, şi aşa hotărau soarta ţării şi o luau înaintea istoriei după cum i se ghicea în cărţi pînă cînd el află de o prezicătoare fără pereche care citea moartea în apa nedezminţită din ulcica de descîntat şi o porni în taină în căutarea ei, străbătînd pe măgar trecători înguste, neavînd alt martor decît îngerul păzitor cu cuţitul de tăiat trestie, pînă la coliba din ţinuturile sterpe unde trăia cu o strănepoată care avea trei copii şi stătea să mai nască unul, de la un soţ care murise de o lună, o găsi damblagie şi pe jumătate oarbă zăcînd într-o odaie aproape în beznă, dar cînd ea îi ceru să-şi pună mîinile peste ulcică apa se lumină cu o strălucire lăuntrică diafană şi certă, şi atunci se văzu pe sine leit, culcat cu faţa în jos la pămînt, cu uniforma de doc fără galoane, cizmele înalte şi pintenul de aur, şi întrebă unde-i locul ăsta, iar femeia îi răspunse cercetînd apa adormită că era o încăpere nu mai mare decît asta cu ceva ce se vede aici, se pare o masă de scris, un ventilator electric şi o fereastră ce dă spre mare şi cu pereţii ăştia albi cu tablouri cu cai şi un steag cu un dragon, iar el zise din nou aha, căci recunoscuse fără îndoială biroul de lîngă salonul de audienţe, şi întrebă dacă avea să fie de moarte năpraznică sau de o boală grea şi ea îi răspunse că nu, că avea să moară în somn şi fără dureri, şi el zise aha, şi o întrebă tremurînd cînd o să fie asta, şi ea îi răspunse să doarmă liniştit că nu avea să se întîmple înainte de a împlini vîrsta mea, adică 107 ani, dar nici după 125, şi atunci el zise aha şi o sugrumă pe bătrîna bolnavă acolo în hamac pentru ca nimeni să nu mai afle împrejurările morţii lui, o sugrumă cu cureaua de la pintenul de aur, fără durere, fără un geamăt, ca un călău iscusit, şi a fost singura vietate de pe lumea asta, om sau animal, căreia îi făcu cinstea s-o ucidă cu mîna lui, în vreme de pace sau de război, biata femeie. Asemenea amintiri ale faptelor lui infame nu-l făceau să simtă mustrări de cuget, în nopţile toamnei lui, dimpotrivă, îi slujeau drept poveşti pilduitoare despre ceea ce ar fi trebuit să fie şi nu era, mai cu seamă cînd Manuela Sánchez dispăru în negura eclipsei şi el voia să se mai simtă iar în toiul sălbăticiei, ca să-şi smulgă turbarea batjocurii ce-i fierbea măruntaiele, se culca în hamac sub clopoţeii sfîrniţi de vînt ai tamarinilor, gîndindu-se la Manuela Sánchez cu o ură ce-i tulbura somnul, în vreme ce forţele armate de pe uscat, de pe mare şi din aer o căutau fără a găsi vreo urmă pînă şi la hotarele necunoscute ale deşertului de salpetru, unde naiba te-ai ascuns, se tot întreba, unde naiba ai de gînd să te vîri ca braţul meu să nu te atingă şi să ştii cine-i stăpîn, pălăria ţinută pe piept îi tremura odată cu bătăile inimii, rămînea ca dus pe altă lume din pricina furiei, fără să asculte de maică-sa care încerca stăruitor să afle de ce nu mai vorbeşti din noaptea cu eclipsa, de ce priveşti doar în tine însuţi, însă el nu răspundea, s-a dus, la naiba, mamă, tîrîndu-şi picioarele de orfan şi sîngerînd stropi de fiere cu orgoliul rănit de amărăciunea neostoită că toate astea mi se întîmplă pentru că am

ajuns un om de nimic, pentru că nu mai sînt stăpîn pe destinul meu cum eram înainte, pentru că am intrat în casa unei tîrfe cu încuviinţarea maicăsii, şi nu cum năvălisem în casa răcoroasă şi tăcută a Franciscăi Linero, pe drumul spre Santos Higuerones, pe vremea cînd era încă el însuşi şi nu Patricio Aragonés cel care arăta în lume faţa puterii, intrase fără să bată măcar la uşă, după bunu-i plac, în ritmul celor unsprezece bătăi ale pendulei şi eu i-am auzit zornăitul pintenului de aur de pe terasa din curte şi-am înţeles că paşii aceia ca pietrele de moară călcînd cu atîta autoritate pe pardoseala de cărămidă nu puteau fi decît ai lui, l-am presimţit în carne şi oase înainte de a-l vedea apărînd în cadrul uşii de pe terasa interioară unde stîrcul cînta la ora unsprezece printre muşcatele aurii, cînta şi cinteza ameţită de seva înmiresmată a ciorchinilor de banane agăţate de streşini, iar lumina acelei funeste zile de marţi din luna august juca printre frunzele noi ale bananierilor din curte şi pe trupul cerbului tînăr pe care bărbatul meu Poncio Daza îl vînase în zori şi-l lăsase să i se scurgă sîngele atîrnat de picioare lîngă ciorchinii de fructe vărgate de dulceaţa ca mierea a miezului lor, l-am văzut mai mare şi mai întunecat decît într-un vis, cu cizmele murdare de noroi şi tunica soldăţească leoarcă de sudoare, fără arme la cingătoare dar ocrotit de umbra indianului desculţ care rămase neclintit în spatele lui cu mîna pe prăseaua cuţitului de tăiat trestie, i-am văzut ochii de neocolit, mîna de fecioară adormită ce rupse o banană din ciorchinele cel mai apropiat şi o mîncă pe dată cu nesaţ, şi apoi mai mîncă una şi încă una, mestecîndu-le lacom cu gura plină, scoţînd nişte sunete ca un clipocit de baltă fără să-şi ia privirea de la ademenitoarea Francisca Linero care se uita la el fără a şti ce să facă spre a-şi apăra pudoarea de tînără de curînd măritată, fiindcă el venise să-şi facă cheful şi nu exista pe lume nici o putere mai mare ca a lui ca să-l împiedice, abia dac-am simţit răsuflarea îngrozită a bărbatului meu care se aşează lîngă mine şi amîndoi rămaserăm încremeniţi ţinîndu-ne de mînă cu cele două inimi ca de ilustrată bătînd speriate la unison sub privirea tenace a bătrînului de nepătruns care stătea mai departe la cîţiva paşi de uşă mîncînd banană după banană şi aruncînd peste umăr cojile în curte, fără să clipească măcar o dată din clipa în care începu să se uite la mine, şi doar atunci cînd isprăvi de mîncat tot ciorchinele şi rămase ciotul gol lîngă cerbul mort făcu un semn către indianul desculţ şi-i porunci lui Poncio Daza să meargă pentru scurtă vreme cu fîrtatul meu cel cu cuţitul, că are de încheiat o afacere cu tine, şi cu toate că eu mueam de frică mai aveam destulă minte ca să-mi dau seama că singurul meu mijloc de salvare era să-l las să facă tot ce-a vrut cu mine, pe masa mare pe care mîncam, ba mai mult l-am ajutat să mă găsească prin dantelele fustelor după ce mă lăsase fără suflare cu mirosu-i de amoniac şi-mi sfîşie chiloţii dintr-o lovitură de gheară, căutîndu-mă cu degetele pe unde nu eram în vreme ce mă gîndeam năucă Sfinte Dumnezeule-Doamne, ce ruşine, ce nenorocire, pentru că în dimineaţa aceea n-avusesem timp să mă spăl din

cauza cerbului vînat, astfel că el îşi făcu în cele din urmă pofta după atîtea luni de asediu, dar o făcu pe grabă şi prost, de parc-ar fi fost mai bătrîn decît era, sau mult mai tînăr, era atît de descumpănit că abia de mi-am dat seama cînd şi-a făcut datoria cum a putut mai bine şi-a început să verse lacrimi de urină caldă de orfan mare şi singur, plîngînd cu o durere atît de adîncă încît mi s-a făcut milă nu numai de el ci de toţi bărbaţii de pe lume şi m-am apucat să-l scarpin pe cap cu buricele degetelor şi să-l consolez, nu merită, domnule general, viaţa-i lungă şi-n vremea asta omul cu cuţitul de tăiat trestie îl dusese pe Poncio Daza în păduricea de bananieri şi-l sfîrtecă în bucăţele atît de mici că ne-a fost cu neputinţă să-i întregim trupul împrăştiat de porci, bietul om, dar nu se putea altfel, spuse el, fiindcă i-ar fi fost duşman de moarte pentru totdeauna. Imaginile acestea ale puterii lui îi veneau de foarte departe şi-i sporeau amărăciunea văzînd cît de tare i se slăbise forţa, dacă nu-i mai era de folos nici măcar pentru a alunga duhurile necurate stîrnite de o eclipsă, iar la masa de domino se înfiora de parcă i se scurgea fierea în sînge în faţa stăpînirii de sine de nezdruncinat a generalului Rodrigo de Aguilar, militar căruia îi încredinţase viaţa după ce uremia i-a înţepenit încheieturile îngerului cu cuţitul de tăiat trestie, şi totuşi se întreba dacă atîta încredere şi atîta autoritate acordate unui singur om n-au fost oare pricina nenorocirii lui, dacă nu cumva tocmai prietenul meu de-o viaţă fusese cel care-l adusese în starea aceea căci încercase să-l lipsească de înfăţişarea firească de conducător pentru a-l preschimba într-un invalid de palat incapabil să dea un ordin care să nu fi fost îndeplinit încă dinainte, datorită invenţiei nefireşti de a arăta în public un chip ce nu era al lui, pe cînd indianul desculţ din vremurile bune era de ajuns cu vîrf şi îndesat pentru a-şi deschide drum cu lovituri de cuţit prin mulţimea ce se îmbulzea, strigînd daţi-vă la o parte, nenorociţilor, că vine stăpînul, fără a putea desluşi în puzderia de aclamaţii care erau adevăraţii patrioţi iubitori de neam şi care erau cei făţarnici, căci încă nu descoperiserăm că cei mai perfizi strigau mai tare ca toţi trăiască viteazul, drace, trăiască domnul general, iar acum nu-i mai ajungea toată autoritatea armelor ca s-o găsească pe regina de doi bani care se ferise de asediul de nebiruit al poftelor lui senile, drace, aruncă piesele de domino pe pardoseală, obişnuia să întrerupă jocul la jumătate fără un motiv evident, descurajat de revelaţia într-o străfulgerare că toţi îşi găseau pînă la urmă locul în lume, toţi în afară de el, conştient pentru întîia oară că avea cămaşa leoarcă de sudoare la o oră atît de devreme, conştient de duhoarea de stîrv ce răzbătea odată cu aburii de pe mare şi de şuierul dulce de flaut al herniei răscolite de căldura umedă, e din pricina zăpuşelii, îşi zise fără convingere, încercînd să desluşească de la fereastră strania lumină a oraşului încremenit, unde singurele fiinţe vii păreau să fie stolurile de vulturi ce-şi luau zborul îngrozite de pe acoperişul spitalului săracilor şi orbul din Piaţa Armelor care simţi prezenţa bătrînului scuturat de fiori de la fereastra palatului şi-i făcu un semn grăbit cu toiagul,

strigîndu-i ceva ce el nu putu înţelege, socotind că e încă un semn ce-i întărea presimţirea apăsătoare că avea să se întîmple curînd ceva, şi totuşi îşi zise iar că nu, pentru a doua oară la sflrşitul acelei descurajante zile de luni atît de lungi, e din pricina zăpuşelii, spuse şi adormi pe dată, legănat de răpăiala ploii pe geamurile înceţoşate de boarea viselor întrerupte, dar pe neaşteptate se trezi speriat, cine-i, strigă, era numai inima lui apăsată de tăcerea stranie a cocoşilor în zori, simţi că în vreme ce el dormea, plutind în pîclă, corabia universului ajunsese într-un port, iar animalele pămîntului şi cerului care aveau virtutea de a presimţi moartea mai presus de semnele neroade şi de ştiinţele omeneşti cele mai cu temei amuţiră de groază, văzduhul se sfîrşi, timpul îşi schimbă cursul, şi lui i se păru cînd se ridică în picioare că inima i se umfla cu fiecare pas şi-i pocneau urechile, şi o materie fierbinte i se scurse pe nări, e moartea, se gîndi el, cu tunica îmbibată de sînge, înainte de a-şi da seama că nu, domnule general, era ciclonul, cel mai devastator din cîte au fărîmiţat într-o salbă de insule risipite vechiul regat compact din Caraibi, o catastrofă atît de tainică încît numai el o descoperise cu instinctul prevestitor cu mult înainte de a se stîrni panica printre cîini şi găini, şi atît de intempestivă că abia au avut timp să-i găsească un nume de femeie în brambureala aceea a ofiţerilor îngroziţi care veniră cu vestea că acum am încurcat-o într-adevăr, domnule general, s-a zis cu ţara asta, însă el dădu ordin să se întărească uşile şi ferestrele cu scînduri groase, legară cu frînghii santinelele pe coridoare, închiseră găinile şi vacile în birourile de la primul etaj, priponiră toate obiectele începînd din Piaţa Armelor şi pînă la ultimul hotar al regatului său cutremurat de groază, ţara întreagă rămase ancorată la locul ei cu ordinul categoric ca la cel dintîi semn de panică să se tragă de două ori în aer iar a treia oară să se tragă cu adevărat, şi totuşi nimic nu rezistă la trecerea înfricoşătorului satîr al vînturilor rotitoare ce reteză dintr-o dată porţile mari din oţel blindat de la intrarea principală şi luă vacile pe sus, însă el nu şi-a dat seama, fascinat cum era de dezlănţuirea aceea, de unde venea oare urletul de ploi orizontale ce împrăştiau peste tot o grindină vulcanică de dărîmături, şi de fiare ale pădurilor de pe fundul mării, nici n-a avut destulă judecată să se gîndească la proporţiile îngrozitoare ale cataclismului, ci cutreiera în toiul potopului întrebîndu-se năpădit de gustul fetid al urii, unde eşti oare Manuela Sánchez, pedeapsa vieţii mele, drace, unde te-ai vîrît de nu te poate ajunge prăpădul acesta al răzbunării mele? Şi se pomeni în balta de linişte de după uragan, singur cu aghiotanţii cei mai apropiaţi, navigînd într-o barcă veche cu vîsle pe marea de stricăciuni din salonul de audienţe, ieşiră fără greutate pe poarta pentru maşini printre rămăşiţele de palmieri şi felinarele devastate din Piaţa Armelor, intrară în laguna moartă a catedralei şi-l străfulgeră iar gîndul pătrunzător că nu fusese niciodată şi n-avea să fie în veci atotputernic, iar arsura acelei certitudini amare îl chinuia neîncetat, în timp ce barca dădea de spaţii cu densităţi diferite după cum se schimba culoarea luminii vitraliilor

revărsîndu-se peste frunzele de aur masiv şi ciorchinii de smaralde de pe altarul mare, peste lespezile funerare ale viceregilor îngropaţi de vii şi ale arhiepiscopilor morţi de atîtea dezamăgiri şi peste promontoriul de granit al mausoleului pustiu al Amiralului Mării Oceanice, cu conturul celor trei caravele, înălţat din ordinul lui, din dorinţa de a-şi odihni oasele alături de noi, am ieşit prin canalul prezbiteriului într-o curte interioară prefăcută în acvariu luminos pe al cărui fund de faianţă rătăceau bancurile de scrumbii printre tulpinile de chiparoase şi floarea-soarelui, am brăzdat făgaşurile tenebroase dinspre lăcaşul sfînt al mănăstirii călugăriţelor basce, am văzut chiliile părăsite, clavicordul în derivă în bazinul din salonul de muzică, iar în adîncurile apelor adormite din refectoriu am văzut întreaga comunitate a fecioarelor înecate la locurile lor împrejurul mesei lungi cu mîncarea servită, şi cînd el a ieşit pe balcon a văzut imensa întindere lacustră sub cerul strălucitor unde fusese oraşul şi doar atunci se încredinţă că vestea era adevărată, domnule general, că prăpădul acela cuprinsese tot pămîntul numai ca să mă scape de chinul stîrnit de Manuela Sánchez, drace, barbare mai sînt metodele Domnului faţă de ale noastre, se gîndea mulţumit, contemplînd mlaştina tulbure unde fusese oraşul şi pe a cărei întindere nesfîrşită plutea o întreagă lume de găini înecate, şi din care se zăreau numai turlele catedralei, reflectorul farului, terasele însorite ale conacelor solide din cartierul viceregilor, insulele risipite ale colinelor, vechiul port al traficanţilor de sclavi negri unde-şi aşezaseră corturile naufragiaţii uraganului, cei de pe urmă supravieţuitori neîncrezători care contemplau trecerea tăcută a bărcii vopsite în culorile drapelului patriei printre şiragurile ca nişte alge din trupuri inerte de găini, şi i-am văzut ochii trişti, buzele veştede, mîna gînditoare făcînd semnul crucii în chip de binecuvîntare pentru ca ploile să contenească şi să strălucească soarele, şi care reînvie grădinile înecate şi porunci apelor să scadă şi apele scăzură. În toiul clopotelor de bucurie, rachetelor de sărbătoare şi imnurilor glorioase cu care s-a celebrat punerea celei dintîi pietre pentru reconstrucţie, şi în mijlocul strigătelor mulţimii adunate în Piaţa Armelor pentru a-l proslăvi pe binefăcătorul care alungase dragonul uraganului, cineva îl apucă de braţ ca să-l scoată în balcon, căci acum mai mult ca oricînd norodul are nevoie de cuvintele lui de îmbărbătare, şi mai înainte de a putea scăpa simţi vuietul aclamaţiilor unanime care îi pătrunse în măruntaie ca un vînt de mare haină, trăiască bărbatul viteaz, căci încă din prima zi de cînd se afla la cîrmă ştiu ce înseamnă senzaţia de a fi lipsit de ocrotire dacă un întreg oraş se uită la tine în acelaşi timp, cuvintele îi încremeniră, înţelese într-o străfulgerare de luciditate mortală că n-avea curajul şi n-o să-l aibă niciodată să apară cu toată fiinţa lui în faţa abisului mulţimii, astfel că în Piaţa Armelor n-am zărit decît imaginea efemeră dintotdeauna, umbra unui bătrîn de neînţeles îmbrăcat în tunică de doc care din balconul prezidenţial împărţi în tăcere semne de binecuvîntare şi dispăru imediat, însă viziunea aceea

fugară ne era de-ajuns pentru a ne întări convingerea că el se afla acolo, veghindu-ne veghea şi somnul sub tamarinii străvechi din conacul de la marginea oraşului, stătea dus pe gînduri în balansoarul de răchită, în mînă cu paharul de limonadă neatins, ascultînd zgomotul boabelor de porumb vînturate într-o tigvă de către mama sa Benedición Alvarado, zărind-o prin reverberaţia căldurii de la ora trei cum a apucat o găină sură, a băgat-o sub braţ şi i-a răsucit gîtul cu un fel de duioşie, în vreme ce-mi spunea cu glas de mamă privindu-mă în ochi ai să ajungi ofticos din pricina atîtor gînduri şi fiindcă nu te hrăneşti ca lumea, rămîi să mănînci astă-seară, îl rugă fierbinte, ademenindu-l cu găina sugrumată pe care o ţinea cu mîinile amîndouă ca să nu-i scape din zvîrcolirea agoniei, şi el îi spuse bine, mamă, rămîn, şi rămase pînă se înnopta, cu ochii închişi în balansoarul de răchită, fără să doarmă, legănat de mirosul delicat al găinii ce fierbea în oală, preocupat de cursul vieţilor noastre, fiindcă tot ce ne dădea siguranţă pe lume era certitudinea că el stătea acolo, invulnerabil la ciumă şi la uragan, invulnerabil la batjocura Manuelei Sánchez, invulnerabil la trecerea timpului, dăruit fericirii mesianice de a se gîndi pentru noi, ştiind că noi ştiam că n-avea să ia nici o hotărîre în ce ne priveşte care să nu fie pe măsura noastră, căci el nu supravieţuise la toate datorită curajului său de neînchipuit şi nici prudenţei infinite, ci pentru că era singurul dintre noi care cunoştea dimensiunea adevărată a destinului nostru, căci am ajuns pînă acolo, mamă, îi spuse aşezîndu-se să se odihnească la întoarcerea dintr-o călătorie anevoioasă pînă la cea de pe urmă piatră istorică de la îndepărtata graniţă de răsărit pe care fuseseră cioplite numele şi anii naşterii şi morţii ultimului soldat căzut întru apărarea integrităţii patriei, văzuse oraşul lugubru şi îngheţat al naţiunii vecine, văzuse ploaia veşnică, ceaţa din zori cu miros de funingine, oamenii îmbrăcaţi de gală în tramvaie electrice, înmormîntările celor de vază cu trăsuri fastuoase trase de cai albi cu coifuri de pene, copiii dormind înfăşuraţi în ziare în pridvorul catedralei, la naiba, ce lume ciudată, exclamă, par cu toţii poeţi, însă nu sînt, domnule general, sînt conservatorii care au ajuns la putere, i-au spus, şi se întorsese din călătoria aceea exaltat de revelaţia că nu-i nimic pe lume care să se poată asemui cu mirosul acesta de fructe tropicale stricate, cu larma de tîrg şi cu simţămîntul adînc de tristeţe în fapt de seară al patriei noastre sărmane ale cărei hotare n-avea să le treacă niciodată, şi nu pentru că i-ar fi fost teamă să se mişte din scaunul pe care stătea, aşa cum spuneau duşmanii lui, ci fiindcă omul e ca un copac de pădure, mamă, ca sălbăticiunile ce nu ies din bîrlog decît pentru a mînca, spunea el, amintindu-şi cu luciditatea mortală a picotelii din timpul siestei de acea încremenită zi de joi din luna august, cu mulţi ani în urmă, cînd se încumetă să recunoască faptul că-şi ştia limitele ambiţiei, i-o mărturisise unui războinic de pe meleaguri străine şi dintr-o altă epocă pe care-l primise singur în penumbra fierbinte a biroului, era un tînăr sfios ameţit de trufie şi

însemnat dintotdeauna de stigmatul singurătăţii, se oprise neclintit în uşă fără a îndrăzni să-i treacă pragul pînă cînd ochii i se obişnuiră cu penumbra parfumată de frunzele de glicină arzînd într-un vas cu jăratic şi atunci îl putu vedea pe el aşezat în fotoliul turnant ţinîndu-şi pumnii nemişcaţi pe masa goală, atît de obişnuit şi de şters că n-avea nimic comun cu imaginea-i publică fără escortă şi fără arme, cu cămaşa leoarcă de sudoare ca orice muritor şi cu foi de salvie lipite la tîmple ca să-i treacă durerea de cap, şi numai cînd m-am convins de adevărul de necrezut că bătrînul acela plin de beteşuguri era chiar idolul copilăriei noastre, întruchiparea cea mai desăvîrşită a viselor noastre de glorie, numai atunci intră în birou şi se prezentă spunîndu-şi numele cu glasul limpede şi hotărît al celui care aşteaptă să fie recunoscut prin faptele sale, iar el îmi strînse mîna cu o mînă gingaşă şi zgîrcită, o mînă de episcop, ascultînd cu atenţie uimită visele fabuloase ale străinului care voia arme şi solidaritate pentru o cauză care e şi a dumneavoastră, excelenţă, voia ajutoare pentru intendenţă şi sprijin politic pentru un război fără cruţare ce va nimici pe veci orice regim conservator din Alasca pînă în Patagonia, şi el se simţi atît de mişcat de vehemenţa tînărului că-l întrebase de ce naiba te bagi în chestia asta, de ce vrei să mori, dar străinul îi răspunse fără urmă de ruşine că nu există glorie mai mare decît aceea de a muri pentru patrie, excelenţă, şi el îi replică zîmbind milostiv nu fi prost, băiete, patria înseamnă să fii viu, îi spuse, înseamnă asta, îi spuse şi-şi desfăcu pumnul pe care-l ţinea pe masă arătîndu-i în palmă mărgeaua aceea de sticlă pe care o ai sau nu o ai, dar pe care numai cel ce o are o are cu adevărat, băiete, asta-i patria, spuse, pe cînd îl conducea bătîndu-l uşurel pe spate fără să-i dea nimic, nici măcar alinarea unei promisiuni, iar aghiotantului care închise uşa îi ordonă să nu-l mai deranjeze nimeni pe cel care tocmai ieşise de acolo, nici măcar să nu-şi piardă careva timpul să-l urmărească, spuse, are sîngele prea înfierbîntat, nu-i bun de nimic. Nu ne-a fost dat să-l mai auzim spunînd vorbele astea decît după uragan, cînd decretă o nouă amnistie pentru deţinuţii politici şi autoriză întoarcerea tuturor exilaţilor, în afară de literaţi, bineînţeles, aceştia niciodată, zise, au sîngele prea înfierbîntat precum cocoşii de rasă cînd vor să-şi ia zborul aşa că nu-s buni de nimic, şi dacă-s buni de ceva, spuse, sînt mai răi ca politicienii, mai răi ca popii, închipuiţi-vă, dar să vină toţi ceilalţi fără deosebire de culoare, pentru ca reconstrucţia patriei să fie opera tuturor, pentru ca nimeni să nu fie lipsit de posibilitatea de a se încredinţa că el era din nou atotputernic, cu sprijinul înverşunat al forţelor armate care ajunseseră să fie întocmai ca cele de odinioară de cînd el împărţi membrilor comandamentului suprem proviziile de hrană, medicamentele şi materialele pentru asistenţă socială primite ca ajutor din străinătate, de cînd familiile miniştrilor lui îşi petreceau duminicile de plajă în spitalele demontabile şi corturile Crucii Roşii, vindeau ministerului sănătăţii cantităţile de plasmă şi tonele de lapte praf pe care ministerul

sănătăţii le revindea la rîndul lui spitalelor pentru săraci, iar ofiţerii din statul-major îşi scoaseră la mezat ambiţiile ca să obţină contractele pentru lucrări publice şi programe de restaurare înfăptuite cu împrumutul pentru cazuri de urgenţă acordat de ambasadorul Warren în schimbul dreptului ca navele ţării sale să pescuiască pe termen nelimitat în apele noastre teritoriale, ce naiba, exclama el, numai cine o are o are într-adevăr, îşi zicea, amintindu-şi de mărgeaua colorată pe care i-o arătase acelui biet visător de care nu s-a mai ştiut niciodată, atît de exaltat de opera de reconstrucţie încît se ocupa în persoană şi prin viu grai pînă şi de amănuntele cele mai neînsemnate, ca pe vremurile de la începutul guvernării sale, se bălăcea în bălţile de pe străzi cu o pălărie şi nişte cizme de vînător de raţe, pentru ca să nu se clădească un oraş diferit de cel pe care-l concepuse el, întru slava lui, în visele-i de înecat singuratic, poruncind inginerilor să-mi luaţi astea de aici şi să mi le puneţi acolo unde nu deranjează, şi ei le luau, să mai înălţaţi turnul ăsta cu încă doi metri ca să se poată vedea din el vapoarele din larg, şi-l înălţau, să-mi întoarceţi cursul acestui rîu tocmai în sens invers, îl întorceau, fără nici o împotrivire, fără o umbră
de descurajare, şi era atît de ameţit de reconstrucţia aceea febrilă, atît de obosit de zelul de care dădea dovadă şi atît de nepăsător la celelalte treburi de stat mai mărunte, încît se pomeni că dă cu nasul de pămînt cînd un aghiotant distrat i-a comentat din greşeală problema cu copiii, şi el întrebă ca picat din nori care copii, copiii, domnule general, dar care anume, ce dracu, fiindcă pînă atunci îi ascunseseră că armata îi ţinea în taină pe copiii care scoteau numerele de loterie de teamă ca nu cumva să povestească de ce ieşea totdeauna cîştigător biletul prezidenţial, iar părinţilor care veniseră să întrebe ce s-a întîmplat le spuneau că nu era nimic adevărat, ducîndu-i cu vorba pînă aveau să găsească un răspuns mai bun, le spuneau că erau minciuni scornite de venetici, calomnii ale opoziţiei, şi pe cei care se răsculaseră în faţa unei cazărmi îi împrăştia-seră cu foc de obuze şi se ajunse la un măcel public pe care vi l-am ascuns de asemenea ca să nu vă supărăm, domnule general, căci adevărul e că acei copii se aflau închişi în bolţile fortăreţei din port în condiţiile cele mai bune, fiind cu toţii veseli şi sănătoşi, dar necazul e că nu mai ştim ce să facem cu ei, domnule general, că să tot fie vreo două mii. Metoda infailibilă de a cîştiga la loterie fusese inventată chiar de el fără să vrea, observînd numerele încrustate de pe bilele de biliard, fusese o idee atît de simplă şi uimitoare că nici el nu-şi putea crede ochilor cînd văzu mulţimea fremătîndă ce umplea la refuz Piaţa Armelor încă de la prînz, făcînd socoteli referitoare la miracol înainte de a se săvîrşi, sub soarele arzător, printre strigăte de recunoştinţă şi pancarte colorate, glorie în veci prea milostivului care împarte fericirea, veniră muzicanţi şi dansatori pe frînghie, se instalară birturi şi grătare, rulete anacronice şi licitaţii anemice de animale, rămăşiţe din alte lumi şi alte

vremuri care dădeau tîrcoale pe meleagurile norocului încercînd să se pricopsească pînă şi cu firimiturile atîtor iluzii, iar la ora trei deschiseră balconul, puseră să urce în el copiii sub şapte ani aleşi la întîmplare chiar din mulţime ca să nu existe vreo bănuială în legătură cu corectitudinea metodei, dădură fiecărui copil cîte un săculeţ de diferite culori, după ce verificară de faţă cu martori vrednici de încredere că în fiecare erau zece bile de biliard numerotate de la unu la zero, atenţie, doamnelor şi domnilor, mulţimea îşi ţinea respiraţia, fiecare copil legat la ochi o să scoată o bilă, mai întîi copilul cu săculeţul albastru, apoi cel cu săculeţul roşu şi la sfîrşit cel cu săculeţul galben, unul după altul cei trei copii îşi băgau mîna în săculeţ, simţeau la fundul lui nouă bile toate la fel şi o bilă îngheţată, şi ascultînd de porunca pe care le-o dăduserăm în secret scoteau bila îngheţată, o arătau mulţimii, îi strigau cîntînd numărul şi în felul acesta scoteau cele trei bile ţinute în gheaţă cîteva zile, cu cele trei numere ale biletului pe care el şi-l pusese deoparte, dar niciodată nu ne-a trecut prin cap că s-ar putea ca cei trei copii să povestească, domnule general, ne-am gîndit aşa de tîrziu la treaba asta că n-am mai avut încotro şi a trebuit să-i ascundem cîte trei, apoi cîte cinci, apoi cîte douăzeci, închipuiţi-vă, domnule general, căci trăgînd de firul ghemului încurcat el ajunse pînă la urmă să descopere că toţi ofiţerii din comandamentul suprem al forţelor armate de uscat, maritime şi aeriene erau implicaţi în pescuitul miraculos al loteriei naţionale, află că primii copii urcaseră în balcon cu încuviinţarea părinţilor, ba chiar fuseseră iniţiaţi de aceştia în ştiinţa iluzorie de a recunoaşte prin pipăit numerele încrustate pe fildeş, dar că pe următorii îi făcuseră să urce cu forţa, pentru că se răspîndise zvonul că odată suiţi acolo nu mai apucau să coboare, şi atunci părinţii îi ascundeau, îi îngropau de vii cînd treceau patrulele pornite să-i ia cu arcanul în miez de noapte, că trupele de urgenţă nu împresurau Piaţa Armelor pentru a stăpîni delirul norodului, cum i se spunea lui, ci pentru a ţine la distanţă mulţimile care năvăleau ca cirezile de vite ameninţînd cu moartea, şi că diplomaţii care solicitaseră audienţă ca să intervină pentru aplanarea conflictului se loviră de piedici absurde, căci la funcţionari le confirmau ca sigure legendele despre bolile lui ciudate, spunîndu-le că nu-i putea primi deoarece făcuse broaşte în burtă, că nu mai era în stare să doarmă decît în picioare ca să nu-l înţepe crestele de iguană care-i ieşeau printre vertebre, şi îi ascunseseră mesajele de protest şi cererile stăruitoare venite din lumea întreagă, îi ascunseseră şi o telegramă de la Suveranul Pontif care exprima îngrijorarea noastră apostolică pentru soarta celor nevinovaţi, nu mai rămăsese loc în temniţe pentru atîţia părinţi răsculaţi, domnule general, nu mai rămăsese nici un copil pentru tragerea de la loteria de luni, drace, în mare bucluc ne-am băgat. Cu toate acestea, el nu şi-a dat prea bine seama cît de adîncă era prăpastia pînă nu i-a văzut pe copii înghesuiţi ca nişte vite duse la tăiere în curtea interioară a fortăreţei din port, ieşind din bolţile acesteia ca o turmă înnebunită de capre orbite de

strălucirea soarelui după atîtea luni de teroare, se rătăciră în lumină, atît de mulţi în acelaşi timp că el nu i-a mai văzut ca două mii de făpturi separate ci ca pe un uriaş animal fără formă ce răspîndea un iz impersonal de piele încinsă şi făcea un zgomot de apă adîncă şi a cărui natură multiplă îl ferea de primejdia de a fi distrus, fiindcă nu era cu putinţă să nimiceşti o asemenea cantitate de viaţă fără să laşi o dîră de oroare care avea să dea ocolul pămîntului, drace, nu era nimic de făcut, şi cu această convingere a convocat conducerea supremă, paisprezece comandanţi scuturaţi de fiori şi mai de temut ca oricînd pentru că nu s-au simţit niciodată atît de înspăimîntaţi, scrută fără nici o grabă ochii fiecăruia, unul după altul, şi atunci înţelese că era singur împotriva tuturor, astfel că rămase cu capul sus, glasul i se aspri, şi-i îndemnă să fie uniţi acum mai mult ca oricînd, pentru bunul renume şi onoarea forţelor armate, îi iertă de orice vinovăţie, ţinîndu-şi pe masă pumnii strînşi ca să nu i se vadă tremurul nesiguranţei, şi le ordonă în consecinţă să rămînă fiecare la postul lui, făcîndu-şi datoria cu zelul şi autoritatea de totdeauna, fiindcă hotărîrea mea supremă şi irevocabilă este aceea că aici nu s-a întîmplat nimic, şedinţa s-a terminat, pe răspunderea mea. Ca simplă măsură de precauţie i-a scos pe copii din fortăreaţa portului şi i-a trimis în furgoane nocturne în regiunile cele mai nelocuite din ţară, în timp ce el înfrunta furtuna dezlănţuită de declaraţia oficială şi solemnă că nu era adevărat, că nu numai că nu existau copii reţinuţi de autorităţi, ci că în închisori nu mai rămăsese nici un deţinut de nici un fel, minciuna cu sechestrarea masivă era o infamie a trădătorilor de neam ca să tulbure spiritele, porţile patriei sînt deschise pentru a se stabili adevărul, să vină să-l caute, şi au venit, a venit o comisie a Societăţii Naţiunilor care a răscolit pînă şi pietrele cele mai ascunse din fundul ţării şi a interogat cum a vrut şi pe cine a vrut atît de amănunţit încît Benedición Alvarado avea să întrebe cine erau intruşii aceia îmbrăcaţi ca nişte spiritişti care intrară în casa ei căutînd două mii de copii pe sub paturi, în coşul de croitorie, în borcanul cu pensule, şi care în cele din urmă adeveriră public că găsiseră închisorile pustii, patria în linişte şi pace şi fiecare lucru la locul lui, şi nu descoperiră nici un indiciu care să confirme bănuiala lumii că ar fi fost violate prin intenţie sau faptă, prin acţiune sau omisiune, principiile drepturilor omului, dormiţi fără grijă, domnule general, au plecat, el le-a făcut din fereastră semne de rămas bun cu o batistă brodată pe margini, încercînd senzaţia de uşurare că ceva se termina pentru totdeauna, adio, netoţilor, călătorie sprîncenată, oftă, s-a zis cu povestea asta, dar generalul Rodrigo de Aguilar îi aminti că nu era aşa, că povestea nu se sfîrşise fiindcă mai rămăseseră copiii, domnule general, şi el se bătu cu palma peste frunte, drace, îi uitasem de tot, ce facem cu copiii? Încercînd să scape de gîndul acesta apăsător pînă cînd avea să scornească o soluţie drastică, dădu ordin să fie scoşi toţi copiii din ascunzătoarea din pădure şi duşi tocmai în partea opusă, în provinciile cu ploi veşnice unde nu băteau vînturi trădătoare care

să răspîndească glasurile, unde animalele pămîntului putrezeau în mers, unde înfloreau crini în cuvinte şi caracatiţele înotau printre copaci, poruncise să fie duşi în peşterile Anzilor cu neguri eterne pentru ca nimeni să nu afle unde erau, să-i treacă din tulburea lună noiembrie năpădită de putrezire în februarie cel cu zile orizontale, pentru ca nimeni să nu ştie în ce timp se aflau, le trimise pastile de chinină şi pături de lînă cînd i se aduse la cunoştinţă că erau scuturaţi de fierbinţeală fiindcă stătuseră zile întregi ascunşi în lanurile de orez cu noroiul pînă la gît ca să nu-i descopere aeroplanele Crucii Roşii, pusese să fie vopsită în roşu lumina soarelui şi strălucirea stelelor ca să-i vindece de scarlatină, dăduse ordin să fie stropiţi din văzduh cu prafuri insecticide ca să nu-i mănînce păduchii-de-frunză din plantaţiile de banani, le trimitea ploi de bomboane şi ninsori de îngheţată cu frişcă din avioanele şi paraşutele încărcate cu jucării de Crăciun, pentru a-i ţine liniştiţi pînă avea să-i dea prin cap o soluţie magică, şi astfel încetul cu încetul reuşi să scape de vraja malefică a memoriei şi uită de ei, cufundîndu-se în mlaştina jalnică a nopţilor lui fără şir, toate la fel, bîntuite de insomnii obişnuite, auzi bătăile metalice de la nouă, scoase găinile care dormeau pe sub cornişele palatului şi le duse în poiată, iar pînă să apuce să numere păsările picotind pe stinghii intră o slujnică mulatră să strîngă ouăle, şi el îi simţi boarea însorită a tinereţii, foşnetul trupului, şi năvăli asupră-i, aveţi grijă, domnule general, a îngăimat ea, tremurînd toată, or să se spargă oule, să se spargă, ce naiba, zise el, şi o culcă la pămînt dintr-o singură lovitură, fără s-o dezbrace şi fără să-şi lepede nici el hainele, tulburat de dorinţa mistuitoare de a scăpa de gloria înşelătoare a acelei zile de marţi ninsă de găinaţul verde al păsărilor adormite, alunecă, se prăbuşi în vîrtejul iluzoriu al unei prăpăstii străbătute de lumini livide, efluvii de transpiraţie, suspine de femeie neîmblînzită şi amăgitoare ameninţări de uitare, lăsînd în cădere dîra stelei efemere a pintenului de aur, cu clinchetul său jinduitor, izul de salpetru al gîfîielii lui de bărbat grăbit, scîncetu-i de căţel, groaza de a exista prin sclipirea şi tunetul tăcut al izbucnirii instantanee a acelei scîntei a morţii, dar pe fundul prăpastiei regăsea miriştea de găinaţ, somnul fără somn al găinilor, obida mulatrei care se ridică de jos cu poalele mînjite de melasa aurie a gălbenuşurilor, plîngîndu-se că s-au spart ouăle, vedeţi, domnule general, doar v-am spus eu, iar el bombăni încercînd să-şi înfrîngă furia unei alte iubiri fără iubire, uită-te cîte au fost, îi spuse, ţi le scad din leafă, şi plecă, se făcuse zece, se duse la grajduri şi cercetă gingiile vacilor, una cîte una, o văzu pe una din femeile lui sfîşiată de durere pe podeaua barăcii şi pe moaşă scoţîndu-i din măruntaie o făptură aburindă cu cordonul buricului răsucit în jurul gîtului, era băiat, ce nume să-i dăm, domnule general, care-l vreţi voi, răspunse, era ceasul unsprezece, ca în fiecare noapte de cînd era la cîrma ţării numără santinelele, controlă broaştele de la uşi, acoperi coliviile păsărilor, stinse luminile, era douăsprezece, patria era în linişte şi pace, lumea dormea, se îndreptă spre dormitor prin încăperile în întuneric,

străbătute de săgeţile luminoase ale zorilor fugare ale rotirii farului, atîrnă în cui lampa pentru cazuri de urgenţă, trase cele trei zăvoare, puse cele trei lacăte şi cei trei drugi, se aşează pe closetul portabil şi în vreme ce-şi storcea firicelul de urină îşi tot mîngîia copilaşul neîndurător al testiculului cu hernie pînă cînd îşi îndreptă umflătura, adormindu-i în mînă, durerea îi conteni, dar reveni într-o clipă cu o străfulgerare de panică atunci cînd prin fereastră răzbi o pală de vînt de dincolo de deşerturile cu salpetru şi împrăştie prin dormitor crîmpeie de cîntec duios îngînat de mulţimi întrebînd de un cavaler care se duse la război şi suspinînd vai, ce durere, vai, ce jale, şi s-au urcat într-un turn să vadă dacă se întorcea şi l-au văzut cum venea înapoi, iată-l că-i iar aici, ce bucurie, dar nu, e într-un sicriu cu catifea, vai ce durere, vai, ce jale, şi era un cor de voci fără număr şi atît de îndepărtate că el ar fi putut adormi cu iluzia că era chiar cîntecul stelelor, dar se ridică în capul oaselor furios, ajunge, la naiba, strigă, sau ei sau eu, răcni, şi au fost ei, căci încă înainte de revărsatul zorilor porunci să-i urce pe copii pe un şlep încărcat cu ciment, să-i poarte cîntînd pînă la hotarele apelor ţării, să-i arunce în aer cu dinamită fără să apuce să sufere cîntînd întruna, şi cînd cei trei ofiţeri care săvîrşiseră crima i s-au înfăţişat luînd poziţie de drepţi cu vestea, domnule general, că ordinul a fost îndeplinit, îi ridică în grad şi le dădu medalia lealităţii, dar apoi porunci să fie împuşcaţi fără nici o cinste ca pe nişte delincvenţi oarecare fiindcă sînt ordine care pot fi date dar nu şi îndeplinite, drace, bieţii copilaşi. Experienţe atît de îngrozitoare ca acestea îi adevereau convingerea străveche cum că duşmanul cel mai de temut este în tine însuţi, în inima încrezătoare, că propriii lui oameni pe care-i înarma şi ridica în grad pentru a-i susţine regimul sfîrşesc, mai devreme sau mai tîrziu, prin a scuipa mîna care le dăduse de mîncare, iar el îi distrugea dintr-o singură lovitură, scotea de aiurea alţii în loc, îi avansa la gradele cele mai înalte arătîndu-i cu degetul după cum i se năzărea, tu căpitan, tu colonel, tu general, şi toţi ceilalţi locotenenţi, ce dracu, îi vedea împăunîndu-se cu uniforma pînă-i plesneau cusăturile, apoi îi pierdea din vedere, şi o întîmplare ca aceea cînd au fost descoperiţi două mii de copii sechestraţi îl făcea să-şi dea seama că nu era vorba de un singur om care-l trădase, ci de întregul comandament suprem al unor forţe armate care nu-s bune decît să sporească cheltuielile cu laptele şi cînd începe greul fac ceva în farfuria din care tocmai au mîncat, şi cînd mă gîndesc că eu i-am născut pe toţi, la naiba, mi i-am scos din coaste, am cucerit pentru ei respect şi pîine, şi totuşi n-avea nici o clipă de linişte încercînd mereu să se ferească de ambiţia lor, pe cei mai primejdioşi îi ţinea aproape ca să-i supravegheze mai bine, pe cei mai puţin îndrăzneţi îi trimitea la garnizoanele de graniţă, din cauza lor acceptase ocupaţia puşcaşilor marini, mamă, şi nu pentru a combate frigurile galbene cum scrisese ambasadorul Thompson în comunicatul oficial, nici pentru ca să-i asigure protecţia în faţa nemulţumirii populare, cum spuneau politicienii din exil, ci pentru ca

să-i înveţe pe militarii noştri să fie oameni dintr-o bucată, şi aşa s-a şi întîmplat, mamă, trebuie să recunoaştem, ei i-au învăţat să umble încălţaţi, să se steargă cu hîrtie, să folosească prezervative, ei au fost cei care mi-au dezvăluit secretul de a menţine servicii paralele spre a spori rivalităţile dintre militari, mi-au inventat biroul securităţii statului, agenţia generală de investigaţii, departamentul naţional al ordinii publice, şi o mulţime de alte chestii de-astea pe care nici măcar eu nu le mai ţineam minte, organisme asemănătoare pe care el le dădea drept altele pentru a stăpîni cît mai în tihnă în toiul furtunii, făcîndu-i pe unii să creadă că sînt spionaţi de ceilalţi, amestecînd cu nisip de mare praful de puşcă al garnizoanelor şi încurcînd adevărul intenţiilor lor cu simulare ce contraziceau acest adevăr, şi totuşi se revoltau, el năvălea în cazărmi spumegînd de furie, răcnind daţi-vă la o parte, nemernicilor, că trece stăpînul, înspăimîntîndu-i pe ofiţerii care făceau exerciţii de tragere ochind portretele mele, să fie dezarmaţi, ordonă fără să se oprească dar cu atîta autoritate turbată în voce că îşi predară singuri armele, scoateţi-vă hainele astea bărbăteşti, ordonă, şi le scoaseră, la baza din San Jerónimo e răzmeriţă, domnule general, el intră pe poarta mare tîrîndu-şi labele uriaşe de bătrîn suferind printre cele două şiruri al gărzilor insurgente care i-au dat onorul cuvenit comandantului suprem, apăru în sala cu căpeteniile rebelilor, fără escortă, fără nici o armă, dar urlînd într-o explozie de forţă la pămînt, culcaţi cu faţa în jos, că am venit eu cel atotputernic, la pămînt, lepădăturilor, şi nouăsprezece ofiţeri de stat-major se aruncară cu faţa-n jos, îi siliră să se perinde muşcînd ţărîna prin satele de pe ţărm, ca să vedeţi cîte parale face un militar fără uniformă, ticăloşi nenorociţi, auzi peste celelalte strigăte din cazarma răzvrătită propriile lui ordine irevocabile, să fie împuşcaţi pe la spate capii rebeliunii, expuseră cadavrele spînzurate de picioare în văzul tuturor, şi în plină zi, ca să nu rămînă nimeni fără să ştie cum sfîrşesc cei care-l hulesc pe Dumnezeu, nemernicilor, dar povestea nu se termină nici după aceste pedepse sîngeroase fiindcă la cea mai mică neatenţie se pomenea iar cu ameninţarea acelui parazit tentacular despre care credea că-l smulsese din rădăcini dar care creştea mai departe în străfundurile puterii lui, în umbra privilegiilor obligatorii şi fărîmelor de autoritate şi încredere din interes pe care era nevoit să le acorde ofiţerilor celor mai curajoşi chiar împotriva propriei voinţe, deoarece îi era cu neputinţă să rămînă la cîrmă fără ei dar nici împreună cu ei, condamnat pe veci să trăiască respirînd acelaşi aer care-l asfixia, la naiba, nu era drept aşa ceva, după cum nu putea să trăiască nici cu spaima neîncetată stîrnită de cinstea exagerată a prietenului meu generalul Rodrigo de Aguilar care intrase la mine în birou cu o mutră de înmormîntare dornic să afle ce s-a întîmplat cu cei două mii de copii, cei cu lozul cel mare, că toată lumea zice că i-am înecat în ocean, şi el i-a spus fără să clipească măcar nu mai tot da crezare unor minciuni scornite de trădătorii de ţară, prietene, copiii cresc teferi şi în pacea Domnului, îi spuse,

în fiecare noapte îi aud cîntînd pe aici primprejur, spuse, arătîndu-i cu o rotire amplă a mîinii un loc nedefinit din univers, şi pe ambasadorul Evans în persoană îl învălui într-o aură de incertitudine cînd îi răspunse netulburat nu ştiu despre ce copii îmi vorbiţi cînd însuşi delegatul ţării dumneavoastră la Societatea Naţiunilor declarase public că din şcoli nu lipseşte nici un copil şi sînt cu toţii sănătoşi, ce naiba, s-a terminat cu povestea asta, şi totuşi n-a avut încotro şi a fost trezit la miezul nopţii cu vestea că, domnule general, s-au răsculat două din garnizoanele cele mai mari din ţară şi pe deasupra cazarma Conde la cîteva străzi de palatul prezidenţial, e o insurecţie dintre cele mai de temut condusă de generalul Bonivento Barboza care se baricadase cu o mie cinci sute de soldaţi extrem de bine înarmaţi şi aprovizionaţi cu muniţii cumpărate de contrabandă prin consulii ataşaţi politicienilor din opoziţie, aşa că nu stăm deloc pe roze, domnule general, de data asta zău că ne-a luat dracu. Odinioară, subversiunea aceea vulcanică i-ar fi aţîţat pasiunea pentru risc, dar el ştia mai bine ca oricine cît de greu atîrna adevărata povară a vîrstei, căci abia dacă mai era în stare să reziste ravagiilor lumii sale tainice, iar în nopţile de iarnă nu reuşea să adoarmă decît după ce-şi alina în podul palmei durerea testiculului cu hernia ce şuiera uşor, cîntîndu-i cu duioşie un cîntec de leagăn ca unui prunc dormi, puişor, dormi, şi se chinuia de ceasul morţii stînd pe closet, dîndu-şi sufletul picătură cu picătură parcă printr-un filtru astupat de cocleala atîtor nopţi de cînd urina în singurătate, şi amintirile i se ştergeau, nu mai izbutea să-şi dea seama cu exactitate cine era unul sau altul, nici de partea cui se afla, la cheremul unui destin necruţător în palatul acela necunoscut pe care de mult l-ar fi schimbat pentru alt loc, departe de aici, în oricare văgăună de indieni unde să nu ştie nimeni că fusese preşedintele unic al ţării atît amar de ani încît el însuşi le pierduse şirul, şi totuşi cînd generalul Rodrigo de Aguilar se oferi să mijlocească o înţelegere onorabilă cu rebelii nu s-a pomenit cu moşul scrîntit care moţăia în cursul audienţelor ci cu vechea cerbicie de bizon căci, fără să stea nici o clipă pe gînduri, răspunse că în ruptul capului nu ţinea în nici un fel, deşi nu era vorba dacă ţinea sau nu ţinea, ci de faptul că totul e împotriva noastră, domnule general, pînă şi biserica, dar el a spus că nu, biserica e cu acela care are pîinea şi cuţitul, iar generalii din comandamentul suprem întruniţi vreme de patruzeci şi opt de ore nu izbutiseră să se pună de acord, n-are a face, spuse el, o să vezi cum se hotărăsc toţi cînd or să afle cine-i plăteşte mai bine, conducătorii opoziţiei civile şi-au scos în sfîrşit capul şi au ajuns să conspire în plină stradă, cu atît mai bine, spuse el, spînzură-i cîte unul de fiecare felinar din Piaţa Armelor ca să ştie cine-i cel atotputernic aici, nu-i chip, domnule general, poporul e cu ei, minciună, spuse el, poporul e cu mine, aşa că de aici nu mă scot decît mort, declară, lovind în masă cu mîna-i grea de domnişoară cum făcea numai cînd lua hotărîri definitive, şi dormi pînă la ora mulsului vacilor, cînd se pomeni că în salonul de audienţe era un adevărat prăpăd,

fiindcă rebelii din cazarma Conde catapultaseră pietre ce nu lăsaseră nici un geam întreg din galeria dinspre răsărit şi mingi aprinse prin ferestrele sparte, semănînd groază printre cei aflaţi în palat cît a fost noaptea de lungă, dacă aţi fi văzut cum a fost, domnule general, n-am închis ochii dînd fuga dintr-o parte într-alta cu pături şi găleţi cu apă să stingem trombele de foc ce se iscau în colţurile cele mai neaşteptate, însă el abia dacă asculta, v-am spus doar să nu-i luaţi în seamă, zicea, tîrîndu-şi picioarele de mormînt pe coridoarele pline de cenuşă şi zdrenţe de covoare şi goblenuri pîrlite, însă n-or să se potolească, îi spuneau, şi-i trimiseseră vorbă că bulgării de foc sînt doar un avertisment, că vor urma exploziile, domnule general, dar el traversă grădina fără să-i pese de nimeni, auzi în întunericul cel de pe urmă foşnetul trandafirilor care tocmai îşi desfăcuseră bobocii, larma cocoşilor răzbind prin vîntul dinspre mare, ce facem, domnule general, n-am spus să nu-i luaţi în seamă, ce naiba, şi se duse ca în toate dimineţile la ora aceea să supravegheze mulsul, astfel că insurgenţii din cazarma Conde au văzut apărînd ca în toate dimineţile la ora aceea căruţa trasă de catîri cu cele şase tone de lapte de la grajdurile prezidenţiale, iar sus pe capră era acelaşi căruţaş dintotdeauna cu mesajul prin viu grai că domnul general vă trimite laptele ăsta chiar dacă scuipaţi mai departe mîna care vă dă de mîncare, şi-l strigă cu atîta inocenţă că generalul Bonivento Barboza ordonă să fie primit laptele cu condiţia ca mai întîi să-l guste căruţaşul, să fie siguri că nu e otrăvit, şi atunci se deschiseră porţile mari de fier şi cei o mie cinci sute de rebeli care se iviseră prin balcoanele interioare au văzut căruţa intrînd pînă în mijlocul curţii pietruite, l-au văzut pe soldatul de serviciu urcîndu-se pe capră cu un vas şi cu polonic ca să-i dea căruţaşului să guste laptele, l-au văzut desfăcînd primul butoi, l-au văzut plutind în încetineala efemeră a unei deflagraţii orbitoare, şi apoi n-au mai văzut nimic în vecii vecilor în dogoarea vulcanică a lugubrului edificiu cu tencuială galbenă unde n-a existat niciodată vreo floare, ale cărui dărîmături rămaseră o secundă suspendate în aer din pricina exploziei îngrozitoare a celor şase butoaie cu dinamită. Gata, s-a terminat, oftă el în palatul prezidenţial, înfiorat de suflul de cutremur care nărui încă patru case dimprejurul cazărmii şi sparse serviciile de cristal primite ca dar de nuntă de prin dulapurile caselor pînă dincolo de zidurile oraşului, gata, s-a terminat, oftă, cînd furgoanele de gunoi scoaseră din curţile interioare ale fortăreţei din port cadavrele a optsprezece ofiţeri care fuseseră împuşcaţi cîte doi odată, spate în spate, spre a se economisi muniţia, gata, s-a terminat, oftă el cînd generalul Rodrigo de Aguilar luă poziţie de drepţi în faţa lui aducîndu-i vestea că, domnule general, iar nu mai era nici un loc în puşcării pentru deţinuţii politici, gata, s-a terminat, oftă el cînd începură clopotele de bucurie, rachetele de sărbătoare, marşurile de glorie ce vesteau sosirea altui veac de pace, gata, s-a terminat, s-a zis cu povestea aia, spuse el, atît de convins, atît de nepăsător, atît de neglijent faţă de propria-i siguranţă că într-o dimineaţă pe cînd

străbătea curtea întorcîndu-se de la mulsul vacilor instinctul său de apărare dădu greş şi nu văzu la timp apariţia falsului lepros care se ridică dintre tufele de trandafiri ca să-i aţină calea în ploaia molcomă de octombrie, şi văzu doar prea tîrziu strălucirea fulgerătoare a revolverului brunat, degetul tremurător ce prinse să apese pe trăgaci, şi atunci strigă cu braţele deschise oferindu-i pieptul îndrăzneşte, laşule, îndrăzneşte, descumpănit de spaima că-i sosise ceasul, în pofida prevestirilor celor mai limpezi din apa ulcelelor, trage dacă eşti cu adevărat bărbat, strigă, în secunda imperceptibilă de şovăială cînd se aprinse o stea lividă pe cerul oglindit în ochii agresorului, iar buzele i se ofiliră,
voinţa-i slăbi, şi atunci el îi repezi doi pumni ca nişte lovituri de ciocan în urechi, îl trînti brusc la pămînt, ameţindu-l cu o palmă zdravănă în falcă, auzi ca dintr-o altă lume larma santinelei care năvălise la strigătele lui, străbătu izbucnirea albăstrie a tunetului necontenit stîrnit de cele cinci explozii ce-l făceau să se zvîrcolească într-o baltă de sînge pe falsul lepros care se împuşcase în burtă cu cinci gloanţe ca să nu-l prindă viu cumpliţii inchizitori ai gărzii prezidenţiale, auzi peste celelalte strigăte ale vacarmului din palat propriile sale ordine fără drept de apel să rupă în bucăţi cadavrul ca să le fie învăţătură de minte, îl ciopîrţiră mărunt, expunîndu-i capul conservat în bulgări de sare în Piaţa Armelor, piciorul drept la graniţa de răsărit în Santa María del Altar, cel stîng în apusul nemărginit al deşertului de salpetru, un braţ în ţinuturile sterpe, celălalt în mijlocul selvei, părţile trunchiului au fost fripte în untură de porc şi expuse în aer liber în bătaia soarelui pînă n-au mai rămas decît oasele curăţite de carne, risipite de-a lungul şi de-a latul acestui zbuciumat şi apăsător bordel de negrotei pentru ca să nu mai existe nimeni care să nu ştie cum o sfîrşesc cei care ridică mîna asupra părintelui lor, şi apoi încă verde de furie se duse la tufele de trandafiri de unde garda prezidenţială îi izgonea pe leproşi cu vîrful baionetelor ca să vadă dacă mai descoperea pe careva, netrebnicilor, urcă la primul etaj dîndu-i la o parte pe damblagii cu lovituri de picior, să vedem dacă o să învăţaţi în sfîrşit cine-i cel care comandă aici, mama voastră de ticăloşi, străbătu coridoarele strigînd daţi-vă naibii în lături că trece stăpînul, stîrnind panică printre funcţionarii şi linguşitorii fără ruşine care-l proclamau cel fără de moarte şi lăsînd de-a lungul palatului dîra bolovănoasă a răsuflării lui dogoritoare, pentru a dispărea în salonul de audienţe, de unde se îndreptă ca un fulger spre camerele particulare, intră în dormitor, trase cele trei zăvoare şi puse cele trei lacăte şi cei trei drugi la uşă, şi-şi scoase cu vîrful degetelor pantalonii de pe el, plini de rahat. N-avu o clipă de răgaz adulmecînd de jur-împrejur ca să-l descopere pe duşmanul ascuns care îl înarmase pe falsul lepros, căci simţea că era cineva din apropiere, cineva care-i cunoştea ascunzătoarea unde-şi ţinea mierea de albine, care se uita pe gaura cheii şi asculta prin pereţi la orice oră aflîndu-se pretutindeni, ca portretele mele, o prezenţă schimbătoare care şuiera cu vînturile alizee din

ianuarie şi-l urmărea ajungînd la el cu mireasma fierbinte a iasomiilor în serile calde, care-l urmări luni în şir în spaima nopţilor fără somn cînd îşi tîrîia înfricoşătoarele-i picioare de strigoi prin camerele cele mai ferite ale palatului cufundate în beznă, pînă în noaptea cu partida de domino cînd îşi văzu presimţirea materializată într-o mînă gînditoare ce termină jocul cu cinci dublu, şi parcă o voce lăuntrică îi dezvăluia că aceea era mîna trădătorului, la naiba, aşa-i, îşi zise uluit, şi atunci ridică privirea prin razele de lumină ale lămpii atîrnate deasupra mijlocului mesei şi dădu de frumoşii ochi de artilerist ai bunului meu prieten generalul Rodrigo de Aguilar, ce chestie, braţul lui drept, complicele sacru, nu era cu putinţă, se gîndea, cu atît mai mîhnit cu cît desluşea mai limpede urzeala falselor adevăruri cu care-l amăgiseră atît amar de ani spre a-i ascunde adevărul brutal că prietenul meu de o viaţă se afla în slujba politicienilor înstăriţi pe care el îi scosese de convenienţă din străfundurile cele mai întunecate ale războiului federal şi-i îmbogăţise, copleşindu-i cu privilegii fabuloase, se lăsase folosit de ei, îi tolerase să se servească de el pentru a ajunge departe, acolo unde nici nu visase vechea aristocraţie împrăştiată de adierea irezistibilă a vîntului liberal, şi tot mai voiau, drace, voiau locul de ales al Domnului pe care şi-l rezervase pentru el, voiau să fie în pielea mea, nenorociţii, avînd drumul luminat de luciditatea glacială şi prudenţa nesfîrşită a omului care reuşise să inspire cea mai mare încredere şi să cîştige autoritatea cea mai înaltă sub regimul său, prevalîndu-se de faptul că era unica persoană de la care el primea hîrtii la semnat, îl punea să citească tare ordinele executive şi legile ministeriale pe care numai eu le puteam da, îi indica amendamentele, iscălea cu urma degetului mare, punînd dedesubt sigiliul cu inelul pe care-l păstra pe atunci într-o casă de bani al cărui cifru era ştiut numai şi numai de el, în sănătatea ta, prietene, îi spunea de fiecare dată întinzîndu-i hîrtiile semnate, ai aici cu ce să te ştergi, îi spunea rîzînd, şi în felul acesta generalul Rodrigo de Aguilar reuşise să stabilească alt sistem al puterii înlăuntrul puterii atît de vaste şi atît de rodnice, dar fără să se mulţumească doar cu asta declarase din umbră insurecţia din cazarma Conde, cu complicitatea şi ajutorul neprecupeţit al ambasadorului Norton, confratele cu care se ducea la curvele olandeze, maestrul lui de scrimă, cel care trecuse muniţia de contrabandă în butoaie de peşte din Norvegia, la adăpostul scutirii de vamă pentru diplomaţi, în timp ce mă tămîia la masa de domino zicînd că nu există alt guvern mai prieten, nici mai drept şi mai vrednic de a fi dat ca pildă decît al meu, şi tot ei puseseră revolverul în mîna falsului lepros împreună cu aceşti cincizeci de mii de pesos tăiaţi pe jumătate pe care-i găsirăm îngropaţi în casa agresorului, urmînd ca celelalte jumătăţi să-i fie date după săvîrşirea crimei de către însuşi prietenul meu de o viaţă, mamă, ce grozăvie, şi totuşi nu se împăcau cu înfrîngerea ci puseseră la cale lovitura perfectă fără să verse nici un strop de sînge, nici măcar din al dumneavoastră, domnule general, căci generalul Rodrigo de Aguilar adunase

dovezi demne de toată crezarea cum că eu îmi petreceam nopţile fără să dorm, stînd de vorbă cu vazele de flori şi portretele în ulei ale marilor bărbaţi ai neamului şi ale arhiepiscopilor din palatul cufundat în beznă, că le puneam termometrul vacilor şi le dădeam să înghită fenacetină ca să le scadă febra, că poruncisem să se ridice un mausoleu pentru un amiral al mării oceanice dar care nu exista decît în închipuirea mea bolnavă, cînd eu însumi am văzut cu ochii mei milostivi cele trei caravele ancorate dinaintea ferestrei mele, că prăpădisem banii ţării cu viciul de nestăpînit de a-mi cumpăra mecanisme ingenioase, ba chiar ajunsesem să pretind ca astronomii să perturbeze sistemul solar numai ca să-i fac pe plac unei regine a frumuseţii care nu existase decît în nălucirile delirului meu, şi că într-o izbucnire de demenţă senilă ordonasem ca două mii de copii să fie urcaţi pe un şlep încărcat cu ciment care a fost dinamitat în largul mării, mamă, închipuieşte-ţi şi dumneata, ce ticăloşie, şi pe temeiul acelor dovezi solemne generalul Rodrigo de Aguilar şi statul-major al gărzilor prezidenţiale hotărîseră în plen să-l interneze în azilul pentru bătrînii iluştri de pe faleză la miezul nopţii de întîi martie, în timpul cinei anuale cînd se prăznuia Sfîntul înger Păzitor, patronul gărzilor de corp, adică peste trei zile, domnule general, imaginează-ţi, dar în pofida iminenţei şi mărimii conspiraţiei el nu făcu nici un gest ce ar fi putut trezi bănuiala că o descoperise, ci la ora prevăzută îi primi ca în fiecare an pe invitaţii gărzii lui personale şi-i pofti să se aşeze la masa banchetului şi să servească aperitivele pînă avea să sosească generalul Rodrigo de Aguilar să ţină toastul de onoare, stătu de vorbă cu ei, rîse cu fiecare în parte, pe cînd ofiţerii se făceau că se distrează dar îşi priveau pe furiş ceasurile, şi le duceau la ureche, şi le întorceau, era douăsprezece fără cinci şi generalul Rodrigo de Aguilar nu mai sosea, era o căldură ca-n sala cazanelor de pe un vapor, şi mireasmă de flori, de gladiole şi lalele, de trandafiri care-şi desfăceau petalele în salonul acela închis, cineva deschise o fereastră, am respirat cu toţii, ne-am uitat la ceas, am simţit o adiere gingaşă dinspre mare aducînd un miros de bunătăţi fragede ca la un ospăţ de nuntă, asudau cu toţii în afară de el, pătimeam cu toţii din pricina zăpuşelii din acel moment sub strălucirea neumbrită de nimic a animalului vetust care clipea cu ochii deschişi într-un spaţiu propriu rezervat în altă epocă a lumii, noroc, zise, mîna necruţătoare dar semănînd cu un crin ofilit ridică iar cupa cu care închinase toată seara fără să bea, se auziră zgomotele viscerale ale mecanismelor orologiilor în liniştea aceea de abis, era douăsprezece, dar generalul Rodrigo de Aguilar nu mai venea, cineva încercă să se ridice, vă rog, spuse el şi-l făcu să încremenească aruncîndu-i o privire mortală, să nu mişte nimeni, să nu respire nimeni, să nu trăiască nimeni fără voia mea, se sfîrşiseră cele douăsprezece bătăi, şi atunci perdelele au fost date la o parte şi intră strălucitul general de divizie Rodrigo de Aguilar pe o tipsie de argint aşezat cît era de lung peste o garnitură de conopidă şi foi de dafin, dres cu mirodenii, rumenit la cuptor,

împodobit cu uniforma de mare gală cu cinci migdale de aur şi epoleţii cu ciucuri pentru curaj fără margini pe mînecă, pînă la jumătatea braţului, cu paisprezece livre de medalii pe piept şi o rămurică de pătrunjel în gură, tocmai bun să fie servit la banchetul camarazilor de măcelarii oficiali, sub privirea plină de oroare a invitaţilor prefăcuţi în stană de piatră, care asistau cu sufletul la gură la ceremonia aleasă a tăierii în bucăţi şi împărţirii, şi cînd în fiecare farfurie se afla o porţie egală de ministru al apărării umplut cu alune şi ierburi aromate el dădu ordinul de începere, poftă bună, domnilor.

Scăpase de atîtea primejdii iscate de haosul teluric, de atîtea eclipse nefaste şi atîţia bulgări de foc de pe cer, încît părea cu neputinţă ca cineva din vremurile noastre să se mai încreadă în prevestirile ghicitului în cărţi cu privire la soarta lui. Şi totuşi, în timp ce demersurile pentru a reface şi îmbălsăma cadavrul înaintau, pînă şi cei mai puţin naivi dintre noi speram fără s-o mărturisim în împlinirea prezicerilor de odinioară, cum că în ziua morţii lui mîlul mlaştinilor avea să se întoarcă, purtat de afluenţi, la izvoarele acestora, că va cădea ploaie de sînge, că găinile vor face ouă pentagonale, iar liniştea şi negurile vor învălui din nou universul, fiindcă atunci va sosi ceasul sfirşitului vieţii pe pămînt. Era cu neputinţă să nu crezi aşa ceva, cînd puţinele ziare care se mai publicau continuau să proslăvească veşnicia şi să-i dea o strălucire falsă prin materiale de arhivă, ni-l tot arătau zilnic în cadrul încremenit al primei pagini cu uniforma-i ţeapănă cu cei cinci sori trişti din timpurile sale de glorie, mai autoritar, mai activ şi mai sănătos ca oricînd, chiar dacă trecuse o groază de vreme de cînd îi pierduserăm socoteala anilor, inaugura iar în veşnicele lui fotografii monumente bine cunoscute sau clădiri de interes obştesc de care nimeni nu ştia nimic în realitate, prezida acte solemne despre care se spunea că avuseseră loc ieri, cînd de fapt se desfăşuraseră cu un veac în urmă, deşi ştiam cu toţii că nu era adevărat, că nimeni nu-l mai văzuse în public de la moartea cumplită a Leticiei Nazareno cînd rămase singur în casa aceea a nimănui, în timp ce treburile de zi cu zi ale guvernului mergeau singure şi doar prin inerţia uriaşei lui puteri de atîţia ani, căci se închise pînă la moarte în palatul de izbelişte de la ale cărui ferestre de sus contemplam cu inima grea aceeaşi înserare lugubră pe care el o văzuse desigur de atîtea ori stînd pe tronul iluziilor sale, vedeam lumina intermitentă a farului ce inunda cu apele-i verzi şi lîncede saloanele în ruină, vedeam lămpile celor sărmani în bolţile fostelor recife de sticlă solară ale ministerelor de altădată, unde năvăliseră hoardele săracilor cînd barăcile pestriţe de pe colinele din port fuseseră dărîmate de unul din nenumăratele noastre cicloane, vedeam jos oraşul răsfirat şi scoţînd aburi, orizontul abrupt profilat de fulgere palide din

craterul de cenuşă al mării vîndute, prima noapte fără el, vastul său imperiu lacustru cu anemone de paludism, satele sufocate de căldură din deltele afluenţilor cu apele pline de mîl, nesăţioasele garduri de sîrmă ghimpată din provinciile aflate în proprietatea sa unde se înmulţea în neştire o nouă rasă de vaci magnifice care se năşteau cu semnul ereditar al fierului prezidenţial. Nu numai că ajunseserăm să credem într-adevăr că îi era hărăzit să supravieţuiască celei de a treia comete, dar această convingere ne dăduse o siguranţă şi o linişte pe care speram să le ascundem cu tot felul de glume despre bătrîneţe, atribuindu-i virtuţile senile ale broaştelor ţestoase şi obiceiurile elefanţilor, povestind prin cîrciumi că cineva dăduse de ştire sfatului ţării că el murise şi toţi miniştrii se priviră înspăimîntaţi şi se întrebară cu groază cine avea să i-o spună şi lui, ha, ha, ha, cînd în realitate nu i-ar fi păsat dac-ar fi aflat aşa ceva, nici n-ar fi fost foarte sigur că bancul acela popular era adevărat sau fals, căci pe atunci nimeni nu ştia în afară de el că nu-i mai rămăseseră în tainiţele memoriei decît nişte urme vagi ale trecutului, era singur pe lume, surd de-a binelea, tîrîndu-şi uriaşele picioare decrepite prin birourile sumbre unde cineva cu redingotă şi guler scrobit îi făcuse un semn enigmatic cu o batistă albă, rămas bun, îi zise el, şi echivocul deveni lege, funcţionarii din palatul prezidenţial fiind nevoiţi să se ridice în picioare cu o batistă albă în mînă cînd trecea el, iar santinelele de pe coridoare şi leproşii din grădina cu trandafiri îi fluturau o batistă albă în semn de rămas bun, la revedere, domnule general, la revedere, însă el nu auzea, nu auzea nimic de la doliul crepuscular după Leticia Nazareno, cînd ajunsese să creadă că păsărilor din colivii li se tocise glasul de atîta cîntat şi le dădea să mănînce din mierea lui de albine ca să cînte mai cu sîrg, le picura în cioc cu pipeta cantorină, le fredona cîntece de odinioară, sclipitoare lună pe cerul de ianuarie, cînta fără să-şi dea seama că nu păsările îşi pierdeau încetul cu încetul puterea glasului, ci el auzea tot mai puţin, iar într-o noapte zumzetul din timpane i se sfărîmă în mii de crîmpeie, pieri, prefăcîndu-se într-o desime ca de mortar prin care abia mai răzbăteau vaietele de despărţire ale vapoarelor iluzorii din negura puterii, vînturile închipuite, larma păsărilor lăuntrice care pînă la urmă îl consolară ajutîndu-l să uite de abisul tăcerii păsărilor adevărate. Puţinii oameni care aveau pe atunci dreptul de a intra în palat îl vedeau în balansoarul de răchită îndurînd zăpuşeala de la două după-amiaza, sub bolta de fucsii, după ce-şi descheiase haina, îşi scosese sabia cu centura în culorile drapelului naţional, îşi descălţase cizmele, dar îşi lăsase ciorapii de purpură din cele douăsprezece duzini trimise de Suveranul Pontif de la furnizorii lui particulari, iar fetele de la liceul din apropiere care se căţărau pe zidurile din spate unde garda era mai puţin vigilentă îl surprinseseră adesea cufundat în toropeala aceea fără somn, palid, cu frunze de plante medicinale lipite la tîmple, brăzdat de fîşiile de lumină ale umbrarului, într-un extaz ca de meduză ce pluteşte cu faţa în sus pe fundul unui iaz, ramolit bătrîn, îi strigau, el le vedea nedesluşit în

pîcla iscată de reverberaţia căldurii, le zîmbea, le saluta cu mîna fără mănuşa de atlaz, însă nu le auzea, simţea duhoarea de mîl a creveţilor adusă de briza mării, simţea cum găinile îi ciuguleau degetele de la picioare, dar nu auzea şuierul stăruitor al cosaşilor, nu le auzea pe fete, nu mai auzea nimic. Singurele lui legături cu realitatea acestei lumi erau pe atunci doar cîteva crîmpeie răzleţe din amintirile lui cele mai de seamă, numai acestea îl ţinură în viaţă după ce se eliberase de treburile guvernării şi rămăsese plutind în starea de inocenţă a limbului puterii, numai cu ajutorul lor înfrunta rafala distrugătoare a anilor săi prea numeroşi cînd rătăcea la căderea nopţii prin palatul pustiu, se ascundea prin birourile cufundate în beznă, rupea marginile petiţiilor, însemnînd acolo cu scrisul lui înflorit resturile care-i prisoseau din ultimele amintiri ce-l fereau de moarte, într-o noapte scrisese mă cheamă Zacarias şi recitise numele la lumina fugară a farului, l-a mai citit o dată şi apoi de mai multe ori, iar numele repetat în atîtea rînduri ajunse să-i pară îndepărtat şi străin, ce naiba, îşi zise, rupînd în bucăţele fîşia de hîrtie, eu sînt eu, îşi zise, şi scrise pe altă fîşie că împlinise o sută de ani pe timpul cînd trecuse din nou cometa, deşi pe atunci nu mai ştia prea bine de cîte ori o văzuse pe cer, şi scrise din memorie pe altă fîşie mai lungă cinste celui rănit şi cinste soldaţilor credincioşi răpuşi de mînă străină, căci a fost o vreme în care scria tot ce gîndea, tot ce ştia, bunăoară scrise pe un cartonaş şi-l prinse cu ace de gămălie pe uşa unui closet e interzis a se face porcării în closete, pentru că deschisese uşa aceea din greşeală şi surprinsese un ofiţer de rang superior masturbîndu-se pe vine deasupra latrinei, scria puţinele lucruri de care-şi mai aducea aminte ca să fie sigur că n-o să le uite niciodată, Leticia Nazareno, scria, soţia mea unică şi legitimă, care-l învăţase să citească şi să scrie în plinătatea bătrînetii, se străduise să-i evoce imaginea în lume, voia s-o revadă cu umbreluţa-i de soare din tafta în culorile drapelului şi cu gulerul din cozi de vulpi argintii de primă doamnă, dar nu izbutea decît să şi-o amintească goală la două după-amiaza sub lumina ce se cernea ca făina prin pînza ce o apăra de ţînţari, îşi aducea aminte de molcoma odihnă a trupului tău ascultător şi palid în zumzetul ventilatorului electric, îţi simţeam ţîţele vii, mirosul de căţea, foşnetul aspru al mîinilor tale neînduplecate de novice care făcea laptele să se strice şi aurul să se oxideze şi florile să se ofilească, dar care pentru dragoste erau bune, fiindcă numai ea cîştigase victoria de neconceput cînd l-a convins scoate-ţi cizmele că-mi murdăreşti cearşafurile de olandă, iar el şi le scotea, scoate-ţi curelele că mă zgîrii pe piept cu cataramele, iar el şi le scotea, scoate-ţi sabia, bandajul de hernie, jambierele, scoate-ţi totul iubitule, că nu te simt, şi el îşi scotea totul pentru tine, cum niciodată n-o făcuse înainte şi n-avea s-o mai facă în veci cu altă femeie după Leticia Nazareno, dragostea mea unică şi legitimă, suspina el, şi-şi trecea suspinele pe fişiile de hîrtie rupte din petiţiile îngălbenite pe care le răsucea ca pe nişte ţigări ca să le ascundă prin locurile cele mai neaşteptate din casă, unde doar el le putea

găsi, pentru a-şi aminti cine era el însuşi cînd n-avea să mai fie în stare să-şi amintească de nimic, unde nimeni nu le-a găsit niciodată chiar şi după ce imaginea Leticiei Nazareno fusese înghiţită de golurile memoriei şi nu rămăsese decît amintirea nepieritoare a mamei sale Benedición Alvarado în serile cînd îşi lua rămas bun la conacul de la marginea oraşului, maică-sa muribundă care aduna găinile făcînd să zornăie boabele de porumb într-o tigvă pentru ca el să nu-şi dea seama că trăgea să moară, şi continua să-i aducă suc de fructe la hamacul atîrnat printre tamarini pentru ca el să nu poată bănui că abia dacă mai respira de durere, maică-sa care-l zămislise singură, care-l născuse singură, care se chinuise singură pînă cînd suferinţa-i solitară se înteţise într-atît că i-a învins orgoliul şi a fost silită să-i ceară fiului uită-te să vezi ce-am pe spinare de simt junghiul ăsta de jăratic ce nu mă lasă să trăiesc, şi-şi scoase cămaşa de noapte, se întoarse, şi el privi îndelung, mut şi îngrozit, spatele ros de rănile aburinde în a căror duhoare ca de fruct stricat de *guayava* plesneau băşicile minuscule ale primelor larve de viermi. Grele timpuri au mai fost acelea, domnule general, nu era secret de stat care să nu fie de domeniul public, nu era ordin care să fie îndeplinit cu siguranţă de cînd la banchetul de gală fusese servit cadavrul împodobit al generalului Rodrigo de Aguilar, dar lui nu-i păsa, nu-i păsa de greutăţile puterii în lunile amare în care maică-sa se chinui perpelindu-se la foc mocnit într-un dormitor vecin cu al lui, după ce doctorii cei mai pricepuţi în flageluri asiatice socotiră că boala ei nu era ciumă, nici rîie, nici sifilis, nici vreo altă plagă venită din Orient, ci se datora unei vrăjitorii de indieni neputînd fi vindecată decît de cine o făcuse, iar el înţelese că era vorba de moarte şi se încuie înăuntru îngrijind-o cu o dăruire de mamă, rămase acolo să se chinuie împreună cu ea pentru ca nimeni să n-o vadă cum fierbea în zeama aceea de larve, porunci să-i fie aduse găinile la palat, să-i fie aduşi păunii, păsările vopsite care zburătăceau în voie prin saloane şi birouri pentru ca maică-sa să nu ducă dorul treburilor ei gospodăreşti de care-şi văzuse ca la ţară în conacul de la marginea oraşului, el cu mîna lui punea pe foc în dormitor lemne de *bija* pentru ca nimeni să nu simtă duhoarea aceea de moarte răspîndită de mama care se stingea, el însuşi alina cu unsori germicide trupul înroşit de argintul viu, îngălbenit de acidul picric, înalbăstrit de metilen, el însuşi ungea cu balsamuri turceşti rănile fumegînde, în pofida părerii ministrului sănătăţii care avea oroare de vrăjitorii, ce dracu, mamă, mai bine murim împreună, spunea el, dar Benedición Alvarado îşi dădea seama că numai ea era pe moarte şi încerca să-i dezvăluie fiului secretele de familie pe care nu voia să le ducă în mormînt, îi povestea cum i-au aruncat placenta la porci, Doamne, n-am putut afla niciodată care dintre atîţia vagabonzi de aiurea cîţi s-au tot perindat fusese tatăl tău, încerca să-i spună pentru istorie că-l procrease stînd în picioare şi cu pălăria pe cap din pricina furtunii de muşte metalice stîrnite de cojile melasei fermentate, în spatele unei cîrciumi, că-l născuse

cu greu în zorii unei zile de august într-un cotlon de mănăstire, că îl cercetase la lumina harfelor melancolice ale muşcatelor şi văzuse că avea testiculul drept de mărimea unei smochine care se dezumfla cu un şuier ca de burduf cînd respira, şi îl desfăşa din cîrpele date de novicele care aveau să se călugărească şi-l arăta pe la tîrguri nădăjduind să găsească pe cineva care să ştie vreun leac mai bun şi mai cu seamă mai ieftin decît mierea de albine, singura recomandată pentru beteşugul acela, dar nu-i spuneau decît vorbe de alinare, că nu se cuvine s-o iei înaintea destinului, îi spuneau, că la urma urmelor copilul era bun pentru orice în afară de cîntat la instrumente de suflat, îi spuneau, şi numai o ghicitoare de circ îşi dădu seama că nou-născutul n-avea nici o linie în palmă, şi asta însemna că îi era hărăzit să ajungă rege, şi aşa a şi fost, însă el nu-i dădea atenţie, o ruga stăruitor să se culce fără a mai scormoni trecutul fiindcă îi era mai uşor să creadă că vitregiile acelea ale istoriei patriei erau doar urmarea delirului febrei, culcă-te, mamă, o implora el, o înfăşură din cap pînă-n picioare într-un cearşaf de in din multele pe care le comandase special ca să nu-i irite rănile, o aşeza să doarmă pe o parte cu mîna pe inimă, o consola spunîndu-i nu te mai gîndi la lucruri triste, mamă, oricum eu sînt cine sînt, culcă-te liniştită. Fuseseră zadarnice numeroasele şi stăruitoarele demersuri oficiale pentru a curma zvonurile cum că matriarha patriei putrezea de vie, dădeau mereu publicităţii buletine medicale inventate, dar pînă şi curierii care duceau aceste comunicări recunoşteau că erau certe faptele dezminţite de ei, că duhoarea de putreziciune ce răzbea din dormitorul muribundei era atît de pătrunzătoare că-i speriase chiar şi pe leproşi, că tăiau berbeci pentru a o scălda în sîngele lor cald, că scoteau cearşafurile năclăite de un lichid roşiatic ce-i curgea din răni şi că oricît le-ar fi spălat nu izbuteau să le redea strălucirea de la început, că nimeni nu-l mai văzuse la grajdurile de muls vacile, nici în odăile concubinelor, unde era zărit totdeauna în zori, chiar şi în timpurile cele mai vitrege, iar arhiepiscopul primat în persoană se oferise să-i dea muribundei sfînta împărtăşanie, însă el l-a ţinut la uşă, nu moare nimeni, părinte, nu da crezare zvonurilor, îi spuse, şi mînca împreună cu maică-sa, din aceeaşi farfurie şi cu aceeaşi lingură, în pofida aerului ca într-un spital de ciumaţi care se respira în cameră, îi făcea baie cu săpun înainte de culcare, fiind ca un cîine credincios, pe cînd inima i se frîngea de durere auzind-o cum dădea instrucţiuni cu ultimul firicel de glas privitoare la îngrijirea animalelor după ce avea să moară, să nu li se smulgă penele păunilor pentru pălării, da, mamă, spunea el, şi o ungea cu creolină pe tot trupul, să nu fie silite păsările să cînte la petreceri, da, mamă, şi o înfăşură cu cearşaful de dormit, să fie scoase cloştile din cuibar cînd tună ca să nu iasă din ouă vreo iguană, da, mamă, şi o aşeza cu mîna pe inimă, da, mamă, dormi în pace, o săruta pe frunte, dormea puţinele ceasuri care-i rămîneau trîntit cu faţa-n jos lîngă pat, atent la delirul fără sfirşit ce devenea tot mai lucid pe măsură ce se apropia de moarte, învăţînd cu ajutorul furiei strînse

în fiecare noapte să îndure uriaşa furie din acea zi de luni a durerii cînd l-a trezit liniştea îngrozitoate a lumii în zori, căci scumpa lui mamă Benedición Alvarado încetase să mai respire, şi atunci desfăşă trupul dezgustător şi văzu la lumina mijită odată cu primul cîntat al cocoşilor un alt trup identic cu mîna pe inimă zugrăvit din profil pe cearşaf, şi observă că trupul zugrăvit n-avea răni de boală nici urme de bătrîneţe, ci era tare şi neted parcă pictat în ulei pe ambele feţe ale giulgiului şi răspîndea un parfum natural de flori proaspete care purifică atmosfera de spital din dormitor, şi oricît au spălat cearşaful cu sodă şi l-au fiert în leşie n-au reuşit să facă să dispară de pe el trupul acela, căci era pătruns şi pe faţa şi pe dosul pînzei părînd a fi chiar din ţesătură de in, devenise in veşnic, însă el n-a avut stare ca să-şi dea seama cît de extraordinară era minunea săvîrşită, ci plecă din dormitor trîntind uşa furios, iar zgomotul răsună ca o împuşcătură în tot palatul, şi atunci prinseră să bată a mort clopotele de la catedrală şi apoi de la toate bisericile din oraş şi apoi la toate de pe întreg cuprinsul ţării, şi bătură fără răgaz timp de o sută de zile, şi cei pe care clopotele i-au trezit din somn au înţeles fără speranţă că el era din nou atotputernic şi că enigma inimii lui copleşite de furia morţii se ridica mai hotărît ca oricînd împotriva principiilor raţiunii, demnităţii şi toleranţei, fiindcă scumpa lui mamă Benedición Alvarado murise în zorii acelei zile de luni douăzeci şi trei februarie şi un nou veac de tulburări şi scandal începea în lume. Nici unul din noi nu era destul de bătrîn ca să fi fost martor la moartea aceea, dar ecoul funeraliilor ajunsese pînă în vremea noastră, şi aveam dovezi evidente că el n-a mai fost omul dinainte pentru tot restul vieţii, nimeni n-a avut dreptul să-i tulbure insomniile de orfan multă vreme după cele o sută de zile de doliu naţional, n-a mai fost văzut în casa durerii a cărei atmosferă fusese împrăştiată peste tot de uriaşa rezonanţă a clopotelor funebre, nu mai existau alte ore decît cele ale doliului său, se vorbea printre suspine, garda din palat umbla desculţă ca în anii de început ai regimului său, şi numai găinile au rămas de capul lor în casa interzisă al cărei monarh devenise invizibil, sîngerînd de furie în balansoarul de răchită pe cînd scumpa lui mamă Benedición Alvarado călătorea prin pustietăţile bătute de arşiţă şi mizerie într-un sicriu plin cu rumeguş şi bulgări de gheaţă ca să nu putrezească mai tare decît în viaţă, căci purtaseră trupul în procesiune solemnă prin cele mai îndepărtate colţuri ale regatului său pentru ca nimeni să nu fie lipsit de privilegiul de a-i cinsti memoria, îl purtară în imnurile de slavă ale alămurilor cu crep de doliu pînă la gările din ţinuturile sterpe unde fusese întîmpinat cu aceeaşi muzică funebră şi de aceleaşi mulţimi tăcute care pe vremurile de glorie de odinioară veniseră să vadă puterea ocultă din penumbra vagonului prezidenţial, expuseră trupul la mănăstirea milostivă unde la începutul veacului o vînzătoare de păsări pribeagă născuse anevoie un copil din flori care ajunsese rege, deschiseră porţile cele mari ale lăcaşului sfînt pentru prima oară într-o sută de ani, soldaţi călare luau cu

arcanul indieni de prin sate, îi mînau ca pe vite şi-i băgau lovindu-i cu patul puştii în biserica imensă adumbrită de soarele de gheaţă al vitraliilor unde nouă episcopi în veşminte de ceremonie oficiau slujba de înmormîntare, dormi în pace întru gloria Domnului, cîntau diaconii şi acoliţii, veşnică odihnă, cîntau, afară ploua peste florile de muşcată, călugăriţele împărţeau colaci şi rachiu de trestie, sub arcadele de piatră ale curţilor se vindeau costiţe de porc, şiraguri de mătănii, sticluţe cu apă sfinţită, prin cîrciumile de pe stradă era muzică, se auzea zgomot de petarde, prin case lumea dansa, era zi de duminică, acum şi în veci, erau ani de sărbătoare pe cărările fugarilor şi trecătorile de negură pe unde paşii scumpei lui mame moarte Benedición Alvarado o purtaseră în viaţă urmîndu-şi fiul în vîltoarea nebuniei federale, căci ea avusese grijă de el în război, îl ferise să nu fie călcat de catîrii trupelor cînd el se prăvălea fără simţire la pămînt înfăşurat într-un poncho, delirînd de fierbinţeala frigurilor, ea se străduise să-i insufle frica ancestrală de primejdiile care-i pîndesc în oraşele de la malul mării tenebroase pe oamenii crescuţi în ţinuturile sterpe, căci îi era teamă de viceregi, de statui, de crabii care sorbeau lacrimile pruncilor nou-născuţi, şi tremurase de groază în faţa măreţiei palatului pe care-l zărise prin ploaie în noaptea cînd îl luaseră cu asalt, fără să-şi fi închipuit pe atunci că era casa în care avea să moară, casa singurătăţii unde se afla el acum, întrebîndu-se înfierbîntat de furie, trîntit cu faţa în jos pe pardoseală, unde naiba te-ai ascuns, mamă, în ce hăţiş de mangrove ţi s-o fi încurcat trupul, cine ţi-o fi alungînd fluturii de pe faţă, gemea năucit de durere, pe cînd maică-sa Benedición Alvarado naviga sub un umbrar de frunze de bananieri prin miasmele mlaştinilor pentru a fi expusă în şcolile publice din judeţe, în garnizoanele din deşertul de salpetru, în satele indienilor, o arătau în clădirile oficiale împreună cu un portret din tinereţe, era firavă, era frumoasă, îşi aşezase pe frunte o diademă, îşi pusese fără voie o coleretă de dantelă, se lăsase pudrată şi rujată pentru prima şi ultima dată, în mînă îi dăduseră o lalea de mătase ca să şi-o ţină aşa, nu, nu aşa, doamnă, ci în poală, îi spuse fotograful veneţian al monarhilor europeni cînd făcuse portretul oficial al primei doamne pe care-l expuneau acum lîngă sicriu ca o dovadă supremă împotriva oricărei bănuieli că ar fi altcineva în loc, şi erau identice, fiindcă nimic nu fusese lăsat la voia întîmplării, chipul îi era mereu aranjat în taină cu mare străduinţă pe măsură ce i se întindeau fardurile topite de căldură pe pielea crăpată dată cu parafină, îi îndepărtau de pe pleoape muşchiul pe vreme de ploaie, croitoresele pentru armată se îngrijeau de rochia moartei care arăta ca şi cum i-ar fi îmbrăcat-o ieri şi de prospeţimea cununei de flori de portocal şi de vălul de mireasă neprihănită pe care nu l-a avut niciodată în viaţă, pentru ca nimeni din bordelul ăsta de idolatri să nu îndrăznească să mai spună vreodată că eşti altfel decît în portret, mamă, pentru ca nimeni să nu uite cine-i cel care porunceşte în vecii vecilor pînă în cătunele cele mai mizere din rovinele selvei, unde după

atît amar de ani de uitare văzură cum venea în miez de noapte vetustul vas fluvial cu zbaturi cu toate luminile aprinse şi-l întîmpinaseră cu tobe de sărbătoare crezînd că s-au întors timpurile de glorie, trăiască bărbatul neînfricat, strigau, binecuvîntat fie cel care vine în numele adevărului, strigau, şi se aruncau în apă ducînd animale vînate, un dovleac mare cît un bou, se căţărau pe balustrada de lemn cioplit ca să se închine supuşi puterii nevăzute ale cărei zaruri hotărau soarta patriei, rămînînd cu răsuflarea tăiată în faţa catafalcului cu bulgări de gheaţă şi sare multiplicat în luciul încremenit al oglinzilor din sufrageria prezidenţială, expus judecăţii publice sub ventilatoarele cu palete ale arhaicului vas de croazieră ce cutreieră luni în şir printre insulele efemere din apele ecuatoriale pînă se rătăci într-un timp de coşmar în care gardeniile prindeau să cugete şi iguanele zburau în beznă, ajunseră la capătul lumii, zbaturile se înţepeniră în nisipurile de aur, sfărîmîndu-se, gheaţa se topi, sarea se umezi, trupul umflat rămase plutind în derivă într-o baie de rumeguş, şi totuşi nu putrezi, ci dimpotrivă, domnule general, căci atunci am văzut-o deschizînd ochii şi am văzut că pupilele îi erau ca şi cleştarul şi aveau culoarea omagului în ianuarie şi virtutea lui de piatră lunară, şi pînă şi cei mai necredincioşi dintre noi văzuserăm cum se aburea capacul de sticlă al sicriului de răsuflarea ei şi cum îi izvora din toţi porii o sudoare vie şi parfumată, şi cum ne zîmbea. Nu vă puteţi închipui cum a fost, domnule general, nebunia de pe lume, am văzut catîrcele fătînd, florile crescînd din salpetru, surdomuţii ameţiţi de miracolul propriilor lor strigăte minune, minune, minune, au făcut praf sticla sicriului, domnule general, şi n-a lipsit mult să rupă în bucăţele cadavrul ca să-şi împartă relicvele, astfel încît a trebuit să punem un întreg batalion de grenadieri să ţină în frîu ardoarea mulţimii frenetice care năvălea necontenit din puzderia de insule mici din Caraibi atrasă de vestea că sufletul mamei dumneavoastră Benedición Alvarado căpătase de la Dumnezeu harul de a se împotrivi legilor firii, ajunseră să vîndă fire din giulgiu, cruciuliţe, apă luată din preajma ei, poze cu chipul său de regină, dar era o gloată atît de uriaşă şi înnebunită că părea mai curînd o cireadă de tauri sălbatici care în goana lor distrugeau cu copitele tot ce le stătea în cale, făcînd un zgomot ca de cutremur, că pînă şi dumneavoastră îl puteţi auzi de aici dacă ascultaţi cu atenţie, domnule general, ascultaţi-l, şi el îşi duse mîna pîlnie la urechea care-i tiuia mai puţin, ascultă cu atenţie şi atunci auzi, mama mea Benedición Alvarado, auzi tunetul fără sfîrşit, văzu mlaştina clocotindă a mulţimii întinzîndu-se pînă în zare unde era marea, văzu puhoiul de lumînări aprinse care aducea cu sine o nouă zi mai strălucitoare în limpezimea luminoasă de la amiază, căci scumpa lui mamă Benedición Alvarado se întorcea în oraşul temerilor ei de demult, aşa cum sosise prima oară adusă de urgia războiului, de mirosul de carne crudă a războiului, dar scăpată pentru totdeauna de primejdiile lumii fiindcă el poruncise să fie smulse din manualele de şcoală paginile despre viceregi ca să nu mai existe în istorie, interzisese statuile care-ţi

tulburau somnul, mamă, astfel încît acum se întorcea fără temerile ei înnăscute purtată pe umeri de o mulţime paşnică, revenea fără sicriu, sub cerul liber, prin aerul neîngăduit fluturilor, copleşită de povara aurului ofrandelor pe care i le aduseseră de-a lungul călătoriei nesfîrşite de la marginile selvei prin vastul şi zbuciumatul lui regat al tristeţii, ascunsă sub grămada de cîrje mici de aur pe care i le dăruiseră damblagii înzdrăveniţi, de stele de aur ale celor naufragiaţi, de figurine de aur cu copilaşi date de femeile sterpe cărora nu le venise să creadă şi au fost nevoite să nască în pripă în dosul tufişurilor, ca pe vremea războiului, domnule general, plutind în derivă în mijlocul torentului pustiitor al strămutării biblice a unui neam întreg care nu găsea unde să-şi pună vasele de bucătărie, animalele, crîmpeiele unei vieţi fără altă speranţă de izbăvire decît aceleaşi rugăciuni tainice pe care Benedición Alvarado le spunea în timpul luptelor ca să abată gloanţele trase asupra fiului ei, care se adîncise în viitoarea războiului cu o cîrpă roşie legată la cap strigînd în clipele de răgaz cînd febra îi scădea trăiască partidul liberal, ce naiba, trăiască federalismul victorios, conservatori de rahat, chiar dacă de fapt venise împins de curiozitatea atavică de a vedea marea, numai că mulţimea aceea nenorocită care invadase oraşul purtînd trupul mamei lui era cu mult mai turbulentă şi frenetică decît cele care devastaseră ţara în aventura războiului federal, mai vorace decît lăcustele, mai cumplită decît panica, cea mai îngrozitoare care-mi fusese dat s-o văd cu ochii mei în toate zilele anilor fără şir ai puterii lui, lumea întreagă, domnule general, priviţi ce minunăţie! Convins de evidenţă, el ieşi în cele din urmă din negura doliului, se ivi palid, sever, cu o banderolă neagră pe braţ, hotărît să folosească toate mijloacele autorităţii lui pentru a obţine canonizarea mamei sale Benedición Alvarado în temeiul dovezilor copleşitoare ale virtuţilor ei de sfîntă, îşi trimise la Roma miniştrii învăţaţi, îl invită iar pe nunţiul apostolic la ciocolată cu fursecuri sub umbrarul de glicină prin care răzbăteau razele soarelui, îl primi ca în familie, el fiind culcat în hamac, fără cămaşă, făcîndu-şi vînt cu pălăria albă, şi nunţiul aşezat în faţa lui cu ceaşca de ciocolată fierbinte, imun la zăpuşeală şi la praf în aura de levănţică a sutanei de duminică, imun la moleşeala tropicală, imun la găinaţul păsărilor mamei lui moarte ce zburătăceau libere printre ochiurile de apă solară ale umbrarului, bînd cu înghiţituri măsurate ciocolata cu vanilie, mestecînd fursecurile cu sfiiciune de mireasă şi străduindu-se să păstreze cît mai mult otrava inevitabilă a ultimei înghiţituri, ţeapăn în balansoarul de răchită pe care el nu-l oferea nimănui, numai dumneavoastră, părinte, ca în serile acelea violete din vremurile de glorie cînd alt nunţiu bătrîn şi plin de candoare încerca să-l convertească la credinţa întru Cristos cu pildele scolastice ale lui Toma de Aquino, dar acum sînt eu cel care vă chem pentru a vă face să credeţi, părinte, cum se mai schimbă lumea, fiindcă acum cred, spuse, şi repetă fără să clipească, acum cred, deşi în realitate nu credea nimic despre lumea asta şi nici despre vreo

alta, decît că scumpei lui mame i se cuvenea dreptul de a avea parte de gloria altarului, graţie propriilor ei merite, vocaţiei de a se jertfi şi modestiei sale exemplare, într-atît încît el nu-şi întemeia cererea pe cele vînturate de gura lumii cum că steaua polară se mişca în direcţia în care mergea cortegiul funebru, iar instrumentele de coarde se porneau să cînte singure în rafturi la trecerea sicriului, ci şi-o întemeia pe virtutea acestui cearşaf pe care-l desfăcu în mare viteză în strălucirea de august pentru ca nunţiul să vadă ceea ce a văzut într-adevăr pe ţesătura de in, imaginea mamei lui Beendición Alvarado fără urme de bătrîneţe, nici ravagii de boală, culcată pe o parte cu mîna pe inimă, simţi pe degete umezeala sudorii veşnice, aspiră mireasma florilor vii în toiul larmei iscate de păsările tulburate de adierea miracolului, vedeţi ce minunăţie, părinte, spunea el arătînd cearşaful pe faţă şi pe dos, pînă şi păsările îşi dau seama, însă nunţiul era cufundat în contemplarea pînzei cu o atenţie necruţătoare care fusese în stare să descopere fire de cenuşă vulcanică în materia prelucrată de marii maeştri ai creştinătăţii, deslușise crăpăturile unui crater şi chiar şi îndoielile unei credinţe prin intensitatea unei culori, cunoscuse extazul de a simţi că pămîntul e rotund stînd întins cu faţa în sus sub cupola unei capele solitare dintr-un oraş ireal unde timpul nu se scurgea, ci plutea, pînă cînd după o contemplare adîncă avu curajul să-şi ia ochii de la cearşaf şi spuse pe un ton blînd dar hotărît că trupul imprimat pe pînza de in nu era un mijloc al Divinei Providenţe pentru a ne da încă o mărturie a mărinimiei sale fără margini, nu, nici vorbă de aşa ceva, excelenţă, ci e lucrarea unui pictor priceput la toate, *şi la cele bune şi la cele rele* , care abuzase de nobleţea dumneavoastră, pentru că aceea nu era pictură în ulei ci vopsea de uz casnic dintre cele mai ordinare, din aceea pentru ferestre, excelenţă, şi peste parfumul răşinilor naturale pe care le dizolvase în vopsea mai răzbătea încă mirosul corcit al terebentinei, se mai vedeau urme de var, şi o umezeală persistentă care nu era sudoarea celui de pe urmă fior al morţii cum îl făcuseră să creadă, ci umiditatea artificială a inului impregnat cu ulei tot de in şi ascuns în locuri întunecoase, credeţi-mă că îmi pare rău, încheie nunţiul cu neprefăcută amărăciune, dar nu izbuti să mai spună nimic în faţa bătrînului ca stînca de granit care-l cerceta fără să clipească din hamac, după ce-l ascultase din mîlul lugubrelor sale tăceri asiatice fără să deschidă măcar gura ca să-l contrazică, în ciuda faptului că nimeni nu cunoştea mai bine ca el adevărul despre miracolul secret al cearşafului în care eu însumi te-am înfăşurat cu mîinile mele, mamă, eu m-am înspăimîntat de cea dintîi linişte a morţii tale cînd mi s-a părut că lumea s-ar fi trezit în zori în străfundurile mării, eu am văzut miracolul, ce naiba, dar în pofida acestei certitudini nu întrerupse verdictul nunţiului, abia clipi de două ori fără să închidă ochii, precum iguanele, zîmbi şters, bine, părinte, aşa să fie cum spuneţi, dar vă avertizez că purtaţi întreaga responsabilitate a spuselor dumneavoastră, v-o repet ca să nu uitaţi cîte zile veţi avea în lunga

dumneavoastră viaţă că purtaţi întreaga responsabilitate a celor spuse, părinte, eu nu-mi asum nimic. Şi lumea lîncezi toată săptămîna aceea cu prevestiri negre, în care el nu se sculă din hamac nici pentru a mînca, îi alungau cu evantaiul păsările îmblînzite ce se aşezau pe el, dînd să sperie pînă şi petele de lumină dintre florile de glicină ce păreau a fi păsări, nu primi pe nimeni, nu dădu nici o poruncă, dar forţele de ordine rămaseră nepăsătoare cînd hoardele de fanatici năimiţi asaltară palatul Nunţiaturii Apostolice, jefuiră muzeul cu relicve istorice, îl luară prin surprindere pe nunţiu în timp ce-şi făcea siesta în aer liber în oaza de linişte a grădinii interioare, îl scoaseră gol în stradă şi-şi făcură nevoile peste el, domnule general, închipuiţi-vă, însă el nici nu se mişcă din hamac, nici măcar nu clipi cînd îi aduseră vestea, domnule general, că pe nunţiu îl plimbau călare pe un măgar pe străzile din tîrg, sub o ploaie de zoaie pe care i le aruncau de pe balcoane, strigîndu-i mînă strîmbă, miss vatican, lăsaţi copiii să vină la mine, şi numai atunci cînd l-au azvîrlit aproape mort în groapa cu gunoaie din piaţă el se ridică din hamac alungînd păsările cu mîinile, apăru în salonul de audienţe dînd la o parte pînzele cernite, cu banderola de doliu pe braţ, ochii umflaţi de nesomn, şi porunci ca nunţiul să fie pus pe o plută cu merinde pentru trei zile şi lăsat în voia sorţii în calea vapoarelor spre Europa ca să afle lumea întreagă cum sfîrşesc veneticii care-şi ridică mîna împotriva maiestăţii patriei, şi pînă şi papa să se înveţe minte în vecii vecilor că o fi el papă la Roma cu inelul pe deget stînd în jilţul lui de aur, dar aici eu sînt cine sînt, lua-v-ar naiba de laşi nenorociţi. A fost un mijloc eficace, fiindcă nu s-a sfîrşit anul şi s-a început procesul de canonizare a mamei lui, Benedición Alvarado, al cărei trup întreg şi nevătămat a fost expus să fie venerat de mulţime în naosul cel mare al catedralei, cîntară imnuri de slavă în altare, se abrogă starea de război pe care el o declarase împotriva Sfîntului Scaun, trăiască pacea, striga lumea adunată în Piaţa Armelor, slavă întru Cel de Sus, striga, pe cînd el primea în audienţă solemnă pe trimisul Sfintei Congregaţii a Ritului şi promotor şi susţinător al credinţei, monseniorul Demetrio Aldous, cunoscut sub numele de eritreanul, căruia i se încredinţase misia de a scruta viaţa lui Benedición Alvarado pînă nu ar mai rămînea nici cea mai mică urmă de îndoială asupra sanctităţii ei, pînă unde doriţi dumneavoastră, părinte, îi spuse el, reţinîndu-i mîna în ale sale, căci simţea de cum l-a văzut că putea avea încredere în abisinianul acela măsliniu care iubea viaţa mai presus de orice, mînca ouă de iguană, domnule general, se dădea în vînt după luptele de cocoşi şi după firea mulatrelor, îi plăcea să joace *cumbia,* întocmai ca noi, domnule general, aceeaşi treabă, aşa că din ordinul lui uşile cele mai bine păzite se deschiseră fără rezerve pentru ca cercetarea avocatului diavolului să nu se împiedice în nici un fel, căci nu era nimic de ascuns după cum nimic nu era invizibil în necuprinsul său regat al amărăciunii care să nu fie o dovadă de netăgăduit că scumpa lui mamă Benedición Alvarado era predestinată gloriei altarelor, ţara e la dispoziţia

dumneavoastră, părinte, poftiţi, şi bineînţeles a poftit, trupele înarmate au impus ordinea în palatul Nunţiaturii Apostolice, în faţa căruia se iveau în zori şirurile nesfîrşite de leproşi tămăduiţi care veneau să-şi arate pielea de curînd crescută peste răni, foştii infirmi de la San Vito veniră să le demonstreze celor care nu credeau că puteau băga aţă-n ac, veniră să-şi etaleze averea cei care se îmbogăţiseră la ruletă pentru că Benedición Alvarado le dezvăluia numerele în somn, cei care primiseră veşti de la rude dispărute, cei care îşi găsiră înecaţii, cei care nu avuseseră nimic şi acum aveau de toate, veniră cu toţii, se perindară fără răgaz prin biroul ca o capelă mortuară împodobit cu arhebuzele de omorît canibali şi ţestoasele preistorice ale lui Sir Walter Raleigh unde neobositul eritrean îi asculta pe toţi fără să întrebe, fără să intervină, asudînd din plin, nepăsător la duhoarea aceea omenească stătută ce stăruia tot mai mult în biroul cu aerul de nerespirat datorită fumului trabucurilor lui din cele mai ordinare, îşi însemna amănunţit declaraţiile martorilor şi-i punea să iscălească, aici, cu numele întreg, sau cu o cruce, sau ca dumneavoastră, domnule general, punînd degetul, oricum, dar iscăleau, intra următorul, la fel ca cel dinainte, eu eram ofticos, părinte, spunea, eritreanul scria, şi acum auziţi cum cînt, eu eram neputincios, părinte, şi acum uitaţi-vă cum umblu cît e ziua de lungă, eu eram impotent, părinte, însemna cu cerneală de neşters pentru ca scrisul lui riguros să nu poată fi schimbat în vecii vecilor, eu aveam un animal viu în burtă, părinte, aveam un animal viu, scria întocmai, intoxicat de cafeaua amară, otrăvit de tutunul alterat al trabucelor pe care şi le aprindea unul de la altul, desfăcut la cămaşă pînă la brîu ca un vîslaş, domnule general, ce popă grozav, da, un bărbat adevărat, ce-i al lui e al lui, spetindu-se cu munca, fără să mănînce nimic ca să nu piardă timpul pînă nu se întuneca de tot, dar chiar şi atunci nu se odihnea ci făcea iute o baie şi apărea prin cîrciumile din port cu sutana de pînză cîrpită cu petice pătrate, intra acolo mort de foame, se aşeza la masa lungă de scînduri împărţind ghiveciul pescăresc cu hamalii, desfăcea peştele cu degetele, toca pînă şi oasele cu dinţii aceia diavoleşti ce luminau în întuneric, bea sosul ducînd farfuria la gură ca un sălbatic, domnule general, dacă l-aţi vedea, amestecat cu gloata aceea nenorocită de pe corăbiile murdare, care porneau în larg încărcate cu maimuţe şi banane verzi, cu tîrfe tinere pentru hotelurile de sticlă din Curaçao, pentru Guantanamo, părinte, pentru Santiago de los Caballeros care nici măcar n-are mare pe unde să se ajungă, părinte, pentru insulele cele mai frumoase şi mai triste de pe lume la care visam pînă mijea cea dintîi geană de lumină a zorilor, părinte, aminteşte-ţi cît de ciudat ne simţeam cînd plecau goeletele, aminteşte-ţi de papagalul care ghicea viitorul din casa Matildei Arenales, de racii care ieşeau din farfuriile cu supă, de puzderia de rechini, de bubuitul tobelor în depărtare, ce viaţă, părinte, ce viaţă a naibii de grozavă, băieţi, fiindcă vorbeşte ca noi, domnule general, de parcă s-ar fi născut în cartierul cu cîinii care se încaieră, bătea mingea pe

ţărmul mării, învăţă să cînte la armonică mai bine ca sătenii din Valledupar, zău că o făcea mai bine ca ei, învăţă limba înflorită a marinarilor de apă dulce, îşi rîdea de ei pe latineşte, se îmbăta cot la cot cu ei prin barăcile de pederaşti din piaţă, se bătu cu un tip care-l ponegrise pe Domnul, se luară la trîntă, domnule general, ce ne facem cu ei, şi el porunci să nu-i despartă nimeni, se
strînseră roată împrejurul lor, a învins, a învins popa, domnule general, ştiam eu, spuse el satisfăcut, e un bărbat şi jumătate, şi-i mai puţin uşuratic decît credea toată lumea, căci în nopţile acelea zbuciumate descoperi tot atîtea adevăruri ca în zilele istovitoare din palatul Nunţiaturii Apostolice, cu mult mai multe decît aflase în întunecatul conac de la marginea oraşului, pe care-l cercetase fără să ceară voie într-o seară cînd, pe o ploaie cu găleata, crezu că poate înşela vigilenţa neadormită a serviciilor securităţii prezidenţiale, scociorî pînă în cel de pe urmă colţ umezit de picăturile ce se prelingeau din tavan, prins în hăţişul de liane şi camelii otrăvitoare din dormitoarele splendide pe care Benedición Alvarado le abandona fericirii slujnicelor, fiindcă era bună la suflet, părinte, era umilă, le punea să doarmă în cearşafuri de olandă pe cînd ea se culca pe o rogojină răritä într-un pat de campanie, le lăsa să se îmbrace cu hainele ei de sărbătoare de primă doamnă, se parfumau cu sărurile ei de baie, se jucau despuiate cu ordonanţele în spuma colorată din căzile de baie metalice cu picioare de leu, trăiau ca reginele, în vreme ce ea îşi petrecea viaţa vopsind păsări, gătindu-şi terci de legume pe sobiţa cu lemne şi cultivînd ierburi tămăduitoare pentru urgenţele vecinilor care o trezeau în miez de noapte spunîndu-i mă doare îngrozitor burta, doamnă, şi ea le dădea să mestece seminţe de călţunaşi, copilului i s-a strîmbat un ochi, şi ea îi dădea un leac de tămîiţă împotriva viermilor, o să mor, doamnă, dar nu mureau, pentru că ea îi vindeca pe toţi cu mîna ei, era o sfîntă în viaţă, părinte, umbla învăluită într-un nimb de puritate prin casa aceea de pierzanie unde începuse să plouă necruţător de cînd o duseră cu forţa la palatul prezidenţial, ploua peste florile de lotus ale pianului, peste masa de alabastru din sufrageria somptuoasă pe care Benedición Alvarado n-a folosit-o niciodată pentru că i se părea că s-ar fi aşezat să mănînce în altar, închipuiţi-vă, părinte, ce presimţire de sfîntă, dar în ciuda mărturiilor înflăcărate ale vecinilor avocatul diavolului găsi printre resturile de acolo mai curînd dovezi de sfiiciune decît de umilinţă, şi printre Neptunii de abanos şi bucăţile de demoni băştinaşi şi îngeri răzbunători ce pluteau printre mangrove în fostele saloane de bal dădu de semne ce arătau că fusese mai mult sărmană cu duhul decît plină de abnegaţie, şi în schimb nu găsi nici cea mai mică urmă a acelui Dumnezeu dificil, unul şi ternar, care-l trimisese de pe arzătoarele cîmpii ale Abisiniei să caute adevărul care nu fusese aici niciodată, căci nu găsi nimic, domnule general, dar absolut nimic, ce chestie. Totuşi, monseniorul Demetrio Aldous nu se mulţumi cu cercetarea oraşului, ci se caţără pe spinarea unui catîr cutreierînd împărăţia

glacială a ţinuturilor sterpe, în căutarea unor indicii ale sanctităţii lui Benedición Alvarado în care imaginea să nu-i fie încă pervertită de strălucirea puterii, se ivea din ceaţă înfăşurat într-un poncho ca tîlharii de drumul mare şi cu nişte cizme uriaşe ca o apariţie diavolească ce stîrnea la început frica, apoi uimirea şi în cele din urmă curiozitatea celor din partea locului care nu văzură niciodată o făptură omenească de culoarea aceea, însă vicleanul eritrean îi îndemna să-l atingă spre a se încredinţa că nu era dat cu catran, le arăta dinţii strălucind în întuneric, se îmbăta cu ei mîncînd brînză cu mîna şi bînd rachiu de porumb din aceeaşi tigvă pentru a le cîştiga încrederea prin cîrciumi lugubre din cătune pierdute, unde în zorii altui veac cunoscuseră o vînzătoare de păsări sărmană, cocoşată de povara uriaşă a coliviilor cu pui vopsiţi ca privighetorile, tucani aurii, raţe deghizate în păuni ca să păcălească proştii în duminicile posomorite cînd se ţinea tîrg în ţinuturile sterpe, se aşeza acolo, părinte, la căldura cuptorului, sperînd ca cineva să-şi facă milă şi pomană să se culce cu ea în dosul cîrciumii, pe sacii cu coji de trestie de zahăr, ca să aibă ce mînca, părinte, numai ca să aibă ce mînca, fiindcă nimeni nu era atît de prost să-i cumpere pocitaniile acelea de doi bani care-şi pierdeau culoarea la prima ploaie şi se stricau de atîta mers, numai ea era aşa de naivă, părinte, era sfînta binecuvîntare a păsărilor sau a ţinuturilor pustii, cum vrei s-o iei, căci nimeni nu ştia cu siguranţă cum o chema pe atunci, nici cînd a început să-şi zică Benedición Alvarado care se pare că nu era numele ei adevărat pentru că nu-i de pe meleagurile astea, ci dinspre mare, ce chestie, pînă şi asta o aflase alunecosul acuzator al Satanei care le descoperea şi le desluşea pe toate, în pofida ucigaşilor cu simbrie din serviciul securităţii prezidenţiale care-i încurcau iţele adevărului şi-i puneau piedici nevăzute, ce părere aveţi, domnule general, va trebui să-l aruncăm într-o prăpastie, să-i dăm brînci catîrului, însă el le interzise poruncindu-le să-l supravegheze, dar asigurîndu-i integritatea fizică, repet, asigurîndu-i integritatea fizică, dîndu-i absolută libertate şi toate înlesnirile ca să-şi ducă la bun sfîrşit misiunea din ordinul nestrămutat al acestei autorităţi supreme, să fie ascultat şi îndeplinit întocmai, iscălit, eu însumi, şi insist, eu însumi, conştient că prin hotărîrea aceea îşi asuma riscul îngrozitor de a cunoaşte adevărata imagine a mamei sale Benedición Alvarado de pe vremurile interzise cînd era încă tînără, neajutorată, umbla îmbrăcată în zdrenţe, desculţă, şi avea ce mînca numai culcîndu-se cu careva, dar era frumoasă, părinte, şi atît de neştiutoare că punea la papagalii cei mai ieftini cozi minunate de cocoşi ca să-i dea drept papagali de soi, cîrpea găinile năpîrlite cu pene de curcan ca să le vîndă drept păsări ale paradisului, nimeni nu credea, de bună seamă, nimeni nu cădea de fraier în capcanele vînzătoarei singuratice care îngîna în ceaţa tîrgurilor de duminică să vedem cine dă un ban şi-l lua pe degeaba, căci toată lumea de prin partea locului îşi amintea de naivitatea şi sărăcia ei, şi totuşi părea cu neputinţă să i se dezvăluie identitatea pentru că în arhivele mănăstirii unde fusese botezată nu s-a găsit

foaia cu certificatul ei de naştere şi în schimb s-au găsit trei diferite ale fiului, şi în fiecare el era altul, de trei ori zămislit în trei împrejurări deosebite, de trei ori născut anevoie, graţie făuritorilor istoriei neamului care încurcaseră firele realităţii pentru ca nimeni să nu poată pătrunde taina originii sale, mister ascuns pe care numai eritreanul reuşi să-l dezlege dînd la o parte numeroasele minciuni îngrămădite una peste alta, căci bănuise el care-i adevărul, domnule general, şi cînd era gata să ajungă la el răsună bubuitul asurzitor repetat de ecou prin bolţile cenuşii şi văile adînci ale munţilor şi se auzi nesfîrşitul răget de groază al catîrului aruncat în prăpastie ce cădea într-un hău fără fund de pe culmea zăpezilor veşnice străbătînd climele succesive şi instantanee din planşele de ştiinţe naturale ale abisului şi izvorul firav al marilor cursuri de apă navigabile şi cornişele abrupte pe unde se căţărau în spinarea unui indian, cu ierbarele lor secrete, doctorii învăţaţi ai vreunei expediţii botanice, şi platourile cu magnolii sălbatice unde păşteau oile cu lînă fină, ce ne dăruiau hrană din belşug şi adăpost şi exemplu bun de urmat şi conacele plantaţiilor de cafea, cu ghirlandele lor de hîrtie prin balcoanele solitare, şi cu veşnicii lor bolnavi, şi zgomotul neîncetat al rîurilor învolburate trasînd graniţele naturale dincolo de care începea căldura şi la asfinţit se simţea miros de mort adus de cîte o pală de vînt fetidă, de mort de demult răpus mişeleşte, ucis în singurătate pe plantaţiile arborilor de cacao cu frunze mari veşnic verzi şi flori purpurii şi fructe în capsule ale căror seminţe se foloseau ca ingredient principal pentru ciocolată, şi soarele neclintit şi pulberea arzătoare şi plantele cucurbitacee şi vacile slabe şi amărîte din departamentul atlantic în singura şcoală de caritate pe o rază de două sute de leghe şi cel de pe urmă răget al catîrului încă viu care se sparse cu o explozie de fruct zemos de *guanabana* printre bananierii pitici şi găinuşele speriate de pe fundul prăpastiei, drace, l-au omorît, domnule general, îl vînaseră cu o puşcă de ucis tigrii în trecătoarea Sufletului Singuratic, cu toate că era sub protecţia mea, ticăloşilor, şi cu toate telegramele mele categorice, la naiba, dar o să vedeţi voi acum cine sînt eu, ameninţa, făcînd spume la gură nu atît de furie că nu-i dăduseră ascultare, *cît* din convingerea că îi ascundeau ceva grav dacă îndrăzniseră să se împotrivească fulgerelor puterii lui, supraveghea pînă şi răsuflarea celor care-i aduceau veşti, ştiind prea bine că numai cine cunoaşte adevărul ar avea curajul să-l mintă, iscodea gîndurile secrete ale comandamentului suprem ca să afle cine era trădătorul, tu pe care te-am făcut om cînd erai un nimeni, tu pe care te-am pus să dormi în pat aurit după ce te adunasem de pe drumuri, tu căruia ţi-am salvat viaţa, tu pe care te-am cumpărat cu mai mulţi bani ca pe oricine altcineva, voi toţi, mama voastră de nenorociţi, că numai unul dintre voi s-a putut încumeta să necinstească o telegramă semnată cu numele meu şi pecetluită cu sigiliul puterii, astfel încît îşi asumă conducerea personală a operaţiunii de salvare cu ordinul nestrămutat ca în maximum patruzeci şi opt de ore să-l găsiţi viu şi să mi-l aduceţi şi

dacă-l găsiţi mort mi-l aduceţi viu, şi dacă nu-l găsiţi mi-l aduceţi, un ordin atît de limpede şi înfricoşător că înainte de a se împlini termenul prevăzut veniră să-i raporteze, domnule general, că fusese găsit în hăţişurile din prăpastie cu rănile vindecate de florile aurii de gălbenele, mai viu ca noi, domnule general, teafăr şi nevătămat graţie harului mamei dumneavoastră Benedición Alvarado care a dat încă o mărturie a milosteniei şi puterii sale tocmai faţă de cel care încercase să-i întineze memoria, îl duseră pe cărări ştiute numai de indieni într-un hamac spînzurat de un par cu o escortă de grenadieri şi în faţă cu un poliţist călare sunînd dintr-o talangă ca la liturghie pentru ca toată lumea să afle că e voia celui de la cîrma statului, îl puseră în dormitorul pentru oaspeţii de onoare din palatul prezidenţial, sub directa răspundere a ministrului sănătăţii, pînă cînd putu sfîrşi extraordinarul memoriu scris de mîna lui şi parafat cu iniţialele sale pe marginea din dreapta pe toate cele trei sute cincizeci de file cîte avea fiecare din cele şapte volume pe care le iscălesc cu numele şi titlul meu, întărindu-le cu sigiliul astăzi a paisprezecea zi din luna aprilie a acestui an de graţie al Domnului Nostru, eu, Demetrio Aldous, asesor al Sacrei Congregaţii a Ritului, canonic anchetator şi propăvăduitor al credinţei, din însărcinarea Luminatului Tribunal, spre strălucirea dreptăţii oamenilor pe pămînt şi întru marea glorie a lui Dumnezeu din ceruri, afirm şi mărturisesc că acesta este unicul adevăr, adevărul întreg şi numai adevărul, excelenţă, iată-l aici. Într-adevăr se afla acolo, captiv în cele şapte biblii pecetluite, atît de inevitabil şi de brutal că numai un om imun la nada gloriei şi străin de interesele puterii sale îndrăzni să-l dezvăluie fără ascunzişuri în faţa bătrînului impasibil care-l ascultă fără să clipească, făcîndu-şi vînt cu pălăria în balansoarul de răchită, suspinînd abia simţit după fiecare revelaţie mortală, făcînd doar cîte un aha ori de cîte ori vedea cum se aprinde lumina adevărului, aha, repeta, alungind cu pălăria muştele de aprilie atrase de resturile prînzului şi înghiţind adevăruri întregi, amare, adevăruri arzătoare care-i pîlpîiau în tenebrele sufletului, căci totul fusese o farsă, excelenţă, o înscenare de bîlci pe care el însuşi a pus-o la cale fără să vrea cînd hotărîse ca trupul mamei lui să fie expus spre a fi venerat în public pe un catafalc de gheaţă cu mult înainte ca cineva să se gîndească la virtuţile sanctităţii tale şi numai pentru a închide gura ponegritorilor care susţineau că putreziseşi de vie, o înşelăciune de circ în plasa căreia căzuse el însuşi fără s-o ştie, de cînd veniseră cu vestea, domnule general, că mama dumneavoastră Benedición Alvarado săvîrşea minuni şi el poruncise să-i poarte trupul în procesiune solemnă pînă în colţurile cele mai neştiute din întinsa lui ţară fără statui, pentru ca să nu fie om care să nu afle de răsplata pentru virtuţile tale după atîţia ani de chinuri în zadar, după atîtea păsări vopsite fără nici un cîştig, mamă, după atîta dragoste fără plăcere, deşi nu mi-ar fi trecut niciodată prin cap că ordinul acela avea să se prefacă în minciuna cu

falşii suferinzi de hidropizie care erau plătiţi ca să se golească de apă în faţa lumii şi dăduseră două sute de pesos unuia care făcea pe mortul şi acesta *ieşi* din mormînt şi apăru umblînd în genunchi prin mulţimea speriată cu giulgiul ferfeniţă şi gura plină de pămînt, plătiseră optzeci de pesos unei ţigănci care se prefăcu în plină stradă că naşte un făt cu două capete drept pedeapsă fiindcă spusese că minunile acelea erau o afacere a guvernului, şi aşa şi erau, nu exista nici o singură mărturie care să nu fie plătită cu bani, la mijloc fiind o mîrşavă înţelegere tainică ce nu fusese totuşi urzită de adulatorii lui din dorinţa nevinovată de a-i face pe plac, cum crezu monseniorul Demetrio Aldous la primele cercetări, nu excelenţă, era o afacere murdară a prozeliţilor dumneavoastră, cea mai scandaloasă şi nelegiuită din cîte proliferaseră în umbra puterii dumneavoastră, căci cei care inventau miracolele şi cumpărau mărturiile mincinoase erau aceiaşi susţinători ai regimului dumneavoastră care fabricau şi vindecau relicvele din rochia de mireasă moartă a mamei dumneavoastră Benedición Alvarado, aha, şi tot ei tipăreau pozele şi băteau medaliile cu portretul ei de regină, aha, se îmbogăţiseră cu buclele din părul ei, aha, cu sticluţele cu apă din coasta ei, aha, cu batistele pe care pictau cu vopsea de uşi fragedul trup de fecioară adormită pe o parte cu mîna pe inimă şi care erau vîndute la metru în dosul prăvăliilor din bazarele hinduşilor, o scorneală nemaipomenită întemeiată pe presupunerea că trupul continua să arate ca viu privirilor avide ale mulţimii nesfîrşite ce se perinda prin naosul cel mare al catedralei cînd de fapt adevărul era cu totul altul, excelenţă, pentru că trupul mamei dumneavoastră nu se păstrase intact graţie virtuţilor ei, nici dresurilor cu parafină şi înşelăciunii cu farduri hotărîte de el din pură mîndrie filială, ci fusese conservat prin cele mai îngrozitoare mijloace de taxidermie, întocmai ca animalele împăiate din muzeele de ştiinţe naturale, după cum constatase el însuşi, mamă, căci cu mîinile mele am desfăcut sicriul de sticlă ale cărui însemne funerare se făceau praf numai suflînd peste ele, ţi-am dat jos cununa de flori de portocal de pe capul mucegăit al cărui păr aspru ca o coamă de cal fusese smuls din rădăcină fir cu fir ca să fie vîndut ca relicve, te-am scos dintre zdrenţele rochiei de mireasă şi resturile uscate şi măcinate chinuitor de sarea morţii şi abia dacă erai mai grea decît un dovleac pus la soare, şi aveai un miros stătut ca de pe fundul unui cufăr, şi se simţea în tine o nelinişte febrilă ce părea foşnetul sufletului tău, dar era forfecarea moliilor care te rodeau pe dinăuntru, membrele tale se făcură bucăţele cînd am vrut să te iau în braţe, fiindcă te goliseră de măruntaie, de tot ce-ţi alcătuise trupul tău de mamă fericită adormind cu mîna pe inimă şi te umpluseră cu cîlţi astfel că nu mai rămăsese din toată făptura ta decît un înveliş ca de foi de plăcintă învechite ce se fărîmă doar ridicîndu-l în aerul fosforescent al licuricilor din oasele tale şi abia se auzi zgomotul ca săritura de purici a ochilor de sticlă pe lespezile bisericii crepusculare, totul era nimicnicie, o dîră de resturi dintr-o mamă prefăcută în pulbere pe care

poliţiştii le-au strîns de pe jos cu o lopată ca să le pună iar în sicriu în faţa neclintirii monolitice a satrapului enigmatic cu ochi de iguană ce nu lăsau să i se desluşească cea mai mică tresărire de emoţie, nici măcar atunci cînd rămase singur în berlina fără fanioanele prezidenţiale cu singurul om de pe lume care îndrăznise să-i pună în faţă oglinda adevărului, uitîndu-se amîndoi prin ceaţa perdeluţelor la hoardele de nevoiaşi care se odihneau în după-amiaza fierbinte în răcoarea de sub portaluri unde odinioară se vindeau broşuri cu crime înfiorătoare şi iubiri fără noroc, flori carnivore şi fructe incredibile care slăbeau voinţa şi unde acum se auzea numai larma asurzitoare a talciocului cu relicve false din veşmintele şi trupul mamei sale Benedición Alvarado, în vreme ce el era copleşit de senzaţia clară că monseniorul Demetrio Aldous îi ghicise gîndul cînd îşi luă privirea de la gloata aceea de invalizi şi mormăi că la urma urmelor tot rămînea ceva bun din temeinicia cercetării sale, şi anume certitudinea că bieţii oameni vă iubesc, excelenţă, ca pe lumina ochilor, căci monseniorul Demetrio Aldous deslușise perfidia chiar şi dinlăuntrul palatului prezidenţial, văzuse lăcomia răzbătînd dincolo de adulatia şi servilismul viclean al celor ce se pricopseau ocrotiţi de putere, şi cunoscuse în schimb o nouă formă de iubire a turmelor de nevoiaşi care nu aşteptau nimic de la el, căci nu mai aşteptau nimic de la nimeni, şi nutreau pentru el o evlavie pămîntească ce se putea atinge cu mîna şi o credinţă nemărginită pe care am dori-o noi pentru Dumnezeu, excelenţă, însă el nici măcar nu clipi auzind revelaţia aceea uluitoare ce în alte timpuri i-ar fi răscolit măruntaiele, nici măcar nu scoase un suspin, ci se gîndi în sinea lui cu o nelinişte ascunsă numai asta mai lipsea, părinte, asta mai lipsea să nu mă iubească nimeni acum cînd dumneata ai să te bucuri de gloria nefericirii mele sub cupolele de aur ale lumii tale amăgitoare, pe cînd el rămînea cu povara nemeritată a adevărului fără o mamă grijulie care să-l ajute s-o poarte, mai singur ca un sihastru în patria asta pe care nu eu am ales-o de bunăvoie, ci mi-au dat-o gata făcută precum ai văzut-o şi cum a fost dintotdeauna cu sentimentul acesta de irealitate, cu mirosul acesta de rahat, cu oamenii aceştia fără istorie care nu cred în nimic decît în viaţă, asta-i patria pe care mi-au impus-o fără să mă întrebe, părinte, cu patruzeci de grade de căldură şi nouăzeci şi opt de umiditate la umbra capitonată a limuzinei prezidenţiale, înghiţind praf, chinuit de perfidia herniei care scotea un şuierat uşor ca o cafetieră din salonul de audienţe, fără nimeni cu cine să pierd o partidă de domino, fără nimeni în care să mă încred cu adevărat, părinte, pune-te în pielea mea, dar nu-i spuse nimic, abia suspină, abia clipi instantaneu şi-l imploră pe monseniorul Demetrio Aldous ca discuţia sinceră din seara aceea să rămînă între noi, dumneata nu mi-ai spus nimic, părinte, eu nu ştiu care-i adevărul, făgăduieşte-mi, şi monseniorul Demetrio Aldous îi făgădui că, bineînţeles, excelenţa voastră nu cunoaşte adevărul, pe cuvînt de onoare. Procesul sanctificării lui Benedición Alvarado a fost oprit datorită insuficienţei

dovezilor, edictul de la Roma fiind adus la cunoştinţă de la amvonul bisericilor cu autorizaţie oficială, împreună cu hotărîrea guvernului de a reprima orice protest sau tentativă de răzmeriţă, dar forţele de ordine nu interveniră cînd hoardele de pelerini indignaţi înălţară ruguri în Piaţa Armelor cu porţile cele mari ale catedralei şi sparseră cu pietre vitraliile cu îngeri şi gladiatori de la Nunţiatura Apostolică, le făcură praf pe toate, domnule general, dar el nu se mişcă din hamac, asediară mănăstirea călugăriţelor basce, lăsîndu-le să moară de foame, jefuiră bisericile, casele misiunilor religioase, distruseră tot ce avea vreo legătură cu popii, domnule general, însă el rămase nemişcat în hamac, la umbra răcoroasă a glicinelor, pînă cînd comandanţii statului său major în plen se declarară incapabili să liniştească spiritele şi să restabilească ordinea fără vărsare de sînge după cum se stabilise, şi abia atunci se ridică în picioare, apăru în cabinetul său după atîtea luni de delăsare şi-şi asumă în persoană şi prin viu grai responsabilitatea solemnă de a interpreta voinţa poporului printr-un decret pe care-l concepu după propria-i inspiraţie şi-l dădu pe riscul lui, fără a preveni forţele armate şi fără a se consulta cu miniştrii, în al cărui prim articol proclamă sanctitatea civilă a lui Benedición Alvarado prin hotărîrea supremă a poporului liber şi suveran, o numi patroana neamului, tămăduitoarea bolnavilor şi maestră a păsărilor, iar ziua ei de naştere a fost declarată sărbătoarea naţională, şi în articolul al doilea şi cu începere de la promulgarea prezentului decret se declară stare de război între această naţiune şi puterile Sfîntului Scaun, cu toate consecinţele prevăzute pentru astfel de cazuri de dreptul internaţional şi tratatele în vigoare, şi în articolul al treilea se ordonă expulzarea imediată publică şi nestrămutată a arhiepiscopului primat, urmînd apoi cea a episcopilor, a trimişilor apostolici, a preoţilor şi a călugăriţelor şi a tuturor celorlalte persoane, din ţară sau străine, care ar avea vreo legătură cu cele sfinte în orice condiţii şi sub orice denumire pe tot cuprinsul ţării şi la cincizeci de leghe marine în apele teritoriale, şi în articolul al patrulea şi ultimul se ordonă exproprierea averilor mănăstireşti, cu bisericile, scriiturile, seminariile preoţeşti, terenurile agricole, uneltele aferente şi animalele, plantaţiile de trestie de zahăr, fabricile şi atelierele, precum şi orice le-ar mai aparţine în fapt, chiar dacă ar fi înregistrat pe numele unor terţe persoane, toate aceste bunuri intrînd în patrimoniul postum al Sfintei Benedición a Păsărilor, pentru strălucirea cultului ei şi pomenirea veşnică a memoriei sale, cu începere de la data prezentului decret dictat prin viu grai şi semnat cu sigiliul autorităţii maxime şi de necontestat al puterii supreme, spre a fi cunoscut şi îndeplinit întocmai. În toiul focurilor vesele de artificii, al clopotelor de glorie şi cîntecelor de bucurie cu care se sărbători evenimentul canonizării civile, el se ocupă în persoană de îndeplinirea decretului fără manevre greşite pentru a fi sigur că nu va mai fi victima altor înşelăciuni, luînd iar frîiele realităţii în mîinile sale hotărîte cu mănuşi de atlaz, ca pe timpurile cele mai glorioase

cînd lumea îi ţinea calea pe scări ca să-l roage să reînfiinţeze cursele de cai şi el poruncea aşa să fie, să dea iar drumul la alergările în saci şi el poruncea aşa să fie, şi-şi făcea apariţia prin gospodăriile cele mai nenorocite ca să explice oamenilor cum trebuiau puse cloştile pe ouă şi cum se jugănesc viţeii, şi nu se mulţumise să verifice personal listele ce inventariau bunurile bisericii de-a fir-a-păr, ci conduse direct formalităţile de expropriere ca să nu existe nici o nepotrivire între voinţa sa şi faptele împlinite, confruntînd adevărul din documente cu adevărurile înşelătoare din viaţa de zi cu zi, supraveghind expulzarea principalelor comunităţi religioase cărora li se atribuia intenţia de a scoate ascunse în saci cu fund dublu şi despărţituri false comorile secrete ale ultimului vicerege care rămăseseră îngropate prin cimitirele săracilor, în ciuda înverşunării cu care căpeteniile federale le căutaseră în anii nesfîrşiţi de război, ordonînd nu numai ca nici unul din oamenii bisericii să nu ia cu sine alt bagaj în afară de un rînd de haine, ci şi hotărînd fără drept de apel să fie îmbarcaţi în pielea goală cum i-a făcut mama, popii neciopliţi de la sate cărora le era totuna dacă umblau îmbrăcaţi sau goi din moment ce li se schimba destinul, misionarii chinuiţi de malarie, episcopii spîni şi demni, iar după ei femeile, sfioasele surori de caritate, misionarele vajnice deprinse să îmblînzească natura şi să facă să crească legume în deşert, şi călugăriţele basce zvelte care cîntau la clavicord, şi cele salesiene cu mîini fine şi trup neprihănit, căci chiar şi aşa goale cum veniseră pe lume era cu putinţă să le desluşeşti obîrşia, diversitatea condiţiei şi deosebirea de funcţii pe măsură ce se perindau printre baloturi de cacao şi saci cu peşte sărat în şopronul uriaş al vămii, tumult rotitor de oi speriate cu braţele încrucişate pe piept încercînd să-şi ascundă ruşinea unele celorlalte în faţa bătrînului ca o stană de piatră, sub ventilatoarele cu palete, care se uita la ele fără să respire, fără să-şi ia ochii de la spaţiul îngrădit pe unde trebuia neapărat să treacă puhoiul de femei goale, privindu-le impasibil, fără să clipească, pînă cînd nu mai rămase nici una pe teritoriul naţional, acestea au fost ultimele, domnule general, şi totuşi el îşi amintea doar de una pe care o separase dintr-o singură privire din cîrdul de călugăriţe speriate, o deosebi de celelalte cu toate că nu era deosebită, era micuţă şi îndesată, robustă, cu fese opulente, ţîţe mari şi oarbe, mîini aspre, sexul adîncit, părul scurtat cu foarfecele de tăiat lăstari, dinţii cu strungăreaţă şi ascuţiţi ca nişte cuţite, nas cîrn, picioare plate, o novice de rînd, ca toate celelalte, dar el simţi că era singura femeie în turma aceea de femei goale, singura care, trecînd prin faţa lui fără să-l privească, lăsă o dîră ascunsă de animal de pădure care îmi luă aerul de respirat şi abia dacă avu timp să-şi mai arunce privirea şovăielnică spre a o vedea încă o dată pentru totdeauna cînd ofiţerul de la serviciul de identificare îi găsi numele în ordinea alfabetică de pe listă şi strigă Nazareno Leticia, iar ea răspunse cu voce bărbătească prezent. Şi aşa avea să-i fie tot restul vieţii, prezentă, pînă cînd ultimele nostalgii i s-au prelins prin crăpăturile memoriei, rămînînd numai

imaginea ei pe bucata de hîrtie pe care scrisese Leticia Nazareno, dragostea mea, iată ce-am ajuns fără tine, o ascunse în nişa unde ţinea mierea de albine, recitind-o cînd ştia că nu-l vede nimeni, apoi o făcea iar sul după ce retrăia pentru o clipă efemeră după-amiaza de demult cu ploaie strălucitoare cînd l-au luat prin surprindere cu vestea, domnule general, că te repatriaseră îndeplinind un ordin pe care el nu-l dăduse, căci nu făcuse altceva decît să şoptească Leticia Nazareno în vreme ce privea ultimul cargou cenuşiu ce se pierdea în zare, Leticia Nazareno, repetă cu glas tare ca să nu-i uite numele, şi asta fusese de ajuns pentru ca serviciile securităţii prezidenţiale s-o sechestreze în mănăstirea din Jamaica de unde o scoaseră cu căluş în gură şi în cămaşă de forţă într-un cufăr de pin cu chingi metalice, sigilat cu ceară roşie şi cu litere scrise cu catran *fragil do not drop this side up* şi cu licenţa de export în regulă şi cuvenita scutire consulară de taxe pentru două mii opt sute de cupe de şampanie din cristal fin pentru crama prezidenţială, o îmbarcaseră de întoarcere în cala unui cargou cu cărbune şi o aşezaseră goală şi narcotizată în patul cu coloane din dormitorul pentru invitaţii de onoare, aşa cum el avea să şi-o amintească la ora trei după-amiază în lumina făinoasă a plasei împotriva ţînţarilor, părea cufundată în aceeaşi linişte de somn natural ca atîtea alte femei inerte care îi fuseseră aduse fără să le fi cerut şi pe care el le posedase în încăperea aceea fără a le trezi din letargia provocată de lumina şi chinuit de un îngrozitor simţămînt de descumpănire şi înfrîngere, numai că pe Leticia Nazareno n-a atins-o, a contemplat-o adormită cu un soi de uimire copilăroasă, surprins de cît de mult i se schimbase nuditatea de cînd o văzuse în şopronul din port, îi încreţiseră părul, o răseseră peste tot pînă şi în părţile cele mai intime şi-i lăcuiseră cu roşu unghiile de la mîini şi de la picioare, îi dăduseră cu ruj pe buze, cu carmin pe obraji şi cu parfum de mosc pe pleoape, aşa încît răspîndea o mireasmă dulce care făcu să dispară mirosul tău ascuns de animal de pădure, ce naiba, o sluţiseră vrînd s-o facă frumoasă, schimbînd-o într-atît că el nu izbutea s-o vadă goală sub fardurile grosolane, pe cînd o contempla cufundată în extazul dat de lumina, o văzu plutind, deşteptîndu-se, uitîndu-se la el, mamă, era ea, Leticia Nazareno, femeia care mă descumpănea, încremenită de groază în faţa bătrînului ca stana de piatră care o privea neîndurător prin vălul subţire împotriva ţînţarilor, înfricoşată de scopul imprevizibil al tăcerii lui, fiindcă nu-şi putea imagina că în ciuda anilor fără număr şi a puterii neţărmurite el era mai speriat decît ea, mai singur, neştiind ce să facă, la fel de buimăcit şi neajutorat ca prima dată cînd devenise bărbat cu o femeie care umbla cu soldaţi, pe care o surprinsese la miezul nopţii scăldîndu-se goală într-un rîu, şi-şi dădu seama de puterea şi mărimea ei după cum necheza ca o iapă la fiecare scufundare, îi auzea rîsul tainic şi solitar în beznă, simţea desfătarea trupului ei în beznă, dar stătea încremenit de
frică pentru că era încă virgin cu toate că era locotenent de artilerie în cel

de-al treilea război civil, pînă cînd teama de a pierde ocazia atîrnă mai mult în cumpănă decît frica de a porni la asalt, şi atunci intră în apă cu tot ce avea pe el, cizmele, raniţa, cartuşiera, cuţitul, puşca, tulburat de povara echipamentului de război care-l stingherea şi de atîtea tresăriri de groază, încît femeia crezu la început că era cineva care intrase cu calul în apă, dar îşi dădu imediat seama că nu era decît un biet bărbat înspăimîntat şi se îndură să-l primească în alinătura ei, îl luă de mînă în întunericul zăpăcelii lui fiindcă el nu reuşea să găsească drumul în întunericul alinăturii, spunîndu-i cu glas de mamă în întuneric prinde-te zdravăn de umerii mei să nu te ia curentul, nu te lăsa pe vine ci îngenunchează cu nădejde pe fundul apei şi respiră încet să-ţi vii în fire, iar el făcea tot ce-i zicea ea cu o supunere copilărească gîndindu-se maică-măiculiţă, Benedición Alvarado, cum naiba reuşesc oare femeile să facă toate astea ca şi cum le-ar inventa pe loc, cum reuşesc să fie aşa de curajoase, se gîndea, în timp ce ea îl despuia de zestrea inutilă a altor războaie mai puţin înfricoşătoare şi dezolante decît războiul acela solitar cu apa pînă la gît, murise de spaimă ocrotit de acel trup mirosind a săpun de pin cînd ea apucă să-i desfacă cele două catarame de la curele şi i-am descheiat nasturii de la prohab şi m-am cutremurat de groază fiindcă n-am găsit ce căutam ci un testicul uriaş plutind ca o broască în întuneric, îi dădu drumul speriată, se feri într-o parte, du-te la maică-ta să te schimbe cu altul, îi zise, tu nu eşti bun de nimic, căci îl copleşise aceeaşi frică ancestrală care îl făcea să stea încremenit în faţa goliciunii Leticiei Nazareno, în al cărei rîu cu vîltori imprevizibile nu trebuia să intre, nici cu tot ce avea pe el, atît timp cît ea n-avea să se îndure să-l ajute, o acoperi el însuşi cu un cearşaf, îi punea gramofonul pînă cînd se strică tot repetînd cîntecul cu sărmana Delgadina cea chinuită de dragostea tatălui ei, porunci să i se pună flori artificiale în vase ca să nu se ofilească precum cele naturale la atingerea mîinilor ei înzestrate cu putere malefică, făcu tot ce i se năzări ca s-o facă fericită, ţinînd-o însă mai departe în captivitatea strictă şi cu pedeapsa de a sta goală pentru ca ea să înţeleagă că avea să fie bine îngrijită şi iubită dar că n-avea nici o posibilitate să scape de soarta aceea, şi ea pricepu atît de bine încît prima oară cînd frica o lăsase să respire îi ceruse fără să-l roage deschideţi-mi fereastra, generale, să intre puţin aer proaspăt, şi el o deschise, închideţi-o la loc că-mi bate luna în ochi, şi el o închise, îi îndeplinea poruncile ca şi cînd ar fi fost izvorîte din dragoste, cu atît mai ascultător şi sigur de sine cu cît se ştia mai aproape de după-amiaza cu ploaie strălucitoare în care se strecură sub pînza ce o apăra de ţînţari şi se întinse îmbrăcat lîngă ea fără s-o trezească, desfătîndu-se de unul singur nopţi întregi de efluviile secrete ale trupului ei, adulmecîndu-i mirosul de căţea sălbatică tot mai pătrunzător cu trecerea lunilor, muşchiul de pe pîntecele ei prinse să crească, se deşteptă speriată strigînd pleacă de-aici, generale, şi el se ridică anevoie însă cînd ea adormea se culca iar alături, şi astfel se bucură de făptura ei fără s-o atingă în tot acel prim an de

captivitate pînă cînd ea se obişnui să se trezească lîngă el fără să priceapă care era cursul apelor tainice ale acelui bătrîn enigmatic care renunţase la plăcerile puterii şi la bucuriile lumii spre a se consacra contemplării şi slujirii ei, cu atît mai descumpănită cu cît el se simţea mai aproape de după-amiaza cu ploaie strălucitoare cînd s-a întins peste ea în timp ce dormea aşa cum odinioară intrase în apă cu tot ce avea pe el, uniforma fără galoane, curelele pentru sabie, legătura de chei, jambierele, cizmele de călărie cu pintenul de aur, într-un asalt de coşmar care o făcu să se trezească îngrozită, străduindu-se să dea jos de pe ea calul acela împodobit cu accesorii de luptă, dar el era atît de neclintit că ea hotărî să cîştige timp cu cea de pe urmă încercare, scoate-ţi curelele, generale, că-mi răneşti pieptul cu cataramele, şi el şi le scoase, scoate-ţi pintenul, generale, că-mi nenoroceşte gleznele cu steaua de aur, scoate-ţi legătura de chei de la brîu că mă loveşte peste şold, şi pînă la urmă el făcea tot ce-i cerea ea, deşi a avut nevoie de trei luni ca să-l determine să-şi scoată curelele pentru sabie că nu mă lasă să respir, şi de încă o lună să-şi dea jos jambierele că mă zgîrie de mă seacă la suflet, era o luptă lentă şi anevoioasă în care ea îl tot amîna fără să-l exaspereze, iar el sfîrşea cedînd ca să-i facă pe plac, aşa încît nici unul din ei n-a ştiut vreodată cum s-a întîmplat cataclismul final la puţină vreme după ce se împlinise al doilea an de sechestrare, cînd mîinile lui calde şi delicate orbecăind la întîmplare dădură de pietrele ascunse ale novicei adormite care se deşteptă înfiorată de o sudoare rece şi un tremur de moarte şi nu încercă nici cu blîndeţe nici cu vicleşug să dea jos animalul dezlănţuit de peste ea, ci reuşi să-l tulbure cu rugămintea scoate-ţi cizmele că-mi murdăreşti cearşafurile de olandă şi el şi le scoase cum putu, scoate-ţi jambierele, şi pantalonii, şi bandajul pentru hernie, scoate-ţi tot de pe tine, dragul meu, că nu te simt, pînă cînd el însuşi n-a mai ştiut cînd a rămas cum îl văzuse doar maică-sa în razele de lumină ce se strecurau prin harfele melancolice ale muşcatelor, eliberat de frică, slobod, prefăcut în bizon de luptă care la prima izbitură distruse tot ce întîlni în cale şi se prăbuşi pe brînci într-un abis de tăcere unde nu se mai auzea decît scrîsnetul ca lemnul corăbiilor bătute de vînt al dinţilor încleştaţi ai Leticiei Nazareno, prezent, se prinsese de părul meu cu toate degetele ca să nu moară singură în vîrtejul fără sffrşit în care eu însumi mă stingeam, împins în acelaşi timp şi cu aceeaşi înverşunare de toate dorinţele trupeşti, şi totuşi uită de ea, rămase singur în beznă căutîndu-se pe sine în apa sărată a lacrimilor, generale, în firul molcom al balelor de bou, generale, în uimirea neţărmurită, maică-măiculiţă, Benedición Alvarado, cum de a fost cu putinţă să fi trăit atît amar de ani fără să cunsoc chinul acesta, plîngea, ameţit de dorinţele aprige pe care le simţea în rărunchi, de salvele de foc de artificii din pîntec, de sfîşierea de moarte a acelui tentacul gingaş care-i smulse năvalnic măruntaiele şi-l prefăcu în animal înjunghiat ale cărui zbateri stropeau cearşafurile ca neaua cu o materie fierbinte şi acră ce-i întina în amintire aerul de cleştar al după-

amiezii cu ploaie strălucitoare de sub vălul ce împresura patul, căci era rahat, generale, propriul lui rahat.

Era aproape noapte cînd terminarăm de scos scheletele putrezite ale vacilor şi făcurăm puţină ordine în harababura aceea de pomină, dar nu reuşiserăm încă să facem astfel încît cadavrul să semene cu imaginea lui din legendă. Îl răzuiserăm cu cuţitele de curăţit solzii de peşte ca să-i dăm jos stratul de depuneri de pe fundul mării, îl spălaserăm cu creolină şi grunji de sare ca să-i îndepărtăm urmele de putrefacţie, îl pudraserăm cu amidon ca să-i ascundem cîrpeala cu cîlţi şi adînciturile umplute cu parafină cu care am fost siliţi să-i dregem faţa ciugulită de păsările de pradă, îi redaserăm culoarea vieţii cu farduri şi ruj de buze, dar nici măcar ochii de sticlă adînciţi în orbitele goale n-au izbutit să-i imprime expresia autoritară de care avea nevoie ca să-l expunem privirilor mulţimii. În vremea aceasta, în salonul consiliului de guvernămînt invocam unirea tuturora împotriva despotismului de veacuri pentru ca prada puterii lui să se dividă în părţi egale, căci se întorseseră cu toţii aţîţaţi de zvonul tainic dar de nestăvilit al morţii lui, se întorseseră liberalii şi conservatorii împăcaţi între ei la focul mocnit al atîtor ani de ambiţii amînate, generalii din comandamentul suprem care pierduseră strălucirea autorităţii, ultimii trei miniştri civili, arhiepiscopul primat, toţi cei pe care el nu i-ar fi vrut înapoi stăteau acum în jurul mesei lungi de nuc încercînd să se pună de acord asupra formei în care trebuia să fie făcută publică vestea acelei morţi colosale pentru a împiedica explozia prematură a mulţimii în stradă, mai întîi un prim comunicat în zorii zilei în legătură cu o uşoară indispoziţie care impusese suspendarea tuturor activităţilor publice şi audienţelor civile şi militare ale excelenţei sale, apoi un buletin medical prin care se anunţa că ilustrul bolnav fusese nevoit să rămînă în apartamentul său particular datorită unei stări proaste obişnuite pentru vîrsta sa, şi în cele din urmă, fără nici un comunicat, dangătele prelungi ale clopotelor catedralei în luminosul revărsat de zori al zilei călduroase de marţi din luna august vestind o moarte oficială despre care nimeni n-avea să ştie vreodată cu deplină siguranţă dacă era într-adevăr a lui. Ne-am pomenit dezarmaţi în faţa acestei evidenţe, siliţi să ne descurcăm cu un cadavru pestilent pe care nu eram în stare să-l înlocuim în lumea aceasta fiindcă el refuzase cu încăpăţînare senilă să ia vreo hotărîre privitoare la soarta ţării după ce avea să nu mai fie, împotrivindu-se cu îndîrjire neclintită de om bătrîn la toate propunerile care i se făcuseră din clipa în care guvernul se mută în edificiile cu pereţi de sticlă însoriţi ale ministerelor, iar el rămase să stea singur în palatul pustiu al puterii lui absolute, îl găseam mergînd în somn, înotînd printre stricăciunile făcute de vaci fără nimeni căruia să-i dea ordine în afară de orbii, leproşii şi damblagiii

care nu mureau de boală ci de bătrîneţe printre tufele de trandafiri, şi totuşi era atît de lucid şi de îndărătnic încît nu obţinuserăm de la el decît răspunsuri în doi peri şi amînări ori de cîte ori îi vorbeam despre nevoia stringentă de a lua o hotărîre cu privire la moştenire, căci spunea că a te gîndi la lumea de după ce n-aveai să mai fii însemna să cobeşti căutîndu-ţi moartea, ce dracu', doar la urma urmelor cînd o fi să mor eu or să vină sigur înapoi politicienii ca să-şi împartă între ei totul ca pe vremea conservatorilor, o să vedeţi, spunea, o să se împartă iar totul între popi, venetici şi bogătani, şi n-o să rămînă nimic pentru sărmani, bineînţeles, fiindcă ăştia or să fie veşnic atît de nenorociţi încît în ziua în care rahatul ar avea vreun preţ ei se vor naşte fără fund, o să vedeţi, zicea, pomenind spusele cuiva din timpurile lui de glorie, şi-şi bătu joc pînă şi de sine cînd ne zise prăpădindu-se de rîs că pentru trei zile cît o să zacă mort n-avea rost să-l trambaleze pînă la Ierusalim ca să-l îngroape în Sfîntul Mormînt, punînd capăt oricărei neînţelegeri cu argumentul final că n-avea nici o importanţă dacă pe atunci ceva despre el nu era adevărat, ce naiba, cu vremea o să se adeverească şi a avut dreptate, fiindcă în zilele noastre nimeni nu punea la îndoială legitimitatea istoriei lui şi nimeni n-ar fi putut s-o dovedească sau s-o dezmintă, din moment ce nu eram în stare să-i stabilim identitatea trupului, nu exista altă patrie decît cea făcută de el după chipul şi asemănarea lui, cu spaţiul schimbat şi timpul îndreptat de planurile voinţei sale nestrămutate, reclădite de el de la începuturile cele mai incerte ale memoriei, pe cînd rătăcea fără noimă prin casa aceea infamă unde n-a dormit niciodată vreo fiinţă fericită, pe cînd arunca boabe de porumb găinilor care tot ciuguleau în preajma hamacului şi exaspera servitorimea cu poruncile lui ce se băteau cap în cap, aduceţi-mi o limonadă cu gheaţă pisată pe care o lăsa neatinsă lîngă el, luaţi scaunul ăsta de aici şi puneţi-l mai încolo, şi îl puneau acolo şi apoi iar unde fusese la început ca să-şi satisfacă în felul acesta josnic tresăririle imensului viciu de a porunci, amăgindu-şi plictisul zilnic al puterii, cercetînd cu răbdare clipele efemere ale copilăriei sale îndepărtate pe cînd picotea de somn sub uriaşul *seiba* din curte şi se trezea brusc cînd izbutea să prindă vreo amintire aidoma unei piese în acel puzzle nesfîrşit al patriei dinainte de el, al patriei mari, himerice, nemărginite, împărăţie a manglierilor cu luntre plutind lin şi prăpăstii din vremuri străvechi cînd oamenii erau atît de viteji încît vînau caimani cu mîna lor, înfigîndu-le în gură un ţăruş, uite aşa, ne explica el cu arătătorul spre cerul gurii, ne povestea că odată, de Vinerea Mare, simţise şuierul vîntului şi mirosul stătut adus de el şi văzu norii uriaşi de lăcuste ce întunecară cerul amiezii forfecînd tot ce întîlneau în cale şi lăsară lumea pustie şi lumina sfîşiată ca în ajunul facerii ei, fiindcă el trăise prăpădul acela, văzuse un şir de cocoşi fără cap spînzuraţi de picioare ca să li se scurgă tot sîngele picătură cu picătură de streaşină unei case de provincie, mare şi dărăpănată, unde tocmai murise o femeie, mersese ţinut de mînă de

mama lui, desculţ, în urma cadavrului în zdrenţe pe care-l duceau la groapă fără sicriu pe o targă roasă de valul de lăcuste, căci aşa era patria pe atunci, n-aveau nici coşciuge pentru morţi, ce mai, văzuse el odată cum un om încercase să se spînzure cu funia altui spînzurat de un copac din piaţa din mijlocul satului şi funia putrezită se rupse prea devreme şi bietul om rămase agonizînd în piaţă spre groaza cucoanelor care ieşeau de la biserică, dar n-a murit, l-au făcut să-şi vină în simţire cu lovituri de bîtă fără să-şi dea nimeni osteneala să afle cine era, pentru că pe timpul acela nimeni nu ştia cine eşti dacă nu te cunoştea de la biserică, l-au vîrît cu picioarele într-un butuc şi l-au lăsat în bătaia soarelui împreună cu alţi tovarăşi de tortură, căci aşa erau vremurile acelea ale conservatorilor cînd Dumnezeu poruncea mai mult decît guvernul, vremurile grele pentru patrie înainte de a da el ordin să se taie toţi copacii din pieţele satelor ca să se pună capăt înfiorătorului spectacol al spînzuraţilor de duminică, interzisese pedeapsa cu butucul, îngropăciunile fără coşciug, orice ar fi putut trezi în mintea oamenilor mîrşavele legi anterioare regimului său, construise drumul de fier prin ţinuturile sterpe ca să se termine odată cu nenorocirea aceea cu catîrii îngroziţi pe stîncile de la marginea prăpăstiilor cărînd în spinare piane cu coadă pentru balurile mascate de la conacele plantaţiilor de cafea, căci el văzuse şi prăpădul cu cele treizeci de piane cu coadă căzute într-un abis despre care se vorbise şi scrisese atîta pînă şi în străinătate cu toate că numai el ar fi putut aduce o mărturie adevărată, se dusese la fereastră din întîmplare chiar în clipa în care alunecă ultimul catîr şi-i trase şi pe ceilalţi în prăpastie, astfel încît nimeni în afara lui nu auzise răgetul de groază al animalelor prăbuşindu-se şi acordul nesfîrşit al pianelor ce căzură odată cu ele răsunînd în gol, în adîncul unei patrii care pe atunci era cum erau toate înainte de venirea lui la putere, vastă şi nesigură, pînă într-atît încît nu se putea şti dacă era noapte sau era zi în acel crepuscul etern cu ceaţă ridicîndu-se în aburi calzi din cheile profunde unde se sfărîmaseră pianele importate din Austria, văzuse asta şi încă multe altele din lumea aceea de demult, deşi nici el însuşi n-ar fi fost în stare să susţină fără nici o umbră de îndoială dacă erau cu adevărat amintiri trăite de el sau îi fuseseră povestite în nopţile de coşmar ale războiului cînd zăcea scuturat de friguri, sau dacă nu cumva le văzuse desenate prin cărţile de călătorie, căci în faţa planşelor din ele petrecea extaziat multe ceasuri libere cînd apele puterii erau liniştite, însă nimic din toate astea nu conta, ce naiba, cu timpul vor fi adevărate, o să vedeţi, spunea, conştient că mîzga aceea de amintiri nesigure care-i veneau în minte doar cînd începea să se ridice fumul baligilor, uitîndu-le apoi pentru totdeauna, nu era adevărata lui copilărie, pe care şi-o trăise de fapt în oaza fericită dăruită de unica şi legitima mea soţie Leticia Nazareno, care-l aşeza în fiecare după-amiază de la două la patru pe un scăunel ca la şcoală sub bolta de glicine ca să-l înveţe să citească şi să scrie, ea îşi pusese în joc toată stăruinţa de novice în acţiunea aceasta eroică, iar el i-o

împărtăşi cu îngrozitoarea-i răbdare de om bătrîn, cu nestrămutata voinţă a puterii sale nemărginite, din toată inima, aşa încît buchisea cîntat şi plin de însufleţire socul în sac şi sacul pe cap, scufie de fir, cînta fără să se audă şi fără să-l audă nimeni în larma stîrnită de păsările mamei lui moarte ţăranul pune untură în oală, tata pune tutun în pipă, Cecilia vinde ceară secară ceapă cireşe şi cicoare, Cecilia vinde de toate, rîdea, repetînd în zumzetul cosaşilor lecţia de citire pe care Leticia Nazareno o cînta în ritmul metronomului ei de novice, pînă cînd toată firea se umplea de creaturile plămădite de vocea ta şi în întinsa lui împărăţie de jale nu mai era alt adevăr decît cele pilduitoare din abecedar, nu mai era nimic altceva decît luna peste lume, capra calcă piatra, urma scapă turma, fata are fustă frumoasă, lecţiile de citire pe care el le tot repeta pretutindeni cum erau şi portretele lui şi la orice oră, pînă şi în prezenţa ministrului de finanţe al Olandei care se zăpăci uitînd de scopul vizitei oficiale cînd bătrînul încruntat îşi ridică mîna cu mănuşa de atlaz în bezna de nepătruns a puterii sale şi întrerupse audienţa ca să-l poftească să cînte împreună mămica mea mă iubeşte, Ismael a stat şase zile pe uscat, frunza frasinului freamătă, bătînd cu arătătorul ritmul metronomului şi repetînd pe de rost lecţia de marţi cu o dicţie fără cusur dar atît de nelalocul său încît întrevederea luă sfîrşit aşa cum dorise el lăsîndu-se pe altă dată plata datoriilor olandeze, cînd o să fie o ocazie mai bună, cînd o să avem timp, hotărî, spre uluirea leproşilor, orbilor şi damblagiilor care se treziră în zori printre tufele ninse de trandafiri văzîndu-l pe bătrînul sumbru care făcea pe tăcute semnul binecuvîntării, cîntînd de trei ori ca la sfînta liturghie eu sînt rege după lege, îngîna, beţivul bea băutura, îngîna, farul e un turn foarte înalt cu o lumină ce călăuzeşte navigatorii noaptea, îngîna, conştient că în umbra fericirii lui senile nu exista alt timp decît cel al preaiubitei lui Leticia Nazareno în căldura zbenguielilor sufocante din timpul siestei, nu mai aveam nici o altă dorinţă decît să stau gol cu tine pe rogojina udă de sudoare sub liliacul captiv al ventilatorului electric, nu mai era altă lumină decît cea a bucilor tale, Leticia, nimic altceva decît ţîţele tale totemice, picioarele-ţi plate, rămurica de virnanţ tămăduitor, şi lunile apăsătoare de ianuarie din îndepărtata insulă Antigua unde ai venit pe lume în zorii unei zile de singurătate brăzdată de un vînt arzător dinspre mlaştinile putrede, se închiseseră în camera pentru invitaţii de onoare cu ordinul lui expres ca nimeni să nu se apropie la cinci metri de uşă căci o să fiu foarte ocupat învăţînd să citesc şi să scriu, astfel că nimeni nu-l întrerupse nici măcar cu vestea, domnule general, că vărsatul negru făcea prăpăd prin sate, în timp ce ritmul inimii mele o lua înaintea metronomului înteţit de puterea nevăzută a mirosului tău de animal de pădure, cîntînd piticul joacă într-un picior, măgarul merge la moară, Otilia spală ciubărul, viţel se scrie cu v de la vacă, pe cînd Leticia Nazareno îi dădea la o parte testicolul cu hernie ca să-i cureţe resturile de rahat de la ultima lor împreunare, îl cufunda tot în apa curată a căzii metalice cu picioare de leu

şi-l dădea cu săpun englezesc, îl freca bine cu buretele şi-l clătea cu apa cu infuzie de ierburi aromate cîntînd pe două voci cu j se scrie jug, judeţ şi jăratic, îl ungea între picioare cu unt de cacao ca să-i aline rosătura de la bandajul pentru hernie, îi pudra cu acid boric steaua ofilită a fundului şi-i dădea cîteva palme uşoare întocmai ca o mamă drăgăstoasă pentru că te-ai purtat urît cu ministrul din Olanda, na-na, îi ceru drept pocăinţă să îngăduie întoarcerea în ţară a comunităţilor de misionari pentru săraci ca să se ocupe iar de orfelinate, spitale şi alte instituţii de caritate, însă el o învălui cu aura lugubră a duşmăniei sale de nepotolit, nici în ruptul capului, oftă, nu exista putere pe lumea asta şi nici pe cealaltă care să-l facă să-şi schimbe o hotărîre luată de el însuşi şi prin viu grai, ea îl rugă în toiul nădufului de dragoste de la ora două fă-mi o favoare, iubitule, una singură, lasă să vină înapoi comunităţile de misionari din toate provinciile, care îşi văd de treaba lor departe de orice soi de ambiţie politică, dar el îi răspunse precipitat printre gîfîielile-i de bărbat grăbit nici vorbă, dragostea mea, mai bine mort decît umilit de droaia asta de laşi care pun şaua pe indieni in loc de catîri şi împart şiraguri de mărgele din sticlă colorată în schimbul inelelor şi cerceilor de aur, nici gînd, protestă, nesimţitor la rugăminţile fierbinţi ale Leticiei Nazareno, femeia nenorocirii mele, care-şi strînsese zdravăn picioarele cerîndu-i să deschidă şcolile confesionale desfiinţate de guvern, să ridice restricţiile puse pe bunurile de mînă moartă, fabricile de zahăr, bisericile transformate în cazinouri, dar el se întoarse cu faţa la perete dispus mai degrabă să renunţe la chinul neostoit al iubirii tale molcome şi ameţitoare decît să se dea bătut în faţa acestor tîlhari ai Domnului care veacuri în şir au supt sîngele patriei, nici în ruptul capului, hotărî el, şi totuşi s-au întors, domnule general, au venit înapoi în ţară prin orice mijloc toate comunităţile de misionari pentru săraci potrivit ordinului său confidenţial de a debarca fără zgomot în golfuri tainice, le plătiră indemnizaţii exorbitante, bunurile expropriate au fost înapoiate cu vîrf şi îndesat şi s-au abolit legile recente care prevedeau căsătoria civilă, divorţul, învăţămîntul laic, tot ce hotărîse prin viu grai în turbarea ce-l cuprinsese la batjocura aceea de proces al canonizării mamei sale Benedición Alvarado, Domnul s-o odihnească în împărăţia lui, ce dracu, însă Leticia Nazareno nu se mulţumi cu atît ci îi ceru şi mai mult, îl rugă pune-ţi urechea pe pîntecul meu să auzi cum cîntă copilaşul care creştea în ea, căci se trezise la miezul nopţii speriată de glasul acela adînc care descria paradisul acvatic al măruntaielor tale brăzdate de un asfinţit violet şi vînturi de catran, glasul acela lăuntric ce-i vorbea de polipii rărunchilor tăi, de oţelul moale al maţelor tale, ambra caldă a urinei tale dormind la izvoarele ei, şi el şi-a pus urechea care-i ţiuia mai puţin pe pîntecele ei şi a auzit bolboroseala tainică a copilului zămislit de păcatul lor mortal, un copil din pîntecele noastre neruşinate care trebuie să se cheme Emanuel, fiindcă acesta e numele cu care Domnul e cunoscut de ceilalţi dumnezei, şi o să aibă în frunte o stea

albă mărturie a obîrşiei sale alese şi o să moştenească spiritul de jertfă al mamei şi măreţia tatălui şi acelaşi destin de conducător nevăzut, însă avea să fie ruşinea lumii şi stigmatul patriei din pricina naturii lui nelegitime, atîta vreme cît el nu se hotăra să consfinţească în faţa altarului ceea ce înjosise în aşternut atît amar de ani de concubinaj blestemat, şi atunci şi-a făcut drum prin vălurile de nuntă ca spuma ale apărătorii vechi de ţînţari, cu răsuflarea aceea ca de cazan de vapor ce-i ieşea din străfundul cumplitei furii înăbuşite, strigînd nici în ruptul capului, mai bine mort decît însurat, şi-şi tîrîia uriaşele picioare de mire ascuns prin saloanele unei case devenite străine, a cărei splendoare de odinioară fusese reînviată după prelungul răstimp de întuneric al doliului oficial, vălurile negre ca în săptămîna Patimilor fuseseră smulse de pe cornişe, lumina mării scălda dormitoarele, balcoanele erau pline de flori, se auzeau marşuri de fanfară, şi toate astea se făcuseră spre a împlini un ordin pe care el nu-l dăduse, dar care a fost al dumneavoastră fără nici o umbră de îndoială, domnule general, căci avea aceeaşi fermitate liniştită a vocii şi acelaşi mod nestrămutat de a-şi manifesta autoritatea, şi el încuviinţă, aşa să fie, şi se redeschiseră bisericile ferecate, iar mănăstirile şi cimitirele au fost restituite vechilor congregaţii prin alt ordin al său care nici acesta nu fusese dat însă el îl aprobase, aşa să fie, şi se restabiliră vechile sărbători religioase şi zilele de post, şi prin balcoanele deschise intrau imnurile de bucurie ale mulţimii care înainte cîntase spre a-l proslăvi pe el, iar acum, îngenuncheată sub soarele arzător, o făcea în cinstea veştii minunate că-l aduseseră pe Dumnezeu pe un vapor, domnule general, zău că da, îl aduseseră din ordinul tău, Leticia, printr-o lege de alcov ca atîtea altele date de ea în secret fără a se consulta cu nimeni şi pe care el le aproba în public ca să nu pară în ochii lumii că-şi pierduse virtutea autorităţii, pentru că tu erai puterea ascunsă a acelor procesiuni nesfîrşite pe care le privea uluit de la fereastra dormitorului său, pînă se pierdeau în zare, acolo unde nu ajunseră hoardele fanatice ale mamei sale Benedición Alvarado, a cărei memorie fusese desfiinţată din timpul omenesc, îi risipiseră în vînt zdrenţele rochiei de mireasă şi scrobeala oaselor şi puseseră din nou lespedea cu faţa în jos deasupra criptei, cu literele înăuntru ca să nu rămînă nici urmă din numele său de vânzătoare de păsări în veşnică odihnă şi de maestră în vopsitul mierlelor-galbene pînă la sfîrşitul veacurilor, şi toate astea din ordinul tău, fiindcă tu ai fost cea care porunciseşi astfel pentru ca nici o amintire de femeie să nu-ţi întunece memoria, Leticia Nazareno, piaza mea rea, ticăloasa. Ea îl schimbase la o vîrstă cînd nimeni nu se mai schimbă, poate doar ca să moară, izbutise să-i înfrîngă prin tertipuri de aşternut rezistenţa copilărească, nici în ruptul capului, mai bine mort decît însurat, îl obligase să-şi lege un bandaj nou pentru hernie, ascultă cum mai sună ca o talangă de oaie rătăcită în întuneric, îl silise să-şi pună cizmele de lac cu care dansase primul vals cu regina, iar la călcîiul stîng pintenul de aur dăruit de amiralul mării oceanice

ca să-l poarte ca semn al autorităţii supreme pînă la moarte, uniforma ta cu galoane şi fireturi şi epoleţi ca de statuie pe care el nu şi-o mai îmbrăcase de pe vremea cînd i se puteau vedea încă ochii trişti, bărbia gînditoare, mîna taciturnă cu mănuşa de atlaz după perdeluţele limuzinei prezidenţiale, îl obliga să-şi pună sabia ta de război, medaliile cu cordonul ordinului cavalerilor Sfîntului Mormînt pe care ţi le-a trimis Suveranul Pontif pentru că ai restituit bisericii bunurile expropriate, îl obligă să se dea cu parfum bărbătesc, m-ai împodobit ca pe un altar de sărbătoare şi m-ai dus în zori pe picioarele mele în sumbrul salon de audienţe mirosind a lumînări de mort cu ghirlande de flori de portocal la ferestre şi simbolurile patriei atîrnate pe pereţi, fără martori, şi m-ai făcut să intru în jugul novicei care-şi pusese sub rochia cu volane de muselină un jupon de pînză ce o strîngea ca un ghips spre a-şi ascunde ruşinea celor şapte luni de desfrîu tainic, năduşeam amîndoi în toropeala mării invizibile presimţite mereu şi care împresura tristul salon de bal unde nu avusese voie să intre nimeni din ordinul lui, ferestrele fuseseră zidite, orice urmă de viaţă din palat fusese ştearsă pentru ca lumea să nu afle nici cel mai mic zvon despre marea nuntă pe furiş, abia dacă puteai respira de căldură şi de apăsarea băiatului prematur care înota printre lichenii întunericului din dunele măruntaielor tale, căci el hotărîse să fie băiat, şi era într-adevăr, cînta în străfundul fiinţei tale cu acelaşi glas de izvor nevăzut cu care arhiepiscopul primat îmbrăcat în veşminte pontificale îl proslăvea pe Dumnezeu acolo sus ca să nu-l audă nici santinelele care moţăiau, cu aceeaşi groază de scafandru rătăcit cu care arhiepiscopul primat îşi încredinţa sufletul Domnului pentru a-l întreba pe bătrînul impenetrabil ceea ce nimeni pînă atunci şi nici după aceea nu s-ar fi încumetat în vecii vecilor să-l întrebe, dacă o vrei de soţie pe Leticia Mercedes Maria Nazareno, şi el abia clipi, o vreau, abia dacă-i zornăiră medaliile de război de pe piept sub apăsarea ascunsă a inimii, însă vocea lui era atît de autoritară încît făptura fără seamăn din măruntaiele tale se zvîrcoli întorcîndu-se de tot în echinoctiul său de ape dense şi-şi îndreptă răsăritul găsind drumul către lumină, şi atunci Leticia Nazareno se răsuci, aplecîndu-se şi plîngînd, Doamne-Dumnezeule, ai milă de roaba ta umilă care mult s-a mai desfătat nesocotind sfintele tale legi şi acum primeşte supusă pedeapsa aceasta îngrozitoare, muşcînd totodată mitena de dantelă pentru ca zgomotul oaselor dezarticulate ale mijlocului ei să nu-i trădeze necinstea apăsată strîns de juponul de pînză tare, se puse pe vine, se sfîrtecă în balta aburindă a apelor ei rupte şi-şi scoase din vîrtejul faldurilor de muselină fătul de şapte luni care avea aceeaşi mărime şi acelaşi aer neajutorat de animal speriat ca un viţel fătat mort, l-a ridicat cu amîndouă mîinile încercînd să-l cerceteze la lumina tulbure a lumînărilor de pe altarul improvizat, şi a văzut că era băiat, aşa cum aţi hotărît, domnule general, un băiat plăpînd şi sfios care avea să poarte fără cinste numele de Emanuel, cum era prevăzut, şi-l numiră general de divizie cu autoritate efectivă din momentul în care el îl

aşează pe piatra de sacrificiu şi-i tăie cu sabia buricul, recunoscîndu-l drept unicul meu copil legitim, părinte, botează-mi-l. Hotărîrea aceea fără precedent avea să fie preludiul unei noi epoci, cea dintîi vestire a unor vremuri grele în care armata împrejmuia străzile înainte de a se face ziuă, ordona să se închidă ferestrele balcoanelor şi alunga oamenii din piaţă lovindu-i cu patul puştilor pentru ca nimeni să nu vadă trecerea în goana mare a strălucitoarei limuzine cu caroseria din oţel blindat şi mînere de aur cu scutul prezidenţial, iar cine se încumeta să iscodească de pe terasele interzise nu-l mai vedea înăuntrul ei ca odinioară pe generalul milenar sprijinindu-şi bărbia în mîna gînditoare cu mănuşa de atlaz prin perdeluţele brodate în culorile drapelului naţional, ci pe fosta novice durdulie cu pălăria de pai cu flori artificiale şi gulerul de vulpe albastră pe care şi-l punea la gît în ciuda căldurii, o vedeam coborînd în dreptul pieţei în zilele de miercuri în zori escortată de o patrulă de soldaţi înarmaţi ducîndu-l de mînă pe micuţul general de divizie care n-avea mai mult de trei ani şi pe care nu puteai să nu-l crezi, din pricina graţiei şi gingăşiei lui, o fetiţă deghizată în militar cu uniforma de gală cu fireturi de aur ce părea că-i creştea pe trup, căci Leticia Nazareno i-o pusese încă dinainte de a-i ieşi dinţii de lapte cînd îl ducea în leagănul cu roţi să prezideze întrunirile oficiale în locul tatălui său, îl lua în braţe cînd trecea în revistă trupele, îl ridica deasupra capului ca să primească ovaţiile mulţimii pe stadionul de fotbal, îi dădea să sugă în automobilul descoperit în timpul defilărilor de ziua naţională fără să-i pese de glumele pe furiş stîrnite de spectacolul public oferit de un general cu cinci sori agăţat în extaz ca un viţel orfan de ţîţa mamei, asista la recepţiile diplomatice de cînd a fost în stare să se ţină pe picioare, şi atunci purta nu numai uniforma ci şi medaliile de război pe care le alegea pe gustul lui din cutia cu decoraţii împrumutate de tatăl lui să se joace, şi era un copil serios, deosebit, ştia să se poarte în public de cînd avea şase ani, ţinînd în mînă cupa cu suc de fructe în loc de şampanie, în timp ce vorbea despre probleme de oameni în toată firea cu o naturaleţe şi o graţie firească pe care nu le moştenise de la nimeni, chiar dacă nu o singură dată s-a întîmplat ca asupra salonului de bal să se abată un nor negru, timpul să se oprească, iar delfinul palid învestit cu cele mai înalte demnităţi să cadă pradă somnului, linişte, şopteau, micuţul general doarme, aghiotanţii lui îl scoteau pe braţe, discuţiile se întrerupeau brusc, încremeneau gesturile asistenţei alcătuite din mercenari de lux şi doamne ruşinoase care abia îndrăzneau să murmure ascunzîndu-şi în spatele evantaielor de pene rîsul stîrnit de situaţia neplăcută, ce îngrozitor, de-ar afla generalul, fiindcă el lăsase să se răspîndească zvonul scornit chiar de el că era străin de orice se întîmpla în lume şi nu era la înălţimea măreţiei lui, precum năzdrăvăniile publice ale unicului copil pe care-l recunoscuse ca fiind al lui dintre toţi ceilalţi fără număr pe care-i zămislise, sau atribuţiile exagerate ale unicei mele soţii legitime Leticia Nazareno care venea la piaţă în fiecare miercuri în zori

ducîndu-l de mînă pe micul general ca o păpuşă în mijlocul escortei gălăgioase de slujnice de la cazarmă şi ordonanţe înarmate, transfigurate de acea stranie strălucire vizibilă a conştiinţei care precede iminentul răsărit al soarelui în Caraibi, se scufundau pînă la brîu în apa fetidă a golfului pentru a intra puşi pe jaf în corăbiile cu pînze peticite ancorate în vechiul port al vînzătorilor de sclavi, încărcate de flori din Martinica, de ghimbir din Paramaribo, smulgînd în trecerea lor războinică peştele pescuit, disputîndu-şi-l cu porcii pe care-i loveau cu patul puştii în jurul vechii bascule pentru sclavi folosită şi acum, unde în altă zi de miercuri dintr-o altă epocă a patriei dinainte de el fusese cumpărată la licitaţie publică o senegaleză captivă care costase mai mult decît greutatea ei în aur din pricina frumuseţii ei de coşmar, devastară totul, domnule general, mai rău ca lăcustele, mai rău ca uraganul, dar el rămînea impasibil la scandalul tot mai mare stîrnit de Leticia Nazareno care dădea iama cum nici chiar el nu s-ar fi încumetat prin galeria pestriţă a pieţei de păsări şi legume urmată de larma cîinilor vagabonzi care o lătrau speriaţi de ochii de sticlă uimiţi ai vulpilor albastre, se foia cu siguranţa neruşinată a autorităţii printre coloanele zvelte de fier forjat sub uriaşa boltă luminată pe care se vedeau ramuri şi frunze mari de sticlă galbenă, mere de sticlă trandafirie, fabuloase cornuri ale abundenţei cu flori de sticlă albastră, unde alegea fructele cele mai frumoase şi legumele cele mai proaspete ce se veştejeau totuşi la atingerea ei, fără să fie conştientă de puterea malefică a mîinilor sale, care făcea ca pîinea caldă încă să prindă mucegai şi-i înnegrise verigheta de aur, şi atunci se dezlănţuia înjurînd precupeţele şi învinovăţindu-le că ascunseseră marfa cea mai bună şi lăsaseră pentru palat numai porcăria asta de mango, hoaţelor ce sînteţi, numai dovleacul ăsta care sună pe dinăuntru ca un maracas, ticăloaselor, numai mizeria asta de coaste pline de viermi care nu sînt de vită ci de măgar mort de ciumă, se vede de la o poştă, nenorocitelor, ţipa cît o ţinea gura, în timp ce slujnicele cu coşuri şi ordonanţele cu copăi de adăpat animalele luau cu japca tot ce întîlneau în cale, iar strigătele ei de pirat erau mai stridente decît urletul cîinilor înnebuniţi de izul de vizuină ninsă al cozilor de vulpi albastre care-i erau aduse vii la porunca sa din insula prinţului Eduard, mai ascuţite decît replicile usturătoare ale papagalilor neruşinaţi pe care stăpînele lor îi învăţau în secret tot ce ele nu-şi puteau îngădui să spună după bunul lor plac, Leticia hoaţa, călugăriţa curvă, îi strigau cocoţîndu-se pe rămurelele de fier forjat ale frunzişului de sticlă în culori prăfuite de pe bolta din hala pieţei unde se ştiau la adăpost de prăpădul acela al sarabandei corsarilor ce se repeta în fiecare miercuri în zori cît a ţinut copilăria zgomotoasă a micuţului general de convenienţă a cărui voce devenea tot mai dulce şi ale cărui gesturi păreau tot mai gingaşe cu cît se străduia să lase impresia de bărbat în toată firea cu sabia lui de rigă pe care încă o tîrîia după el în mers, rămînînd imperturbabil în toiul acelei prădăciuni, senin, mîndru, cu aerul demn şi inflexibil pe care maică-sa i-l

insuflase pentru a fi vrednic de obîrşia aleasă dar care era înjosită chiar de ea la piaţă prin acele apucături de căţea întărîtată şi prin înjurăturile ca la uşa cortului sub privirile impasibile ale bătrînelor negrese cu turbane de pînză în culori strălucitoare care îndurau ocările şi contemplau jaful făcîndu-şi vînt cu evantaiul fără a clipi, cu o linişte abisală de idoli aşezaţi pe jos, fără a respira, mestecînd foi de tutun şi cocoloaşe din frunze de coca, leacuri ieftine care le făceau să poată supravieţui unei asemenea josnicii pînă cînd asaltul necruţător ca năvala lăcustelor se sfîrşea şi Leticia Nazareno îşi croia drum cu soldăţelul ei de jucărie printre spinări zbîrlite de cîini frenetici şi striga din poartă puneţi totul în contul guvernului, ca totdeauna, iar ele oftau, Doamne-Dumnezeule, de-ar şti generalul, de-ar fi cineva în stare să-i povestească, amăgindu-se cu iluzia că el n-a ştiut pînă în ceasul morţii ceea ce ştia toată lumea fiind vorba de un adevărat scandal şi anume că unica mea soţie legitimă Leticia Nazareno făcuse prăpăd printre groaznicele lebede de sticlă şi oglinzi cu rame de scoici şi scrumiere de coral din bazarele hinduşilor, golind prăvăliile sirienilor de cupoanele de tafta cernită şi luînd cu pumnii şiragurile de peştişori aurii şi amulete ocrotitoare ale vînzătorilor ambulanţi de podoabe de pe strada mare, care-i strigau în faţă eşti mai vulpe decît letiţiile albastre pe care le purta atîrnate la gît, punînd mîna pe tot ce-i ieşea în cale pentru a-şi satisface gustul pueril şi viciul de a cere fără să aibă nevoie, doar atît îi mai rămăsese de pe vremea cînd era novice, numai că acum nu trebuia să cerşească întru numele Domnului pe la porţile grădinilor cu parfum de iasomie din cartierul viceregilor, ci poruncea să se încarce în furgoane militare tot ce-şi alegea după bunul ei plac fără alt efort din parte-i decît acela de a da ordinul urgent de a se trece totul în contul guvernului. Era ca şi cum ar fi spus treceţi în contul Domnului, pentru că nimeni nu ştia pe atunci dacă el mai trăia în mod cert, devenise invizibil, vedeam zidurile fortificate pe colina din Piaţa Armelor, palatul prezidenţial cu balconul discursurilor lui legendare, ferestrele cu perdele de dantelă şi ghivece de flori atîrnate la cornişe, care noaptea părea un vas cu aburi navigînd pe cer, nu numai cînd era privit din orice colţ al oraşului, ci şi de la şapte leghe din largul mării, după ce îl zugrăviseră în alb şi-l luminaseră cu globuri de sticlă în cinstea vizitei cunoscutului poet Ruben Dario, deşi nici unul din semnele acelea nu dovedea cu toată siguranţa că el s-ar afla înăuntru, dimpotrivă, ne gîndeam pe bună dreptate că aparenţele acelea de viaţă erau artificii militare prin care se încerca să se dezmintă versiunea tot mai răspîndită că el căzuse pradă unei crize de misticism senil, că renunţase la fastul şi vanitatea puterii, impunîndu-şi singur penitenţa de a trăi anii care-i mai rămăseseră într-o cumplită stare de prostraţie, supunîndu-şi spiritul la privaţiuni şi trupul la tot felul de chinuri, fără a mînca altceva decît pîine de secară şi bînd numai apă de izvor, dormind pe lespezile goale ale unei chilii din mănăstirea călugăriţelor basce spre a-şi răscumpăra păcatul de a fi posedat cu forţa şi a

fi lăsat grea o femeie care nu se cuvenea să fie atinsă şi care numai fiindcă Dumnezeu e îndurător nu se călugărise încă, şi totuşi nimic nu se schimbase în vastul său regat al amărăciunii pentru că Leticia Nazareno ţinea cheia puterii lui şi îi era de-ajuns să spună că el poruncise să se treacă totul în contul guvernului, o formulă veche prin care la început părea că e foarte uşor să se eschiveze, dar care cu trecerea timpului deveni tot mai de temut, pînă cînd un grup de creditori mai curajoşi se încumetă să se înfăţişeze după mulţi ani cu un geamantan de facturi neachitate la garda palatului prezidenţial şi ne pomenirăm uluiţi că nimeni nu ne-a spus nici da nici nu, ci ne-au trimis cu un soldat de serviciu într-o săliţă discretă de aşteptare unde ne-a primit un ofiţer de marină foarte amabil, foarte tînăr, cu voce calmă şi numai zîmbete, care ne-a oferit o ceaşcă de cafea proaspătă şi aromată din recolta prezidenţială, ne-a arătat birourile albe şi luminoase cu plasă de sîrmă la ferestre şi ventilatoarele cu palete în tavan, şi totul era atît de diafan şi de omenesc încît te întrebai descumpănit unde era oare puterea în aerul acela mirosind a medicamente parfumate, unde era josnicia şi neînduplecarea puterii în conştiinţa acelor funcţionari în cămăşi de mătase care cîrmuiau fără grabă şi în tăcere, ne-a arătat grădiniţa interioară cu tufele de trandafiri ce fuseseră curăţate cu foarfecă de Leticia Nazareno pentru a purifica boarea zorilor de amintirea apăsătoare a leproşilor şi orbilor şi damblagiilor care fuseseră trimişi să moară în uitare prin azilele de binefacere, ne-a arătat vechiul şopron al concubinelor, maşinile de cusut ruginite, paturile de cazarmă unde sclavele seraiului dormiseră pînă şi cîte trei în celule de pedeapsă ce aveau să fie dărîmate pentru a se construi în loc capela particulară, ne-a arătat de la fereastra lui interioară galeria cea mai ascunsă a palatului, bolta de glicine aurite de soarele de la ora patru deasupra chioşcului din şipci verzi unde tocmai terminase de mîncat împreună cu Leticia Nazareno şi copilul, singurele fiinţe care aveau voie să se aşeze la masă cu el, ne-a arătat legendarul *seiba* la umbra căruia agăţau hamacul din pînză de sac în culorile drapelului naţional unde el îşi făcea siesta în după-amiezile mai călduroase, ne-a arătat grajdurile unde mulgeau vacile, putinile pentru brînză, fagurii, iar cînd ne-am întors pe cărarea pe care venea el în zori ca să fie de faţă la muls se opri străfulgerat de lumina unei revelaţii şi ne arătă cu degetul urma unei cizme în noroi, uitaţi-vă, spuse, e pasul lui, şi am rămas încremeniţi privind conturul unei tălpi mari şi grosolane în care se desluşeau semeţia şi siguranţa liniştită şi izul de rapăn vechi al unui tigru deprins cu singurătatea, şi în această urmă am văzut puterea, i-am simţit prezenţa misterioasă cu mai multă forţă revelatoare decît atunci cînd unul dintre noi a fost ales să-l vadă pe el în carne şi oase deoarece capii armatei începeau să se ridice împotriva veneticei care izbutise să adune în mîinile ei mai multă putere decît comandamentul suprem, decît guvernul, şi chiar decît el, căci Leticia Nazareno ajunsese atît de departe cu fumurile-i de regină că însuşi statul-

major prezidenţial îşi asumă riscul de a da liberă trecere unuia dintre noi, unul singur, ca să încerce să-i spună, să aibă cît de cît o idee despre cum stăteau lucrurile în ţară fără ştiinţa dumneavoastră, domnule general, şi aşa mi-a fost dat să-l văd, era singur în cabinetul călduros cu pereţii albi plini de gravuri cu cai englezeşti, stătea înclinat pe spate în fotoliul cu arcuri, sub ventilatorul cu palete, în uniforma şifonată de doc alb cu butoni de alamă şi fără nici un fel de galoane, îşi ţinea mîna dreaptă cu mănuşa de atlaz sprijinită de biroul de lemn pe care nu se aflau decît trei perechi identice de ochelari foarte mici cu rame de aur, iar în spatele lui era o vitrină cu cărţi prăfuite părînd mai degrabă registre de contabilitate legate în piele de om, şi la dreapta o fereastră mare deschisă, şi aceasta cu plasă de sîrmă, de unde se vedea oraşul întreg şi tot cerul pe care nu se zăreau nici nori şi nici păsări pînă dincolo de mare, şi m-a încercat o uşurare adîncă pentru că el părea mai puţin conştient de propria-i putere decît oricare din adepţii săi şi era mai familiar ca în poze şi totodată mai vrednic de milă, căci toată făptura lui era îmbătrînită şi vlăguită şi părea devorată de o boală nesăţioasă, pînă într-atît că n-a avut putere nici să-mi spună să stau jos, ci îmi indică doar printr-un semn sfîrşit cu mănuşa de atlaz, îmi ascultă cuvintele fără să mă privească, răsuflînd anevoie cu un şuierat ascuţit, un şuierat ascuns ce răspîndea în încăpere un miros de creozot, adîncit cu desăvîrşire în cercetarea socotelilor pe care eu i le lămuream cu ajutorul unor exemple ca la şcoală, deoarece el nu reuşea să înţeleagă noţiunile abstracte, astfel că am început prin a-i demonstra că Leticia Nazareno ne datora bani pe un sul de tafta atît de gros încît măsura de două ori mai mult decît distanţa pe mare ce ne despărţea de Santa María del Altar, adică 190 de leghe, iar el zise aha parcă pentru sine, şi am terminat arătîndu-i că totalul datoriei cu reducerea specială pentru excelenţa sa era de şase ori premiul cel mare de la loterie vreme de zece ani, şi el spuse iar aha şi abia atunci mă privi în faţă fără ochelari şi am putut vedea că ochii lui erau sfioşi şi înţelegători, şi numai atunci mi-a zis cu o voce stranie ca de armoniu că socotelile noastre erau exacte şi îndreptăţite, fiecare trebuia să primească ce-i al lui, zise, aşa că treceţi totul în contul guvernului. Aşa era el cu adevărat pe vremea cînd Leticia Nazareno îl făcuse ca nou fără apucăturile sălbatice moştenite de la maică-sa, Benedición Alvarado, îl dezvăţă să mănînce plimbîndu-se cu farfuria într-o mînă şi lingura într-alta şi se aşezau toţi trei la o măsuţă de plajă sub bolta de glicine, el în faţa copilului şi ea între amîndoi, învăţîndu-i regulile de bună purtare şi de igienă în timpul mesei, le arăta cum să stea cu şira spinării lipită de spătarul scaunului, cu furculiţa în mîna stîngă şi cuţitul în dreapta, mestecînd fiecare îmbucătură de cincisprezece ori pe o parte şi de cincisprezece ori pe cealaltă cu gura închisă şi capul drept, fără a ţine seama de protestele lor că parc-ar fi fost la cazarmă cu atîtea reguli, îl învăţă să citească după prînz ziarul oficial în care apărea el însuşi ca patron şi director onorific, i-l punea în mînă cînd îl vedea trîntit în hamac la umbra

uriaşului *seiba* din grădina familiei spunîndu-i că era de neconceput ca un adevărat şef de stat să nu fie la curent cu tot ce se petrece în lume, îi aranja ochelarii de aur pe nas şi-l lăsa să se bălăcească în lectura ştirilor despre el însuşi în vreme ce ea îl antrena pe copil la jocul deprins la călugăriţe cu mingea de cauciuc, iar el se regăsea pe sine în poze atît de vechi încît multe din ele nici nu erau ale lui ci ale unei sosii de odinioară care murise în locul lui şi al cărui nume nu şi-l mai amintea, se vedea prezidînd consiliile de miniştri din zilele de marţi la care nu mai asista de pe timpul cometei, lua cunoştinţă de cuvintele istorice pe care i le atribuiau miniştrii lui de cultură, citea picotind în zăpuşeala iscată de norii mari rătăcitori în după-amiezele de august, adîncindu-se puţin cîte puţin în viitoarea năduşită a siestei şi mormăind ce rahat de ziar, la dracu, nu pricep cum îl suportă lumea, mormăia, dar ceva tot îi rămînea pesemne din lectura aceea anevoioasă fiindcă se deştepta din somnul scurt şi uşor cu cîte o idee nouă inspirată de ştiri, le trimitea ordine miniştrilor prin Leticia Nazareno, aceştia îi răspundeau tot prin ea străduindu-se să-i ghicească gîndurile prin gîndurile ei, pentru că tu erai ceea ce dorisem să fii, cea care-mi tălmăceşte intenţiile cele mai tainice, tu erai vocea mea, judecata şi forţa mea, era urechea lui cea mai fidelă şi la pîndă în vuietul de lavă neîncetată al lumii inaccesibile care-l asedia, deşi în realitate cele de pe urmă oracole ce-i conduceau soarta erau anunţurile anonime scrise pe pereţii closetelor personalului de serviciu, din care desluşea adevărurile ascunse pe care nimeni nu s-ar fi încumetat să i le dezvăluie, nici măcar tu, Leticia, le citea în zori întorcîndu-se de la mulsul vacilor, înainte de a fi şterse de ordonanţe şi poruncise să se văruiască zilnic zidurile acelea pentru ca nimeni să nu reziste ispitei de a-şi descărca ura ascunsă, şi astfel cunoscu acolo toată amărăciunea de a fi comandant suprem şi intenţiile înfrînate ale celor care prosperau în umbra lui ponegrindu-l pe la spate, se simţea atotputernic cînd reuşea să descifreze o enigmă a sufletului omenesc în imaginea revelatoare a inscripţiilor acelor canalii, începu să cînte din nou după atîţia ani privind prin ceaţa pînzei care apăra de ţînţari somnul matinal de balenă pe uscat al unicei şi legitimei sale soţii Leticia Nazareno, scoală-te, cînta, inima bate de ora şase, marea-i la locul ei, viaţa merge mai departe, Leticia, viaţa imprevizibilă a singurei sale femei din atît de multe, care obţinuse de la el totul în afară de favoarea măruntă de a se trezi dimineaţa alături de ea în pat, căci el pleca după ce făceau dragoste pentru ultima oară, atîrna felinarul pentru cazuri de urgenţă în pragul dormitorului său de burlac bătrîn, punea cele trei zăvoare, cele trei lacăte, cei trei drugi, se trîntea cu faţa în jos pe podea, singur şi îmbrăcat, cum făcuse în toate nopţile dinainte de tine, cum făcu fără tine pînă în cea de pe urmă noapte cu visele-i de înecat singuratic, se întorcea după muls în camera ta mirosind a sălbăticiune în noapte pentru a-ţi da mai departe tot ce doreai, întrecînd cu mult moştenirea nemăsurată a mamei lui, Benedición Alvarado, mai mult decît visase o fiinţă omenească de pe lumea asta, nu

numai pentru ea, ci şi pentru neamurile ei nesfîrşite care soseau de prin insulele pierdute ale Antilelor fără altă avere decît pielea de pe ele, fără vreun titlu în afara numelui de Nazareno, o familie aspră cu bărbaţi cutezători şi femei cuprinse de fierbinţeala lăcomiei care luaseră cu asalt monopolul sării, al tutunului, al apei potabile, vechile privilegii cu care el îi favorizase pe comandanţii diferitelor arme spre a-i ţine departe de alt soi de ambiţii şi pe care Leticia Nazareno le smulsese încetul cu încetul prin ordine ale lui pe care de fapt el nu le dădea însă le încuviinţa, aşa să fie, abolise astfel barbarul sistem de executare prin sfîrtecarea trupului tras de cai şi încercase să-l înlocuiască prin scaunul electric dăruit de comandantul debarcării pentru ca şi noi să ne bucurăm de metoda cea mai civilizată de a omorî, vizitase laboratorul groazei din fortăreaţa portului unde erau aleşi deţinuţii politici cei mai vlăguiţi pentru a se antrena cu ei mînuind tronul morţii ale cărui descărcări absorbeau întreaga energie electrică a oraşului, ştiam cu precizie ora acestui experiment mortal fiindcă rămîneam o clipă în beznă cu respiraţia tăiată de groază, păstram un minut de reculegere în bordelurile din port şi închinam un pahar pentru sufletul condamnatului, nu doar o dată ci de mai multe ori căci majoritatea victimelor rămîneau prinse în curelele scaunului ce le brăzdau trupul ca un salam legat cu sfoară scoţînd fum şi mirosind a carne arsă dar încă gîfîind de durere, pînă cînd cineva se îndura de ele şi le omora împuşcîndu-le după mai multe încercări nereuşite, totul ca să-ţi facă ţie pe plac, Leticia, pentru tine golise puşcăriile şi autorizase din nou repatrierea duşmanilor lui şi dădu un decret euforic ca nimeni să nu fie pedepsit pentru delict de opinie, nici urmărit pentru convingerile sale intime, încredinţat din tot sufletul în plenitudinea toamnei lui că pînă şi cei mai înverşunaţi adversari aveau dreptul să-i împărtăşească liniştea de care el se bucura în nopţile molcome de ianuarie alături de singura femeie demnă de privilegiul de a-l vedea fără cămaşă şi în izmene lungi şi cu uriaşa umflătură a herniei aurită de razele lunii pe terasa palatului, contemplau împreună sălciile misterioase

dăruite de Crăciun de regii Babiloniei pentru a fi plantate în grădina bătută de ploi, desfătîndu-se de soarele palid prin perdeaua de apă ce nu înceta să cadă şi de steaua polară aninată în înaltul frunzelor, scrutînd universul pe undele radioului interferate de bruiajul batjocoritor al planetelor fugare, pe cînd ascultau împreună episodul zilnic din romanele difuzate de postul din Santiago de Cuba care le lăsau în suflet un simţămînt tulbure, neştiind dacă mîine vom mai fi în viaţă să aflăm cum se sfîrşeşte povestea asta nenorocită, el apuca să se joace cu copilul înainte de a-l trimite la culcare şi-l învăţa tot ce se putea şti despre mînuirea şi păstrarea armelor de război, ştiinţa omenească pe care el o cunoştea mai bine ca oricine, însă unicul lui sfat a fost să nu dea niciodată un ordin dacă nu eşti sigur că o să fie îndeplinit, punîndu-l să-l repete atît cît i s-a părut că e nevoie pentru a nu uita în veci că singura greşeală care nu o poate face nici măcar o dată în

toată viaţa un om învestit cu putere şi autoritate este aceea de a da un ordin fără a fi încredinţat că o să fie îndeplinit, un sfat mai degrabă de bunic păţit decît de părinte înţelept şi pe care copilul n-avea să-l uite niciodată chiar dear fi trăit cît el, fiindcă i l-a băgat în cap pe cînd îl învăţa să tragă pentru prima oară la vîrsta de şase ani cu un tun cu recul ale cărui bubuituri de urgie au dezlănţuit, socoteam noi, îngrozitoarea furtună uscată cu fulgere şi tunete vulcanice şi turbatul vînt polar de la Comodoro Rivadavia care a răscolit străfundurile mării şi a luat pe sus circul cu animale care-şi ridicase cortul în piaţa vechiului port al vînzătorilor de sclavi, încît am scos cu năvoadele efefanţi, clovni înecaţi, girafe urcate pe trapeze de furia prăpădului, ce printr-o adevărată minune n-a scufundat nava cu banane cu care a ajuns după cîteva ceasuri tînărul poet Felix Ruben Garcia Sarmiento care avea să devină faimos sub numele de Ruben Dario, din fericire marea se linişti pe la patru, văzduhul curăţat se umplu de furnici zburătoare şi el apăru la fereastra dormitorului şi văzu la adăpostul colinelor din port mica navă albă aplecată la tribord şi cu catargele rupte, dar plutind în afară de orice primejdie în blîndeţea după-amiezii purificate de pucioasa furtunii, îl văzu pe căpitan pe puntea de comandă conducînd manevra dificilă în cinstea pasagerului ilustru cu haină de postav cenuşiu şi vestă la două rînduri de care el nu auzi decît în duminica următoare cînd Leticia Nazareno îl rugă săi facă favoarea de neconceput de a o însoţi la serata lirică la Teatrul Naţional şi el încuviinţă fără să clipească, de acord. Aşteptarăm trei ore în picioare în atmosfera umedă din stal sufocîndu-ne în hainele de gală pe care ni le impuseseră urgent în ultimul moment, cînd în sfîrşit începu imnul naţional şi ne-am întors aplaudînd spre loja cu stema patriei unde îşi făcu apariţia novicea durdulie cu pălăria de pene unduitoare şi cozile de vulpi nocturne peste rochia de tafta, se aşeză fără a saluta lîngă copilul în uniformă de paradă care răspunse aplauzelor cu mănuşa de atlaz ca un crin ţinută în mînă aşa cum îi spusese maică-sa că făceau prinţii de odinioară, şi n-am mai văzut pe nimeni altcineva în loja prezidenţială, dar în cele două ceasuri cît ţinu recitalul ne chinui certitudinea că el se afla acolo, îi simţeam prezenţa invizibilă care ne veghea destinul spre a nu fi schimbat de haosul poeziei, el orînduia dragostea, hotăra intensitatea şi sorocul morţii într-un ungher al lojii în penumbră de unde vedea fără să fie văzut minotaurul greoi al cărui glas de tunet marin îl desprinse luîndu-l pe sus de la locul lui şi din prezent şi-l făcu să plutească fără voie în sunetul de aur al trompetelor limpezi de pe arcurile de triumf ale zeilor Marte şi ale zeiţelor Minerva, într-o glorie ce nu era a dumneavoastră, domnule general, văzu atleţii eroici purtînd stindarde ogarii negri de vînătoare puternicii cai de război cu copite de fier suliţi şi lăncii de paladini cu panaşe stufoase care duceau cu ei drapelul străin pe care-l capturaseră spre cinstea unor arme ce nu erau ale dumneavoastră, văzu trupa de tineri viteji care înfruntaseră soarele verii purpurii zăpezile şi viscolul iernii îngheţate noaptea şi chiciura

şi ura şi moartea întru slava eternă a unei patrii nemuritoare mai mari şi mai glorioase decît toate cele visate de el în nesfîrşitele-i deliruri de pe vremea frigurilor de soldat desculţ, se simţi sărac şi neînsemnat în bubuitul cutremurător al aplauzelor pe care le încuviinţa din umbră gîndindu-se maică-măiculiţă, Benedición Alvarado, aşa paradă zic şi eu, nu porcăriile pe care mi le organizează oamenii mei, simţindu-se mărunt şi singur, chinuit de toropeală şi de ţînţari şi sufocat de coloanele vopsite cu auriu şi catifeaua veştedă din loja de onoare, drace, cum e cu putinţă ca indianul ăsta să poată scrie ceva atît de frumos cu aceeaşi mînă cu care se şterge la fund, îşi zicea, atît de tulburat de revelaţia frumuseţii scrise că îşi tîra uriaşele-i picioare de elefant captiv în cadenţa marşurilor triumfale ale tobelor, aţipea în ritmul imnurilor sonore de slavă intonate de corul înflăcărat pe care Leticia Nazareno îl făcea să prindă viaţă pentru el la umbra arcurilor de triumf ale arborelui *seiba* din grădină, scria versurile pe pereţii closetelor, încerca să recite pe de rost întregul poem în olimpul cald al balegilor din grajdurile unde erau mulse vacile cînd pămîntul s-a cutremurat la explozia încărcăturii de dinamită ce se produse înainte de timp în portbagajul automobilului prezidenţial aflat în garaj, a fost îngrozitor, domnule general, o deflagraţie atît de puternică încît multe luni mai tîrziu am găsit încă prin tot oraşul bucăţi răsucite din maşina blindată pe care Leticia Nazareno şi copilul urmau s-o ia peste un ceas ca să se ducă la piaţă ca în fiecare miercuri, căci atentatul era împotriva ei, domnule general, fără nici o îndoială, şi atunci el se bătu cu palma peste frunte, drace, cum se poate să nu-l fi prevăzut, ce s-a ales cu clarviziunea lui legendară dacă nu şi-a dat seama de atîtea luni de zile că mîzgăliturile din closete nu erau îndreptate împotriva lui, ca totdeauna, sau împotriva vreunuia din miniştrii săi civili, ci se datorau fie obrăzniciei celor din neamul Nazareno care ajunseseră să ciupească pînă şi din bunurile rezervate autorităţii supreme, fie ambiţiilor slujitorilor bisericii care obţineau de la puterea trecătoare favoruri nemăsurate şi veşnice, iar el luase aminte că diatribele nevinovate împotriva mamei lui Benedición Alvarado deveniseră înjurături de papagal, răbufniri ale unor resentimente ascunse care dospeau nepedepsite în căldura closetelor şi sfîrşeau prin a ieşi în stradă, cum se întîmplase de atîtea ori cu alte scandaluri mai neînsemnate stîrnite chiar de el, cu toate că nu s-a gîndit niciodată şi nici nu i-ar fi putut trece prin cap că ar fi fost atît de sălbatici încît să pună două chintale de dinamită chiar în incinta palatului prezidenţial, ticăloşii de ei, cum se poate ca el să fi fost atît de cufundat în extazul trîmbiţelor triumfale încît mirosul lui fin de tigru călit să nu fi recunoscut la timp vechiul iz dulceag al primejdiei, ce naiba, convocă de urgenţă comandamentul suprem: paisprezece militari tremurînd cu toţii, care după atîţia ani de serviciu banal şi de ordine transmise indirect îl vedeam iar la cîţiva paşi de noi pe bătrînul incert a cărui existenţă reală era cea mai simplă dintre enigmele sale, ne primi stînd pe jilţul ca un tron din salonul de audienţe cu uniforma de

simplu soldat mirosind a urină de sconcs şi cu nişte ochelari foarte fini cu rama de aur pe care nu-i mai văzuserăm nici măcar în fotografiile lui cele mai recente, şi era mai bătrîn şi mai desprins de toate decît ne-am fi putut închipui, în afară de mîinile molatice fără mănuşile de atlaz ce nu păreau a fi mîinile lui adevărate de militar ci ale cuiva mult mai tînăr şi milostiv, tot restul era dur şi sumbru, şi cu cît îl recunoşteam mai mult era mai limpede că abia dacă-i rămăsese un ultim suflu de viaţă, dar era suflul unei autorităţi nestrămutate şi devastatoare pe care el însuşi se străduia să şi-o ţină în frîu, aşa cum faci cu un cal nărăvaş ca argintul viu, fără să vorbească, fără să-şi mişte măcar capul în timp ce-i prezentau onorurile de general şi comandant suprem şi sfîrşeam prin a ne aşeza în faţa lui în fotoliile puse în cerc, şi numai atunci îşi scoase ochelarii şi începu să ne cerceteze iscoditor cu ochii aceia meticuloşi ce cunoşteau ascunzişurile de nevăstuică ale intenţiilor noastre nemărturisite, ne sfredeli fără milă cu privirea, unul după altul, pe îndelete, pentru a stabili cu precizie cît de tare se schimbase fiecare dintre noi din seara pierdută în ceaţa memoriei în care ne conferise gradele cele mai înalte arătîndu-ne cu degetul după bunul lui plac, şi pe măsură ce ne scruta simţea cum i se întăreşte convingerea că printre cei paisprezece duşmani ascunşi se aflau autorii atentatului, dar în acelaşi timp se simţi atît de singur şi neajutorat în faţa lor încît abia dacă clipi, abia îşi ridică încet capul ca să-i îndemne la unitate acum mai mult ca oricînd întru binele patriei şi spre cinstea forţelor armate, recomandîndu-le energie şi prudenţă şi le încredinţa misiunea de onoare de a descoperi fără greş pe autorii atentatului spre a-i da pe mîna aspră a justiţiei militare, asta e tot, domnilor, încheie, ştiind că făptaşul era unul din ei, sau toţi împreună, rănit de moarte de convingerea de nestrămutat că viaţa Leticiei Nazareno nu mai depindea de voia Domnului ci de înţelepciunea cu care el reuşea s-o ferească de o ameninţare ce avea să se împlinească neîndoios, mai curînd sau mai tîrziu, fir-ar să fie. O obligă să-şi anuleze toate activităţile publice, le sili pe rudele ei cele mai lacome să se lepede de orice privilegiu i-ar putea face să înfrunte forţele armate, pe cei mai înţelegători îi numi consuli cu puteri depline iar pe cei mai înverşunaţi i-am găsit plutind printre resturi de fructe în şanţurile din piaţă, şi după atîţia ani de zile apăru pe neanunţate ocupîndu-şi fotoliul gol din salonul consiliului de miniştri, hotărît să pună capăt amestecului clerului în treburile statului pentru a te feri de duşmanii tăi, Leticia, şi-şi începu investigaţiile amănunţite la comandamentul suprem după cele dintîi decizii drastice, convingîndu-se că şapte dintre ei îi erau credincioşi fără nici o rezervă, şi în plus căpetenia lor care era prietenul său cel mai vechi, dar n-avea încă nici o putere împotriva celorlalţi şase, enigme care-i făceau nopţile nesfîrşite dîndu-i senzaţia implacabilă că Leticia Nazareno era sortită morţii, o ucideau chiar în braţele lui în ciuda rigorii cu care poruncise să i se guste mîncarea de cînd descoperiseră un os de peşte într-o felie de pîine, verificau mereu puritatea aerului pe care-l respira fiindcă el se temea să nu i se pună

otravă în pompa de flit, o vedea palidă cînd se aşezau la masă, o simţea cum nu mai avea glas în toiul ceasurilor de dragoste, îl chinuia gîndul că-i strecurau microbi de vărsat negru în apa de băut, vitriol în colir, tot soiul de tertipuri ingenioase aducătoare de moarte care-i otrăveau zilele clipă de clipă şi-l trezeau la miezul nopţii cu coşmarul viu că Leticiei Nazareno i se scursese tot sîngele în somn din pricina unei vrăji de indieni, buimăcit de atîtea primejdii închipuite şi ameninţări adevărate încît îi interzicea să iasă pe stradă fără escorta feroce a gărzii prezidenţiale, instruită să omoare pe loc, dar ea pleca, domnule general, lua şi copilul, iar el se străduia să-şi înfrîngă presimţirile rele privindu-i cum se urcă în noul automobil blindat, şi le făcea semne de despărţire de pe balconul interior cu rugăciunea maică-măiculiţă, Benedición Alvarado, ocroteşte-i, fă ca gloanţele să ricoşeze de corsetul ei, îmblînzeşte puterea laudanumului, mamă, îndreaptă gîndurile strîmbe, fără o clipă de răgaz pînă nu auzea iar sirenele escortei în Piaţa Armelor şi-i vedea pe Leticia Nazareno şi pe copil traversînd curtea sub primele raze de lumină ale farului, ea se întorcea agitată, fericită în mijlocul soldaţilor din gardă încărcaţi cu curcani vii, orhidee din Envigado, şiraguri de beculeţe colorate pentru nopţile Crăciunului care se anunţa deja pe străzi prin firme cu steluţe luminoase puse din ordinul lui spre a-şi mai ascunde neliniştea, o întîmpina în capul scării ca să te simt încă vie cu boarea de naftalină a cozilor de vulpi albastre, cu sudoarea acră a meşelor tale de invalidă, te ajutam să duci darurile în dormitor cu siguranţa stranie că mă bucuram de ultimele fărîme ale unei fericiri sortite pieririi pe care aş fi vrut să n-o cunosc, cu atît mai întristat cu cît era mai convins că fiecare leac pe care-l scornea ca să-şi aline zbuciumul acela de neîndurat, fiecare pas făcut de el spre a o ocroti îi apropiau necruţător de acea îngrozitoare zi de miercuri a nenorocirii mele, cînd a luat hotărîrea bruscă, la dracu, ce-o fi să fie cît mai repede, şi a fost parcă un ordin fulgerător pe care nici n-a apucat să-l dea cînd doi din aghiotanţiî lui năvăliră în cabinet cu vestea cumplită că Leticia Nazareno şi copilul fuseseră sfîrtecaţi şi devoraţi de cîinii sălbatici din piaţa publică, i-au mîncat de vii, domnule general, dar nu erau cîinii vagabonzi dintotdeauna, ci nişte animale de pradă cu ochi galbeni uimiţi şi piele netedă ca de rechin pe care cineva îi asmuţise împotriva vulpilor albastre, şaizeci de cîini ia fel care fără să ştie nimeni săriră dintre tarabele de legume aruncîndu-se peste Leticia Nazareno şi peste copil atît de repede că n-am apucat să tragem de teamă să nu-i împuşcăm pe ei doi care păreau că se sufocă împreună cu cîinii într-o vîltoare de iad, vedeam numai semnele instantanee făcute de mîini efemere întinzîndu-se spre noi pe cînd restul trupului dispărea în bucăţi, vedeam nişte expresii fugare şi imposibil de reţinut care erau cînd de groază, cînd de milă, cînd parcă de bucurie, pînă dispărură cu desăvîrşire în vîrtejul încăierării şi nu mai rămase decît pălăria cu violete de fetru a Leticiei Nazareno sub privirile pline de oroare calmă ale precupeţelor ca nişte totemuri stropite de sîngele cald care se rugau Doamne-

Dumnezeule, aşa ceva n-ar fi fost cu putinţă dacă n-ar fi vrut generalul, sau măcar fără ştirea lui, spre eterna dezonoare a gărzii prezidenţiale care fără să tragă un glonţ n-a fost în stare decît să strîngă oasele împrăştiate printre legumele stropite cu sînge, nimic altceva, domnule general, tot ce-am găsit au fost medaliile astea ale copilului, sabia fără ciucure, pantofii de cordovan ai Leticiei Nazareno de care nimeni n-avea habar cum de au apărut plutind în golf la mai bine de o leghe de piaţă, colierul de mărgele de sticlă colorată, portofelul de zale împletite pe care vi le înmînăm dumneavoastră, domnule general, împreună cu cheile astea trei, verigheta de aur înnegrit şi cincizeci de centime în monede de cîte zece pe care le puseră pe birou ca el să le numere, şi nimic altceva, domnule general, asta-i tot ce-a mai rămas din ei. Lui nu i-ar fi păsat dacă ar mai fi rămas ceva, sau nici atît, de-ar fi ştiut pe atunci că n-aveau să fie nici mulţi nici prea grei anii de care avea nevoie ca să şteargă pînă şi ultima umbră a amintirii acelei inevitabile zile de miercuri, plînse de furie, se trezi strigînd ca turbat, chinuit de urletele cîinilor care-şi petrecură noaptea legaţi cu lanţuri în curte pînă cînd hotăra el ce să facem cu ei, domnule general, întrebîndu-se buimac dacă a omorî cîinii n-ar însemna de fapt a-i mai omorî o dată în măruntaiele lor pe Leticia Nazareno şi pe copil, porunci să fie dărîmată cupola din fier forjat a halei unde se vindeau zarzavaturi şi să se facă în locul ei o grădină cu magnolii şi prepeliţe şi o cruce de marmură cu o lumină mai înaltă şi mai puternică decît a farului, pentru a eterniza în memoria generaţiilor viitoare pînă la sfîrşitul veacurilor amintirea unei femei legendare pe care el însuşi o uitase cu mult înainte ca monumentul să fie aruncat în aer de o explozie nocturnă ncrevendicată de nimeni, iar cele trei magnolii să fie mîncate de porci şi astfel grădina memorială se prefăcu într-o groapă de gunoi plină de mîzgă urît mirositoare pe care el nici n-a văzut-o, nu numai pentru că-i ordonase şoferului prezidenţial să nu mai treacă prin locul unde fusese piaţa de zarzavaturi, chiar de-ai fi nevoit să faci ocolul lumii, ci pentru că n-a mai ieşit vreodată în oraş, de cînd mutase birourile în edificiile însorite de sticlă ale ministerelor iar el rămase doar cu un personal de serviciu redus la minimum să locuiască în casa pustie unde tot din ordinul lui nu mai exista pe atunci nici cea mai mică urmă a dorinţelor tale presante de regină, Leticia, cutreiera palatul gol care nu mai folosea la nimic decît pentru eventuale consultări cu ofiţerii înalţi sau decizia finală a vreunei adunări anevoioase a consiliului de miniştri sau vizitele primejdioase ale ambasadorului Wilson care îi ţinea de obicei tovărăşie pînă se însera de tot, sub frunzişul arborelui *seiba,* şi-i aducea bomboane din Baltimore şi reviste cu poze de femei goale ca să-l convingă să-i cedeze apele teritoriale în chip de aconto cu totul justificat al uriaşei datorii externe, şi el îl lăsa să vorbească, se prefăcea că ascultă mai puţin sau mai mult decît putea auzi în realitate, după cum avea el chef, se apăra de sporovăială lui fiind atent la corul de fete de la şcoala din apropiere care cînta păsărică pestriţă de pe

rămurica verde de lămîi, îl petrecea pînă în capul scărilor cînd se întuneca străduindu-se să-i explice că putea lua tot ce poftea în afară de marea din dreptul ferestrelor mele, închipuiţi-vă, ce m-aş face eu singur în casa asta uriaşă dacă n-aş putea-o vedea acum ca totdeauna la ceasul acesta ca o mlaştină în flăcări, ce m-aş face fără vîntul din decembrie care se năpusteşte lătrînd prin geamurile sparte, cum aş putea să trăiesc fără clipirile verzi ale farului, eu care mi-am părăsit podişurile înalte învăluite în ceaţă şi am intrat agonizînd de friguri în vîltoarea războiului federal, şi să nu credeţi c-am făcut-o din patriotism cum scrie la carte, nici din spirit de aventură, şi cu atît mai puţin fiindcă mi-ar păsa naibii de principiile federaliste, Domnul să le ţină în împărăţia lui, nu, dragul meu Wilson, am făcut toate astea ca să văd marea, aşa că gîndeşte-te la altă chestie în schimb, spunea, şi apoi îşi lua rămas bun de la el bătîndu-l uşurel pe umăr, se întorcea aprinzînd lămpile din saloanele pustii şi din fostele birouri unde într-una din seri dădu peste o vacă rătăcită, o sperie ca s-o îndrepte către scări şi animalul se împiedică de zdrenţele covoarelor şi căzu rupîndu-şi grumazul pe scări, spre fericirea leproşilor care se repeziră s-o sfîşie în bucăţi, căci după moartea Leticiei Nazareno leproşii se întorseseră, stînd iar împreună cu orbii şi damblagiii şi aşteptînd din mîinile lui sarea tămăduirii printre tufele de măceşi din curte, el îi auzea cîntînd în nopţile înstelate, cînta cu ei cîntecul cu Susana vino Susana de pe timpurile lui de glorie, la cinci după-masa se uita prin lucarnele grînarului să vadă cum ieşeau fetele de la şcoală şi se extazia de şorţurile albastre, de şosetele scurte, de cosiţele lor, mamă, ce mai fugeam speriate de ochii de ofticos ai strigoiului care ne tot chema printre gratiile de fier cu degetele rupte ale mănuşii zdrenţuite, fetiţo, fetiţo, ne chema, vino să te mîngîi, le vedea luînd-o la goană îngrozite şi se gîndea maică-măiculiţă, Benedición Alvarado, ce tinere sînt fetele din ziua de azi, bătîndu-şi joc de el însuşi, dar se împăca iar cu sine cînd medicul lui personal şi ministru al sănătăţii îi examina retina cu o lupă ori de cîte ori îl poftea la masă, îi lua pulsul, voia să-l oblige să ia cu lingura untură de peşte ca să-mi petecească găurile memoriei, ce tîmpenie, să iau eu leacuri cu lingura, eu care n-am avut vreo boală în viaţa mea în afară de frigurile de pe vremea războiului, du-te dracului, doctore, şi rămase singur să mănînce la masă, întorcînd spatele lumii aşa cum îi spusese eruditul ambasador Maryland că mîncau regii din Maroc, folosind furculiţa şi cuţitul şi cu capul drept după normele severe ale unei învăţătoare uitate, cutreiera prin toată casa căutînd borcanele cu miere ascunse de el în locuri de care la puţină vreme nu-şi mai aducea aminte şi găsea din greşeală ţigările răsucite din hîrtia ruptă de pe marginile unor agende unde odinioară îşi nota totul ca să nu uite atunci cînd n-avea să-şi mai poată aminti, citi pe una că mîine e marţi, pe alta că pe batista-ţi albă era o iniţială, o iniţială roşie a unui nume ce nu era al tău, stăpîne, citi intrigat iubită Leticia Nazareno uite ce-am ajuns fără tine, citea peste tot Leticia Nazareno fără să poată pricepe că

cineva ar fi putut fi atît de nefericit încît să lase în urmă dîra aceea de suspine scrise, şi totuşi era scrisul meu, singura caligrafie cu mîna stîngă ce se găsea pe atunci pe pereţii closetelor unde scria ca să se consoleze singur trăiască generalul, trăiască, ce naiba, vindecat cu desăvîrşire de furia de a fi fost cel mai slab dintre militarii armatelor de apă, aer şi uscat din pricina unei călugăriţe fugare din care nu mai rămăsese decît numele scris cu creionul pe fîşii de hîrtie, aşa cum hotărîse el atunci cînd n-a vrut nici măcar să se atingă de lucrurile pe care aghiotanţii i le puseseră pe birou şi a poruncit fără să le privească luaţi de aici pantofii, cheile, tot ce i-ar putea aduce aminte de morţii lui, duceţi toate cîte au fost ale lor în dormitorul unde-şi petrecuse atîtea sieste nebuneşti şi bătură în cuie uşile şi ferestrele, iar la urmă dădu ordinul să nu intre nimeni în camera asta nici dacă poruncesc eu, la naiba, a supravieţuit fiorilor din noaptea cu urletele de groază ale cîinilor legaţi în curte luni în şir fiindcă tot mai credea că orice rău le-ar face ar putea fi o durere pentru morţii lui, se refugie în hamac, tremurînd de furia de a şti cine erau asasinii sîngelui lui şi a fi silit să îndure umilinţa de a-i vedea în propria-i casă căci pe atunci n-avea nici o putere asupra lor, se împotrivise oricăror onoruri postume, interzisese vizitele de condoleanţe, doliul, aşteptînd să-i vină ceasul şi legănîndu-se turbat în hamac la umbra ocrotitoare a uriaşului *seiba* unde ultimul dintre prietenii mei îi exprimase comandantului suprem mîndria pentru liniştea şi disciplina cu care poporul a făcut faţă tragediei, iar el zîmbi batjocoritor, nu fi prost, fîrtate, ce-i tot dai zor cu liniştea şi disciplina, adevărul e că lumii puţin i-a păsat de nenorocirea asta, cerceta ziarul pe toate părţile căutînd altceva în afară de ştirile născocite de propriile-i servicii de presă, îşi puse radioul lîngă el ca să asculte aceeaşi veste de la Veracruz pînă la Riobamba că forţele de ordine se află pe o pistă sigură urmărindu-i pe făptaşii atentatului, şi el mormăia cum să nu, idioţilor, doar fuseseră identificaţi fără greş, cum să nu, îi încolţiseră ţinîndu-i sub foc de mortiere într-o casă de toleranţă de la marginea oraşului, gata, oftă, bieţii oameni, dar rămase mai departe în hamac fără a lăsa să se vadă nici o sclipire de răutate rugîndu-se maică-măiculiţă, Benedición Alvarado, dă-mi vlagă să mă răzbun, nu mă lăsa din mîinile tale, mamă, învaţă-mă, atît de sigur de puterea rugii sale fierbinţi încît l-am găsit refăcut învingîndu-şi durerea atunci cînd comandanţii statului-major care răspundeam de ordinea publică şi de siguranţa statului venirăm să-i aducem la cunoştinţă vestea că trei dintre făptaşii crimei fuseseră ucişi într-o încăierare cu forţele de ordine şi ceilalţi doi sînt la dispoziţia dumneavoastră, domnule general, în beciurile de la San Jerónimo, iar el spuse aha, stînd în hamac cu carafa cu suc de fructe din care ne servi cîte un pahar la fiecare cu mînă sigură de ţintaş neîntrecut, mai chibzuit şi mai atent ca oricînd, pînă într-atît că-mi ghici dorinţa nebună de a aprinde o ţigară şi-mi dădu permisiunea, ceea ce nu mai făcuse pînă atunci cu nici un militar în timpul serviciului, sub copacul ăsta toţi sîntem egali, spuse, şi

ascultă fără mînie relatarea amănunţită a crimei din piaţă, cum fuseseră aduşi din Scoţia în cuşti separate optzeci şi doi de cîini de vînătoare abia născuţi, dintre care douăzeci şi doi muriseră în timpul cît au fost dresaţi şi şaizeci fuseseră învăţaţi să omoare de către un profesor scoţian care le sădi o ură feroce nu numai faţă de vulpile albastre ci şi faţă de Leticia Nazareno şi de copil, folosindu-se de obiectele acestea de îmbrăcăminte pe care le sustraseră unul cîte unul de la spălătoria palatului, corsetul acesta al Leticiei Nazareno, batista aceasta, ciorapii, uniforma completă a copilului, şi i le arătarăm ca să le recunoască, dar nu zise decît aha, fără să se uite la ele, i-am explicat cum de fuseseră învăţaţi cei şaizeci de cîini pînă şi să nu latre cînd nu trebuie, îi deprinseră cu gustul de carne de om, şi-i ţinuseră închişi fără nici un contact cu lumea cît au durat anii grei de dresaj într-o fostă fermă de indieni la şapte leghe de capitală unde aveau nişte păpuşi cît un stat de om cu hainele Leticiei Nazareno şi ale copilului pe care cîinii îi ştiau şi din portretele astea originale şi din tăieturile astea de ziar cu poza lor, şi i le-am arătat lipite într-un album pentru ca dumneavoastră, domnule general, să apreciaţi mai exact perfecţiunea la care ajunseseră bastarzii ăştia, fiecare cu treaba lui, dar el n-a spus decît aha, fără să-i privească, şi i-am explicat în cele din urmă că acuzaţii nu acţionau pe socoteala lor, bineînţeles, ci erau agenţi ai unei organizaţii subversive cu sediul în străinătate al cărei simbol era pana asta de gîscă cu un cuţit de-a curmezişul, aha, şi că toţi fugiseră de justiţia militară pentru alte delicte împotriva securităţii statului, aceştia trei care au fost omorîţi, v-am arătat pozele lor în album cu numărul din fişa de la poliţie atîrnat de gît, şi aceştia doi care sînt la închisoare aşteptînd hotărîrea dumneavoastră ultimă şi fără drept de apel, domnule general, fraţii Mauricio şi Gumaro Ponce de León, de 28 şi 23 de ani, primul dezertor din armată, fără profesie nici domiciliu cunoscut, iar al doilea maestru de ceramică la şcoala de arte şi meserii, şi faţă de care cîinii dăduseră asemenea dovezi de familiaritate şi bucurie, că numai asta ar fi fost de-ajuns ca mărturie a vinovăţiei lor, domnule general, şi el nu zise decît aha, dar i-a citat prin ordinul de zi cu toate onorurile pe cei trei ofiţeri care duseseră la bun sfîrşit cercetarea crimei şi le-a acordat medalia meritului militar pentru servicii aduse patriei într-o ceremonie solemnă în care a constituit şi consiliul de război care i-a judecat sumar pe fraţii Mauricio şi Gumaro Ponce de León condamnîndu-i la moarte prin împuşcare în următoarele patruzeci şi opt de ore, numai dacă nu ar beneficia de clemenţa dumneavoastră, domnule general, după cum ordonaţi. Rămase îngîndurat şi singur în hamac, nepăsător la rugăminţile insistente de graţiere ale lumii întregi, ascultă la radio dezbaterea infructuoasă de la Societatea Naţiunilor, insultele ţărilor vecine şi cîteva adeziuni de departe, ascultă cu aceeaşi atenţie argumentele sfioase ale miniştrilor care erau adepţi ai clemenţei şi raţiunile bătătoare la ochi ale susţinătorilor execuţiei, refuză să-l primească pe nunţiul apostolic cu un mesaj personal din partea papei în care îşi exprima îngrijorarea

pastorală pentru soarta celor două oi rătăcite, ascultă comunicatele date de forţele de ordine din întreaga ţară tulburată de tăcerea lui, auzi împuşcături îndepărtate, simţi cum se cutremură pămîntul din pricina exploziei neidentificate a unui vas de război ancorat în golf, unsprezece morţi, domnule general, optzeci şi doi de răniţi şi nava distrusă, bine, spuse el, contemplînd de la fereastra dormitorului rugul nocturn din rada portului pe cînd cei condamnaţi la moarte îşi trăiau noaptea dinaintea execuţiei la baza de la San Jerónimo, iar el şi i-a amintit în ceasul acela aşa cum îi văzuse în poze, cu sprîncenele stufoase moştenite de la aceeaşi mamă, şi i-a închipuit înfioraţi de frică, singuri, cu tăbliţele cu numerele succesive atîrnate de gît sub lumina veşnic aprinsă din celula de agonie, a simţit că şi ei se gîndeau la el, că aveau nevoie de el, că era căutat, dar nu făcu nici cel mai mic gest care să lase să se ghicească încotro i se îndrepta voinţa atunci cînd termină cu repetarea gesturilor de rutină ale unei alte zile din viaţa sa şi se despărţi de ofiţerul de serviciu care trebuia să stea de pază la uşa dormitorului pentru a fi gata să-i ducă mesajul cu hotărîrea la orice oră ar lua-o înainte de cîntatul celor dintîi cocoşi, îi spuse în trecere fără a-l privi noapte bună, căpitane, atîrnă felinarul în cui, puse cele trei zăvoare, cele trei lacăte şi cei trei drugi la uşă, se cufundă trîntit cu faţa în jos într-un somn chinuit prin ai cărui pereţi subţiri continuă să audă lătratul înnebunit al cîinilor din curte, sirenele ambulanţelor, petardele, rafalele muzicii de la vreo petrecere nepotrivită pentru noaptea aceea zbuciumată a oraşului înfiorat de asprimea sentinţei, se trezi cînd ceasul din turnul catedralei bătu de miezul nopţii, se mai trezi o dată la două, şi iarăşi înainte de trei cînd se pomeni cu zgomotul ploii în plasa de sîrmă de la ferestre, şi atunci se ridică de pe jos cu mişcarea aceea uriaşă şi anevoioasă ca a unui bou, mai întîi picioarele dinapoi, pe urmă cele din faţă şi la sfîrşit capul buimac cu un fir de bale prelingîndu-i-se de pe buze şi porunci în primul rînd ofiţerului de gardă să fie duşi de acolo cîinii aceia, undeva ca să nu-i mai pot auzi, să fie ţinuţi pe cheltuiala guvernului pînă ce vor muri de bătrîneţe, în al doilea rînd porunci să fie puşi în libertate necondiţionată soldaţii care îi escortaseră pe Leticia Nazareno şi pe copil, şi în ultimul rînd ordonă ca fraţii Mauricio şi Gumaro Ponce de León să fie executaţi îndată ce se aduce la cunoştinţă decizia mea supremă şi fără drept de apel, dar să nu fie puşi la zid şi împuşcaţi cum era stabilit, ci să fie supuşi caznei căzute în uitare a sfîrtecării trupului tras de cai iar membrele lor să fie expuse spre a se stîrni indignarea şi groaza mulţimii în locurile cele mai vizibile ale neţărmuritului său regat al durerii, bieţii băieţi, în vreme ce el îşi tîra labele-i uriaşe de elefant rănit de moarte implorînd cu furie maică-măiculiţă, Benedición Alvarado, ocroteşte-mă, nu-mi da drumul din mîna ta, mamă, fă să-l găsesc pe omul care să mă ajute să răzbun sîngele acesta nevinovat, un om providenţial pe care el şi-l imaginase în delirul furiei şi pe care-l căuta cu o ardoare de neînfrînt în adîncul tuturor ochilor pe care-i vedea în cale, încerca să-l recunoască pitit în nuanţele cele mai

subtile ale vocilor, în bătăile inimii, în colţurile cele mai neştiute ale memoriei, şi-şi pierduse nădejdea că-l va găsi vreodată cînd pe neaşteptate se pomeni fascinat de cel mai uimitor şi semeţ dintre oamenii pe care i-am văzut în viaţă, mamă, îmbrăcat asemeni conservatorilor de odinioară cu o haină ca Henry Pool şi o gardenie la butonieră, cu pantaloni Pecover şi o vestă de brocard cu ape argintii pe care o purtase cu eleganţa lui naturală în saloanele cele mai pretenţioase din Europa, ducînd de zgardă un doberman taciturn de mărimea unui viţel cu ochi parcă omeneşti, José Ignacio Sáenz de la Barra, la dispoziţia excelenţei voastre, se prezentă, ultimul vlăstar ce a mai rămas din aristocraţia noastră distrusă de vîntul pustiitor stîrnit de căpeteniile federale, rasă de pe faţa pămîntului patriei cu visurile-i sterpe de grandoare şi vastele-i palate melancolice şi accentu-i franţuzesc, un falnic exemplar de sfîrşit de viţă fără altă avere decît cei 32 de ani ai săi, şapte limbi şi patru medalii de la vînătoarea de porumbei de la Deauville, vînjos, zvelt, închis la culoare, cu părul de metis cu cărare la mijloc şi o şuviţă albă vopsită, buzele subţiri arătînd o voinţă de fier, privirea hotărîtă a omului providenţial care se prefăcea că joacă criket cu bastonul din lemn de cireş ca să i se facă o fotografie în culori pe fundalul primăverilor idilice din goblenurile salonului de bal, şi în clipa în care l-a văzut răsuflă uşurat şi-şi spuse acesta este, şi într-adevăr acesta era. Intră în serviciul lui cu simpla condiţie ca dumneavoastră să-mi asiguraţi un venit de opt sute cincizeci de milioane fără să trebuiască să dau socoteală nimănui şi fără să am vreo altă autoritate deasupra mea decît excelenţa voastră, iar eu vă aduc în curs de doi ani capetele asasinilor adevăraţi ai Leticiei Nazareno şi ai copilului, şi el acceptă, bine, s-a făcut, convingîndu-se de loialitatea şi eficienţa lui după nenumărate încercări grele la care îl supusese pentru a-i cerceta tainiţele sufletului şi a-i afla limitele voinţei şi slăbiciunile firii înainte de a se hotărî să-i dea pe mînă cheile puterii sale, ultima încercare fiind partidele necruţătoare de domino unde José Ignacio Sáenz de la Barra îndrăzni să-şi ia libertatea de a cîştiga fără a cere voie, şi cîştigă, căci era bărbatul cel mai curajos pe care l-am văzut cu ochii mei, mamă, avea o răbdare fără cusur, le ştia pe toate, cunoştea şaptezeci şi două de feluri de a face cafea, se pricepea să distingă sexul crevetilor, ştia să citească notele muzicale şi scrisul pentru orbi, şi stătea privindu-mă în ochi, fără să vorbească, iar eu n-aveam habar ce să fac în faţa acelui chip de piatră, a mîinilor molatice sprijinite pe măciulia bastonului din lemn de cireş, cu un opal în degetul inelar, cu dulăul acela culcat la picioarele lui, vigilent şi feroce sub învelişul de catifea vie al pielii lui adormite, cu aroma aceea de săruri de baie emanînd din trupul imun la dragoste şi la moarte al bărbatului cel mai frumos şi mai sigur pe sine din cîţi mi-a fost dat să văd, care a avut îndrăzneala să-mi spună că eu nu sînt militar decît de convenienţă, fiindcă militarii sînt exact opusul dumneavoastră, domnule general, sînt oameni cu ambiţii care se pot realiza imediat şi uşor, îi interesează mai mult să conducă decît puterea în sine, şi

nu sînt în slujba unui ideal ci a cuiva, şi de aceea e atît de lesne să te foloseşti de ei, spuse, mai ales de unii împotriva altora, iar eu n-am făcut altceva decît să zîmbesc, convins că nu mi-aş fi putut ascunde gîndurile în faţa acelui bărbat fără seamăn căruia îi acordă mai multă putere decît oricui altcuiva sub regimul său după prietenul meu Rodrigo de Aguilar, odihnească-se în pace, făcîndu-l stăpîn absolut al unui imperiu secret înăuntrul propriului său imperiu particular, un serviciu invizibil de represiune şi exterminare care nu numai că era lipsit de orice identitate oficială dar era greu să crezi pînă şi faptul că exista în realitate, căci nimeni nu răspundea de actele lui, n-avea nici nume şi nici un loc pe lumea asta, şi totuşi era un adevăr înfricoşător care se impusese prin teroare asupra celorlalte organe de represiune ale statului cu mult înainte ca originea şi natura lui de neînţeles să fi fost stabilite cu toată siguranţa de către comandamentul suprem, nici chiar dumneavoastră n-aţi prevăzut amploarea acelei maşinării care producea groază, domnule general, nici eu însumi n-am putut bănui că în clipa în care a încuviinţat înţelegerea am rămas la cheremul farmecului irezistibil şi al dorinţei tentaculare a acelui barbar îmbrăcat ca un prinţ care mi-a trimis la palat un sac din fire de agavă ce părea plin cu nuci de cocos poruncind să fie pus bine într-un dulap cu hîrtii de arhivă făcut în perete să nu stea în drum, a uitat de el, iar după trei zile nu se mai putea trăi din pricina duhorii de mortăciune ce răzbea prin pereţi şi înceţoşa cu un abur fetid cristalul oglinzilor, o căutam în bucătărie şi o descopeream la grajduri, era alungată arzîndu-se mirodenii prin birouri şi năvălea în întîmpinare în salonul de audienţe, îmbibă cu efluviile-i de putreziciune ungherele cele mai tainice unde nu pătrunseseră nici chiar ascuns de alte miasme izul părelnic de rapăn din văzduhul nopţilor ciumei, şi în schimb se afla acolo unde nici nu ne trecuse prin cap s-o căutăm, în sacul ce părea plin cu nuci de cocos pe care José Ignacio Sáenz de la Barra îl trimisese drept primă plată a înţelegerii, şase capete retezate însoţite de respectivele certificate de deces, capul patricianului orb din epoca de piatră, don Nepomuceno Estrada, de 94 de ani, ultimul veteran al marelui război şi fondator al partidului radical, mort conform certificatului alăturat la 14 mai în urma unui colaps de senilitate, capul doctorului Nepomuceno Estrada de la Fuente, fiul acestuia, în vîrstă de 57 de ani, medic homeopat, mort conform certificatului alăturat în aceeaşi zi cu tatăl său în urma unei tromboze coronariene, capul lui Eliecer Castor, de 21 de ani, student la litere, mort conform certificatului alăturat în urma mai multor răni de armă albă într-o încăierare de cîrciumă, capul lui Lidice Santiago, de 32 de ani, activistă clandestină, moartă conform certificatului alăturat în urma unui avort provocat, capul lui Roque Pinzón , alias Jacinto Invizibilul, de 38 de ani, fabricant de baloane colorate, mort la aceeaşi dată în urma unei intoxicaţii etilice, capul lui Natalicio Ruiz, secretar al mişcării ilegale 17 octombrie, de 30 de ani, mort conform certificatului alăturat în urma unui glonţ de pistol pe care şi l-a tras în cerul

gurii din pricina unei deziluzii în dragoste, şase în total, împreună cu chitanţa de primire pe care el o iscăli cu stomacul întors pe dos de duhoarea aceea şi de groază zicîndu-şi maică-măiculiţă, Benedición Alvarado, omul ăsta-i o fiară, cine şi-ar fi închipuit aşa ceva văzîndu-i gesturile fandosite şi floarea de la butonieră, îi porunci nu-mi mai trimite pastrama, Nacho, mi-ajunge cuvîntul pe care ţi l-ai dat, însă Sáenz de la Barra îi răspunse că era vorba de o treabă de bărbaţi, domnule general, dacă pe dumneavoastră nu vă ţin curelele să vedeţi adevărul în faţă vă dau banii înapoi şi s-auzim de bine, ce s-o mai lungim, înainte pentru mult mai puţin decît vorbele astea el ar fi dat ordin s-o împuşte pînă şi pe maică-sa, dar acum şi-a muşcat limba, n-o lua aşa, Nacho, spuse, fă-ţi datoria, astfel încît capetele continuară să sosească în sacii aceia lugubri din fire de agavă care păreau plini cu nuci de cocos iar el poruncea cu stomacul întors pe dos duceţi-le de aici, în timp ce se făcea că citeşte amănuntele din certificatele de deces ca să semneze de primire, de acord, semnase pentru nouă sute optsprezece capete ale adversarilor lui cei mai înverşunaţi pînă în noaptea cînd a visat că se vedea pe sine prefăcut într-un animal cu un singur deget care lăsa o dîră de amprente digitale pe o cîmpie de ciment proaspăt, se trezi cu broboane de sudoare amară ca fierea, şi încercă să scape de apăsarea din zori socotind capetele tăiate în memoria-i ca o groapă de bălegar ce răspîndea aburi pătrunzători din grajdurile pentru muls, atît de absorbit de gîndurile lui de bătrîn încît confunda ţiuitul urechilor cu zumzetul insectelor în iarba putredă, zicîndu-şi maică-măiculiţă, Benedición Alvarado, cum se poate să fie atîtea capete şi totuşi încă nu soseau cele ale adevăraţilor vinovaţi, dar Sáenz de la Barra îi atrăsese atenţia că fiecare şase capete însemnau şaizeci de alţi duşmani şi fiecare şaizeci alţi şase sute şi apoi şase mii şi după aceea şase milioane, întreaga ţară, drace, nu mai terminăm niciodată, şi Sáenz de la Barra îi replică impasibil dormiţi liniştit, domnule general, o să terminăm cînd se vor termina ei, ce îngrozitor. N-a şovăit niciodată nici măcar o clipă, n-a lăsat nici o portiţă pentru altă alternativă, se baza pe forţa tainică a dobermanului veşnic la pîndă, unicul martor al acelor discuţii cu toate că el a încercat să-l împiedice încă de prima oară cînd l-a văzut pe José Ignacio Sáenz de la Barra ţinînd de zgardă animalul acela nervos care nu asculta decît de dresajul imperceptibil al bărbatului cel mai viteaz dar şi cel mai puţin complezent din cîţi văzusem la viaţa mea, lasă cîinele afară, i-a poruncit, dar Sáenz de la Barra i-a răspuns nici gînd, domnule general, nu-i pe lume loc unde să pot intra eu şi să nu intre şi Lord Kochel, aşa că intră, rămase cu ochii închişi la picioarele stăpînului în timp ce ei făceau socotelile de rutină ale capetelor tăiate dar se ridica tresărind cînd vorbele erau rostite pe un ton ridicat, ochii lui feminini nu-mi dădeau pace, răsuflarea-i omenească mă făcea să mă înfior, l-am văzut ridicîndu-se pe neaşteptate, adulmecînd cu botul său umed şi scoţînd un fel de bolborosit ca o oală care dă în foc atunci cînd el lovi furios cu pumnul în masă fiindcă

descoperi în sacul cu capete pe cel al unuia din foştii lui aghiotanţi care pe deasupra i-a fost şi partener de domino ani în şir, la naiba, să terminăm cu treaba asta, dar Sáenz de la Barra îl convingea totdeauna, nu atît ca argumente cît mai ales prin molatica sa neînduplecare de dresor de cîini fioroşi, îşi reproşa în sinea lui supunerea faţă de unicul muritor care îndrăznise să-l trateze ca pe un vasal, se revolta împotriva dominaţiei lui, hotărîndu-se să scuture jugul acestei servituti care încetul cu încetul a pus stăpînire pe spaţiul propriei autorităţi, gata, s-a zis cu treaba asta, ce dracu, spunea, căci la urma urmelor Benedición Alvarado nu m-a adus pe lume ca să primesc ordine ci ca să poruncesc, numai că hotărîrile sale nocturne dădeau greş în clipa în care Sáenz de la Barra intra în cabinet iar el rămînea orbit de strălucirea purtării lui delicate a gardeniei naturale a glasului limpede a esenţelor aromatice a butonilor de smarald de la manşetele scrobite a bastonului elegant a frumuseţii grave a bărbatului cel mai atrăgător şi mai insuportabil din cîţi mi-a fost dat să văd, nu te supăra, Nacho, îi spunea iar, fă-ţi datoria, şi primea mai departe sacii cu capete, semna chitanţele fără să se uite la ele, se cufunda fără să se poată agăţa de nimic în nisipurile mişcătoare ale puterii lui, întrebîndu-se la fiecare răsărit în faţa mării ce se întîmplă pe lume că o să bată de unsprezece şi nu-i ţipenie de om în casa asta ca un cimitir, cine-i acolo, întreba, era doar el, unde sînt că nu mai recunosc nimic, spunea, unde sînt cîrdurile de ordonanţe desculţe care descărcau de pe măgari coşurile cu legume şi cu găini prin toate culoarele, unde sînt bălţile de apă murdară ale concubinelor mele limbute care schimbau florile ofilite peste noapte cu altele proaspete şi spălau coliviile şi scuturau covoarele prin balcoane cîntînd în ritmul măturilor de nuiele cîntecul cu Susana vino Susana vreau să mă desfăt cu dragostea ta, unde-mi sînt copiii murdari născuţi toţi la şapte luni care-şi făceau nevoile pe după uşi şi desenau cămile urinîndu-se pe pereţii salonului de audienţe, ce s-a ales de larma funcţionarilor care dădeau peste găini ouînd în sertarele birourilor, de forfota aceea de tîrfe şi soldaţi prin closete, de alaiul de cîini vagabonzi care-i urmăreau pe diplomaţi, cine mi-a gonit iar damblagiii de pe scări, leproşii dintre tufele de trandafiri, linguşitorii neruşinaţi care apăreau pretutindeni, abia dacă mai apuca să-i zărească pe ultimii săi camarazi din comandamentul suprem dincolo de cordonul compact al noilor responsabili cu securitatea lui personală, abia dacă-l lăsau să intervină în şedinţele de consiliu ale noilor miniştri numiţi la cererea cuiva care nu era el, şase doctori în litere îmbrăcaţi în redingote funebre şi gulere albe care-i anticipau gîndurile şi hotărau treburile guvernului fără să se consulte cu mine cînd la urma urmelor guvernul sînt eu, dar Sáenz de la Barra îi explica impasibil că nu, domnule general, nu sînteţi guvernul, dumneavoastră sînteţi puterea, se plictisea la jocul de domino pînă şi cînd îi înfrunta pe cei mai dibaci căci nu reuşea să piardă nici o partidă oricît de multe capcane născocea împotriva lui însuşi, trebuia să se supună avizului

celor care gustau din mîncarea lui cu o oră înainte de a se aşeza el la masă, nu-şi mai găsea mierea de albine în locurile unde o ascunsese, drace, asta nu-i puterea pe care o voiam eu, se revolta, iar Sáenz de la Barra îi răspundea că nu există alta, domnule general, era singura putere posibilă în letargia de moarte a ceea ce fusese odinioară paradisul lui de tîrg de duminică şi unde acum nu mai avea altceva de făcut decît să aştepte să bată de patru ca să asculte la radio episodul zilnic din romanul de dragoste neîmplinită de la postul local, îl asculta în hamac cu paharul de suc de fructe neatins în mînă, rămînea plutind în neantul aşteptării cu ochii umeziţi de lacrimi mistuit de dorinţa de a şti dacă fata aceea atît de tînără avea să moară, şi Sáenz de la Barra afla că da, domnule general, fata moare, păi să nu moară, la naiba, a poruncit el, să trăiască pînă la sfîrşit, să se mărite, să facă şi copii şi să apuce să îmbătrînească aşa ca toată lumea, iar Sáenz de la Barra punea să se modifice scenariul ca să-i facă lui pe plac dîndu-i iluzia că el era cel care poruncea, astfel că n-a mai murit nimeni din ordinul lui, se căsătoreau logodnici care nu se iubiseră niciodată, reînviau personaje moarte în episoade anterioare iar ticăloşii erau sacrificaţi înainte de timp ca să i se facă cheful domnului general, toată lumea era fericită la porunca lui pentru ca viaţa să nu-i pară atît de zadarnică atunci cînd cerceta palatul la cele opt bătăi ale ceasului şi se pomenea că cineva înaintea lui schimbase fînul la vaci, că luminile de la cazarma gărzii prezidenţiale se stinseseră, personalul dormea prin bucătării, totul era în ordine, podelele fuseseră măturate, mesele de tăiat carnea spălate cu creolină, fără nici o picătură de sînge, mirosind a spital, şi că cineva trăsese cremoanele ferestrelor şi pusese lacăte la birouri cu toate că numai el avea legătura cu chei, că luminile se stingeau una după alta mai înainte ca el să atingă întrerupătoarele de la primul vestiar pînă în dormitorul lui, mergea pe întuneric tîrîndu-şi picioarele greoaie de monarh captiv prin dreptul oglinzilor întunecate, cu apărătoare de catifea la unicu-i pinten pentru ca nimeni să nu-i zărească dîra de aur pe care o lăsa în trecere, văzînd prin ferestre aceeaşi mare, marea Caraibilor în ianuarie, o contemplă fără a se opri de douăzeci şi trei de ori şi era şi acum ca totdeauna în ianuarie precum o baltă înflorită, intră în dormitorul lui Benedición Alvarado ca să vadă dacă mai erau la locul lor busuiocul lăsat moştenire, coliviile cu păsări moarte, patul de suferinţă în care mama patriei îndurerate îndurase bătrîneţea putrezind de vie, noapte bună, murmură el ca de obicei, deşi nimeni nu-i răspundea de atîta amar de vreme noapte bună fiule, Domnul să te aibă în pază, se îndrepta spre dormitorul lui cu lampa pentru ieşit în fugă în caz de urgenţă cînd simţi fiorul de jar al pupilelor uimite ale Lordului Kochel în întuneric, simţi un parfum de bărbat, puterea autorităţii lui, strălufgerarea-i dispreţuitoare, cine-i acolo, întrebă, deşi ştia cine era, José Ignacio Sáenz de la Barra în ţinută de seară care venea să-i aducă aminte că era o noapte istorică, 12 august, domnule general, data memorabilă în care sărbătorim primul centenar de cînd aţi ajuns la putere,

astfel încît veniseră oaspeţi din întreaga lume fascinaţi de vestea unui eveniment la care nu puteai asista decît o singură dată într-o viaţă oricît de lungă, patria era în sărbătoare, ţara toată în afară de el, căci în pofida stăruinţei lui José Ignacio Sáenz de la Barra de a-şi petrece noaptea aceea de pomină în mijlocul ovaţiilor şi bucuriei nezăgăzuite a poporului său, el se ferecă mai devreme ca oricînd cu cele trei zăvoare în chilia somnului, puse cele trei lacăte şi cei trei drugi, se trînti cu faţa în jos pe cărămizile goale cu uniforma-i ordinară de doc fără galoane, cu jambierele trase, cu pintenul de aur şi cu braţul drept îndoit sub cap în chip de pernă, aşa cum aveam să-l găsim ciugulit de vulturi şi plin de vietăţi şi flori de pe fundul mării, şi prin ceaţa filtrului somnului atît de uşor că era mai curînd stare de veghe desluşi petardele îndepărtate ale sărbătorii fără el, cîntecele de bucurie, clopotele triumfale, puhoiul de mîl al mulţimii care venise să preamărească o glorie ce nu era a lui, în vreme ce el îngîna mai mult pierdut decît trist maica mea scumpă, Benedición Alvarado, au trecut deja o sută de ani, drace, o sută de ani, cum mai zboară timpul.

Se afla deci acolo, ca şi cînd într-adevăr ar fi fost el deşi se putea să nu fie, întins pe masa de banchete din salonul de bal, cu splendoarea-i feminină de papă mort, între florile sub care nu se recunoscuse pe sine la ceremonia expunerii trupului cu prilejul primei sale morţi, mai de temut mort decît viu, cu mănuşa de atlaz umplută cu vată pe pieptul blindat cu false medalii de la victorii închipuite în războaie de bîlci născocite de adulatorii lui fără ruşine, cu uniforma-i strălucitoare de paradă şi cizmele înalte de lac cu singurul pinten de aur pe care-l găsiserăm în palat şi cu cei zece sori lugubri de general al universului, grad ce-i fusese conferit în ultimul moment pentru a-i da o ierarhie superioară celei a morţii, atît de aproape şi de evident cu noua-i identitate postumă încît pentru prima oară se putea crede fără umbră de îndoială în existenţa lui reală, chiar dacă de fapt nimeni nu-i semăna mai puţin, nimeni nu era mai diferit ca el decît cadavrul acela de vitrină care în miez de noapte se cocea mai departe la focul scăzut al spaţiului închis din camera mortuară, în vreme ce alături, în salonul consiliului de miniştri, dezbăteam cuvînt cu cuvînt textul celui de pe urmă comunicat cu ştirea pe care nimeni nu se încumeta s-o creadă, cînd ne trezi zgomotul de camioane pline cu soldaţi şi armament de război, patrulele tăcute ocupînd edificiile publice încă din zori, se întinseră pe jos în poziţie de tragere sub arcadele de pe strada cu prăvălii, se ascunseră prin coridoare, şi cînd mi-am deschis balconul în faptul zilei să caut un loc să-mi pun buchetul de garoafe stropite de rouă pe care tocmai le culesesem din grădină, i-am văzut instalîndu-şi mitralierele pe trepied pe terasele din cartierul viceregilor, iar sub balcon am văzut o patrulă de soldaţi comandată de un locotenent care mergea din poartă în poartă poruncind să se închidă puţinele prăvălii de pe stradă care începeau să deschidă, azi e sărbătoare naţională, striga, ordin de sus, le-am aruncat o garoafă de la balcon şi am întrebat ce se întîmplă cu atîţia soldaţi şi atîta zgomot de arme de jur-împrejur iar ofiţerul prinse garoafa în aer şi-mi răspunse păi să vezi, drăguţo, nici noi n-avem habar, o fi înviat mortul, zise, prăpădindu-se de rîs, fiindcă nimeni nu îndrăznea să creadă că s-a întîmplat ceva atît de extraordinar, ci dimpotrivă, ne gîndeam că după atîţia ani de nepăsare el luase iarăşi în mînă frîiele cîrmuirii şi era mai viu ca niciodată tîrîndu-şi iar uriaşele-i picioare de monarh iluzoriu prin casa puterii ale cărei lumini se aprinseră din nou, credeam că el alungase vacile care păşteau iarba crescută prin crăpăturile dalelor din Piaţa Armelor unde orbul aşezat la umbra palmierilor muribunzi confundase tropotul copitelor cu cel al cizmelor militare şi se pornise să recite versurile despre fericitul cavaler care se întorcea de departe după ce învinsese moartea, le declama în gura mare cu mîna îndreptată spre vacile care-şi întindeau gîtul să apuce ghirlandele de balsamină de pe chioşcul fanfarei, obişnuite să tot urce şi coboare scări ca să mănînce, şi rămaseră să trăiască printre ruinele muzelor încoronate cu camelii sălbatice şi printre maimuţele atîrnate de lirele dărîmăturilor Teatrului Naţional, năvăleau moarte de sete stîrnind zgomot de ghivece

sparte cu chiparoase în penumbra răcoroasă a pridvoarelor din cartierul viceregilor, şi-şi cufundau boturile înfierbîntate în bazinele din curţile interioare fără ca nimeni să se încumete să le alunge pentru că recunoşteam marca din naştere făcută cu fierul roşu prezidenţial pe care vacile o aveau pe picioare şi boii pe grumaz, erau de neatins, pînă şi soldaţii se dădeau la o parte din calea lor pe la cotiturile străzii cu prăvălii ce-şi pierduse vechea larmă de bazar infernal, rămăsese doar un cimitir de bărci sparte şi catarge frînte zăcînd prin bălţile cu miasme arzătoare unde fusese piaţa centrală pe vremea cînd marea mai era încă a noastră şi goeletele ancorau printre tarabele de legume, rămăseseră localurile pustii ale bazarurilor hinduşilor de pe timpurile de glorie, căci hinduşii plecaseră, nici n-au spus un mulţumesc, domnule general, iar el strigă la naiba, pradă ultimelor accese de mînie senilă, ducă-se să cureţe rahatul englezilor, strigă, şi plecară cu toţii, în locul lor apărînd vînzătorii ambulanţi de mărunţişuri cu amulete de indieni şi leacuri împotriva muşcăturilor de năpîrcă, localuri ordinare de dans cu discuri frenetice, care aveau în spate paturi de închiriat pe care soldaţii le distruseseră cu lovituri cu patul puştilor, pe cînd clopotele catedralei vesteau doliul, totul se terminase înainte de el, ne pierise pînă şi ultima suflare aşteptînd fără speranţă ca într-o zi să se adeverească zvonul repetat şi veşnic dezminţit că în sfîrşit îşi dăduse duhul din pricina vreuneia din nenumăratele-i boli de rege, şi totuşi nu credeam că moartea lui era sigură, şi nu fiindcă n-am fi putut s-o credem cu adevărat, ci pentru că nu voiam să fie sigură, ajunseserăm să nu înţelegem cum am fi putut trăi fără el, ce s-ar alege de vieţile noastre după ce el nu mai era, eu nu puteam să-mi imaginez lumea fără bărbatul care mă făcuse fericită la doisprezece ani, cum nici unul n-a mai reuşit de atunci, din după-amiezile acelea de demult cînd ieşeam de la şcoală la cinci şi el pîndea prin lucarnele de la grajd fetele în uniformă albastră cu guler marinar şi părul împletit într-o singură coadă pe spate, gîndindu-se maică-măiculiţă, Benedición Alvarado, frumoase mi se mai par fetele la vîrsta mea, ne chema, îi vedeam ochii tremurători, mîna cu mănuşa ruptă la degete care încerca să ne ademenească arătîndu-ne clopoţelul de marţipan dăruit de ambasadorul Forbes, toate fugeau speriate, toate în afară de mine, am rămas singură pe strada şcolii şi cînd m-am încredinţat că nu mă vedea nimeni am încercat să ajung la clopoţel şi atunci el m-a înhăţat de încheieturile mîinilor cu o uşoară smucitură de tigru şi m-a ridicat în aer fără să-mi facă nici un rău şi m-a tras înăuntru prin lucarnă cu atîta grijă că nu mi s-a şifonat nici o cută a uniformei şi m-a culcat în fînul mirosind a urină dospită străduindu-se să-mi spună ceva ce nu-i ieşea de pe buzele-i sterpe fiindcă era mai speriat decît mine, tremura, i se vedeau prin tunică bătăile inimii, era palid, cu ochii plini de lacrimi cum n-avea să-i mai aibă din pricina mea nici un alt bărbat în toată viaţa mea de exil, mă mîngîia tăcut, răsuflînd alene, mă cerceta cu o duioşie de bărbat pe care n-am mai întîlnit-o niciodată, îmi înfiora pieptul fraged, îşi băga mîna pe sub marginea

chiloţilor, îşi mirosea degetele, mă făcea să le miros şi eu, uite, îmi spunea, e mirosul tău, n-a mai avut nevoie de bomboanele ambasadorului Baldrich pentru ca eu să mă strecor prin lucarna grajdului spre a-mi trăi ceasurile fericite ale pubertăţii cu bărbatul acela cu inima sănătoasă şi tristă care mă aştepta stînd în fîn cu o pungă cu de-ale gurii, îmi ştergea cu pîine cea dintîi sevă de adolescentă, îmi vîra înăuntru alimentele înainte de a le mînca, mi le dădea şi mie să le mănînc, îmi băga bucăţi de sparanghel pentru a le mînca apoi murate în saramura umorilor mele intime, ce minunată eşti, îmi spunea, miroşi a port, visa să-mi mănînce rinichii fierţi în propria lor zeamă cu iz de amoniac, cu sarea subsuorilor tale, visa, cu urina ta caldă, mă tăia în bucăţele din cap pînă-n picioare, mă presăra cu grunji de sare, boia şi frunze de dafin şi mă lăsa să mă coc la foc scăzut în vioriul incandescent de asfinţit efemer al iubirii noastre fără viitor, mă mînca din cap pînă-n picioare cu un nesaţ şi o generozitate de bătrîn pe care nu le-am mai regăsit niciodată la atîţia bărbaţi grăbiţi şi mici la suflet care se străduiră să mă iubească fără a izbuti în tot restul vieţii mele fără el, îmi vorbea de sine însuşi în digestia domoală a iubirii în timp ce dădeam la o parte boturile vacilor care încercau să ne lingă, îmi zicea că nici măcar el nu ştia cine era, că era sătul pînă-n gît de atîta domnule general, mi-o spunea fără amărăciune, fără nici un motiv, vorbind parcă singur, plutind în zumzetul neîncetat al unei linişti lăuntrice pe care o puteai sparge numai cu ţipete, nimeni nu era mai prevenitor şi mai dibaci ca el, nimeni nu era mai bărbat, ajunsese singura mea raţiune în viaţă la paisprezece ani cînd doi militari de rangul cel mai înalt se înfiinţară în casa părinţilor mei cu un geamantan ticsit cu galbeni adevăraţi şi mă băgară la miezul nopţii într-un vapor străin împreună cu toată familia şi cu ordinul de a nu ne întoarce pe pămîntul patriei ani în şir pînă cînd în lume căzu ca o bombă vestea că el murise fără să fi aflat că eu mi-am petrecut restul vieţii tînjind de dorul lui, mă culcam cu necunoscuţi de pe stradă ca să văd dacă găsesc vreunul mai bun decît el, şi m-am întors îmbătrînită şi plină de amărăciune cu liota asta de copii făcuţi cu tot soiul de bărbaţi cu iluzia că erau ai lui, şi în schimb el o uitase chiar de a doua zi cînd n-o mai văzu intrînd prin lucarna grajdului, înlocuind-o cu alta în fiecare după-amiază fiindcă încă de pe atunci nu prea mai distingea în cîrdul acela de şcolăriţe în uniforme la fel care scoteau limba la el şi-i strigau ramolit bătrîn cînd încerca să le ademenească arătîndu-le bomboanele de la amabsadorul Rumpelmayer, le chema fără deosebire pe toate, fără să se întrebe niciodată dacă cea de azi era cea de ieri, le primea pe toate la fel, se gîndea la toate ca şi cum ar fi una singură, în timp ce asculta pe jumătate adormit în hamac aceleaşi veşnice argumente ale ambasadorului Streimberg care-i dăruise un cornet acustic identic cu cel al cîinelui de pe discurile cu vocea stăpînului său, avînd un dispozitiv electric amplificator pentru ca el să poată auzi încă o dată pretenţia insistentă de a ne lua în stăpînire apele teritoriale în chip de aconto al

datoriei noastre externe, iar el repeta ca totdeauna lasă prostiile dragul meu Stevenson, orice numai marea nu, deconecta aparatul ca să nu mai audă vocea bubuitoare de fiinţă metalică ce părea că întoarce discul ca să-i mai explice o dată ceea ce-mi explicaseră de-a fir-a-păr proprii mei experţi fără tertipurile de dicţionar că am ajuns la sapă de lemn, domnule general, ne-am terminat pînă şi ultimele rezerve, secătuiţi de nevoia seculară de a accepta împrumuturi pentru a plăti ratele datoriei externe de pe vremea războaielor de independenţă, şi apoi alte împrumuturi pentru a plăti dobînzile ratelor neachitate, totdeauna în schimbul a ceva anume, domnule general, mai întîi monopolul chininei şi tutunului pentru englezi, apoi monopolul cauciucului şi recoltei de cacao pentru olandezi, apoi concesiunea căilor ferate din ţinuturile pustii şi a navigaţiei fluviale pentru nemţi, şi totul pentru americani prin acordurile secrete de care el n-a avut cunoştinţă decît după prăbuşirea răsunătoare şi moartea publică a lui José Ignacio Sáenz de la Barra, arde-l-ar Domnul la focul mistuitor al căldurii din străfundurile iadului, nu ne-a mai rămas nimic, domnule general, dar el îi auzise pe toţi miniştrii lui de finanţe spunînd acelaşi lucru încă de pe timpurile vitrege cînd declarase moratoriu la angajamentele luate fată de bancherii din Hamburg, escadra germană blocase portul, un crucişător englez trase cu tunurile o salvă de avertisment ce făcu o gaură în turnul catedralei, însă el strigă la naiba cu regele Londrei, mai bine morţi decît vînduţi, urlă, moarte Kaizerului, fiind salvat în ultima clipă prin bunele oficii ale partenerului său de domino ambasadorul Charles W. Traxler al cărui guvern s-a pus garant pentru toate angajamentele europene în schimbul dreptului de exploatare pe viaţă a subsolului nostru, şi de atunci o ducem tot aşa într-o veşnică datorie, pînă şi izmenele de pe noi, domnule general, însă el îl petrecea pînă în capul scărilor pe eternul ambasador de la ora cinci şi-şi lua rămas bun bătîndu-l uşurel pe umăr, lasă prostiile dragul meu Baxter, mai bine mort decît fără mare, copleşit de tristeţea de cimitir a palatului unde puteai umbla fără să te poticneşti de parcă ai fi fost sub apă de pe vremea blestemată a acelui José Ignacio Sáenz de la Barra, greşeala vieţii mele, care tăiase toate capetele stirpei omeneşti în afara acelora ce se cuveneau, ale autorilor atentatului împotriva Leticiei Nazareno şi a copilului, păsările din colivii nu mai cîntau oricîte picături de cantorină le turna el deschizîndu-le pliscul, fetele de la şcoala învecinată nu mai îngînau în recreaţie cîntecul cu păsărică pestriţă de pe rămurica verde de lămîi, viaţa i se scurgea în aşteptarea nerăbdătoare a ceasurilor cînd sînt cu tine în grajd, fetiţo, cu ţîţişoarele tale ca merele şi scoica ta vrăjită, mînca singur sub bolta de glicine, plutea în reverberaţia căldurii de la două picotind şi tresărind din somnul de după-amiază ca să nu piardă şirul serialului de la televizor în care totul se petrecea la porunca lui pe dos decît în viaţă, căci binefăcătorul patriei care ştia orice n-a aflat niciodată că de pe vremea lui José Ignacio Sáenz de la Barra îi instalaserăm mai întîi un post de radio individual pentru romanele dramatizate iar apoi un

canal particular de televiziune ca să vadă doar el filmele retuşate după gustul lui unde nu mureau decît cei răi, dragostea învingea moartea, viaţa era o desfătare, îl fericeam cu tertipul acesta aşa cum se întîmplase în multele-i după-amieze ale bătrîneţii cu copilele în uniformă care i-ar fi făcut pe plac pînă la moarte dacă el n-ar fi avut proasta inspiraţie s-o întrebe pe una din ele ce te învaţă la voi la şcoală iar eu i-am răspuns spunîndu-i adevărul că nu mă învaţă nimic, domnule, fiindcă eu sînt o curvă din port, şi el a pus-o să repete pentru că nu-mi înţelesese bine cuvintele de pe buze şi eu i-am mai spus o dată pe şleau că nu sînt elevă, domnule, ci curvă din port, serviciul sanitar o frecase cu buretele îmbibat în creolină, îi spuseseră să-şi pună uniforma asta cu guler marinar şi ciorapii ăştia de fetiţă de familie bună şi să treacă pe strada asta în fiecare după-masă la cinci, nu numai eu ci toate curvele de vîrsta mea recrutate şi dezinfectate de poliţia sanitară, toate cu aceeaşi uniformă şi aceiaşi pantofi bărbăteşti şi cozile astea din păr de cal ce se scot şi se pun, ia uitaţi-vă şi dumneavoastră, cu o agrafă, ne-au spus să nu ne speriem că e un biet bunic ramolit care nici măcar n-o să se culce cu voi, doar vă cercetează ca la doctor cu degetul şi vă suge sfîrcurile şi vă bagă chestii de mîncat în găoace, în sfîrşit, tot ceea ce-mi faceţi dumneavoastră cînd vin aici, că n-avem altceva de făcut decît să închidem ochii de încîntare şi să zicem dragule, ah dragule, că asta-i ce vă place, aşa ne-au spus, ba chiar ne-au spus să repetăm totul de la început înainte de a ne da banii, dar eu cred că prea-i de tot cu atîtea banane tari în găoace şi atîtea fire de praz în fund pentru patru pesos amărîţi care ne mai rămîn după ce ne scad impozitul de sănătate şi comisionul sergentului, ce naiba, nu-i drept să prăpădeşti atîta mîncare prin părţile de jos cînd n-ai ce băga sus în gură, zise, învăluită în aura lugubră a bătrînului impenetrabil care-i ascultă destăinuirea fără să clipească gîndindu-se maică-măiculiţă, Benedición Alvarado, de ce mă pedepseşti aşa, dar nu făcu nici un gest care să-i trădeze dezamăgirea, ci se înverşună să pună la cale tot soiul de cercetări secrete pînă descoperi că într-adevăr şcoala de fete din vecinătatea palatului fusese închisă de ani de zile, domnule general, ministrul educaţiei în persoană de comun acord cu arhiepiscopul primat şi asociaţia de părinţi pusese la dispoziţie fondurile pentru a se construi noua clădire cu trei nivele cu faţa spre mare unde odraslele familiilor de vază fuseseră ferite de pînda craiului tomnatic al cărui trup de peşte eşuat cu burta în sus pe masa banchetelor începea să se profileze pe nuanţele livide de mov ale orizontului de cratere lunare ale primelor noastre zori de zi fără el, era la adăpost de orice printre florile ninse de crin, în sfîrşit eliberat de puterea-i absolută la capătul atîtor ani de captivitate reciprocă încît era cu neputinţă să descifrezi cine era victima cui în cimitirul acela de preşedinţi vii care fusese zugrăvit pe dinăuntru şi pe dinafară în alb de mormînt fără a mă consulta, ci poruncindu-i ca şi cum nu l-ar recunoaşte nu trece pe-aici că ne murdăreşti varul, dom'le, şi el nu trecea, rămîi la etajul de sus, dom'le, că-ţi poate cădea

vreo schelă în cap, şi el rămînea sus, ameţit de zgomotul tîmplarilor şi de furia zidarilor care-i tot strigau dă-te la o parte, boşorogule, c-ai să te scapi în găleata cu mortar, şi el se dădea la o parte, mai ascultător decît un răcan în toate acele luni grele cît a durat restauraţia imprudentă care deschise ferestre noi vîntului mării, mai singur ca niciodată sub paza feroce a unei escorte ce nu părea să fie de protecţie ci de supraveghere, îi mîncau jumătate din mîncare ca să nu fie otrăvit, îi schimbau ascunzătorile unde-şi ţinea mierea de albine, îi fixau pintenul de aur ca la cocoşii de luptă ca să nu-i sune în mers, la naiba, o groază de tertipuri de văcari care l-ar fi făcut să moară de rîs pe prietenul meu Saturno Santos, trăia la cheremul a unsprezece bătăuşi cu haină şi cravată care-şi petreceau zilele împletind frînghii japoneze, mişcînd un aparat cu beculeţe verzi şi roşii care se aprind şi se sting cînd apare cineva cu o armă pe o rază de cincizeci de metri, şi ieşeau în oraş ca nişte fugari în şapte automobile la fel care se depăşeau între ele pe drum astfel încît nici eu însumi nu mai ştiam în care mă aflam, la naiba, o risipă zadarnică fiindcă el trase la o parte perdeluţele ca să vadă străzile după atîţia ani de izolare şi-şi dădu seama că nimeni nu se tulbură la trecerea în tăcere a limuzinelor funebre din caravana prezidenţială, văzu recifele de sticlă solară ale ministerelor mai înalte decît turnurile catedralei şi acoperind promontoriile împestriţate de barăcile negrilor de pe colinele portului, văzu o patrulă de soldaţi care ştergeau nişte cuvinte scrise proaspăt cu bidineaua pe un zid şi întrebă ce scria acolo iar ei i-au răspuns că glorie veşnică părintelui patriei noi, deşi el ştia că îl minţeau, bineînţeles, că de-ar fi fost aşa nu le-ar fi şters, ce naiba, văzu un bulevard mai larg decît şase la un loc străjuit de cocotieri şi răzoare de flori ducînd pînă la ţărmul mării unde odinioară fuseseră mlaştinile, văzu o suburbie cu vile toate la fel avînd portice romane şi hoteluri cu grădini amazonice unde se aflase groapa de gunoi a pieţii publice, văzu automobilele ca nişte broaşte ţestoase pe serpentinele labirinturilor autostrăzilor urbane, văzu mulţimea îndobitocită de canicula de la prînz pe trotuarul unde bătea soarele în timp ce pe celălalt nu era nimeni decît încasatorii improvizaţi ai impozitului pentru dreptul de a merge pe la umbră, dar de data asta nimeni nu se tulbură ghicind puterea ascunsă în coşciugul cu aer condiţionat al limuzinei prezidenţiale, nimeni nu recunoscu ochii dezamăgiţi, buzele crispate, mîna nevolnică făcînd aiurea semne de rămas-bun în larma vînzătorilor de ziare şi amulete, printre cărucioarele cu îngheţată, fanioanele cu bilete de loterie cu trei numere, vacarmul zilnic al străzii străine de tragedia intimă a militarului solitar care suspina copleşit de nostalgie gîndindu-se maică-măiculiţă, Benedición Alvarado, ce s-a întîmplat cu oraşul meu, unde-i oare străduţa nenorocită cu femeile fără bărbaţi care ieşeau despuiate pe înserat să cumpere scrumbie albastră şi roşioară trandafirie şi să se înjure de mamă cu zarzavagioaicele în timp ce-şi uscau rufele pe balcoane, unde-s hinduşii care-şi făceau nevoile chiar în uşa prăvăliilor, ce s-a ales de nevestele lor palide care înduioşau

moartea cu cîntecele lor de jale, unde o fi oare fata care se prefăcuse în scorpion pentru că nu şi-a ascultat părinţii, unde-s cîrciumile mercenarilor, pîraiele lor de urină dospită, priveliştea zilnică a pelicanilor de cum dădeai colţul străzii, şi deodată, ah, portul, unde-i oare că doar aici era, ce s-a ales de goeletele contrabandiştilor, de tabla veche de la debarcarea puşcaşilor marini, de mirosul meu de rahat, mamă, ce se întîmpla pe lume că nimeni nu-i recunoştea mîna fugară de amant uitat ce flutura zadarnic în chip de rămas-bun de la fereastra cu geamurile lăsate a trenului inaugural care străbătea şuierînd lanurile cu ierburi aromatice unde fuseseră cîndva mlaştinile culturilor de orez bîntuite de păsări ţipătoare şi de malarie, trecu în goană speriind cirezile de vaci însemnate cu fierul prezidenţial ce păşteau pe cîmpiile neverosimil de albastre, iar el în interiorul capitonat cu catifea bisericească al vagonului de litanie al destinului meu irevocabil se tot întreba pe unde mi-o fi trenuleţul vechi cu patru roţi, drace, unde-mi sînt hăţişurile cu anaconde şi balsamine otrăvitoare, larma maimuţelor, păsările paradisului, ţara întreagă cu stindardul ei cu dragon, mamă, unde-s oare că doar erau aici haltele cu indiene taciturne cu pălării englezeşti care vindeau zaharicale în formă de animale prin ferestre, cartofi albi ca neaua, mamă, găini fripte în unt galben sub arcurile unde stătea scris cu litere înflorate slavă în veci binefăcătorului de care nimeni nu mai ştie unde se află, dar ori de cîte ori se revolta zicînd că viaţa aceea de fugar era mai rea ca moartea i se răspundea ba nu, domnule general, este pacea prin disciplină, îi spuneau, şi el sfîrşea prin a fi de acord, bine, fascinat iar de farmecul personal al lui José Ignacio Sáenz de la Barra, omul smintelii mele, cel pe care-l degradase şi scuipase de atîtea ori în furia insomniilor sale şi totuşi cădea iar în mrejele seducţiei lui de cum îl vedea intrînd în biroul năpădit de lumina soarelui ţinînd în lesă cîinele acela cu privire de om de care nu se despărţea niciodată nici măcar cînd se ducea la closet, şi care pe deasupra mai avea şi nume de persoană, Lord Kochel, şi-i accepta din nou ideile cu o supunere care-l făcea să se revolte împotriva lui însuşi, nu-ţi face griji, Nacho, încuviinţa el, du-ţi sarcina la bun sfîrşit, astfel că José Ignacio Sáenz de la Barra se întorcea încă o dată cu puterea-i intactă la fabrica de tortură pe care o instalase la mai puţin de cinci sute de metri de palatul prezidenţial în nevinovata clădire de piatră în stil colonial unde fusese ospiciul olandezilor, o casă la fel de mare ca a dumneavoastră, domnule general, ascunsă într-o pădure de migdali şi înconjurată de o pajişte cu violete sălbatice, al cărui etaj era destinat serviciilor de identificare şi înregistrare a stării civile iar tot restul era ocupat de instrumentele de tortură cele mai ingenioase şi barbare pe care le putea imagina mintea omenească, pînă într-atît încît el n-a vrut să le vadă ci i-a atras doar atenţia lui Sáenz de la Barra dumneata fă-ţi mai departe datoria aşa cum se cuvine potrivit intereselor patriei, cu singura condiţie că eu nu ştiu nimic, n-am văzut nimic şi n-am fost niciodată acolo, şi Sáenz de la Barra îşi dădu cuvîntul de onoare la dispoziţia dumneavoastră, domnule

general, şi-şi făcuse datoria, îndeplinindu-i şi ordinul de a nu mai tortura copiii sub cinci ani cu sîrme electrice înfipte în testicule pentru a-i forţa pe părinţi să mărturisească, fiindcă se temea că infamia aceea i-ar putea stîrni iar insomniile din atîta amar de nopţi toate la fel de pe vremea loteriei, deşi îi era cu neputinţă să uite de atelierul acela al ororii aflat atît de aproape de dormitorul lui, căci în nopţile liniştite cu lună îl deşteptau zgomotele de trenuri fugare ale zorilor furtunoase ale lui Bruckner care făceau prăpăd potopind totul şi iscînd un vălmăşag dezolant de zdrenţe din veşminte de mirese moarte atîrnate printre ramurile migdalilor dimprejurul vechiului lăcaş al nebunilor olandezi pentru ca să nu se audă din stradă urletele de groază şi durere ale muribunzilor, şi toate acestea fără să ceară un ban, domnule general, fiindcă José Ignacio Sáenz de la Barra dispunea de salariul lui ca să-şi cumpere hainele acelea ca de prinţ, cămăşile de mătase naturală cu monogramă pe piept, pantofii de antilopă, cutiile cu gardenii de prins la revere, loţiunile franţuzeşti cu blazoanele de familie tipărite pe eticheta originală, dar nu i se cunoştea nici o femeie şi nici nu umbla vorba c-ar fi fost pederast, c-ar avea un singur prieten ori o casă proprie unde să locuiască, nimic din toate astea, domnule general, o viaţă de sfînt, trudind ca un rob în fabrica de tortură pînă-l dobora oboseala pe divanul din birou unde dormea la întîmplare însă niciodată noaptea şi nu mai mult de trei ore în şir, fără gardă la uşă, fără o armă la îndemînă, sub ocrotirea gîfîitoare a Lordului Kochel care nu-şi mai încăpea în piele de înfrigurarea stîrnită de faptul că nu mînca nimic altceva decît măruntaiele calde ale celor decapitaţi, aşa cum se spunea, scoţînd bolboroseala aceea de oală în clocot spre a-l trezi de îndată ce privirea-i omenească simţea prin pereţi că cineva se apropia de birou, oricine ar fi fost să fie, domnule general, căci bărbatul acesta nu se încrede nici în oglindă, lua hotărîri fără să se consulte cu nimeni după ce asculta rapoartele agenţilor lui, şi nimic nu se întîmpla în ţară iar cei surghiuniţi în orice loc de pe planetă n-apucau nici să scoată un oftat fără ca José Ignacio Sáenz de la Barra să nu afle imediat prin firele invizibilei pînze de păianjen a turnătoriei şi mituirii cu care înconjurase globul pămîntesc, pentru că pe aşa ceva îşi cheltuia banii, domnule general, nefiind adevărat ce se tot spunea cum că torţionarii ar avea leafă de miniştri, dimpotrivă, se ofereau să dovedească pe gratis că erau în stare să-şi căsăpească propria mamă şi să arunce bucăţile la porci fără să li se înmoaie glasul, iar în loc de scrisori de recomandare şi certificate de bună purtare aduceau mărturii despre antecedentele lor atroce pentru a obţine slujba sub ordinele torţionarilor francezi care sînt raţionalişti, domnule general, şi prin urmare metodici în cruzime şi refractari la milă, ei erau cei care făceau posibil progresul prin disciplină, ei erau cei care o luau cu mult înaintea conspiraţiilor, încă de cînd acestea nici nu prindeau să încolţească în minte, clienţii distraţi care se răcoreau sub ventilatoarele cu palete de prin cofetăriile unde se servea îngheţată, cei care citeau ziarul prin cîrciumile

chinezilor, care dormeau în sălile de cinema, care cedau în autobuz locul unei doamne însărcinate, care învăţaseră meseriile de electrician şi instalator după ce-şi petrecuseră jumătate din viaţă ca hoţi care atacau noaptea şi bandiţi de drumul mare, logodnicii improvizaţi ai slujnicelor, curvele de pe transatlantice şi de prin barurile internaţionale, iniţiatorii excursiilor turistice în paradisurile din Caraibi prin agenţiile de voiaj din Miami, secretarul particular al ministrului belgian al afacerilor externe, supraveghetoarea pe viaţă a tenebrosului coridor de la etajul patru al Hotelului Internaţional de la Moscova, şi atîtia alţii necunoscuţi de nimeni vîrîti pînă si în cel mai uitat colţ de lume, dar dumneavoastră puteţi dormi liniştit, domnule general, fiindcă patrioţii adevăraţi spun că dumneavoastră nu ştiţi nimic, că toate astea se întîmplă fără consimţămîntul dumneavoastră, că dacă domnul general ar fi ştiut ar fi făcut ca Sáenz de la Barra s-ajungă oale şi ulcele în cimitirul renegaţilor din fortăreaţa portului, căci ori de cîte ori aflau de un nou act de barbarie suspinau spunîndu-şi în sinea lor de-ar şti generalul, de-am putea să-l încunoştinţăm, de-ar exista vreo cale să-l vedem, şi el a poruncit celui care-i povestise toate astea să nu uite în veci că într-adevăr eu nu ştiu nimic, nici n-am văzut nimic, nici n-am vorbit cu nimeni de treburile astea, şi astfel îşi recăpăta liniştea, însă continuau să sosească atîţia saci cu capete retezate încît nu i se părea de conceput ca José Ignacio Sáenz de la Barra să se mînjească de sînge pînă peste cap fără nici un folos pentru că lumea o fi laşă dar nici chiar aşa, şi nu-i părea firesc să treacă ani şi ani iar comandanţii celor trei arme să nu protesteze din pricina condiţiei lor subalterne, să nu ceară mărirea lefurilor, nimic, astfel că începuse să cerceteze pe ascuns spre a încerca să stabilească motivele resemnării militare, dorind să afle de ce acceptau supremaţia unui civil, şi-i întrebase pe cei mai lacomi dacă nu socoteau c-a venit vremea să-i mai taie din nas veneticului setos de sînge care păta onoarea forţelor armate, însă ei i-au răspuns nu, bineînţeles, domnule general, nu merită, şi de atunci nu mai ştiu care cine este, nici cine ţine cu cine sau e împotriva cui în harababura asta a progresului prin disciplină care începe să-mi miroase mie a ceva putred la mijloc ca şi povestea aceea de care nici nu mai vreau să-mi amintesc cu bieţii copii cu loteria, dar José Ignacio Sáenz de la Barra îi domolea avîntul cu blînda-i siguranţă de dresor de cîini sălbatici, dormiţi fără grijă, domnule general, îi spunea, lumea-i a dumneavoastră, făcîndu-l să creadă că totul era atît de simplu şi de limpede şi lăsîndu-l iar în bezna acelei case de izbelişte pe care el o străbătea de la un cap la altul întrebîndu-se în gura mare cine naiba sînt eu de mă simt ca şi cînd m-aş vedea în oglinzi tocmai cu susu-n jos, unde naiba mă aflu că acum se face unsprezece dimineaţa şi nu-i nici măcar o găină rătăcită în pustiul ăsta, amintiţi-vă cum era înainte, striga, amintiţi-vă de vălmăşagul leproşilor şi damblagiilor care se încăierau pentru mîncare cu cîinii, amintiţi-vă de alunecuşul pe baligile de vite de pe scări şi de liota de patrioţi care-mi

aţineau calea cu pacostea aceea cu aruncaţi-mi sarea tămăduirii, domnule general, botezaţi-mi băiatul, poate aşa i-o trece diareea, fiindcă spuneau că atingerea mîinii mele avea virtuţi mai eficace decît banana verde, puneţi-mi mîna aici poate mi se potolesc bătăile inimii că nu mai am nici un chef de viaţă cu cutremurul ăsta veşnic în mine, aţintiţi-vă privirea spre mine, domnule general, ca să întoarceţi din drum uraganele, uitaţi-vă la cer ca să curmaţi eclipsele, coborîţi-vă ochii pe pămînt ca să alungaţi ciuma, fiindcă spuneau că eu eram binefăcătorul respectat pînă şi de natură, că eram în stare să îndrept ordinea universului şi că-i scosesem fumurile din cap Providenţei Divine, iar eu le dădeam ce-mi cereau şi le cumpăram tot ce-mi vindeau nu pentru că eram prea slab cum îi spunea maică-sa Benedición Alvarado, ci pentru că ar fi trebuit să am inima de piatră ca să-i refuz un serviciu celui care-l ridica în slăvi, şi în schimb acum nu mai era nimeni care să-i ceară ceva, nimeni care să-i spună bună ziua, domnule general, cum aţi dormit, n-avea nici măcar mîngîierea de a auzi exploziile acelea în timpul nopţii care-l deşteptau cu o grindină de sticlă de geamuri, scoţînd ferestrele din balamale şi semănînd panică printre soldaţi, dar care-i erau cel puţin de folos ca să se simtă viu, nu ca acum cu liniştea asta ce-mi răsună în cap şi mă trezeşte cu vuietul ei, nu mai sînt altceva decît o paiaţă zugrăvită pe peretele acestei case de groază unde îi era cu neputinţă să dea un ordin care să nu fie împlinit încă dinainte, şi-şi găsea dorinţele cele mai tainice gata satisfăcute în ziarul oficial pe care continua să-l citească în hamac făcîndu-şi siesta, de la prima pînă la ultima pagină, chiar şi anunţurile de publicitate, nu exista vreun imbold al inimii sau vreo tresărire a voinţei lui care să nu apară tipărite cu litere mari alături de fotografia cu podul pe care el n-a poruncit să fie construit pentru că uitase, cu temelia şcolii de învăţat cum se mătură, cu vaca ce dădea lapte şi cu arborele de pîine, şi portretul său de pe vremurile de glorie pe cînd tăia panglici inaugurale, şi totuşi nu-şi afla liniştea, îşi tîra uriaşele picioare de elefant senil în căutarea a ceva ce nu pierduse niciodată în casa aceea a singurătăţii, descoperea că cineva i-o luase înainte acoperind coliviile cu pînze cernite, cineva contemplase marea de la ferestre şi numărase vacile înaintea lui, nu lipsea nimic şi totul era în ordine, se întorcea în dormitor cu lampa în mînă cînd deodată îşi recunoscu propria-i voce amplificată în ghereta gărzii prezidenţiale şi ducîndu-se la fereastra întredeschisă văzu un grup de ofiţeri picotind în încăperea plină de fum în faţa strălucirii triste a ecranului unui televizor, şi pe ecran era el, mai slab şi ţeapăn, dar eram eu, mamă, aşezat în biroul unde avea să moară cu steaua patriei în fundal şi cele trei perechi de ochelari cu ramă de aur pe masă, repetînd pe dinafară o analiză a bilanţului naţiunii cu vorbe de învăţat pe care nu s-ar fi încumetat în veci să le rostească, drace, era o viziune mai neliniştitoare decît aceea a propriului său trup mort înconjurat de flori, pentru că acum se vedea viu şi se auzea vorbind cu glasul lui, eram eu însumi, mamă, eu care n-am putut

îndura niciodată ruşinea de a mă arăta la balcon nici n-am reuşit să-mi înving sfiiciunea de a vorbi în public, şi totuşi era acolo, atît de veridic şi muritor încît rămase năuc la fereastră gîndindu-se, maică-măiculiţă, Benedición Alvarado, cum o fi cu putinţă asemenea minune, însă José Ignacio Sáenz de la Barra se arătă impasibil în faţa uneia din puţinele-i explozii de furie pe care şi-a îngăduit-o în anii fără şir ai regimului său, nu merită să vă supăraţi, domnule general, îi spuse cu stăruinţa-i cea mai blîndă, am fost nevoiţi să recurgem la mijlocul acesta ilegal pentru a salva de la naufragiu nava progresului prin disciplină, a fost o inspiraţie divină, domnule general, graţie căreia am izbutit să spulberăm neîncrederea poporului într-un conducător în carne şi oase care în ultima miercuri a fiecărei luni prezenta un raport liniştitor cu privire la activitatea guvernului transmis la radio şi la televiziunea naţională, îmi asum răspunderea, domnule general, căci eu am aşezat aici vaza asta cu şase microfoane în formă de floarea-soarelui care vă înregistrau gîndurile rostite cu voce tare, eu eram cel care punea întrebările la care el răspundea în cursul audienţelor din fiecare vineri fără a bănui că spusele-i nevinovate erau crîmpeie din discursul ţinut în faţa naţiunii, întrucît nu folosise niciodată vreo imagine care să nu fi fost a lui şi nici vreun cuvînt pe care el să nu-l fi spus, după cum vă veţi putea încredinţa dumneavoastră înşivă ascultînd aceste discuri, şi Sáenz de la Barra le-a pus pe birou împreună cu aceste benzi înregistrate şi această scrisoare pe care o semnez cu mîna mea în prezenţa dumneavoastră, domnule general, ca să dispuneţi de soarta mea cum găsiţi de cuviinţă, iar el îl privi descumpănit fiindcă îşi dădu dintr-o dată seama că Sáenz de la Barra era pentru prima oară fără cîine, neînarmat, palid, şi atunci oftă, bine, Nacho, fă-ţi datoria, zise, cu un aer sfîrşit, rezemat de spătarul fotoliului cu arcuri şi cu privirea ţintă la ochii denunţători ai portretelor marilor bărbaţi ai neamului, mai bătrîn ca oricînd, mai lugubru şi mai trist, dar cu aceeaşi expresie ascunzînd intenţii imprevizibile pe care Sáenz de la Barra avea să le cunoască peste două săptămîni cînd intră iar în birou fără să fi cerut audienţă în prealabil, aproape tîrînd cîinele de zgardă, cu vestea urgentă despre insurecţia armată pe care numai intervenţia dumneavoastră o putea împiedica, domnule general, şi el descoperi în sfîrşit fisura imperceptibilă pe care o căutase atîţia ani în zidul de obsidiană al fascinaţiei, maică-măiculiţă, Benedición Alvarado a răzbunării mele, îşi zise, laşul ăsta nenorocit se scapă pe el de frică, dar nu făcu nici un gest care să lase să i se întrevadă gîndurile ci îl învălui pe Sáenz de la Barra într-o aură maternă, nu-ţi face griji, Nacho, oftă el, mai avem o grămadă de timp să descoperim fără ca nimeni să ne deranjeze unde dracu e adevărul în mlaştina aceea de adevăruri contradictorii ce păreau mai nesigure decît dacă ar fi fost minciuni, în vreme ce Sáenz de la Barra îşi scoase ceasul cu lanţ văzînd că era aproape şapte seara, domnule general, comandanţii celor trei arme terminau de mîncat fiecare la el acasă, cu nevasta şi copiii, pentru ca nici

măcar aceştia să nu le desluşească intenţiile, vor pleca îmbrăcaţi în civil şi fără escortă pe uşa din dos unde-i aşteaptă un taxi comandat la telefon spre a înşela vigilenţa oamenilor noştri pe care nu-i vor vedea, bineînţeles, deşi ei vor fi acolo, domnule general, sînt chiar şoferii, însă el zise aha, zîmbi, nu-ţi mai face atîtea griji, Nacho, mai bine explică-mi cum de-am trăit pînă acum atît de liniştiţi dacă după socoteala capetelor tăiate reiese că am avut mai mulţi duşmani decît soldaţi, dar Sáenz de la Barra era atent numai la ticăitul abia simţit al ceasului său cu lanţ, mai sînt abia trei ore, domnule general, comandantul forţelor terestre se îndrepta în momentul acela spre cazarma Conde, comandantul forţelor navale spre fortăreaţa din port, comandantul forţelor aeriene spre baza de la San Jerónimo, mai era posibil să fie arestaţi pentru că fiecare era urmărit la mică distanţă de o camionetă încărcată cu legume, dar el nici măcar n-a clipit, simţea că neliniştea crescîndă a lui Sáenz de la Barra îl elibera de chinul unei sclavii care fusese mai necruţătoare decît dorinţa lui de putere, stai liniştit, Nacho, mai bine explică-mi de ce nu ţi-ai cumpărat o vilă mare cît un vapor, de ce te speteşti muncind dacă nu-ţi pasă de bani, de ce trăieşti ca un sihastru cînd pînă şi femeile cele mai simandicoase se dau în vînt să-ţi intre în dormitor, pari mai catolic decît papa, Nacho, dar Sáenz de la Barra se sufoca năpădit de o sudoare îngheţată pe care nu reuşea s-o ascundă cu demnitatea-i neştirbită în biroul devenit un cuptor de crematoriu, se făcuse unsprezece, acum e prea tîrziu, zise, un ordin cifrat începea să circule la această oră prin firele de telegraf spre toate garnizoanele din ţară, comandanţii rebeli îşi puneau decoraţiile de paradă pentru fotografia oficială a noii junte guvernamentale în timp ce aghiotanţii transmiteau ultimele ordine ale unui război fără duşmani ale cărui singure bătălii se reduceau la controlul centralelor de comunicaţii şi al serviciilor publice, însă el nici n-a clipit măcar în faţa presimţirii gîfiitoare a Lordului Kochel care se ridicase dintr-un salt cu un fir de bale prelingîndu-i-se ca o lacrimă nesfîrşită, nu te teme, Nacho, mai bine explică-mi de ce ţi-e aşa de frică de moarte, şi José Ignacio Sáenz de la Barra îşi smulse brusc gulerul de celuloid înmuiat de năduşeală şi de pe chipul lui de bariton se şterse orice expresie, e firesc, răspunse, frica de moarte e zgura fericirii, de asta n-o simţiţi dumneavoastră, domnule general, şi se ridică în picioare numărînd din obişnuinţă bătăile clopotelor de la catedrală, e douăsprezece, spuse, nu v-a mai rămas nimeni pe lume, domnule general, eu eram ultimul, însă el nu se mişcă în fotoliu pînă cînd n-a auzit tunetul subteran al tancurilor de război în Piaţa Armelor, şi atunci zîmbi, nu te amăgi, Nacho, mi-a mai rămas poporul, zise, bietul popor cel de totdeauna care înainte de a se crăpa de ziuă a ieşit în stradă instigat de bătrînul imprevizibil care s-a adresat prin radio şi televiziunea naţională tuturor adevăraţilor patrioţi fără discriminări de nici un fel şi animat de cea mai vie emoţie istorică pentru a anunţa că, însufleţiţi de idealurile nestrămutate ale regimului, sub conducerea mea personală şi slujind ca totdeauna voinţa

poporului suveran, comandanţii celor trei arme au lichidat la miezul acestei nopţi glorioase aparatul de teroare al unui civil setos de sînge care fusese pedepsit de justiţia oarbă a mulţimii, şi iată-l pe José Ignacio Sáenz de la Barra făcut chiseliţă, spînzurat cu capul în jos de un felinar din Piaţa Armelor, cu propriile-i organe genitale în gură, întocmai cum aţi prevăzut, domnule general, cînd ne-aţi ordonat să blocăm străzile ambasadelor pentru a-l împiedica să ceară azil politic, poporul l-a vînat cu pietre, domnule general, dar mai întîi am fost nevoiţi să ciuruim cu gloanţe bestia de cîine care devorase măruntaiele a patru civili şi ne răni de moarte şapte soldaţi cînd poporul luase cu asalt dependinţele unde locuia şi aruncase pe ferestre peste două sute de veste de brocart avînd încă eticheta fabricii, cam trei mii de perechi de pantofi italieneşti nou-nouţi, trei mii, domnule general, că pe asta se prăpădeau banii guvernului, şi nu ştiu cîte cutii cu gardenii pentru revere şi toate discurile lui Bruckner cu respectivele partituri de dirijat adnotate de mîna lui, iar apoi scoaseră deţinuţii din beciuri şi dădură foc camerelor de tortură din fostul ospiciu al olandezilor în strigăte de trăiască generalul, trăiască bărbatul viteaz care şi-a dat în sflrşit seama care-i adevărul, căci toţi spun că dumneavoastră nu ştiaţi nimic, domnule general, că vă ascundeau totul abuzînd de bunătatea dumneavoastră, şi încă la ora asta îi mai vînează ca pe şobolani pe torţionarii securităţii statului pe care i-am lăsat fără protecţia soldaţilor conform ordinelor dumneavoastră pentru ca oamenii să-şi descarce atîta furie acumulată şi atîta groază, iar el a încuviinţat, bine, mişcat de clopotele de veselie şi cîntecele de libertate şi strigătele de recunoştinţă ale mulţimii concentrate în Piaţa Armelor cu pancarte uriaşe pe care stătea scris Domnul să-l aibă în paza lui pe binefăcătorul care ne-a izbăvit de bezna teroarei, şi în acea replică efemeră a vremurilor de glorie el porunci să se strîngă în curtea palatului ofiţerii de carieră care-l ajutaseră să-şi sfărîrme propriile lanţuri de ocnaş al puterii şi arătîndu-ne cu degetul după cum îi trecea prin cap completă cu noi ultimul comandament suprem al regimului său decrepit în locul făptaşilor care îi omorîseră pe Leticia Nazareno şi pe copil şi care fuseseră capturaţi în pijamale pe cînd încercau să găsească azil pe la ambasade, însă el abia de i-a recunoscut, le uitase numele, îşi căută stăruitor în inimă povara de ură pe care se străduise s-o menţină vie pînă la moarte şi nu dădu decît de cenuşa unui orgoliu rănit pe care nu mai avea vreun rost să şi-l stîrnească, să se cărăbănească, porunci, îi băgară în primul vapor ce ridică ancora îndreptîndu-se spre meleaguri îndepărtate unde nimeni n-avea să-şi mai amintească de ei, bieţii nenorociţi, iar el prezidă cel dintîi consiliu de miniştri al noului guvern cu senzaţia clară că exemplarele acelea alese dintr-o nouă generaţie a unui nou veac erau aceiaşi miniştri civili de totdeauna, cu redingotele lor prăfuite şi slabi de înger, atît doar că aceştia erau mai avizi de onoruri decît de putere, mai sperioşi, mai servili şi mai incapabili decît toţi cei de pînă atunci în faţa unei datorii externe mai mari decît tot ce

s-ar putea vinde în vlăguitul său regat al tristeţii, căci nu mai e nimic de făcut, domnule general, ultimul tren din ţinuturile sterpe se prăbuşise în prăpastia cu orhidee, leoparzii dormeau în fotolii de catifea, chilele navelor cu zbaturi eşuaseră în mlaştinile orezăriilor, veştile putrezeau în sacii poştali, perechile de lamantini se amăgeau cu iluzia că zămisleau sirene printre crinii tenebroşi ai oglinzilor mari din cabina prezidenţială, şi numai el n-avea habar de toate astea, bineînţeles, crezuse în progresul prin disciplină fiindcă pe atunci nu mai avea nici un alt contact cu viaţa reală în afară de cititul ziarului guvernamental pe care-l tipăreau numai pentru dumneavoastră, domnule general, o ediţie completă într-un singur exemplar cu ştirile care vă sînt pe plac, cu ilustraţiile pe care doreaţi să le vedeţi, cu anunţurile publicitare ce v-au făcut să visaţi la o lume diferită de cea pe care v-o împrumutaseră pe timpul siestei, pînă cînd eu însumi m-am putut convinge cu ochii mei increduli că dincolo de edificiile de sticlă solară ale ministerelor rămaseră neatinse barăcile pestriţe ale negrilor de pe colinele din port, construiseră bulevarde străjuite de palmieri pînă la ţărmul mării pentru ca eu să nu văd că în spatele vilelor romane cu portice toate la fel continuau să existe cartierele mizere devastate de unul din multele noastre uragane, semănaseră plante aromatice pe ambele părţi ale căii ferate pentru ca el să vadă din vagonul prezidenţial că lumea părea mai frumoasă graţie vopselelor cu care scumpa lui mamă Benedición Alvarado picta mierle-galbene, şi nu-l înşelau ca să-i facă pe plac aşa cum procedase pe vremurile lui de glorie generalul Rodrigo de Aguilar, nici ca să-l ferească de supărări inutile aşa cum făcea Leticia Nazareno, mai curînd din milă decît din dragoste, ci pentru a-l ţine legat de propria-i putere în marasmul senil al hamacului de sub *seiba* din curte unde spre sfârşitul anilor lui nu mai avea să fie adevărat nici măcar cîntecul şcolăriţelor cu păsărică pestriţă de pe rămurica verde de lămîi, ce tîmpenie, şi totuşi batjocura nu-l afecta, ci se străduí să se împace cu realitatea recuperînd prin decret monopolul chininei şi al altor medicamente esenţiale pentru fericirea statului, însă realitatea îl surprinse iar atrăgîndu-i atenţia că lumea se schimba şi viaţa îşi urma cursul chiar şi pe ascuns faţă de puterea lui, căci nu mai e chinină, domnule general, nu mai e cacao, nu mai e indigo, domnule general, nu mai e nimic, în afară de averea lui personală nemărginită dar neproductivă şi ameninţată de paragină, şi totuşi nu se tulbură la aflarea unor ştiri atît de nefaste ci trimise un mesaj provocator bătrînului ambasador Roxbury să vadă dacă nu găseau vreo soluţie salvatoare la masa de domino, dar ambasadorul îi răspunse cu aceleaşi cuvinte ca ale lui lăsaţi-vă de prostii, excelenţă, ţara asta nu face nici cît o ceapă degerată, cu excepţia mării, bineînţeles, care era diafană şi bogată şi-ar fi fost de-ajuns să faci focul dedesubtul ei ca să găteşti în propriu-i crater nemărginita ciorbă de creveţi a universului, aşa că gîndiţi-vă, excelenţă, v-o acceptăm ca acont la dobînzile datoriei veşnic amînate pe care n-o vor achita nici o sută de generaţii de bărbaţi de vază la

fel de zeloşi ca excelenţa voastră, însă el nici nu-l luă în serios cînd i-a vorbit astfel prima oară, l-a petrecut pînă în capul scărilor zicîndu-şi maică-măiculiţă, Benedición Alvarado, ce străini sălbatici, cum se poate oare să se gîndească la mare numai ca s-o mănînce, se despărţi de el cu obişnuita bătaie pe umăr şi rămase iar singur cu sine însuşi orbecăind prin zdrenţele de neguri iluzorii din deşertul puterii, fiindcă mulţimea părăsise Piaţa Armelor de îndată ce se terminară mîncarea şi băutura pe care soldaţii le împărţeau ca stimulent în pauzele dintre aclamaţii luînd pancartele care se tot repetau şi lozincile de închiriat pentru alte asemenea sărbători viitoare, lăsînd din nou saloanele pustii şi triste în ciuda ordinului dat de el de a nu se închide porţile mari la nici o oră, ca să poată intra cine vrea, ca odinioară, cînd acesta era un palat plin de lume şi nu o casă bîntuită de stafii, şi totuşi singurii care au rămas au fost leproşii, domnule general, şi orbii şi damblagiii care stătuseră ani în şir în faţa palatului aşa cum îi văzuse Demetrio Aldous bronzîndu-se la soare lîngă porţile Ierusalimului, distruşi dar de nebiruit, încredinţaţi că mai curînd sau mai tîrziu vor intra iar ca să primească din mîinile lui sarea tămăduirii, fiindcă el avea să supravieţuiască tuturor loviturilor potrivnice, pasiunilor celor mai necruţătoare şi celor mai primejdioase capcane ale uitării, căci el era etern şi aşa a şi fost, el i-a reîntîlnit cînd se întorcea de la mulsul vacilor încălzind resturile de conserve de la bucătărie pe vatra de cărămizi improvizată în curte, i-a văzut întinşi cu braţele pe piept pe rogojinile putrede din pricina sudorii ulceraţiilor la umbra înmiresmată a trandafirilor, a poruncit să li se facă o plită comună, le-a cumpărat rogojini noi şi a dat ordin să li se ridice în fundul curţii un refugiu din frunze de palmier ca să nu mai fie nevoiţi să se adăpostească în casă, dar nu treceau patru zile fără să dea de o pereche de leproşi dormind pe covoarele persane din salonul de bal sau se pomenea cu un orb rătăcit ori un damblagiu căzut pe scări, poruncea să se închidă toate uşile ca să nu lase urme de plăgi vii pe pereţi şi să nu strice aerul din palat cu duhoarea de acid fenic cu care îi dezinfectau serviciile de igienă, cu toate că abia reuşeau să-i alunge dintr-o parte că şi apăreau într-alta, tenaci, de neînvins, agăţîndu-se de vechea lor speranţă cumplită cînd nimeni nu mai aştepta nimic de la bătrînul acela neputincios care ascundea hîrtii cu amintiri prin crăpăturile pereţilor şi se orienta bîjbîind ca un lunatic prin vîntul potrivnic ce bătea peste mlaştina ceţoasă a memoriei sale, îşi petrecea ore lungi de nesomn în hamac, întrebîndu-se cum dracu să fac să scap de noul ambasador Fischer care mi-a propus să recunosc izbucnirea unei epidemii de friguri galbene pentru a justifica debarcarea infanteriei marine conform tratatului de asistenţă reciprocă pe tot timpul cît va fi nevoie spre a insufla un nou elan patriei muribunde, dar el răspunse fără să pregete nici în ruptul capului, fascinat de evidenţa că retrăia începuturile regimului său cînd se folosise de un mijloc asemănător pentru a dispune de puterile excepţionale ale legii marţiale în faţa unei grave ameninţări de revoltă civilă, declarase prin decret

stare de ciumă, dispuse înălţarea steagului galben în lancia farului, închise portul, suprimă duminicile, interzise jelirea morţilor în public şi cîntecele ce aminteau de ei şi forţele armate au fost însărcinate să vegheze asupra îndeplinirii decretului şi să hotărască în privinţa bolnavilor după bunul lor plac, astfel încît patrule cu brasarde sanitare executau în văzul lumii oameni de cea mai diferită condiţie, marcau cu un cerc roşu porţile celor bănuiţi de nesupunere faţă de regim, însemnau cu fierul roşu ca la vaci fruntea infractorilor de rînd, a vagabonzilor şi pederaştilor, pe cînd o misiune sanitară solicitată de urgenţă guvernului său de către ambasadorul Mitchell era menită să-i protejeze de molimă pe cei care locuiau în palat, luau de pe jos probe de rahat de la copiii născuţi la şapte luni pentru a-l analiza la microscop, puneau pastile dezinfectante în hîrdaie, le dădeau cobailor din laboratoarele lor de cercetare să mănînce gîngănii, iar el le spusese prin interpret, prăpădindu-se de rîs, nu fiţi proşti, misters, aici nu-i altă ciumă decît voi, dar ei insistau că este, că aveau ordine de sus ca să existe, preparaseră o miere cu virtuţi preventive, densă şi verde, cu care îi ungeau din cap pînă-n picioare pe toţi cei care veneau în vizită fără deosebire de rang, de la cei mai simpli pînă la cei mai de vază, îi obligau să păstreze distanţa în cursul audienţelor, ei în picioare în prag iar el aşezat în fundul salonului unde glasul lor răzbătea dar nu şi respiraţia, parlamentînd prin strigăte cu nudurile de viţă aleasă care gesticulau cu o singură mînă, excelenţă, cu cealaltă acoperindu-şi porumbelul sfrijit uns cu verde, şi toate acestea pentru a-l feri de contagiune pe cel care concepuse în istovirea stării de veghe pînă şi amănuntele cele mai banale cu privire la falsa calamitate, scornind minciuni cosmice şi răspîndind pronosticuri de apocalips potrivit principiului său că lumea se teme cu atît mai mult cu cît înţelege mai puţin, şi nici nu clipi cînd unul dintre aghiotanţi, livid de groază, luă poziţie de drepţi în faţa lui dîndu-i vestea, domnule general, că ciuma face ravagii cumplite în rîndul populaţiei civile, astfel că prin sticla fumurie a limuzinei prezidenţiale văzuse timpul oprit din ordinul său pe străzile pustii, văzu vîntul buimac fluturînd steagurile galbene, văzu uşile închise pînă şi la casele fără cerc roşu, văzu vulturii ghiftuiţi prin balcoane şi văzu morţii, morţii, morţii, atît de mulţi pretutindeni că era cu neputinţă să-i numeri prin şanţuri, îngrămădiţi sub soarele de pe terase, culcaţi printre zarzavaturile din piaţă, morţi în carne şi oase, domnule general, cine mai ştie cîţi, fiindcă erau mult mai mulţi decît şi-ar fi dorit el să vadă în rîndurile duşmanilor lui, aruncaţi la groapa de gunoi ca nişte cîini morţi, şi peste putreziciunea trupurilor şi duhoarea familiară a străzilor recunoscu mirosul de rapăn al ciumei, dar nu se tulbură, nu cedă la nici o rugăminte pînă nu se simţi din nou stăpîn absolut pe întreaga-i putere, şi numai atunci cînd se părea că nu există nici un mijloc, omenesc sau divin, spre a pune capăt prăpădului văzurăm pe străzi o trăsură fără fanioane înăuntrul căreia nimeni nu desluşi la început suflul de gheaţă al maiestăţii puterii, dar pe fundalul de

catifea cernită văzurăm ochii letali, buzele tremurînde, mănuşa nupţială aruncînd pumni de sare pe la porţi, văzurăm trenul vopsit în culorile drapelului căţărîndu-se cu ghearele printre gardenii şi leoparzi înspăimîntati pînă la ţărmurile de negură din provinciile muntoase cele mai abrupte, văzurăm privirea tulbure prin perdeluţele vagonului solitar, chipul mîhnit, mîna de domnişoară bosumflată ce lăsa în urmă o dîră de sare împrăştiată pe meleagurile lugubre ale copilăriei sale, văzurăm vasul cu zbaturi şi pianoie fantomatice cu mazurci care naviga anevoie printre stînci şi bancuri de nisip şi ravagiile catastrofelor din junglă pricinuite de plimbările primăvăratice ale dragonului, văzurăm ochii de asfinţit oglindindu-se în geamul cabinei prezidenţiale, văzurăm buzele palide, mîna fără trup care arunca pumni de sare prin satele toropite de căldură, şi cei care mîncau sarea aceea şi lingeau pămîntul unde căzuse se înzdrăveneau pe loc şi deveneau imuni pentru multă vreme la presimţirile rele şi la iluziile amăgitoare, astfel că el n-avea să fie surprins în amurgul toamnei lui cînd i-au propus un nou plan de debarcare întemeiat pe aceeaşi minciună abilă cu epidemia de friguri galbene, ci s-a opus argumentelor aduse de miniştrii incompetenţi care strigau să se întoarcă puşcaşii marini, domnule general, să vină înapoi cu maşinile lor de dezinfectat ciumaţii şi să ne ceară în schimb tot ce vor, să vină înapoi cu spitalele lor albe, pajiştile albastre, jeturile de apă giratorii care completează anii bisecţi cu veacuri de sănătate, dar el bătu cu pumnul în masă şi spuse nu, pe răspunderea lui supremă, pînă cînd necioplitul ambasador MacQueen îi replică nu mai avem ce discuta, excelenţă, regimul nu se întemeia pe speranţe nici pe conformism, şi nici măcar pe teroare, ci pe simpla inerţie a unei dezamăgiri vechi şi fără leac, ieşiţi în stradă şi priviţi adevărul în faţă, excelenţă, sîntem pe ultima sută de metri ori vin puşcaşii marini ori luăm marea, nu există altă alternativă, excelenţă, nu exista altă alternativă, mamă, aşa încît luară Marea Caraibilor în aprilie, o luară inginerii navali şi ambasadorul Ewing în bucăţi numerotate ca s-o ducă departe de uragane în zorii însîngeraţi din Arizona, o luară cu tot ce avea în ea, domnule general, cu oglindirea oraşelor noastre, cu înecaţii noştri sfioşi, cu dragonii noştri dementi, în ciuda faptului că el pusese în joc resursele cele mai îndrăzneţe ale vicleniei sale milenare încercînd să stîrnească o mişcare naţională de protest împotriva acestei jefuiri, însă nimeni nu dădu ascultare, domnule general, nu ieşi în stradă nici cu vorba nici cu de-a sila, căci credeam că e o nouă manevră de-a lui ca atîtea altele pentru a-şi potoli cu prisosinţă pasiunea năvalnică de a dăinui, numai de s-ar întîmpla ceva, chiar dac-ar fi să ne ia marea, la naiba, chiar dacă ne iau ţara întreagă cu dragon cu tot, ne gîndeam, insensibili la arta de seducţie a militarilor care apăreau în casele noastre deghizaţi în civil şi ne implorau în numele patriei să ieşim în stradă strigînd afară cu yankeii spre a împiedica săvîrşirea jafului, ne îndemnau să prădăm şi să dăm foc prăvăliilor şi vilelor străinilor, ne ofereau bani sunători să ne răsculăm în semn de protest sub protecţia

armatei solidare cu poporul în faţa agresiunii, însă nimeni nu se răsculă, domnule general, pentru că nimeni nu uita că ne mai spuseseră odată toate astea sub cuvînt de onoare militară şi totuşi oamenii au fost masacraţi cu gloanţe pretextîndu-se că se strecuraseră provocatori care deschiseră focul asupra trupelor astfel încît de data asta nu ne mai putem bizui nici pe norod, domnule general, şi am fost nevoit să port eu singur povara acestei pedepse, a trebuit să semnez singur zicîndu-mi maică-măiculiţă, Benedición Alvarado, nimeni nu ştie mai bine ca tine că-i mai sănătos să rămînem fără mare decît să permit debarcarea puşcaşilor, adu-ţi aminte că ei erau cei care gîndeau ordinele pe care mă obligau să le semnez, ei îi făceau pe artişti să ajungă pederaşti, ei aduseră Biblia şi sifilisul, ei le băgau oamenilor în cap că viaţa e uşoară, mamă, că totul se obţine cu bani, că negrii sînt contagioşi, încercară să ne convingă soldaţii că patria înseamnă căpătuială şi că simţul onoarei era o prostie născocită de guvern pentru ca armata să lupte pe gratis, şi numai spre a evita repetarea unor asemenea nenorociri le-am acordat dreptul de a se bucura de mările teritoriale după cum vor găsi de cuviinţă potrivit intereselor umanităţii şi păcii între popoare, înţelegînd că respectiva cedare se referea nu numai la apele fizice vizibile de la fereastra dormitorului său pînă în zare, ci şi tot ce înseamnă mare în sensul cel mai larg, adică fauna şi flora specifice acestor ape, regimul vînturilor, capriciile militarilor săi, totul, însă niciodată nu mi-am putut închipui că erau în stare să facă ceea ce au făcut, luînd cu dragele alea uriaşe de absorbţie ecluzele numerotate ale bătrînei noastre mări asemeni unui joc de şah, în al cărei crater năruit văzurăm apărînd străfulgerările instantanee ale resturilor scufundate din străvechiul oraş Santa María del Darien ras de pe faţa pămîntului de urgia invaziei furnicilor uriaşe, văzurăm nava-comandant a amiralului cel mai de seamă al mării oceanice aşa cum o văzusem eu de la fereastra mea, mamă, era exact la fel, prinsă în hăţişul de scoici pe care colţii dragelor îl smulseră brusc înainte ca el să fi avut timp să ordone un ultim omagiu demn de importanţa istorică a acelui naufragiu, luaseră tot ceea ce fusese raţiunea războaielor mele şi motivul puterii lui nelăsînd decît cîmpia pustie cu pulbere lunară pe care el o privea cu inima strînsă ori de cîte ori trecea prin dreptul geamurilor strigînd maică-măiculiţă, Benedición Alvarado, luminează-mă cu înţelepciunea ta, căci în nopţile din ultima vreme se trezea înspăimîntat, morţii patriei se ridicau din morminte spre a-i cere socoteală în legătură cu marea, îi auzea cum zgrepţănau pereţii, îl îngrozeau vocile neîngropate, privirile postume ce-i pîndeau prin gaura cheii urmele paşilor săi imenşi de reptilă muribundă în mlaştina fumegîndă a celor de pe urmă smîrcuri salvatoare din casa împresurată de negură, cutreiera fără răgaz la răscruce de elizee tîrzii şi de rafale de mistral artificial stîrnite de maşina de vînt pe care i-o dăruise ambasadorul Eberhart ca să mai uite de afacerea proastă cu marea, vedea pe creasta falezei lumina solitară a casei de odihnă a dictatorilor în exil care dorm ca nişte boi în timp ce eu mă chinui,

nenorociţilor, îşi amintea de ultimul sforăit al mamei sale Benedición Alvarado în conacul de la marginea oraşului, de somnul ei liniştit de vînzătoare de păsări în camera luminată de veghea busuiocului de pădure, cine ar mai fi ca ea, suspina, mamă fericită dormind, ea care nu s-a speriat niciodată de ciumă, nu s-a lăsat intimidată de dragoste şi nici îngrozită de moarte, iar el în schimb era atît de copleşit că pînă şi rafalele farului rămas fără mare ce pîlpîiau în ferestre îi păreau murdărite de morţi, fugi înspăimîntat de fantasticul licurici sideral a cărui orbită de coşmar giratoriu răspîndea efluviile primejdioase de pulbere lucitoare din măduva morţilor, stingeţi lumina aceea, strigă, o stinseră, porunci să călăfătuiască palatul pe dinăuntru şi pe dinafară ca să nu se strecoare prin crăpăturile uşilor şi ferestrelor nici măcar ascunsă amestecîndu-se cu alte miresme vreo adiere oricît de uşoară a vîntului nocturn al morţii, rămase în beznă, bîjbîind, respirînd anevoie în zăpuşeala fără aer, simţind cum trece prin oglinzi întunecate, nestînd în loc de spaimă, pînă cînd auzi tropot de copite în craterul mării şi era luna ce se înălţa cu zăpezile-i decrepite, înfricoşătoare, luaţi-o de acolo, strigă, stingeţi lumina stelelor, ce naiba, poruncă de la Domnul, însă nimeni nu se arătă la strigătele lui, nimeni nu-l auzi, doar damblagiii care se treziră speriaţi prin fostele birouri, orbii pe scări, leproşii umeziţi de rouă din zori care se ridicară la trecerea lui printre tufele cu primii trandafiri pentru a-l implora să le dea din mîna lui sarea tămăduirii, şi atunci se întîmplă minunea, necredincioşilor din lumea întreagă, idolatri nenorociţi, el ne atinse creştetul în trecere, unul după altul, ne atinse pe fiecare în locul unde aveam vreun beteşug, cu o mînă netedă şi atotştiutoare, mîna adevărului, şi în clipa în care ne atingea ne recăpătăm sănătatea trupului şi liniştea sufletului, ne reveneau puterile şi pofta de viaţă, şi-i văzurăm pe orbi uimiţi de strălucirea trandafirilor, îi văzurăm pe damblagii împiedicîndu-se pe trepte şi văzurăm propria-mi piele de nou-născut pe care o arăt acum colindînd bîlciurile din lumea întreagă ca să nu fie nimeni fără să cunoască vestea miracolului, şi simţirăm parfumul acesta de crini timpurii din cicatricile rănilor mele pe care-l răspîndesc pe faţa pămîntului spre batjocura necredincioşilor şi învăţarea de minte a desfrînaţilor, strigau toate astea prin oraşe şi sate, pe la petreceri şi procesiuni, străduindu-se să inspire norodului groaza de miracol, dar nimeni nu credea c-ar fi adevărat, socoteam că şi de data asta era vorba de unul din mulţii oameni de la palat pe care-i trimiteau prin ţară cu o bandă de şarlatani ca să încerce să ne convingă de ultimul lucru de care aveam nevoie să credem că el redase leproşilor pielea, orbilor lumina ochilor, damblagiilor putinţa de a se mişca, credeam că era cel de pe urmă tertip al regimului spre a atrage atenţia asupra unui preşedinte nesigur a cărui gardă personală se redusese la o patrulă de recruţi şi asta împotriva opiniei unanime a consiliului de miniştri care stăruise, nu, domnule general, era neapărată nevoie de o protecţie mai serioasă, cel puţin o unitate de trăgători, domnule

general, însă el se opuse cu îndărătnicie, nimeni n-are motiv şi nici chef să mă omoare, singurii care aţi avea sînteţi voi, miniştrii mei nepricepuţi, comandanţii mei leneşi, atît doar că nu îndrăzniţi nici nu veţi îndrăzni s-o faceţi în vecii vecilor fiindcă ştiţi că apoi va trebui să vă ucideţi între voi, astfel că rămase numai garda de recruţi pentru casa aceea de izbelişte unde vacile hoinăreau după bunul lor plac din vestibulul de la intrare pînă în salonul de audienţe, mîncaseră pajiştile cu flori de pe goblenuri, domnule general, mîncaseră arhivele, însă el n-auzea, văzuse prima vacă ce a urcat scările într-o seară de octombrie cînd era cu neputinţă să stai afară de furia potopului, încercase s-o alunge cu mîinile, vacă, văcuţă, amintindu-şi pe nepusă-masă că vacă se scrie cu v de la vacă, o mai văzuse apoi mîncînd abajurul de la lămpi, într-o perioadă a vieţii cînd începea să înţeleagă că n-avea rost să se deranjeze ducîndu-se pînă la scări ca să alunge o vacă, se pomenise în salonul de bal cu alte două exasperate de găinile care li se urcau pe spinare ciugulindu-le căpuşele astfel încît în nopţile acestea din urmă în care vedeam lumini ca de vapoare şi auzeam tropot de copite de animale mari dincolo de pereţii fortificaţi, pricina era el care mergea cu felinarul aprins, disputîndu-şi cu vacile un loc unde să doarmă, în timp ce în exterior viaţa publică se desfăşura mai departe fără el, zilnic vedeam în ziarele guvernamentale fotografiile trucate de la audienţe civile şi militare în care apărea mereu cu altă uniformă potrivit caracterului fiecărei împrejurări, ascultam la radio discursurile repetate an după an de atîta amar de vreme la toate zilele importante ale patriei, era prezent în vieţile noastre de cum ieşeam din casă, cînd intram în biserică, ori cînd mîncam şi dormeam, deşi era de notorietate faptul că abia de-şi mai putea tîrî cizmele rustice de drumeţ împătimit prin casa decrepită al cărei personal se redusese pe atunci la trei sau patru ordonanţe care-i dădeau să mănînce, se îngrijeau ca ascunzătorile unde-şi ţinea mierea de albine să fie mereu pline şi alungau vacile ce făcuseră un adevărat prăpăd în statul-major al mareşalilor de porţelan din biroul interzis unde el avea să moară după cum glăsuiau prezicerile ghicitoarelor şi de care uitase chiar el, rămîneau în aşteptarea ordinelor lui întîmplătoare pînă cînd atîrna felinarul în cui şi se auzea zgomotul celor trei zăvoare, celor trei lacăte şi celor trei drugi de la dormitorul cu aer înăbuşitor din pricina lipsei mării, şi atunci se retrăgeau în camerele lor de la parter convinse că el se lăsase în voia viselor de înecat singuratic pînă în zori, dar se deştepta tresărind pe neaşteptate nu mai era chip să închidă ochii, îşi tîra picioarele uriaşe de strigoi prin casa imensă cufundată în beznă în care abia se auzea rumegatul leneş al vacilor şi respiraţia uşoară a găinilor adormite pe cuierele viceregilor, asculta vîntul lunar în întuneric, simţea paşii timpului în întuneric, o vedea pe maică-sa Benedición Alvarado măturînd în întuneric cu aceeaşi mătură de nuiele verzi cu care spulberase ca pe nişte frunze uscate vieţile bărbaţilor iluştri curmate de Cornelius Nepos în textul original, retorica străveche a lui Livius

Andronicus şi Cecilius Status aruncaţi la coşul de gunoi în noaptea sîngeroasă cînd el intră pentru prima oară în casa puterii rămasă fără stăpîn, în timp ce afară încercau să reziste ultimele baricade sinucigaşe ale strălucitului latinist generalul Lautaro Muñoz , odihnească-l Domnul în împărăţia lui, străbătuseră curtea la lumina oraşului în flăcări sărind peste trupurile moarte ale gărzii personale a preşedintelui învăţat, el tremurînd de fierbinţeala frigurilor galbene iar maică-sa Benedición Alvarado fără altă armă decît mătura de nuiele verzi, urcară scările împiedicîndu-se în beznă de leşurile cailor din splendida herghelie prezidenţială care încă mai sîngerau din vestibulul de la intrare pînă în salonul de audienţe, se respira anevoie în casa închisă din pricina mirosului de pulbere acră al sîngelui cailor, văzurăm urme de tălpi desculţe care păşiseră prin sîngele cailor pe coridoare, văzurăm palme mînjite cu sîngele cailor pe pereţi, şi în balta de sînge din salonul de audienţe văzurăm trupul din care se scursese tot sîngele al unei frumoase florentine în rochie de gală cu o sabie de război înfiptă în inimă, era soţia preşedintelui, iar lîngă ea cadavrul unei fetiţe care semăna cu o păpuşă balerină cu un glonţ de pistol în frunte, era fata lor de abia nouă ani, şi văzură cadavrul de cezar garibaldian al preşedintelui Lautaro Muñoz, nu numai cel mai înţelept şi capabil dintre cei paisprezece generali federalişti care se perindaseră la putere prin atentate succesive vreme de unsprezece ani de rivalităţi sîngeroase, ci şi singurul care se încumetă să-l refuze pe consulul englez vorbindu-i pe limba lui, zăcea acolo ca un peşte pe uscat, desculţ, îndurînd pedeapsa îndrăznelii sale cu craniul sfărîmat de glonţul de pistol pe care şi l-a tras în cerul gurii după ce-şi împuşcase soţia şi fata şi pe toţi cei patruzeci şi doi de cai andaluzi ai săi ca să nu rămînă pe mîna expediţiei de represiune a escadrei britanice, şi atunci comandantul Kitchener mi-a spus arătîndu-mi leşul îl vezi, generale, aşa sfîrşesc cei care ridică mîna împotriva părintelui lor, să nu uiţi cînd ai să fii tu la cîrmă, îi zise, dar el era deja la cîrmă, după atît amar de nopţi de nesomn şi aşteptare, după atîta furie înăbuşită, atîtea umilinţe îndurate, iată-l în sfîrşit acolo, mamă, proclamat comandant suprem al celor trei armate şi preşedinte al republicii pentru atîta timp cît va fi nevoie spre restabilirea ordinii şi echilibrului economic al naţiunii, aşa hotărîseră în unanimitate ultimele căpetenii ale federaţiei cu acordul senatorului şi al camerei deputaţilor reunite în plen şi cu sprijinul escadrei britanice datorită nesfîrşitelor şi anevoioaselor nopţi pe care le-am petrecut jucînd domino cu consulul Macdonald, şi totuşi nici eu nici altcineva n-am crezut toate astea la început, firește, cine era să le creadă în viitoarea acelei nopţi de groază dacă însăşi Benedición Alvarado nu izbutea să se convingă de cele întîmplate nici pe patul de moarte cînd îşi aducea aminte de fiul ei care nu ştia de unde să înceapă să conducă în harababura aceea, nu găseau nici o iarbă tămăduitoare s-o fiarbă împotriva fierbinţelii în casa aceea imensă şi fără mobile în care nu mai rămăsese nimic de valoare, doar portretele în ulei

roase de cari ale viceregilor şi arhiepiscopilor de pe vremea măreţiei apuse a Spaniei, tot restul fusese luat încetul cu încetul de către preşedinţii anteriori pentru reşedinţele lor particulare, nu lăsară nici urmă din gravurile cu episoade eroice atîrnate pe pereţi, dormitoarele erau pline de resturi ca la cazarmă, prin toate ungherele zăceau vestigii uitate ale masacrelor istorice şi consemne scrise cu degetul înmuiat în sînge de preşedinţi iluzorii de o singură noapte, însă nu se găsea nici măcar o rogojină pe care să te întinzi să asuzi de fierbinţeală, astfel că mama sa Benedición Alvarado smulsese o perdea spre a-l înveli şi-l lăsă culcat într-un colţ lîngă scara mare pe cînd ea mătură cu mătura de nuiele verzi dormitoarele prezidenţiale de curînd jefuite de englezi, mătură tot etajul apărîndu-se cu lovituri de mătură de banda de piraţi care încercau s-o violeze în spatele uşilor, şi cu puţin înaintea zorilor se aşeză să se odihnească lîngă fiul ei doborît de friguri, învelit în perdeaua de pluş, cu rîuri de sudoare curgînd de pe el, pe ultima treaptă a scării mari din palatul devastat, în vreme ce ea se străduia să-i scadă febra cu tot felul de socoteli simple, spunîndu-i nu te speria de harababura asta, băiatul meu, trebuie să cumpărăm doar nişte taburete de piele dintre cele mai ieftine şi pictăm pe ele flori şi animale colorate, o să le pictez chiar eu, spunea, o să luăm şi nişte hamace pentru musafiri, mai ales hamace, fiindcă într-o casă ca asta trebuie să pice o mulţime de lume la orice oră şi pe neanunţate, spunea, mai cumpărăm şi o masă ca de
biserică să mîncăm pe ea, şi tacîmuri de aluminiu şi farfurii de tablă ca să reziste la viaţa aspră de cazarmă, un ulcior cum se cuvine pentru apa de băut şi o plită cu cărbuni şi gata, la urma urmelor sînt banii guvernului, spunea ca să-l consoleze, însă el n-o asculta, copleşit de cele dintîi gene de lumină violetă ale zorilor ce făceau să se desluşească pe de-a întregul faţa ascunsă a adevărului, conştient că nu era decît un bătrîn nenorocit scuturat de fiorii febrei acolo pe scări, gîndindu-se neînduplecat maică-măiculiţă, Benedición Alvarado, deci asta-i toată povestea, la naiba, deci puterea era casa aceea de naufragiaţi, mirosul acela omenesc de cal ars, iar zorii aceia trişti dintr-un alt doisprezece august la fel cu atîtea însemnau data venirii lui la putere, mamă, în ce chestie ne-am băgat, îndurînd vechea-i nelinişte, spaima atavică în faţa noului veac al întunericului ce se înălţa peste lume fără încuviinţarea lui, cocoşii prinseră a cînta pe mare, cîntau şi englezii pe limba lor adunînd morţii din curte pe cînd maică-sa Benedición Alvarado îşi isprăvi socotelile-i optimiste cu un plus de uşurare zicînd nu mă sperie pe mine lucrurile pe care trebuie să le cumpărăm şi nici treburile de făcut, nici gînd, băiatul meu, ce mă frămîntă e cantitatea de cearşafuri pe care va trebui să le spălăm în casa asta, şi atunci el a fost cel care cu toată dezamăgirea încercă s-o consoleze spunîndu-i dormi liniştită, mamă, în ţara asta nu există preşedinte care să dureze, îi zise, o să vezi cum mă vor da jos înainte de cincisprezece zile, îi zise, şi nu numai că atunci a crezut-o ci a continuat s-o creadă în fiecare clipă a tuturor orelor îndelungatei sale vieţi

de despot sedentar, cu atît mai mult cu cît viaţa îl încredinţa că în nesfîrşiţii ani ai puterii nu există două zile la fel, că avea să fie totdeauna o intenţie ascunsă în spusele unui prim-ministru cînd acesta provoca explozia orbitoare a adevărului în raportul de rutină din fiecare miercuri, iar el abia de zîmbea, nu-mi spune adevărul, *licenciado,* că rişti să-l cred, nimicind doar cu aceste cîteva cuvinte toată strategia laborioasă a consiliului de guvernămînt pentru a-l face să semneze fără să pună întrebări, căci niciodată nu mi-a părut mai lucid ca atunci cînd deveneau tot mai stăruitoare zvonurile că se scăpa în pantaloni fără să-şi dea seama în cursul vizitelor oficiale, şi-mi părea mai sever pe măsură ce se adîncea în alinătura decrepitudinii cu papucii aceia de bolnav şi ochelarii cu un singur braţ legat cu aţă de cusut, iar firea îi era şi mai aprigă, instinctul şi mai sigur, dînd la o parte tot ce-i părea nepotrivit şi semnînd ce se cuvenea fără a citi măcar, ce dracu, doar la urma urmelor nimeni n-ascultă de mine, zîmbea, că dădusem ordin să pună un drug în vestibul pentru ca vacile să nu se mai urce pe scări şi iat-o din nou acolo, vacă, văcuţă, băgase capul pe fereastra biroului şi mînca florile de hîrtie de pe altarul patriei, însă el se mulţumea să zîmbească vezi bine ce spun, *licenciado,* ţara asta se duce de rîpă fiindcă nimeni nu m-a ascultat niciodată, spunea, şi-o spunea cu o limpezime a minţii ce nu mai părea posibilă la vîrsta lui, chiar dacă ambasadorul Kippling povestea în memoriile sale interzise că pe vremea aceea îl găsise într-o stare jalnică de inconştienţă senilă care nu-i îngăduia să se descurce singur nici măcar în împrejurările cele mai simple, povestea că-l găsise ud leoarcă de o sudoare acră ce-i izvora încontinuu din piele, şi căpătase o dimensiune uimitoare de înecat, plutind molcolm în derivă, şi-şi desfăcuse cămaşa să-mi arate trupul încordat şi lucios de înecat pe uscat în ale cărui adînciturі se înmulţeau paraziţi de pe stîncile din străfundul mării, avea o remoră prinsă pe spinare ca o corabie, polipi şi crustacee microscopice la subsuori, însă era încredinţat că vietăţile acelea de rocă erau doar primele simptome ale revenirii spontane a mării pe care mi-aţi luat-o voi, dragă Johnson, fiindcă mările sînt ca pisicile, spuse el, se întorc totdeauna, convins că puzderia de scoici de pe burtă era prevestirea tainică a zorilor fericiţi cînd avea să deschidă fereastra dormitorului ca să vadă iar cele trei caravele ale amiralului mării oceanice pe care se săturase să-l tot caute prin lumea întreagă pentru a vedea dacă era adevărat ce i se spusese cum că avea podul palmelor neted, fără nici o linie, asemenea lui şi atîtor alţi mari oameni din istorie, poruncise să-i fie adus, chiar şi cu forţa, după ce alţi navigatori îi povestiră că-l văzură desenînd hărţile insulelor fără şir din mările vecine, schimbînd cu nume de regi şi de sfinţi vechile lor nume de războinici în timp ce căuta cercetînd ştiinţa băştinaşilor singurul lucru care-l interesa cu adevărat, şi anume să descopere un leac miraculos împotriva cheliei lui incipiente, ne pierduserăm speranţa de a-l regăsi cînd el îl recunoscu din limuzina prezidenţială ascuns sub rasa cenuşie cu funia Sfîntului Francisc la brîu, huruind dintr-o morişcă

de penitent în mijlocul mulţimii de duminică adunate în piaţă, ajuns într-o asemenea stare de mizerie morală că nu puteam crede c-ar fi fost acelaşi cu cel pe care-l văzuserăm intrînd în salonul de audienţe cu uniforma roşie ca focul şi pinteni de aur, cu mersul acela solemn de vîslaş pe uscat, dar cînd încercară să-l urce în limuzină din ordinul lui nu-l mai găsirăm, domnule general, parcă-l înghiţise pămîntul, se spunea că se făcuse musulman, că murise de pelagră în Senegal şi fusese îngropat în trei locuri diferite din trei oraşe din lume, deşi în realitate nu se afla în nici unul, osîndit să rătăcească din mormînt în mormînt în vecii vecilor pentru nenorocirile aduse de cele înfăptuite de el, căci omul acela purta ghinion, domnule general, era o adevărată cobe, însă el n-a crezut niciodată aşa ceva, aştepta mai departe să se întoarcă în ultimii săi ani de bătrîneţe, cînd ministrul sănătăţii îi smulgea cu penseta căpuşele de bou de pe trup iar el o ţinea una şi bună că nu sînt căpuşe, doctore, e marea care revine, spunea, atît de înverşunat în credinţa lui încît ministrul sănătăţii se gîndise de multe ori că nu era chiar aşa de surd cum se prefăcea în public, nici aşa de dus cu sorcova cum părea în cursul audienţelor stingheritoare, cu toate că un examen amănunţit arătase că arterele îi erau ca sticla, că avea sedimente de nisip de ţărm în rinichi şi inima i se zbîrcise din lipsă de dragoste, astfel încît bătrînul medic se apără cu scutul unei încrederi prieteneşti de o viaţă pentru a-i spune c-a venit timpul să predaţi ştafeta, domnule general, hotărîţi măcar pe ce mîini ne lăsaţi, îi spuse, scăpaţi-ne de haos, însă el îl întrebă uluit cine ţi-a spus c-am de gînd să mor, dragă doctore, să moară alţii, ce dracu, şi termină pus pe glume acum două seri m-am văzut la televizor şi m-am găsit mai bine ca oricînd, ca un taur gata de luptă, zise, prăpădindu-se de rîs, fiindcă se văzuse ca prin ceaţă, picotind de somn şi cu un prosop ud în jurul capului în faţa ecranului fără sunet după obiceiul ultimelor sale seri de singurătate, şi într-adevăr era mai îndrăzneţ ca un taur gata de luptă la farmecele ambasadoarei Franţei, sau poate a Turciei, sau al Suediei, ce dracu, erau atîtea la fel că nu le mai deosebea şi trecuse atîta vreme că nu-şi mai aducea aminte nici de el însuşi printre ele cu uniforma de gală şi o cupă de şampanie neatinsă în mînă la sărbătoarea de aniversare de pe 12 august, sau la comemorarea victoriei de pe 14 ianuarie, sau la cea a renaşterii de pe 13 martie, nici nu mai ştiu, căci în brambureala de date istorice ale regimului ajunsese să nu mai ştie care cînd era, nici ce anume se sărbătorea şi nu-i mai erau de nici un folos hîrtiuţele răsucite pe care le ascunsese cu atîta zel şi grijă prin crăpăturile pereţilor fiindcă pînă la urmă uitase ce anume trebuia să-şi amintească, dădea peste ele din întîmplare în locurile unde-şi dosise mierea de albine şi citise odată pe una că pe 7 aprilie e ziua de naştere a doctorului Marcos de Léon, trebuie să-i trimit în dar un tigru, citise cuvintele scrise de mîna lui, fără a avea însă habar de cine era vorba, simţind că nu există pedeapsă mai umilitoare şi mai nemeritată pentru un om decît să se vadă trădat de propriu-i trup, începuse s-o bănuiască cu mult înaintea vremurilor

imemoriale ale lui José Ignacio Sáenz de la Barra cînd îşi dădu seama că abia dacă mai ştia cine erau cei de la audienţele în grup, un om ca mine care fusese în stare să strige pe numele de botez şi de familie pe toţi locuitorii unui sat din cele mai îndepărtate din necuprinsul său regat al amărăciunii, şi totuşi ajunsese acum exact în partea cealaltă, zărise din trăsură în mulţime un tînăr cunoscut şi se speriase atît de tare că nu-şi amintea unde îl mai văzuse încît am dat ordin să fie arestat de escortă pînă aveam să-mi amintesc, un biet nenorocit de la ţară care a stat 22 de ani în temniţă repetînd adevărul stabilit din prima zi în ancheta judiciară că se numea Braulio Linares Moscote, că era fiul natural dar recunoscut al lui Marcos Linares, marinar de apă dulce, şi al Delfinei Moscote, crescătoare de cîini pentru vînătoarea de tigri, amîndoi cu domiciliul cunoscut în Rosal del Virrey, că venise pentru prima oară în capitală fiindcă maică-sa îl trimisese să vîndă doi căţelandri la jocurile florale din martie, că sosise călare pe un măgar închiriat fără alte haine decît ce-şi pusese pe el în zorii acelei zile de joi cînd fusese arestat, că stătea la o tarabă din piaţă bînd o cafea amară şi întrebînd femeile care vindeau gogoşi dacă nu cunoşteau pe cineva care ar vrea să cumpere doi căţei corciţi buni de vînat tigri, că ele îi răspunseră că nu cînd începuse răpăitul tobelor, trîmbiţele, rachetele, lumea striga vine bărbatul, iată-l, şi el întrebă cine era şi-i răspunseră cine putea fi decît stăpînul care porunceşte, că atunci vîrî căţeluşii într-o lădiţă rugîndu-le pe femeile care vindeau gogoşi să aibă grijă de ei pînă mă întorc, că se urcase pe pervazul unei ferestre ca să se uite peste capetele mulţimii şi văzu escorta pe cai cu valtrapuri aurite şi coifuri cu pene, văzu trăsura cu dragonul patriei, o mînă care saluta cu o mănuşă de atlaz, chipul livid, buzele taciturne fără urmă de zîmbet ale bărbatului care poruncea, ochii trişti care-l găsiră dintr-o dată ca pe un ac în carul cu fîn, degetul ce-l arătă, acela, cel căţărat la fereastră, să fie arestat pînă îmi amintesc unde l-am mai văzut, ordonă, aşa că mă luară la bătaie, mă făcură zob lovindu-mă cu latul sabiei, mă arseră pe grătar ca să mărturisesc unde mă văzuse înainte conducătorul, dar nu reuşiseră să-i smulgă alt adevăr decît singurul strigat în carcera îngrozitoare din fortăreaţa portului, şi-l repetă cu atîta convingere şi atîta curaj că el sfîrşi prin a recunoaşte că se înşelase, dar nu mai era nimic de făcut, zise, pentru că îl maltrataseră atît de cumplit încît dacă înainte nu fusese un duşman acum era, bietul de el, aşa că putrezi de viu în temniţă în vreme ce eu rătăceam prin casa asta a umbrelor zicîndu-mi maică-măiculiţă, Benedición Alvarado din timpurile mele bune, ajută-mă, vezi ce-am ajuns fără ocrotirea ta, strigînd de unul singur că n-avea nici un rost să fi trăit atîtea zile glorioase dacă nu era în stare să şi le amintească pentru a se bucura de ele, a se hrăni cu ele şi a supravieţui prin ele în mlaştina bătrîneţii, fiindcă pînă şi durerile cele mai vii şi clipele cele mai fericite din vremurile lui strălucite i se prelinseră fără scăpare prin golurile memoriei în pofida încercărilor lui copilăreşti de a împiedica aceasta cu dopuri din

hîrtiuţe răsucite, era pedepsit să nu ştie niciodată cine era această Francisca Linero de 96 de ani, deşi poruncise să fie înmormîntată cu onoruri de regină după cum arăta un bilet scris de mîna lui, condamnat să guverneze orbeşte cu unsprezece perechi de ochelari nefolositori ascunşi în sertarul biroului pentru a se preface că vorbea de fapt cu fantome ale căror voci aproape că nu reuşea să le deslușească şi ghicindu-le identitatea prin semne din instinct, cufundat într-o stare de neputinţă a cărei gravitate primejdioasă i se dezvălui fără putinţă de tăgadă în cursul unei audienţe cu ministrul său de război cînd a avut ghinionul să strănute şi ministrul de război i-a spus sănătate, domnule general, şi apoi mai strănutase o dată şi ministrul de război spuse iar sănătate, domnule general, dar după nouă strănuturi unul după altul nu i-am mai spus sănătate, domnule general, căci m-am îngrozit de ameninţarea acelei feţe schimonosite de stupoare, am văzut ochii înecaţi în lacrimi care mă stropiră necruţător din mlaştina agoniei, am văzut limba de spînzurat a animalului decrepit care-mi murea în braţe fără un martor care să-mi certifice inocenţa, fără nimeni în jur, şi atunci nu mi-a trecut prin minte altceva decît să fug din birou înainte de a fi prea tîrziu, însă el mă împiedică strigîndu-mi într-o dezlănţuire de autoritate între două strănuturi nu fi laş brigadier Rosendo Sácristan , stai liniştit, ce dracu, doar nu sînt atît de tîmpit să mor în faţa ta, urlă, şi aşa a şi fost, pentru că strănută mai departe pînă în pragul morţii, plutind într-un spaţiu al inconştienţei brăzdat de licurici în plină zi însă crezînd cu înverşunare că maică-sa Benedición Alvarado n-avea să-i facă ruşinea de a-l lăsa să moară dintr-un acces de strănutat în prezenţa unui subaltern, nici pomeneală, mai curînd mort decît umilit, mai bine să trăieşti cu vacile decît cu nişte oameni în stare să te lase să mori fără demnitate, ce dracu, dar n-a mai ajuns să vorbească despre Dumnezeu cu nunţiul apostolic pentru ca acesta să nu-şi dea seama că el îşi bea ciocolata cu lingura, nici n-a mai jucat domino de teamă că cineva s-ar încumeta să piardă din milă, nu voia să mai vadă pe nimeni, mamă, pentru ca nimeni să nu descopere că deşi îşi supraveghea purtarea cu mare atenţie şi în ciuda străduaniei de a nu-şi tîrşîi picioarele plate pe care de fapt şi le tîrşîise dintotdeauna şi în ciuda sfiiciunii de la anii lui se simţea pe marginea acelei prăpăstii de suferinţă a ultimilor dictatori căzuţi în dizgraţie pe care el îi ţinea mai curînd ca prizonieri decît ca protejaţi în vila de pe faleză ca să nu molipsească lumea de ciuma nemerniciei, simţise acest chin de unul singur în dimineaţa nenorocită cînd adormise în bazinul din curtea lui particulară făcîndu-şi baia cu ierburi medicinale, te visam, mamă, visam că tu făceai ca cicadele acelea să zumzăie pînă plesneau deasupra capului meu printre ramurile înflorite ale migdalului din viaţa reală, visam că tu vopseai cu pensulele tale sunetele pestriţe ale graurilor, cînd se trezi speriat de ghiorăitul neaşteptat al maţelor sale pe fundul bazinului, mamă, se trezi roşu la faţă de furie în apa stricată a ruşinii lui, unde pluteau frunzele aromatice de busuioc de pădure şi de nalbă,

florile de curînd căzute din portocal, pluteau broaştele ţestoase înveselite de noutatea acestei dîre de rahat auriu şi moale al domnului general în apa înmiresmată, ce porcărie, dar el supravieţuise acestei nenorociri ca şi multor altora pricinuite de vîrstă şi-şi redusese la minimum personalul de serviciu pentru a le face faţă fără martori, nimeni nu trebuia să-l vadă rătăcind aiurea prin casa rămasă de izbelişte zile şi nopţi întregi legat la cap cu cîrpe înmuiate în alcool camforat, îngreţoşat de miros, gemînd cu disperare cu faţa la perete, înnebunit de durerea insuportabilă de care n-a vorbit niciodată cu nimeni, nici măcar cu doctorul său personal, fiindcă ştia că nu era altceva decît una din multele dureri inutile ale decrepitudinii, o simţea cum vine ca un tunet de piatră cu mult înainte de a se ivi pe cer norii mari stîrniţi de furtună şi poruncea să nu mă deranjeze nimeni îndată ce începea să simtă menghina strîngîndu-i tîmplele, să nu intre nimeni în casa asta orice s-ar întîmpla, ordona, el auzind cum îi pîrîie oasele capului cînd menghina îl strîngea şi mai tare, nici Dumnezeu dacă vine, poruncea, nici de-o fi să mor, la naiba, orbit de durerea aceea necruţătoare care nu-l slăbea nici o clipă ca să poată gîndi, pînă cînd se dezlănţuia ploaia binecuvîntată punînd capăt veacurilor de disperare, şi atunci ne chema, îl găseam ca nou-născut la măsuţa gata pentru cină în faţa ecranului mut al televizorului, îi serveam tocană cu carne, fasole cu slănină, orez cu nucă de cocos, banane prăjite, o cină de neconceput la vîrsta lui pe care el o lăsa să se răcească fără să guste mai nimic, uitîndu-se la veşnicul film de umplutură, conştient că guvernul voia să-i ascundă ceva dacă dădeau iar acelaşi program pe circuit închis fără să bage măcar de seamă că inversaseră rolele filmului, ce tîmpenie, spunea, încercînd să uite ceea ce voiseră să-i ascundă, dacă ar fi fost ceva grav s-ar fi aflat oricum, zicea, sforăind cu cina servită în faţă, pînă cînd orologiul catedralei bătea de opt şi el se ridica, lua farfuria cu mîncarea neatinsă şi arunca tot ce era la closet, ca în fiecare noapte la ceasul acela de o groază de timp pentru a-şi ascunde umilinţa că stomacul îi refuza orice, pentru a-şi întreţine cu legendele de pe vremurile de glorie furia pe care o simţea împotriva lui însuşi ori de cîte ori făcea vreun gest detestabil din pricina neputinţei bătrîneţii, pentru a uita că abia de-şi mai ducea zilele, că era el şi nimeni altul cel care scria pe pereţii latrinelor trăiască generalul, trăiască bărbatul, că băuse pe ascuns o licoare făcută de vraci pentru a putea face faţă de cîte ori avea chef într-o singură noapte pînă şi de trei ori cu femei diferite şi plătise naivitatea aceea senilă cu lacrimi de mînie mai curînd decît de durere ţinîndu-se zdravăn de barele closetului şi plîngînd, maica mea iubită, Benedición Alvarado, pedepseşte-mă, curăţă-mă cu apele tale de foc, ispăşindu-şi cu semeţie cazna pentru naivitatea aceea fiindcă ştia prea bine că ceea ce-i lipsea atunci ca totdeauna la pat nu era putinţa ci dragostea, avea nevoie de femei mai puţin serbede decît cele trimise de prietenul meu ministru cancelar ca să nu-mi pierd bunul obicei de cînd închiseră şcoala din vecinătate, femei clasa întîi numai pentru

dumneavoastră, domnule general, aduse cu avionul şi cu scutirea oficială de taxe vamale din vitrinele din Amsterdam, de pe la concursurile de filme de la Budapesta, de prin mările Italiei, domnule general, uitaţi-vă ce minunăţie, cele mai frumoase din toată lumea pe care el le găsea aşezate cu o decenţă de profesoare de canto în penumbra biroului, se dezbrăcau ca nişte artiste, se culcau pe divanul de pluş cu urmele de la bridele costumului de baie imprimate ca un negativ de fotografie pe pielea caldă ca melasa aurie, miroseau a pastă de dinţi mentolată, a parfum de flori, întinse lîngă uriaşul bou de ciment care n-a vrut să-şi scoată uniforma de militar pe cînd eu încercam să-l aţîţ cu metodele mele cele mai de preţ pînă cînd el n-a mai putut îndura constrîngerea acelei frumuseţi halucinante de peşte mort şi i-am spus gata, fata mea, du-te şi te călugăreşte, atît de abătut din pricina propriei lui nevolnicii că în seara aceea cînd bătu de opt luă prin surprindere pe una din femeile angajate să speîe rufele soldaţilor şi o trînti dintr-o lovitură pe albia din spălătorie, cu toate că ea se strădui să scape cu şiretlicul care i-a venit în minte de frică spunîndu-i azi nu pot, domnule general, pe cuvînt, mi-a venit sorocul, dar el a întors-o cu faţa-n jos pe scîndurile de spălat revărsîndu-şi sămînţa pe la spate cu un asemenea elan biblic că biata femeie a simţit că-şi dă duhul şi-i slobozi gîfîind sălbatic mai sînteţi, domnule general, mai virtos ca un armăsar, iar el se simţi mai măgulit de geamătul acela de durere decît de elogiile cele mai înfocate ale linguşitorilor lui de profesie, şi-i stabili femeii o pensie pe viaţă spre a-şi creşte copiii, începu iar să cînte după atît amar de ani pe cînd dădea nutreţ la vaci în grajdurile pentru muls, strălucitoare lună de ianuarie, cînta, fără să se gîndească la moarte, căci nici măcar în ultima noapte din viaţă n-avea să-şi îngăduie slăbiciunea de a se gîndi la ceva care să nu fie de bun simţ, numără din nou vacile de două ori în vreme ce fredona eşti lumina de pe cărarea-mi întunecată, eşti steaua mea polară, şi descoperi că lipseau patru, se întoarse în palat numărînd în trecere găinile adormite pe cuierele viceregilor, acoperi coliviile păsărilor adormite numărîndu-le pe măsură ce punea peste ele husele de pînză, patruzeci şi opt, dădu foc baligilor presărate de vaci în cursul zilei din vestibul pînă în salonul de audienţe, îşi aminti de o copilărie de demult care pentru prima dată îi oferea propria-i imagine tremurînd în frigul podişurilor îngheţate şi imaginea maică-sii Benedición Alvarado care smulgea din ghearele vulturilor de la groapa de gunoi măruntaiele unui berbec pentru masa de prînz, bătuse de unsprezece cînd străbătu încă o dată toată casa în sens invers, luminîndu-şi calea cu felinarul în timp ce stingea lămpile pînă în vestibulul de la intrare, se văzu pe sine în chip de paisprezece generali cu felinarul în mînă repetaţi în oglinzile întunecate, unul după altul, văzu o vacă răsturnată cu picioarele în sus în fundul oglinzii din salonul de muzică, vacă, văcuţă, zise, era moartă, fir-ar să fie, trecu pe la dormitoarele gărzii pentru a spune că era o vacă moartă într-o oglindă, porunci să fie scoasă mîine devreme, neapărat, pînă

nu ni se umple casa de vulturi, porunci, cercetînd cu felinarul fostele birouri de la parter în căutarea altor vaci pierdute, rămăseseră trei, le căută prin closete, pe sub mese, în fiecare oglindă, urcă la primul etaj verificînd camerele una după alta şi nu găsi decît o găină ascunsă sub apărătoarea de ţînţari de culoare trandafirie a unei novice de odinioară al cărei nume îl uitase, îşi luă lingura de miere de albine dinaintea culcării, puse înapoi borcanul în ascunzătoarea unde dădu peste una din hîrtiuţele lui cu data aniversării marelui poet Ruben Dario, să-l ţină Domnul pe tronul cel mai înalt din sfînta sa împărăţie, răsuci iar bileţelul şi-l puse la loc pe cînd spunea pe dinafară rugăciunea potrivită părinte şi maestru magic poet celest[1] care faci avioanele să plutească în văzduh şi transatlanticele pe mare, tîrîndu-şi uriaşele picioare de deznădăjduit fără somn prin ultimele gene de lumină fugară ale zorilor înverzite de pîlpîirile farului, auzea vîntul fără odihnă de pe marea pierdută, muzica din toiul unei petreceri de nuntă la care fusese gata să moară răpus pe la spate într-o clipă de nebăgare de seamă divină, se pomeni cu o vacă rătăcită şi-i aţinu calea fără a o atinge, vacă, văcuţă, se întoarse la dormitor, vedea trecînd prin dreptul tuturor ferestrelor puzderia de lumini a oraşului fără mare, simţi aburii fierbinţi ai misterului din măruntaiele sale, taina răsuflării lui unanime, îl contemplă de douăzeci şi trei de ori fără să se oprească din mers şi îndură pe veci şi ca totdeauna chinul incertitudinii oceanului vast şi impenetrabil al poporului adormit cu mîna pe inimă, îşi dădu seama că este urît de cei care-l iubeau cel mai tare, se simţi iluminat de lumînări ca la sfinţi, îşi auzi numele invocat pentru ca femeile însărcinate să aibă o naştere uşoară şi pentru îndreptarea cursului vieţii muribunzilor, îşi aminti de ovaţiile în cinstea lui din partea aceloraşi oameni care-l blestemau de mamă cînd îi vedeau ochii încruntaţi, buzele triste, mîna de mireasă gînditoare în spatele geamurilor blindate de pe vremurile de demult ale limuzinei lunatice şi-i sărutau urmele cizmelor sale în noroi şi rosteau pentru el descîntece care să-l ferească de moarte năprasnică în nopţile fierbinţi cînd vedeam din curţile noastre luminile rătăcitoare în ferestrele neînsufleţite ale palatului, nimeni nu ne iubeşte, oftă, ducîndu-se în pragul fostului dormitor al vînzătoarei şi vopsitoarei de păsări săvîrşite din viaţă, mama sa Benedición Alvarado cu trupul acoperit de lintiţă, să ai parte de moarte bună, mamă, îi spuse, moarte bună, fiule, îi răspunse ea din criptă, era exact miezul nopţii cînd agăţa felinarul în cui simţindu-şi măruntaiele sfîşiate de junghiul mortal ce însoţea şuieratul domol dar odios al herniei, nu mai era loc în lume pentru nimic altceva în afara durerii lui, trase cele trei zăvoare de la dormitor pentru ultima oară, puse cele trei lacăte şi cei trei drugi, îndură sacrificiul final al urinatului redus la cîteva picături în closetul portabil, se trînti pe podeaua goală cu pantalonii de postav pe care-i purta prin casă de cînd puse capăt audienţelor, cu cămaşa în dungi fără guler tare şi papucii de invalid, se trînti cu faţa în jos, cu braţul drept îndoit sub cap în chip de pernă şi adormi pe dată, dar la

două şi zece se trezi cu mintea împîclită şi hainele ude leoarcă de o sudoare palidă şi călduţă ca înainte de ciclon, cine-i acolo, întrebă înfiorat de certitudinea că cineva îl strigase în somn cu un nume care nu era al lui, Nicanor, şi încă o dată, Nicanor, cineva care avea darul să se strecoare în cameră fără să desfacă lacătele fiindcă intra şi ieşea cînd voia trecînd prin pereţi, şi atunci o văzu, era moartea, domnule general, moartea dumneavoastră, îmbrăcată cu o tunică zdrenţuită din fire de agavă ca penitenţii, cu coasa în mînă şi craniul presărat cu alge sepulcrale şi flori de pămînt în crăpăturile oaselor, cu ochii străvechi şi holbaţi în găvanele goale, şi numai atunci cînd o văzu din cap pînă-n picioare înţelese de ce-l strigase Nicanor, Nicanor, căci era numele cu care moartea ne cheamă pe noi toţi în clipa de pe urmă, dar el îi spuse nu, moarte, încă nu mi-a sunat ceasul care trebuia să-mi vină în somn în penumbra biroului, aşa cum fusese prevestit dintotdeauna în apa descîntătoare a ulcelelor, însă ea îi răspunse ba nu, generale, va fi aici, desculţ şi cu hainele de om sărman de pe tine, chiar dacă cei care-i găsiră trupul aveau să spună că a fost în biroul lui jos pe podea, cu uniforma de doc fără galoane şi cu pintenul de aur la călcîiul stîng pentru a nu se împotrivi prevestirii ghicitoarelor, se întîmplase cînd o dorea mai puţin, cînd după atît amar de ani de speranţe deşarte începuse să întrevadă că nu vieţuieşti, la naiba, ci supravieţuieşti, afli prea tîrziu că pînă şi vieţile cele mai lungi şi folositoare nu ajung pentru nimic altceva decît ca să înveţi să trăieşti, căci îşi deslușise neputinţa de a iubi în enigma din palmele mîinilor sale mute şi în cifrele nevăzute de pe cărţile de joc şi se străduise să îndrepte destinul acela ticălos prin cultul devastator al viciului solitar care este puterea, devenise victima sectei sale jertfindu-se pe rugul acelui holocaust veşnic, se cufundase în înşelăciune şi crimă, prosperase în nelegiuire şi oprobiu, învingîndu-şi avariţia înfrigurată şi teama înnăscută numai pentru a-şi păstra în pumn pînă la sfîrşit mărgică de sticlă fără să ştie că era un viciu infinit a cărui saţietate genera propriu-i apetit în vecii vecilor, domnule general, ştiuse de la început că îl înşelau pentru a-i fi pe plac, că plătea pentru a fi adulat, că adunau prin forţa armelor mulţimile concentrate la trecerea lui cu urale de bucurie şi lozinci nesincere urînd viaţă eternă preastrălucitului care dăinuie dinaintea vîrstei sale, însă învăţă să trăiască şi cu astea şi cu toate mizeriile gloriei pe măsură ce descoperea de-a lungul anilor săi fără şir că minciuna e mai comodă decît îndoiala, mai folositoare decît dragostea, mai trainică decît adevărul, ajunsese fără uimire la această prefăcătorie ruşinoasă de a conduce fără a avea putere, de a fi preamărit fără glorie şi ascultat fără autoritate, convingîndu-se în risipa de frunze ruginii ale toamnei sale că niciodată n-avea să fie stăpînul întregii lui puteri, că era condamnat să nu cunoască viaţa decît pe dos, condamnat să deslușească şirul ţesăturii şi să îndrepte firele şi nodurile urzelii acelui goblen iluzoriu al realităţii fără a bănui nici măcar cînd era prea tîrziu că singura viaţă demnă de a fi trăită era cea care poate fi arătată, cea pe care

noi o vedeam de pe partea cealaltă care nu-i şi a dumneavoastră, domnule general, de pe partea sărmanilor unde se afla risipa de frunze ruginii a nenumăraţilor noştri ani de nenorociri şi a clipelor părelnice de fericire, unde iubirea era infestată de germenii morţii dar era iubirea adevărată, domnule general, unde dumneavoastră înşivă abia dacă eraţi o imagine incertă a unor ochi jalnici prin perdelele prăfuite de la fereastra unui tren, tremurul unor buze taciturne, gestul fugitiv de rămas bun al unei mănuşi de atlaz din mîna anonimă a unui bătrîn fără destin despre care niciodată n-am ştiut cine a fost, nici cum era, nici dacă n-a fost doar o amăgire a închipuirii, un tiran de batjocură care n-a ştiut vreodată care era dosul şi care era faţa acestei vieţi pe care o iubeam cu o patimă nesăţioasă pe care dumneavoastră nu v-aţi încumetat nici măcar să vi-o imaginaţi de teamă să nu aflaţi ceea ce noi ştiam prea bine, că era grea şi efemeră, dar că nu mai există alta, domnule general, fiindcă noi ştiam cine sîntem pe cînd el a rămas pe veci în neştiinţă cu şuierul dulce al herniei lui de mort bătrîn secerat de lovitura morţii, zburînd împresurat de foşnetul tulbure al ultimelor frunze îngheţate ale toamnei lui spre tărîmul întunecat al adevărului uitării, agăţat cu spaimă de zdrenţele putrede ale mantiei morţii şi străin de strigătele mulţimii dezlănţuite ce se revărsa pe străzi cîntînd imnuri de bucurie la aflarea morţii lui, străin pentru totdeauna de cîntecele eliberării şi de petardele sărbătoreşti şi de clopotele de slavă care răspîndiseră în lume vestea cea minunată că în sfîrşit se isprăvise timpul infinit al eternităţii.